

Indvandring, integration og etnisk segregation
udviklingen i indvandrernes bosætning siden 1985
Andersen, Hans Skifter

Publication date:
2015

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Andersen, H. S. (2015). *Indvandring, integration og etnisk segregation: udviklingen i indvandrernes bosætning siden 1985*. (1 udg.) SBI forlag. SBI Bind 2015:01

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

STATENS BYGGEFORSKNINGSINSTITUT
AALBORG UNIVERSITET KØBENHAVN

INDVANDRING, INTEGRATION OG ETNISK SEGREGATION

UDVIKLINGEN I INDVANDRERNES BOSÆTNING SIDEN 1985

SBI 2015:01

Indvandring, integration og etnisk segregation

Udviklingen i indvandrernes bosætning siden 1985

Hans Skifter Andersen

Titel	Indvandring, integration og etnisk segregation
Undertitel	Udviklingen i indvandrernes bosætning siden 1985
Serietitel	SBi 2015:01
Udgave	1. udgave
Udgivelsesår	2015
Forfatter	Hans Skifter Andersen
Fagfællebedømmer	Marie Louise Schultz-Nielsen
Sprog	Dansk
Sidetæl	196
Litteraturhenvisninger	Side 172-180
Emneord	Indvandring, integration, etnisk segregation, bosætning, bypolitik, alment boligbyggeri, multietniske byområder, segregeringsprocesser.
ISBN	978-87-563-1645-3
Omslagsfoto	Mikal Schlosser
Udgiver	Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet, A.C. Meyers Vænge 15, 2450 København SV E-post sbi@sbi.aau.dk www.sbi.dk

Der gøres opmærksom på, at denne publikation er omfattet af ophavsretsloven

Indhold

Forord	5
Indledning	6
Hovedkonklusioner: Udviklingen i indvandrernes bosætning og årsagerne til den	8
Sammenfatning	16
Udviklingen i indvandringen	16
Udviklingen i indvandrernes familieforhold og økonomiske integration i tiden efter indvandringen	17
Bolig ved indvandringstidspunktet	18
Boligkarrieren efter indvandringen	19
Udviklingen i indvandrerpopulationen 1985-2008	20
Udviklingen i indvandrernes boligforhold 1985-2008	21
Den geografiske bosætning	24
Udviklingen af multietniske byområder med mange ikke-vestlige etniske minoriteter	24
Bosætning i multietniske boligområder	26
Forskelle mellem etniske grupper	29
Segregeringsprocesser	30
Viden fra dansk og international forskning om indvandreres integration og bosætning	33
Indvandring og integration	34
Etniske minoriteters muligheder og præferencer på boligmarkedet	36
Indvandrernes lokalisering i byerne og etnisk segregation	39
Boligpolitikens og boligmarkedets betydning for etniske minoriteters bosætning og segregation – resultater fra en nordisk sammenligning	41
Indvandringen over tid	43
Udviklingen i antallet af indvandrede fra ikke-vestlige lande	43
Udviklingen for de indvandrede i årene efter indvandringen	47
Alder og familieforhold på indvandringstidspunktet	47
Familieændringer i årene efter indvandringen	49
Udviklingen i familiesituationen med opholdstiden	55
De indvandrede økonomiske integration over tid	60
Udviklingen i indvandrerpopulationens alder og familiesituation 1985-2008	68
Udviklingen i indvandrerpopulationens beskæftigelse, uddannelse og indkomster	71
Udviklingen for ikke-vestlige efterkommere	75
Udviklingen i alder og familieforhold	76
Udviklingen i beskæftigelse og uddannelsesaktivitet	77
Efterkommere, som ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse	79
Bosætningen ved indvandringstidspunktet	80
Første bolig ved indvandringen	80
Geografisk placering ved indvandringen	82
Bosætning ved indvandringen i byområder med mange indvandrere	84
Statistiske analyser af faktorer som bestemmer startbosætningen	85
Indvandrernes boligkarrierer. Ændringer med opholdstiden	90
Udviklingen i boligens ejerform med opholdstid	90
Udviklingen over tid i indvandrerpopulationens boligsituation 1985-2008	96
Boligudviklingen	96
Udviklingen i den geografiske koncentration af etniske minoriteter	116
Udviklingen i den geografiske placering af de etniske minoriteter	116
Udviklingen af byområder med mange etniske minoriteter	117
Udviklingen i de 10 pct. mest indvandrer-tunge områder (Decil10)	123

Statistisk analyse af faktorer, som har bestemt væksten den etniske koncentration i byområder	124
Udviklingen i den etniske segregation	127
Bosætning i multietniske boligområder	130
Udviklingen med opholdstiden	130
Spatial Assimilation? Statistisk analyse af udviklingen med opholdstiden	135
Udviklingen over tid i indvandrerpopulationens sammensætning i multietniske byområder	137
Statistiske analyser af faktorer, der har haft betydning for at bo i multietniske boligområder	142
Segregeringsprocesser	153
Fraflytning fra multietniske byområder	153
Tilflytningen til byområderne	161
Omfanget af segregeringsprocesserne	168
Referencer	172
Datamaterialet	181
NODES-projektet og dets publicering	182
Projektbeskrivelse:	182
Publikationer fra NODES	191

Forord

I denne publikation belyses udviklingen i indvandrernes bosætning i Danmark, årsagerne til den analyseres og sammenhængen med indvandrernes integration i samfundet belyses.

Rapporten er afslutningen på den danske del af et fællesnordisk forskningsprojekt (NODES: Nordic welfare states and the dynamics and effects of ethnic residential segregation, se <https://blogs.helsinki.fi/nodesproject/>), der er finansieret af det fælleseuropæiske forskningsråd NORFACE. Beskrivelse af projektet og en liste over publikationer er vist sidst i rapporten.

I forbindelse med projektet er desuden publiceret artikler i internationale tidsskrifter (se bilaget) og to andre rapporter – en PhD afhandling (Skovgaard Nielsen 2014) og en rapport om boligpolitikens betydning for etniske minoriteters bosætning i de nordiske lande (Skifter Andersen 2012).

Rapporten er blevet fagfællebedømt og kommenteret af Marie Louise Schultz-Nielsen, cand.polit., ph.d., Seniorforsker ved Rockwool Fondens Forskningsenhed.

Januar 2015

Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet
Afdelingen for By, Bolig og Ejendom

Hans Thor Andersen
Forskningschef

Indledning

Danmark har haft indvandring i århundreder, men sammenlignet med omfanget i mange andre lande er Danmark et forholdsvis nyt indvandringsland, specielt hvad angår indvandrere fra såkaldte ikke-vestlige lande. Før 1988 var der mindre end 100.000 personer, som var kommet fra disse lande. I dag er der ca. en halv million.

Ligesom i andre og tidligere indvandringslande har indvandrerne i Danmark bosat sig på andre måder end den indfødte befolkning. Specielt har der været en tendens til at indvandrere – og deres efterkommere – er blevet koncentreret i bestemte dele af boligmarkedet og i særlige områder af byerne. I medierne og den politiske debat er denne bosætning af forskellige grunde blevet opfattet som et problem (se Skifter Andersen 2007), der forhindrer integrationen af etniske minoriteter i det danske samfund. Det er især forestillingerne om, at en stor del af indvandrerne bosætter sig permanent i såkaldte 'ghettoer' med mange ikke-vestlige etniske minoriteter, som er fysisk, socialt og kulturelt adskilte fra det øvrige samfund. Men solidt underbygget viden fra tidligere indvandrerlande, som USA, viser, at mange indvandrere ofte kun i en begrænset periode i årene efter indvandringen bor i byområder domineret af etniske minoriteter. I takt med deres sociale og økonomiske integration i flytter de videre til andre områder i byerne.

I denne publikation analyseres ikke, hvad bosætningen har betydet for indvandrernes integration i samfundet, men vi belyser udviklingen i indvandrernes bosætning i Danmark, analyserer årsagerne til den og belyser sammenhængen med indvandrernes integration i samfundet. Vi tager afsæt i den viden, der er tilvejebragt i den danske og den internationale forskningslitteratur om emnet og gennemfører en række analyser baseret på et unikt datasæt, som indeholder data om alle indvandrere i Danmark og deres bosætning i hvert af årene fra 1985 til 2008 (se bilaget). Der sammenlignes med en stikprøve af personer med dansk afstamning. Datasættet og en del af de viste analyser er et resultat af et fællesnordisk forskningsprojekt (NODES: Nordic welfare states and the dynamics and effects of ethnic residential segregation, se bilaget), der er finansieret af det europæiske forskningsråd NORFACE.

Undersøgelsen foretages både på mikro og på makro niveau. Vi ser på de enkelte indvandreres bosætning over tid og de faktorer der har haft betydning for den, især graden af integration, og hvad der kan forklare forskelle mellem dem, som bl.a. kan henføres til indkomst, beskæftigelse, familieforhold, opholdstid i Danmark og etnisk gruppe.

På makro niveau belyses forskellige indvandrergrupperes bosætning over tid ved deres boligmæssige og geografiske placering, herunder i hvor høj grad de er blevet bosat i byområder med mange etniske minoriteter, og det vises hvordan disse områder har udviklet sig og i hvilket omfang de etniske minoriteter over tid er blevet adskilt fra danskerne, såkaldt etnisk segregation. Dette sammenholdes med udviklingen i indvandringen og i indvandrernes sociale integration. Desuden analyseres, hvilket betydning boligmarkedet og bypolitikken i forskellige perioder har haft for udviklingen.

På mikro niveau er gjort en række analyser af hvilke faktorer, der kan forklare de enkelte indvandreres boligkarriere og bosætningsmønster. Vi ser på

starten af deres boligkarriere ved indvandringstidspunktet eller ved fra flytning fra forældre. Vi undersøger desuden hvornår og hvorfor de flytter til og fra byområder med mange etniske minoriteter, og hvad der er afgørende for indflytning i ejerboliger.

Hovedkonklusioner: Udviklingen i indvandrernes bosætning og årsagerne til den

I forhold til så mange andre lande er Danmark et forholdsvis nyt indvandringsland. Antallet af indvandrere og efterkommere fra såkaldte ikke-vestlige lande bosiddende i Danmark er steget fra ca. 70.000 i 1985 til små 400.000 i 2008, svarende til ca. 7 pct. af befolkningen. Indvandrerne er ikke kommet jævnt, men i bølger fra forskellige lande, bl.a. betinget af flygtningestrømme og indvandringspolitikken, hvilket har haft betydning for deres bosætning.

En stor del af indvandrerne har således været relativt kort tid i landet, hvilket har præget graden af deres sociale og økonomiske integration i det danske samfund og deres bosætning. International forskning har vist, at nyankomne indvandrere oftest foretrækker lejeboliger, fordi de er usikre på deres fremtid. Den almindeligste boligform for etniske minoriteter (indvandrere og efterkommere) har i hele perioden været almene boliger, hvor mere end 50 pct. af de etniske minoriteter over 15 år i dag er bosiddende. De etniske minoriteter bor mere end fire gange så ofte i almene boliger sammenlignet med danskerne. Men efterkommerne har sjældnere boet i almene boliger end indvandrerne.

I løbet af de første 10 år efter deres ankomst har størsteparten af indvandrerne fået bolig i den almene sektor, ofte beliggende i byområder med en høj koncentration af etniske minoriteter fra ikke-vestlige lande, såkaldte '*multietniske byområder*'. Det er først og fremmest de familiesammenførte, der er kommet til multietniske byområder ved indvandringen, men mange af de andre har gjort det senere.

Indvandrernes økonomiske integration og bosætning ændredes væsentligt i årene efter indvandringen og i løbet af de første år er mange kommet i beskæftigelse. Dette har haft effekt for bosætningen. Det er især i de allerførste år, at indvandrerne er flyttet i almene boliger, efter 6 år er væksten stillet af og efter 10 år er de begyndt at fraflytte sektoren.

Der har især i 90'erne været en stærk vækst i antallet af byområder med en stor andel etniske minoriteter. I 1985 boede kun 8 pct. af indvandrerne i byområder med mere en 20 pct. etniske minoriteter, i 2008 var det 42 pct.

Men udviklingen skyldes først og fremmest, at antallet af etniske minoriteter er steget, ikke at de er blevet mere skævt fordelt i byerne. Segregationen har reelt været aftagende. Undersøgelsen viser desuden, at det først og fremmest er danskernes adfærd – øget fraflytning fra multietniske byområder og fravalg af indflytning – der har skabt segregationen.

Efter 2000 er der sket en kraftig opbremsning i udviklingen og andelen af indvandrere, som bor i multietniske byområder, er ikke vokset siden slutningen af 90'erne på trods af fortsat indvandring. Dette skyldes især en ændring i indvandringsmønsteret, men det tyder også på, at bypolitikken har virket. Der er desuden tegn på, at næste generation, efterkommerne, i mindre grad bor i almene boliger og multietniske byområder.

Undersøgelsen viser samme mønster for bosætning i multietniske byområder som for bosætning i almene boliger. I de første år efter indvandringen en kraftig øget bosætning, derefter stagnation og fraflytning. Resultaterne tyder på, at indvandrere i Danmark har fulgt samme mønster i bosætningen, som er kendt fra tidligere indvandringslande som USA, nemlig at de ved indvandringen bor i byområder med mange andre indvandrere og med tiden spredes mere i boligmassen og i byrummet.

Det er ikke emnet for denne rapport at vurdere fordele og ulemper ved udviklingen henimod en koncentration af etniske minoriteter i bestemte byområder. Men nyere forskning viser, at der også kan være økonomiske fordele for ny-indvandrede ved at bosætte sig tæt på et etnisk socialt netværk, som de kan støtte sig til i de første år. Rapporten beskriver i stedet i detaljer udviklingen i indvandrerens bosætning og forklarer årsagerne til den, dels med brug af viden fra tidligere international forskning om indvandreres bosætning og årsagerne til den, og dels med nye analyser af danske data.

Udviklingen for indvandrere og efterkommere 1985-2008

Indvandringen til Danmark fra ikke-vestlige lande er ikke sket jævnt. Der har været ret store udsving i omfanget og sammensætningen af nettoindvandringen, som har haft betydning for indvandrerens bosætningsmuligheder. Indvandringen tog fart i midten af 1980'erne, Borgerkrigen i det tidligere Jugoslavien førte til en exceptionel stor indvandring i 1995. Samtidigt øgedes indvandringen jævnt i slutningen af 90'erne og kulminerede i 2001. Men 2001-04 faldt indvandringen fra ikke-vestlige lande væsentligt.

Bortset fra 1995-96 var det i 90'erne der kom flest nye indvandrere fra de muslimske lande i Mellemøsten og Nordafrika, og disse er med tiden vokset til den største gruppe fra ikke-vestlige lande efterfulgt af Østeuropa og Øvrige Asien, mens Øvrige Afrika er den mindste gruppe. Efter 2003 er den største indvandringsgruppe imidlertid kommet fra Østeuropa.

Også indvandringens demografiske sammensætning og indvandringsårsagerne ændredes. Familiesammenføringer var i 90'erne, bortset fra 1995-96, den væsentligste indvandringsårsag. Asylansøgerne var kun en større gruppe i 1995-96 og har efter 1997 ligget på et langt lavere niveau end familiesammenføringerne. Begge indvandringsårsager er blevet væsentligt mindre efter år 2000. Efter 2001 er familiesammenføringer med både danskere og indvandrere faldet, som følge af 24 års reglen mv., mens sammenføring med forældre har været støt stigende i hele perioden.

Arbejdskraftindvandringen af ikke-vestlige indvandrere var lav indtil 2000, men er steget stærkt i 00'erne, specielt fra Østeuropa, og udgør nu en langt større gruppe end asyl og familiesammenføring. Der har også i 00'erne været en stor indvandring af uddannelsessøgende, men dette er en gruppe som formentlig i stort omfang er udrejst efter endt uddannelse.

Indvandringsårsagerne har haft en stor betydning for bosætningen. Familiesammenførte har således ikke haft behov for at finde egen bolig. Det har ændret sig en del over tid på hvilken måde de ikke-vestlige indvandrere er ankommet til landet. Bortset fra 1995, hvor et stort antal af især bosniske familier kom, er det kun et mindretal, der er kommet som en del af samlede familier (20 pct.). Mange er kommet som enkeltpersoner (ca. hver tredje), det gælder især før 1987 og efter år 2000. Den største gruppe er de familiesammenførte, der i gennemsnit over hele perioden har udgjort 45 pct. af de indvandrede, heraf er nogle sammenført med ægtefælle med indvandrerbaggrund (i gennemsnit 17 pct.), med forældre (13 pct.) eller med danskere (14 pct.).

Den bedst stillede gruppe, rent boligmæssigt, har været de, der sammenførtes med danskere. især efter 2001, hvor der blev stillet særlige krav til boligstandarden ved familiesammenføringer. Familiesammenføring med indvandrere kan frem til 2001 have betydet bosætning i overbefolkede boliger, men herefter har der været krav til boligens størrelse som betingelse for sammenføring. Det må antages, at de der er kommet som samlede familier og de enligt indvandrede har haft de største vanskeligheder med at etablere tilfredsstillende boligforhold.

Indvandrerne boligbehov og arbejdsevne/økonomi kan have været påvirket af deres alder. Bortset fra den atypiske periode 1995-96 har mere end 60 pct. af de indvandrede 15+ årige fra ikke-vestlige lande været i aldersgruppen 15-29 år. Desuden har mellem 20 og 30 pct. været mellem 30 og 44 år. De ældre årgange har højst fyldt 10 pct. Der har ikke været de store ændringer i alderssammensætningen af de indvandrede over tid. Efter 2000 har der været lidt flere unge, men dette er aftaget igen i de allersidste år 2005-08.

For de fleste af indvandrerne er der sket store ændringer i deres familieforhold, beskæftigelse og indkomst i årene efter indvandringen, som har haft betydning for deres bosætning. De enligt indvandrede, har relativt hurtigt dannet par, ofte ved familiesammenføring. Det var især den tidligste gruppe, indvandret 1985-94, der hurtigt dannede par. Mønsteret har ændret sig væsentligt efter 2005. De senest tilkomne enlige danner langt sjældnere par, bl.a. fordi det er studerende og arbejdskraftindvandrere, der ofte rejser igen. Men en del af de, der kom som par, er også blevet skilt. Efter 10 års ophold er ca. en tredjedel af parrene blevet skilte. Størsteparten af de indvandrede er kommet uden børn, men i de efterfølgende år har mange fået børn, eller har fået familiesammenførsel med deres børn fra oprindelseslandet. Det var især de først ankomne i 80'erne og starten af 90'erne, der relativt hurtigt fik børn. Efter 10 år havde to ud af tre af de barnløse fået børn og blandt alle de indvandrede boede nu mere end tre ud af fire i en børnefamilie. For de efterfølgende indvandringsperioder gik det ikke helt så hurtigt, men dog havde over halvdelen fået børn efter 10 år.

Ved indvandringen har ledigheden været høj blandt indvandrerne, især i midten af 90'erne. For alle de indvandrede, uanset indvandringsperiode, er der i de første år efter indvandringen sket en dramatisk øget erhvervsdeltagelse, og det gælder både mænd og kvinder. Ændringen er især sket i de første 10 år efter indvandringen. Især indvandrerne fra 1985 til 1996, hvoraf mange var flygtninge eller familiesammenførte, startede på et meget lavere niveau, men med tiden er de nået op på samme niveau som de senere indvandrede. De seneste indvandrede er meget oftere i beskæftigelse fra starten. Og for især mænd indvandret 1997-2004 er niveauet generelt højere i de første år. Men beskæftigelsen for indvandrerne er som gennemsnit aldrig kommet over 60 pct. af beskæftigelsen for sammenlignelige danskere. Der har også været en klar forbedring af indvandrerne indkomster i især de første 8-10 år efter indvandringen. Det gælder uanset, hvilken periode man er indvandret i. Men indvandrerne gennemsnitlige indkomst er aldrig nået højere end ca. 70 pct. af sammenlignelige danskere. Det er indvandrerkvindernes indkomster som med tiden kommer tættest på danske kvinders.

Alderssammensætningen af den voksne indvandrerpopulation 15+ år har – i modsætning til danskernes – ikke ændret sig meget over tid. Fra at svare til danskernes ved starten af perioden er der nu relativt flere yngre blandt indvandrerne. En tilsvarende udvikling er sket med familiesammensætningen med en vækst frem til midten af 90'erne i andelen af indvandrere i børnefamilier, både absolut og især i forhold til danskere, men efter år 2000 har stadigt færre boet i børnefamilier og andelen af enlige er vokset.

I begyndelsen af perioden var beskæftigelsen blandt indvandrerne relativ høj, men den faldt i første halvdel af 90'erne, dels på grund af nye flygtningestrømme og dels på grund af de økonomiske konjunkturer. I de efterfølgende år er beskæftigelsen dog steget markant for alle grupper af indvandrere. Der er også sket markante stigninger i andelen af 15-29 årige under uddannelse både for indvandrere og efterkommere.

Indvandrerne boliger

I alle vesteuropæiske lande har indvandrerne bosat sig dårligere og anderledes end den indfødte befolkning. En af årsagerne er, at de har færre ressourcer end gennemsnitsbefolkningen, men de har også større vanskeligheder med at klare sig på boligmarkedet. International forskning viser, at deres muligheder for at få adgang til lejeboliger har en afgørende betydning. Køb af ejerbolig forudsætter stabile forventninger til fremtiden, som indvandrere ofte mangler, hvorfor de oftere søger boliger i lejesektoren uanset deres indkomst og beskæftigelsessituation.

I Danmark har indvandrerne haft rimeligt gode muligheder for at bosætte sig i almene boliger, mens det har været sværere i privat udlejning og andelsboliger. I disse ejerformer har sociale kontakter til udlejere eller andelsforeninger stor betydning, og disse kontakter mangler indvandrerne ofte. Det var især i 1990'erne at der skete en vækst i bosætningen i almene boliger, mens der er sket en stagnation efter år 2000.

En del af indvandrerne har ikke opnået selvstændig bolig ved indvandringen, men har måttet bosætte sig i boliger uden eget køkken, og i nogle tilfælde uden bad. Dette skete især i begyndelsen af perioden og i midten og slutningen af 90'erne, hvor indvandringspresset på boligsektoren var højest. Det er især de, der kommer alene, som er startet med at bo i ikke-selvstændige boliger. I midten af 90'erne var det 20 pct., men andelen er faldet til det halve fra 1997 og frem i takt med at andre indvandringsårsager og mere ressourcerstærke indvandrere har taget over. Også en del indvandrede familier har måttet bo i ikke-selvstændige boliger – især i 1995-96 (10-15 pct.). Ikke-selvstændige boliger er oftest blevet brugt i de mindre og mellemstore byer, sjældnere i Hovedstadsregionen og de tre største provinsbyer.

En meget stor del (ca. halvdelen) af de 15+ årige indvandrere er startet med at bo i en eller anden form for fælleshusstand med andre. Men i løbet af de første 5-10 år efter indvandringen har langt de fleste etableret sig som kernefamilie med egen bolig. Ti år efter indvandringen har der dog fortsat været 25 pct. som har delt bolig med andre. Forløbet har været næsten det samme, uanset hvilken periode de er kommet i. Det er især de tidligst indvandrede, som har været lang tid om at danne kernefamilie.

Ca. 30 pct. af indvandrerne over 15 år er blevet bosat i almene boliger allerede ved ankomsten til Danmark. I årene efter ankomsten er flere flyttet til almene boliger og efter 6-10 år har to tredjedele i gennemsnit bosat sig alment. Det var dog især de først indvandrede før 1995 som har gjort dette. De senere indvandrede, især efter år 2000, har sjældnere bosat sig i almene boliger fra starten (under 20 pct.) og er ikke i samme omfang flyttet dertil i årene efter.

Omfanget af indvandrerne bosætning i almene boliger, ved ankomsten og senere, har været bestemt af mange forskellige faktorer, som indvandrings-situation, familiesituation, beskæftigelse, indkomst og hvor i landet de er blevet bosat. Familiesammenførte er oftere flyttet direkte til almene boliger ved indvandringen, fordi deres familie har boet der i forvejen (60 pct.). Det gælder dog ikke for sammenførte med danskere (25 pct.). Blandt indvandrede børnefamilier er lidt over 40 pct. startet i almene boliger stigende til ca. 75

pct. efter 6-10 år. Indvandrede barnløse par og enlige har sjældnere bosat sig i almene boliger.

Indvandrere i beskæftigelse og med højere indkomster har relativt sjældnere boet i almene boliger end gennemsnittet, men også disse grupper har haft en stigende bosætning i almene boliger i de første 6-10 år. Set i forhold til danskere med samme grad af beskæftigelse og indkomster har indvandrere desuden oftere bosat sig i almene boliger, og forskelle mellem indkomst- og beskæftigelsesgrupper er mindre for indvandrerne end for danskerne. Det har desuden været meget mere almindeligt for indvandrerfamilier med børn at bo alment end for danske familier. Dette tyder på, at mange flere af indvandrerne, end blandt danskere, har valgt at gøre deres boligkarriere indenfor den almene sektor.

Men undersøgelsen tyder på, at indvandrerne forlader den almene sektor igen, når de har været tilstrækkeligt længe i landet. Efter mere end 10 års ophold er der gradvist færre af indvandrerne, som bor i almene boliger og flere som bor i ejerboliger.

Indvandrerne bosætning har været forskellig i forskellige byer. Tilflytningen til almene boliger er hyppigst sket i de mellemstore og især i de tre største provinsbyer, sjældnest i de mindre byer. I Hovedstadsregionen har en mindre del af indvandrerne fra starten boet alment, og de er med årene ikke nået op på samme niveau som i provinsbyerne. Desuden er det gået langsommere, hvilket må kunne tilskrives det mere pressede boligmarked.

Etniske minoriteter har generelt haft en lavere boligstandard end danskerne, målt på boligernes størrelse svarende til mellem 76 og 80 pct. af danskerne. Det er især børnefamilierne, som har haft en stabilt lavere standard end danskerne (lidt over 70 pct.), mens de enlige i de seneste år i perioden næsten er nået op på dansk niveau. Det er kun de enlige der over årene har fået større boliger, mens standarden er faldet for enlige forsørgere og par uden børn.

Efterkommernes boliger

Set i en integrationsteoretisk sammenhæng er det interessant, om der er forskelle på bosætningen hos første og anden generationsindvandrere. Anden forskning har vist, at der er sket store ændringer over tid i ikke-vestlige efterkommeres flytteadfærd og familiedannelse. Hvor de i starten af perioden boede længere tid hos forældre og oftest først flyttede ved parring så er de i slutningen af perioden flyttet hjemmefra tidligere og i langt højere grad som enlige.

En sammenligning af ikke-hjemmeboende efterkommeres bolig med ikke-hjemmeboende indvandrere med samme alder og køn hvert af årene 1985-2008 viser, at efterkommerne indtil midten af 90'erne boede halvt så ofte i almene boliger som indvandrerne, men at forskellene er mindsket over tid og næsten forsvundet i 2008. Men denne udvikling kan i vid udstrækning forklares ved ændringer i den socioøkonomiske sammensætning af efterkommerne. En statistisk analyse viser således, at efterkommerne i hele perioden efter 1990 har haft en ca. 20 pct. mindre hyppighed i almene boliger sammenlignet med de selvstændigt indvandrede og 30 pct. mindre end familiesammenførte. Efterkommerne må således antages sjældnere at have bosat sig i almene boliger end første generation.

Den geografiske placering

Hovedstadsregionen har i alle årene modtaget ca. halvdelen af de nyindvandrede. Efter 1998 er en større andel af indvandrere blevet bosat i de

mindre kommuner. Dette kan skyldes at der siden 1998 har været et geografisk fordelingsystem for asylsøgere, således at alle kommuner modtager deres del. Indvandrere med asyl er forpligtet til at forblive 3 år i den pågældende kommune. For de øvrige indvandrere har der ikke været sådanne regler.

I 1985 boede ca. 70 pct. af alle ikke-vestlige etniske minoriteter i Hovedstadsregionen, men andelen har været jævnt faldende over årene til 52 pct. i 2008. De tre største provinsbyer, som bebos af 12 pct. af befolkningen, har siden 1995 haft 16 pct. af de etniske minoriteter. En stigende andel er blevet bosat i de øvrige kommuner stigende fra 17 pct. i 1985 til 31 pct. i 2008.

Indvandrernes lokalisering i byerne

I alle vestlige lande har der været en tendens til at nye indvandrere ved ankomsten har bosat sig i byområder med mange etniske minoriteter - især med indvandrede fra samme land eller kultur som dem selv. Det gjaldt ikke mindst i USA i starten af det forrige århundrede. Der er peget på flere årsager til dette, som kan relateres til enten forholdende på boligmarkedet, særlige bosætningspræferencer hos indvandrere eller de indfødtes fravalg af byområder med mange etniske minoriteter.

Indvandrerne har ofte været henvist til bestemte dele af boligmarkedet – i Danmark først og fremmest de almene boliger. I det omfang disse boliger har været beliggende i afgrænsede byområder, isoleret fra andre boligformer, har det medvirket til en geografisk koncentration og segregation af de etniske minoriteter. En sammenligning af de nordiske hovedstæder har således vist at de almene boliger København er mere geografisk koncentrerede end i de andre byer, og at specielt Helsingfors har formået i langt højere grad at sprede den sociale boligmasse. På trods af, at en større andel af indvandrerne i Helsingfors bor i sociale boliger, er det lykkedes at opnå en mindre etnisk segregation end i København.

Det er blevet påvist i forskningen om etnisk segregation i mange lande, at koncentration af etniske minoriteter i bestemte byområder påvirker de indfødtes bosætning. De fravælger af forskellige grunde i højere grad byområder med en stor andel etniske minoriteter, såkaldte '*multietniske byområder*'. Dette gør det lettere for indvandrere at få bolig i områderne og fremmer den etniske koncentration.

Indvandrerne har, som nævnt, stærkere præferencer for at bo til leje, og især de sidst tilkomne for at bo tæt på et socialt netværk, som kan støtte dem i den første tid i et land, hvor de ikke kan sproget og mangler viden og sociale kompetencer. En tidligere danske survey undersøgelse har vist at dette også gælder i Danmark, hvor mange indvandrere ønsker at bo tæt på venner og familie. Undersøgelsen viste at der er en stærk sammenhæng mellem sådanne ønsker og tilflytning multietniske byområder. På baggrund af forskning om indvandreres bosætning i USA allerede i første halvdel af forrige århundrede formulerede man den såkaldte '*Spatial Assimilation*' teori, der siger, at indvandrernes bosætning har en sammenhæng med graden af deres sociale og økonomiske integration i samfundet. Det er de dårligst integrerede, der oftest bor i multietniske byområder, og med tiden flytter de væk fra områderne efterhånden som de opnår bedre beskæftigelse og indkomster. Den tidligere danske undersøgelse viste en tæt sammenhæng mellem præferencer for at bo tæt på venner og familie og forskellige indikatorer på integration, som sprogkundskaber, indkomst, beskæftigelse og sociale kontakter til danskere. Undersøgelsen viste desuden, at fraflyttere fra multietniske byområder har højere indkomster, større beskæftigelse og oftere dansk statsborgerskab end både tilflyttere og fastboende. I denne undersøgelse er undersøgt sammenhængen mellem indvandrernes opholdstid og hyppighe-

den af deres bosætning i multietniske byområder. Den viser, at, alt andet lige, er bosætningen i multietniske byområder steget i de første 10 år af opholdstiden, men derefter er hyppigheden stagneret og aftaget.

Koncentration og segregation af de etniske minoriteter

I løbet af de 25 år, som undersøgelsen vedrører, er der sket en stigning i antallet af byområder med en høj koncentration af etniske minoriteter. I undersøgelsen er landet opdelt i 9.000 by- og landområder med i gennemsnit 600 beboere. Blandt disse var der 91 områder i 1985 med mere end 20 pct. ikke-vestlige etniske minoriteter. Dette voksede til 1030 områder i 2008. I 170 områder var der mere end 50 pct. Den maksimale andel etniske minoriteter i et enkelt område var 45 pct. i 1985, i 2008 var det 90 pct.

Antallet af multietniske byområder steg især i 90'erne, mens væksten er aftaget efter år 2000. Den væsentligste årsag til denne udvikling er, at antallet af etniske minoriteter er steget i takt med den fortsatte indvandring, samt at der er født mange børn, mens fordelingen af etniske minoriteter på byområder faktisk er blevet mindre skæv over årene. I 1985 boede 55 pct. i de 10 pct. mest indvandrerettede byområder. I 2008 var det kun 45 pct. der gjorde dette.

Beboersammensætningen har ændret sig i de mest indvandrerettede byområder over tid. Frem til midten af 90'erne steg andelen af beboere udenfor arbejdsmarkedet fra 59 til 67 pct., men herefter stagnerede udviklingen og i de seneste år faldt andelen.

Frem til 2000 har der været en sammenhæng mellem andelen af etniske minoriteter i de enkelte områder og væksten i disse. Der skete generelt således en selvforstærkende udvikling, hvor områderne med flest etniske minoriteter også fik den største vækst. Dette kulminerede i slutningen af 1990'erne. Men herefter aftog effekten i 2000-05 og tendensen vendte helt i 2005-08, hvor områderne med flest etniske minoriteter tenderede at få den mindste tilvækst. Dette tyder på at bypolitikken med områdeindsatser og regulering af udlejningen har haft en effekt i disse år. Det er især kommuner med mange almene boliger, der har undgået en vækst i de multietniske byområder – formentlig fordi de har haft bedre muligheder for at sprede dem.

På landsplan er den etniske segregation – den rumlige adskillelse mellem danskere og af etniske minoriteter – faldet over hele perioden, hvilket også er vist i en tidligere undersøgelse, som dækker perioden frem til 2003. Segregationsindekset er faldet fra 0,56 i 1985 til 0,48 i 2008. Denne udvikling har en sammenhæng med at flere indvandrere er blevet bosat udenfor de store byer, og det er især her at segregationen er aftaget, mens den i Hovedstadsregionen og de 3 største provinsbyer steg frem til 1995 og først er aftaget igen i de seneste år. Den højeste segregation findes i de tre største provinsbyer, mens den er noget lavere i Hovedstadsregionen.

Segregeringsprocesser

Koncentrationen af etniske minoriteter i bestemte byområder er en følge af forskellige processer på boligmarkedet, der har sammenhæng med på den ene side de etniske minoriteters adfærd og muligheder på boligmarkedet, på den anden side danskernes adfærd, fx at danskere i områder med stigende koncentration af etniske minoriteter oftere flytter væk, og at boligsøgende danskere generelt oftere undgår multietniske byområder. Omvendt er der påvist tendenser til, at nogle etniske minoriteter foretrækker at bo tæt på venner og familie eller landsmænd, og at de foretrækker at bo til leje. Disse faktorer påvirker til- og fraflytningen fra de multietniske byområder.

Undersøgelsen viser, at fraflytningsfrekvensen for danskere er større i multi-etniske byområder stiger med stigende koncentration af etniske minoriteter. For de etniske minoriteter er sammenhængen omvendt. De har en lavere flyttefrekvens i de multi-etniske byområder og den falder med stigende koncentration af etniske minoriteter, bortset fra i de allermest indvandrerunge områder.

Generelt er det sjældnere at danskere flytter til multi-etniske byområder end til andre byområder, og tilflytningen falder stærkt med andelen af etniske minoriteter i et område. Hvis områderne har mange beboere på overførselsindkomst formindskes tilflytningen yderligere. De danskere, der faktisk er flyttet til de multi-etniske byområder, er oftere uden beskæftigelse og har lavere indkomst. Dette gælder især for de mest indvandrerunge områder.

Den manglende tilflytning af danskere er så blevet erstattet af en øget tilflytning af etniske minoriteter, med mindre der er opstået tomme lejligheder. Der er en stærk sammenhæng mellem indflytningshyppighed og andelen af etniske minoriteter der i forvejen bor i områderne. Det er primært etniske minoriteter udenfor arbejdsmarkedet, som er flyttet til de multi-etniske byområder, mens de beskæftigede gør det noget sjældnere og mindst i de mest indvandrerunge områder. Etniske minoriteter med højere indkomster flytter dog relativt oftere til de multi-etniske byområder end danskere med højere indkomst.

Undersøgelsen viser, at det især er danskernes flyttemønster, som har skabt koncentrationen af etniske minoriteter. Det har betydning, at danskerne oftere flytter væk fra multi-etniske byområder, men det er først og fremmest det at danskerne undlader at flytte til dem, som har haft en effekt. Dernæst at de etniske minoriteter er overrepræsenteret blandt tilflytterne – enten fordi de har præferencer for at bo der eller fordi den manglende tilflytning af danskere gør det nemmere for dem at få bolig her.

Derimod er der ikke noget der tyder på, at væksten i multi-etniske byområder er en følge af, at de etniske minoriteter oftere forbliver i områderne. De etniske minoriteters fraflytning fra områderne er ikke mindre end fra lignende andre dele af byerne.

Sammenfatning

Udviklingen i indvandringen

Indvandringen til Danmark fra ikke-vestlige lande er ikke sket jævnt. Der har været ret store udsving i omfanget og sammensætningen af nettoindvandringen, som har haft betydning for indvandrernes bosætningsmuligheder. Indvandringen tog fart i midten af 1980'erne, Borgerkrigen i det tidligere Jugoslavien førte til en exceptionel stor indvandring i 1995. Samtidigt øgedes indvandringen jævnt i slutningen af 90'erne og kulminerede i 2001. Men 2001-04 faldt indvandringen fra ikke-vestlige lande væsentligt.

Bortset fra 1995-96 var det i 90'erne der kom flest nye indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika, og disse er med tiden vokset til den største gruppe fra ikke-vestlige lande efterfulgt af Østeuropa og Øvrige Asien, mens Øvrige Afrika er den mindste gruppe. Efter 2003 er den største indvandringsgruppe imidlertid kommet fra Østeuropa.

Også indvandringens demografiske sammensætning og indvandringsårsagerne ændredes. Familiesammenføringer var i 90'erne, bortset fra 1995-96, den væsentligste indvandringsårsag. Asylansøgerne var kun en større gruppe i 1995-96 og har efter 1997 ligget på et langt lavere niveau end familiesammenføringerne. Begge indvandringsårsager er blevet væsentligt mindre efter år 2000. Efter 2001 er familiesammenføringer med både danskere og indvandrere faldet, som følge af 24 års reglen mv., mens sammenføring med forældre har været støt stigende i hele perioden.

Arbejdskraftindvandringen af ikke-vestlige indvandrere var lav indtil 2000, men er steget stærkt i 00'erne, specielt fra Østeuropa, og udgør nu en langt større gruppe end asyl og familiesammenføring. Der har også i 00'erne været en stor indvandring af uddannelsessøgende, men dette er en gruppe som formentlig i stort omfang er udrejst efter endt uddannelse.

Indvandringsårsagerne har haft en stor betydning for bosætningen. Familiesammenførte har således ikke haft behov for at finde egen bolig. Det har ændret sig en del over tid på hvilken måde de ikke-vestlige indvandrere er ankommet til landet. Bortset fra 1995, hvor et stort antal af især bosniske familier kom, er det kun et mindretal, der er kommet som en del af samlede familier (20 pct.). Mange er kommet som enkeltpersoner (ca. hver tredje), det gælder især før 1987 og efter år 2000. Den største gruppe er de familiesammenførte, der i gennemsnit over hele perioden har udgjort 45 pct. af de indvandrede, heraf er nogle sammenført med ægtefælle med indvandrerbaggrund (i gennemsnit 17 pct.), med forældre (13 pct.) eller med danskere (14 pct.).

Den bedst stillede gruppe, rent boligmæssigt, har været de, der sammenførtes med danskere. især efter 2001, hvor der blev stillet særlige krav til boligstandarden ved familiesammenføringer. Familiesammenføring med indvandrere kan frem til 2001 have betydet bosætning i overbefolkede boliger, men herefter har der været krav til boligens størrelse som betingelse for sammenføring. Det må antages, at de der er kommet som samlede familier og de enkelt indvandrede har haft de største vanskeligheder med at etablere tilfredsstillende boligforhold.

Indvandrerne boligbehov og arbejdsevne/økonomi kan have været påvirket af deres alder. Bortset fra den atypiske periode 1995-96 har mere end 60 pct. af de indvandrede 15+ årige fra ikke-vestlige lande været i aldersgruppen 15-29 år. Desuden har mellem 20 og 30 pct. været mellem 30 og 44 år. De ældre årgange har højst fyldt 10 pct. Der har ikke været de store ændringer i alderssammensætningen af de indvandrede over tid. Efter 2000 har der været lidt flere unge, men dette er aftaget igen i de allersidste år 2005-08.

Udviklingen i indvandrerne familieforhold og økonomiske integration i tiden efter indvandringen

For de fleste af indvandrerne er der sket store ændringer i deres familieforhold, beskæftigelse og indkomst i årene efter indvandringen, som har haft betydning for deres bosætning.

Dannelse af kernefamilier

En meget stor del (ca. halvdelen) af de 15+ årige indvandrere er startet med at bo i en eller anden form for fælleshusstand med andre. En del af disse er voksne hjemmeboende børn 25+ år, mens andre kan have boet hos familie, som ikke er deres forældre, eller delt bolig med andre. Men i løbet af de første 5-10 år efter indvandringen har langt de fleste etableret sig som kernefamilie med egen bolig eller har forladt landet igen. Ti år efter indvandringen er der dog fortsat 25 pct. som deler bolig med andre. Forløbet har været næsten det samme uanset hvilken periode de er kommet i. Det er især de tidligst indvandrede, som har været lang tid om at danne kernefamilie. De senere indvandrede er også for en stor dels vedkommende startet i fælleshusstande, men de er hurtigere kommet ud af dem igen. For de senest tilkomne 2005-08 er kun lidt over 30 pct. startet i flerfamiliehusstande.

Pardannelser og skilsmisser

De enligt indvandrede, har relativt hurtigt dannet par, ofte ved familiesammenføring. Det var især den tidligste gruppe, indvandret 1985-94, der hurtigt dannede par - tre ud af fire gjorde det indenfor 10 år. For de efterfølgende indvandrede var det 60 pct., der gjorde dette. De få år vi har data for indvandrede efter 2005 og frem tyder på at mønsteret har ændret sig væsentligt på det seneste. De senest tilkomne enlige danner langt sjældnere par, bl.a. fordi det er studerende og arbejdskraftindvandrere, der ofte rejser igen.

Men en del af de, der kom som par, er også blevet skilt. 'Skilsmisseraten' er næsten ens frem til 2000. Efter 10 års ophold er ca. en tredjedel af parrene skilte. Det er især de der er kommet fra Øvrige Afrika som hyppigere er blevet skilt i de første år. Efter 5 år er en tredjedel af disse gået fra hinanden.

Størsteparten af de indvandrede er kommet uden børn, men i de efterfølgende år har mange fået børn, eller har fået familiesammenførsel med deres børn fra oprindelseslandet. Det var især de først ankomne i 80'erne og starten af 90'erne, der relativt hurtigt fik børn. Efter 10 år havde to ud af tre af de barnløse fået børn og blandt alle de indvandrede boede nu mere end tre ud af fire i en børnefamilie. For de efterfølgende indvandringsperioder gik det ikke helt så hurtigt, men dog havde over halvdelen fået børn efter 10 år. Men blandt de senest ankomne er der næsten ikke sket noget over de 3 år, som vi har data på.

Beskæftigelse

Ved indvandringen har ledigheden været høj blandt indvandrerne, især i midten af 90'erne. Sandsynligheden for beskæftigelse hos mænd de første 3 år efter indvandringen har været 30 pct. lavere end for de der har været

længst i landet. For kvinder har det været mere end 40 pct. Indvandringssituationen har haft stor betydning. Familiesammenførte har således haft højere beskæftigelse fra starten end de indvandrere, der er kommet alene eller som en samlet familie.

Den højeste beskæftigelse har indvandrere haft i kommuner med mindre byer under 10.000 indbyggere. Næstbedst har indvandrere klaret sig i Hovedstaden, mens de 3 store provinsbyer har haft flest arbejdsløse. Der er næsten de samme forskelle for mænd og kvinder.

For alle de indvandrede, uanset indvandringsperiode, er der i de første år efter indvandringen sket en dramatisk øget erhvervsdeltagelse, og det gælder både mænd og kvinder. Ændringen er især sket i de første 10 år efter indvandringen. Især indvandrerne fra 1985 til 1996, hvoraf mange var flygtninge eller familiesammenførte, startede på et meget lavere niveau, men med tiden er de nået op på samme niveau som de senere indvandrede. De seneste indvandrede er meget oftere i beskæftigelse fra starten. Og for især mænd indvandret 1997-2004 er niveauet generelt højere i de første år.

Men beskæftigelsen for indvandrerne er som gennemsnit aldrig kommet over 60 pct. af beskæftigelsen for sammenlignelige danskere mht. alder og køn i de enkelte år. For de tidligst indvandrede 1985-94 er den relative beskæftigelse i forhold til danskere nået op på 57 pct., for kvinderne 50 pct.

Indkomstudviklingen

Der har også været en klar forbedring af indvandrernes indkomster i især de første 8-10 år efter indvandringen. Det gælder uanset, hvilken periode man er indvandret i.

I den første indvandringsperiode var indkomsterne særligt lave i starten, og for mændene har indkomsten ved indvandringstidspunktet været højere i efterfølgende perioder med den højeste i 2005-08. Men i løbet af opholdstiden har indkomstniveauet udjævnet sig mellem de forskellige indvandringsår-gange med undtagelse af indvandrede 1995-96, som især bestod af indvandrere fra Balkan. For kvinderne har denne gruppe helt fra starten haft højest indkomst. Men indvandrernes gennemsnitlige indkomst er aldrig nået højere end ca. 70 pct. af sammenlignelige danskeres. Det er indvandrerkvindernes indkomster som med tiden kommer tættest på danske kvinders.

Bolig ved indvandringstidspunktet

Bosætning i almene boliger

Almene boliger har i hele perioden været den boligform, som modtog flest nye ikke-vestlige indvandrere. Frem til 1990 var privat udlejning næsten lige så vigtig for nye indvandrere, men tabte derefter i betydning. Herefter blev en stadig større andel af de nyankomne (ca. 40 pct.) bosat i almene boliger. Efter 2005 er bosætning i både privat udlejning og ejerboliger steget, hvilke hænger sammen med arbejdskraftindvandringen. De indvandrede efter 1996 er i langt mindre omfang flyttet direkte ind i almene boliger, og hyppigheden er lavest efter 2004 når man korrigerer for forskelle i indvandrernes sammensætning over tid.

Det er især i de tre største og i de mellemstore provinsbyer, at de nyindvandrede bosætning er sket i almene boliger.

Det er især familiesammenførte med andre indvandrere, der ofte fra starten er blevet bosat i almene boliger (50-70 pct.). For familiesammenførte med

partner er andelen faldet efter 2004, mens andelen for familiesammenførte børn fortsat er øget til ca. 70 pct. Blandt ikke-sammenførte indvandrede familier med børn har andelen bosat i almene boliger ligget på ca. 40 pct. gennem hele perioden, mens andelen for barnløse par har været faldende ned til 20 pct. De, der er indvandret alene, bosættes sjældnere i almene boliger og andelen har været faldende, hvilket, som ovenfor nævnt, må skyldes ændringerne i gruppens sammensætning.

Der er forskelle mellem etniske grupper. Indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika er oftest startet i almene boliger – næsen dobbelt så ofte som indvandrere fra Østeuropa og Øvrige Asien. Også indvandrere fra Øvrige Afrika er oftere blevet bosat i almene boliger end disse to grupper (30 pct. oftere).

Bosætning i ikke-selvstændige boliger

En del af indvandrerne har ikke opnået selvstændig bolig ved indvandringen, men har måttet bosætte sig i boliger uden eget køkken, og i nogle tilfælde uden bad. Dette skete især i begyndelsen af perioden og i midten og slutningen af 90'erne, hvor indvandringspresset på boligsektoren var højest. Det er især de, der kommer alene, som er startet med at bo i ikke-selvstændige boliger. I midten af 90'erne var det 20 pct., men andelen er faldet til det halve fra 1997 og frem i takt med at andre indvandringsårsager og mere ressourcestærke indvandrere har taget over. Også en del indvandrede familier har måttet bo i ikke-selvstændige boliger – især i 1995-96 (10-15 pct.). Det er især indvandrere fra Øvrige Afrika. Ikke-selvstændige boliger er oftest blevet brugt i de mindre og mellemstore byer, sjældnere i Hovedstadsregionen og de tre største provinsbyer.

Boligkarrieren efter indvandringen

Umiddelbart efter ankomsten har det kun været et mindretal af indvandrere, som har boet i almene boliger, men relativt hurtigt er de flyttet til almene boliger. Efter 6-10 år i landet har over 60 pct. bosat sig i almene boliger, men derefter er andelen stagneret og faldende med længere opholdstid. Dette bekræfter hypotesen om, at nogle indvandrere i takt med deres integration i Danmark flytter til andre boliger. Det er især de, der er kommet i 90'erne, der hurtigt er rykket ind i almene boliger. For de senere indvandrede er det gået noget langsommere.

Indvandrere fra flygtningelande er den gruppe, som opnår den højeste repræsentation i almene boliger efter 6-10 år. Til gengæld har de så også det største fald efter 15 år.

Familiesammenførte er oftere blevet bosat i almene boliger ved ankomsten, men de ikke-sammenførte har hurtigt indhentet de sammenførte og også overhalet dem inden der er gået 5 år. Det gælder især for de, der kommer som familier med børn. Efter 10 år er bosætningen i almene boliger gået tilbage for næsten alle grupperne. Den gruppe, der sjældnest har bosat sig i almene boliger er de sammenførte med danskere. Til gengæld har de med tiden haft en støt stigende andel i almene boliger, som ikke er faldet efter 16 år.

Det er først og fremmest indvandrere udenfor arbejdsmarkedet, der hurtigt er blevet bosat i almene boliger. Det er imidlertid ikke kun indvandrere udenfor arbejdsmarkedet, der har gjort karriere i den almene sektor. Også de beskæftigede har gjort det, selvom det er på et lidt lavere niveau.

Udviklingen i indvandrerpopulationen 1985-2008

Den demografiske sammensætning

Størsteparten af indvandrergruppen fra ikke-vestlige lande har i alle årene været i alderen 30 til 44 år med et maksimum i år 2000 på 38 pct. Sammenlignet med danskernes alderssammensætning har der været en stigende andel i denne aldersgruppe, som efter 2000 udgør 10 pct. mere end tilfældet er for danskerne. Den næststørste gruppe har været de 15-29 årige, som har udgjort 25-30 pct. i hele perioden. Men da denne aldersgruppe med årene er blevet mindre blandt danskerne har den blandt indvandrerne udviklet sig fra at være 10 pct. under det danske niveau til at være 10 pct. over. De 45-59 åriges andel blandt indvandrerne er steget lidt fra 19 til 23 pct., men sammenlignet med danskerne er andelen faldende. Endelig er andelen 60+ år faldet, især sammenlignet med den danske alderssammensætning.

Den gennemsnitlige familiesammensætning for alle indvandrere har afvejet en del fra danskeres og har ændret sig en del over årene. Ved starten af perioden 1985-90 var der blandt alle bosiddende indvandrere 70 pct. flere enlige, mens børnefamiliernes andel svarede til danskernes. I takt med familiesammenføringerne i starten af 90erne steg andelen af par med børn. I midten af 90erne var der ca. 50 pct. flere indvandrere, der boede i parfamilier med børn, end sammenlignelige danskere. Efter 2000 er forskellen mellem danskere og indvandrere dog aftaget. I 2008 er der 30 pct. flere indvandrere i børnefamilier og ca. 20 pct. flere enlige uden børn. Par uden børn har i hele perioden været en mindre almindelig familieform blandt indvandrere. Der har desuden i hele perioden været færre af indvandrerne, der var hjemmeboende børn 15+ år sammenlignet med danskerne. Derimod er der kommet mange flere efterkommere.

Beskæftigelsen

Hvad angår beskæftigelsen har der i hele perioden siden 1985 været forskel hos mænd og kvinder. Men udviklingen for dem har været meget parallel. Det gælder også for forskellige aldersgrupper. I 1980'erne var der flest arbejdskraftindvandrere og beskæftigelsen var forholdsvis høj. I takt med at flere indvandrere med tiden var asylansøgere eller familiesammenførte faldt beskæftigelsen ret meget indtil midten af 90erne – for de 30-59 årige mænd fra over 60 pct. til ca. 40 pct. For de 30-44 årige kvinder faldt beskæftigelsen fra 61 til 33 pct. Efter 1995 har der imidlertid været en ret konstant stigning i beskæftigelsen, og for de 30-44 årige kom man i 2008 på samme niveau som i 80erne. De 45-59 åriges beskæftigelse var dog lidt lavere i 2008 end ved starten (ca. 50 pct.). Også kvindernes beskæftigelse har været støt stigende siden 1995. for de 30-59 årige fra 33 pct. i 1996 til 50 pct. i 2008.

Andelen i den arbejdsdygtige alder uden beskæftigelse har i hele perioden været noget højere for ikke-vestlige etniske minoriteter end for danskere, men der har været store variationer. På trods af den relativt høje beskæftigelse var der relativt mange mænd uden beskæftigelse i slutningen af 80erne, men ledigheden faldt frem til 1993. Herefter steg den igen, blandt andet som en følge af den høje indvandring i disse år. Efter 1997 er ledigheden faldet jævnt til et noget lavere niveau i 2008. Blandt kvinderne har der været mindre udsving over tid, men også en faldende ledighed i slutningen af perioden.

Under uddannelse

Også andelen af indvandrere, som uddanner sig, er steget. I 1985 var kun ca. 5 pct. af mændene og 3 pct. af kvinderne i gang med en uddannelse. Dette er steget jævnt gennem hele perioden og især for kvinderne, som har overhalet mændene. Det er selvfølgelig især de unge 15-29 årige, som er

under uddannelse og for denne gruppe er der sket en dramatisk stigning. I 2008 var 25 pct. af denne gruppe under uddannelse.

Udviklingen for efterkommerne

Danmark er et forholdsvis nyt indvandringsland og antallet af voksne efterkommere er stadig relativt beskedent. Efterkommere er defineret som personer født i Danmark, hvor begge forældre er indvandrere. Antallet af efterkommere 15+ år af indvandrere fra ikke-vestlige lande steg fra 6.000 i 1985 til 29.000 i 2008.

Mere end 80 pct. af efterkommerne 15+ år er under 30 år gamle. Efter 2005 er mere end 10 pct. i alderen 30-44. Andelen af 15+ årige, som var hjemmeboende, steg kraftigt i slutningen af 80'erne, men har derefter været faldende fra ca. 70 pct. til lidt over 50 pct. i 2008. Størsteparten af de ikke-hjemmeboende er enlige, men antallet der bor i parforhold eller har børn har også været stigende. Andelen i par steg til lidt over 20 pct. og andelen med børn til 16 pct. af alle efterkommere.

For efterkommerne som helhed faldt beskæftigelsen fra 1985 til 1993 ligesom for indvandrerne, niveauet for efterkommere er lidt højere. Det gælder også den senere stigningstakt. Men efterkommere har haft en noget højere og mere stabil beskæftigelse end indvandrere i samme aldersgruppe.

Samtidigt er der flere efterkommere, som er under uddannelse. Blandt de 17-29 årige var hver tredje under uddannelse i 2008, mens det kun var 20 pct. i 80'erne.

Generelt har en større andel af efterkommerne været i arbejde eller under uddannelse end indvandrerne. Men dette har ændret sig op og ned gennem perioden og udviklingen har ikke været helt ens for aldersgrupperne. I slutningen af 80'erne var der få ledige. Men som for indvandrerne steg arbejdsløsheden i starten af 90'erne og topper i 1994, hvor 24 pct. hverken var i arbejde eller under uddannelse. Det gik derefter fremad i sidste halvdel af 90'erne og andelen faldt til 18 pct. Men af uransagelige grunde steg den igen til 22 pct. i 2003 for derefter at falde igen til 17 pct. i 2007.

Udviklingen i indvandrerne boligforhold 1985-2008

Den almindeligste boligform for etniske minoriteter har i hele perioden været almene boliger. Andelen steg fra 1985 til 2000, hvor mere end 50 pct. af de 15+ årige etniske minoriteter boede alment, men faldt herefter i de efterfølgende år. De etniske minoriteter bor mere end fire gange så ofte i almene boliger sammenlignet med danskerne. Den mest markante udvikling over perioden er en aftagende bosætning i privat udlejning og andelsboliger samtidig med at flere har bosat sig i almene boliger.

Mellem 20 og 25 pct. af de etniske minoriteter har boet i ejerboliger, enten i ejerlejlighed eller parcelhus. Andelen i parcelhus faldt fra 18 pct. i 1985 til 11 pct. i 1997, hvilket kan have sammenhæng med den generelle krise på ejerboligmarkedet i denne periode. Frem til 2008 har andelen været stigende, men finanskrisen kan have standset denne udvikling.

Når etniske minoriteters bosætning har afvejet så meget fra danskernes kunne dette skyldes forskelle fx mht. indkomst, bopælskommune, alder og familiesituation. Men en statistisk analyse, hvor der korrigeres for sådanne forskelle viser, at de etniske minoriteter i gennemsnit over alle årene har haft en overhyppighed i almene boliger på ca. 100 pct. afhængigt af hvilken et-

nisk gruppe, der er tale om. Denne overhyppighed er steget over tid helt frem til 2008 for etniske minoriteter fra Mellemøsten og Afrika. Det var især i slutningen af 90'erne at hyppigheden steg for alle ikke-vestlige etniske minoriteter.

Sandsynligheden for at bo i parcelhuse har været mere end 50 pct. under danskernes, mens de etniske minoriteter har været overrepræsenteret i ejerlejligheder med ca. 25 pct. De har også været overrepræsenteret i privat udlejning, men underrepræsenteret i andelsboliger.

En af årsagerne til den stigende overrepræsentation af etniske minoriteter i almene boliger er, at danskernes bosætning i almene boliger ved konstante baggrundsvariable som indkomst, beskæftigelse og familiesituation er faldet markant over tid. Forklaringen på dette er, at den sociale og familiemæssige sammensætning af danskere i almene boliger har ændret sig over tid mod lavere indkomster og flere enlige, mens den ikke har gjort det i samme omfang for de etniske minoriteter.

Forskelle på indvandrede fra forskellige perioder

For alle de indvandrede har der, uanset indvandringsperiode, været næsten det samme forløb i bosætningen i almene boliger med stigende bosætning de første år efterfulgt af en tilbagegang. Ved starten af forløbet i 1985 boede ca. 40 pct. af de daværende etniske minoriteter i almene boliger. For denne gruppe af indvandrere, kommet før 1985, skete der ikke ændringer i løbet af 80'erne, men i 90'erne øgedes deres bosætning i almene boliger til over 50 pct. I 00'erne faldt den dog en smule. Den næste gruppe, indvandrede 1985-94, startede på et lavere niveau men øgede hurtigt deres bosætning i almene boliger indtil 60 pct. omkring år 2000. Derefter er den aftaget. Samme forløb har været gældende for senere indvandrede, hvor især de indvandrede 1995-96 nåede op på en høj tilstedeværelse i almene boliger i starten af 00'erne. De senere, og især de senest, indvandrede har boet sjældnere i almene boliger.

Den statistiske analyse, hvor der tages højde for socioøkonomiske forskelle, viser at alle senere indvandrede, før 2005, har haft en overhyppighed for at bo i almene boliger sammenlignet med de tidligst indvandrede før 1985. Analysen af startbosætningen ved indvandringen viste, at indvandrere umiddelbart efter ankomsten sjældnere bosatte sig alment i de senere perioder end i 1985-94. Men i de efterfølgende år steg hyppigheden, hvilket betyder at mange er flyttet til almene boligområder i de efterfølgende år. Der har dog været store forskelle mellem indvandrere fra forskellige indvandringsperioder. Det var især de mange, der indvandrede i 1995-96, der hurtigt flyttede til almene boliger, og de er den indvandringsgruppe, der i dag er blevet mest overrepræsenteret der. Også indvandrede i perioden 1997-2004 har øget deres tilstedeværelse i almene boliger over tid, mens de der kom i 1985-94 næsten ikke har det, men har ligget på et konstant niveau. Den laveste frekvens i almene boliger har været blandt de senest indvandrede efter 2005, men dette kan skyldes, at deres boligkarriere har været så kort i datamaterialet.

Hvem har boet i almene boliger?

Det er især de familiesammenførte med andre indvandrere, der har bosat sig alment, hvilket ofte er sket allerede fra indvandringstidspunktet. Familiesammenførte med danskere har haft en væsentligt lavere bosætningshyppighed i almene boliger. Disse forskelle har været ret konstante over tid.

Blandt de etniske minoriteter har familier med børn oftere boet alment end de enlige, mens det for danskerne har været omvendt. Overrepræsentatio-

nen af børnefamilier var særlig stor i starten af perioden, men er også aftaget med årene.

Det er alle aldersgrupper blandt etniske minoriteter, der har boet alment, mens det unge og de ældre danskerne sjældnere har været det. Der var en overrepræsentation af unge i almene boliger før 1990, men dette er aftaget og fjernet i de senere perioder

Mens det for danskere i stigende grad har været de dårligst stillede der har boet i almene boliger så har dette ikke i lige så høj grad været tilfældet for etniske minoriteter. Danske husstande uden beskæftigelse har væsentligt oftere boet i almene boliger end de beskæftigede. Det har de også gjort blandt de etniske minoriteter, men forskellene i forhold til de beskæftigede er generelt en del mindre, men med en stigende tendens over tid, især for arbejdsløse på understøttelse. De beskæftigede indvandrere har således relativt oftere boet i almene boliger end danskerne.

Dette afspejler sig også, når man ser på forskelle mellem indkomstgrupper med hensyn til at bo i almene boliger. Blandt danskerne er der meget større forskelle mellem de højere og lavere indkomstgrupper og det er den laveste indkomstgruppe som oftest har boet alment. Blandt etniske minoriteter har forskellene mellem grupperne været langt mindre og det er ikke de laveste indkomster, der oftest har boet alment, men de lidt højere indkomster. Dette er et tegn på, at også etniske minoriteter med lidt bedre indkomster har bosat sig i almene boliger. Men de økonomiske forskelle mellem indvandrerfamilier i almene boliger og andre indvandrere har også ændret sig over tid. I perioden 1985-92 havde de tre laveste kvintiler næsten samme hyppighed i almene boliger. Bortset fra en stigning i Kvintil 2's overrepræsentation i 1993-97, så har der været en faldende tendens i de efterfølgende år. Analysen tyder på, at indkomstsegmenteringen mellem almene boliger og andre boliger er blevet mindre for etniske minoriteter over årene siden midten af 90'erne.

Geografisk bosætning i almene boliger

Geografisk set er etniske minoriteters bosætning i almene boliger oftere sket i de mere urbaniserede områder, hvor der også er en større andel af almene på boligmarkedet. Alt andet lige (indkomst mv.) har danskerne haft den største hyppighed i almene boliger i de tre største provinsbyer efterfulgt af andre større provinsbyer, men der er også en markant overhyppighed i Hovedstadsregionen. Dette gælder ikke for de etniske minoriteter. De har mindre hyppigt i boet i almene boliger i Hovedstadsregionen. Overhyppighed i almene boliger i de tre store provinsbyer og andre større provinsbyer vedrører især perioden fra 1993 til 2002. Den er stadig høj, men aftaget i de senere perioder. I Hovedstadsregionen er hyppigheden i almene boliger omvendt steget i de senere år.

Boligstandard

Etniske minoriteter har generelt haft en lavere boligstandard end danskernes målt på boligernes størrelse. Mens danskernes boligareal har ligget over 120 m² i hele perioden er det for de etniske minoriteter steget fra 92 til 97 m², svarende til mellem 76 og 80 pct. af danskernes. Det er især børnefamilierne, som har haft en stabilt lavere standard end danskerne (lidt over 70 pct.), mens de enlige i de seneste år i perioden næsten er nået op på dansk niveau. Det er kun de enlige der har fået større boliger, mens standarden er faldet for enlige forsørgere og par uden børn.

Udviklingen i efterkommernes boligsituation

Blandt de relativt få efterkommere over 15 år i 1985 var en del bosat i parcelhuse og færre i almene boliger. Men i de efterfølgende år steg andelen i almene boliger, mens andelen i ejerboliger faldt. Andelen i almene boliger er dog aldrig nået helt op på samme niveau som for alle etniske minoriteter. Den statistiske analyse, hvor der er korrigeret for forskelle i socioøkonomiske forhold viser, at efterkommere alt andet lige sjældnere har været bosat i almene boliger end indvandrerne.

En stor del af efterkommerne 15+ år har været hjemmeboende børn, der således har fulgt forældrenes boligvalg. Ser man på de ikke-hjemmeboende efterkommere har de også med tiden i stadig større udstrækning bosat sig i almene boliger – i hvert fald frem til 2000 – med et fald i de seneste år i forløbet. Men en relativ stor del har, sammenlignet med alle etniske minoriteter, bosat sig i privat udlejning og andelsboliger. Dette har til dels en sammenhæng med at efterkommere er relativt unge, og vi ved fra andre undersøgelser, at unge oftere bor i disse boligformer.

Set i en integrationsteoretisk sammenhæng er det interessant, om der er forskelle på bosætningen hos første og anden generationsindvandrere. En sammenligning af ikke-hjemmeboende efterkommeres bolig med ikke-hjemmeboende indvandrere med samme alder og køn hvert af årene 1985-2008 viser, at efterkommerne indtil midten af 90'erne boede halvt så ofte i almene boliger som indvandrerne, men at forskellene er mindsket over tid og næsten forsvundet i 2008. Men denne udvikling kan i vid udstrækning forklares ved ændringer i den socioøkonomiske sammensætning af efterkommerne. Den statistiske analyse viser således, at efterkommerne i hele perioden efter 1990 har haft en ca. 20 pct. mindre hyppighed i almene boliger sammenlignet med de selvstændigt indvandrede og 30 pct. mindre end familie-sammenførte. Efterkommerne må således antages sjældnere at have bosat sig i almene boliger end første generation.

Den geografiske bosætning

Siden 1998 har der været et geografisk fordelingssystem for asylsøgere, således at alle kommuner modtager deres del. Indvandrere med asyl er forpligtet til at forblive 3 år i den pågældende kommune. For de øvrige indvandrere har der ikke været sådanne regler. Hovedstadsregionen har i alle årene modtaget ca. halvdelen af de ny-indvandrede. Kun i 1995, hvor Danmark modtog et stort antal flygtninge fra Eksjugoslavien, blev 70 pct. bosat i Provinsen. Efter 1998 er en større andel af indvandrere blevet bosat i de mindre kommuner.

I 1985 boede ca. 70 pct. af alle ikke-vestlige etniske minoriteter i Hovedstadsregionen, men andelen har været jævnt faldende over årene til 52 pct. i 2008. I de tre største provinsbyer, som bebos af 12 pct. af befolkningen, har en stigende andel af etniske minoriteter været placeret indtil 1995, og har siden da omfattet 16 pct. af dem. En stigende andel er blevet bosat i de øvrige kommuner stigende fra 17 pct. i 1985 til 31 pct. i 2008.

Udviklingen af multietniske byområder med mange ikke-vestlige etniske minoriteter

Gennem de sidste 30 år er andelen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig baggrund vokset fra under 2 til over 7 pct. af befolkningen. Samtidig er den rumlige koncentration af disse etniske minoriteter også vokset. Ud af de ca. 9.000 byområder med i gennemsnit 600 beboere, der indgår i ana-

lysen, var der i 1985 91 områder med mere end 20 pct. ikke-vestlige etniske minoriteter. Dette voksede til 1030 områder i 2008. Den maksimale andel etniske minoriteter i et enkelt område var i 1985 45 pct., i 2008 var det 90 pct. En anden måde at beskrive udviklingen er at se på de områder, som har haft flest etniske minoriteter, og som udgør 10 pct. af befolkningen (kaldet *decil10*). Den gennemsnitlige andel af etniske minoriteter i decil10 områder er steget fra 9 pct. i 1985 til 32 pct. i 2008.

Det er især i perioden før år 2000 at koncentrationen fandt sted. Den gennemsnitlige andel i decil10 var allerede i 2000 oppe på 27 pct. Tilvæksten var dobbelt så høj frem til 2000 som efter. Fra 2000 til 2008 er andelen af etniske minoriteter i decil 10 kun øget med 1,8 procentpoint i forhold til den generelle udvikling i andelen af etniske minoriteter.

Selvom der er kommet flere områder med mange etniske minoriteter er det ikke ensbetydende med at disse er blevet mere geografisk skævt fordelt. En meget stor del af dem, ca. halvdelen, bor i decil10-områder. Men andelen har været faldende over årene – især efter 2000. Dette tyder på at segregationen af etniske minoriteter er faldet over tid. Udviklingen i antallet af områder med stor koncentration er i de senere år således først og fremmest en følge af væksten i antallet af ikke-vestlige etniske minoriteter i Danmark ikke af en stærkere segregation.

Den generelle forøgelse af antallet af etniske minoriteter har i alle del af landet medført en forøgelse af antallet af byområder med mange etniske minoriteter, men ikke i samme omfang. Det er især i Hovedstadsområdet, at antallet er øget. Der var i 2008 644 byområder med mere end 20 pct. etniske minoriteter, heraf havde de 83 områder 50 pct. eller mere.

Boligerne i de multietniske byområder

Det har ændret sig lidt over tid hvilke byområder, der havde flest etniske minoriteter. De relativt få områder i midten af 80erne med mere end 20 pct. etniske minoriteter var ofte placeret i ældre byområder med en del privat udlejning, fx på Vesterbro i København. Men det stigende antal nye områder var domineret af nyere almene boliger, samtidigt med at de etniske minoriteter blev udsaneret i forbindelse med byfornyelsen. I midten af 90erne var det kun 10 pct. af boligerne i områderne, som var privat udlejning. På samme niveau var andelen af andelsboliger, som også er faldet efter 1995. Ejerboligerne har udgjort den mindste andel af boligerne, men deres andel har været lidt stigende over tid. De almene boliger udgjorde i 2000 mere end 70 pct. af boligerne i områder med 20+ pct. etniske minoriteter, men deres andel har været svagt faldende siden 2000.

Beboersammensætningen har også ændret sig i de mest indvandrerunge byområder over tid. Frem til midten af 90erne steg andelen af beboere udenfor arbejdsmarkedet fra 59 til 67 pct., men herefter stagnerede udviklingen og i de seneste år faldt andelen. Tilsvarende faldt indkomsterne i forhold til landsgennemsnittet frem til 2000, men steg lidt i de seneste år frem til 2008.

Hvad har haft betydning for udviklingen?

En statistisk analyse af faktorer, som har haft betydning for væksten i andelen af etniske minoriteter i byområderne viser, at der frem til 2000 har været en sammenhæng mellem andelen af etniske minoriteter i de enkelte områder og væksten i disse. Der skete generelt således en selvforstærkende udvikling, hvor områderne med flest etniske minoriteter også fik den største vækst. Dette kulminerede i slutningen af 1990erne. Men herefter aftog effekten i 2000-05 og tendensen vendte helt i 2005-08, hvor områderne med flest etniske minoriteter tenderede at få den mindste tilvækst. Men ser man alene

på de 10 pct. mest koncentrerede byområder, har der ikke været denne sammenhæng. Det tyder på at tilvæksten er blevet bremset for de mest indvandretunge områder som helhed, men ikke at deres indbyrdes forskelle er mindsket.

En væsentlig faktor har i alle perioderne været tilvæksten af etniske minoriteter i den enkelte kommune. Det er således, som forventeligt, i de kommuner, som har haft størst tilvandring, at der også er sket en vækst i andelen af etniske minoriteter i byområderne. Men Decil10 områders udvikling har været endnu stærkere påvirket af kommunens udvikling mht. andelen af etniske minoriteter – især i 1990'erne. Kommuner med høj tilvækst har medført en relativt højere tilvækst i Decil10 områderne.

Analysen viser desuden, at det i Hovedstadsregionen, men ikke i øvrige land, har været områder med størst andel af beboere udenfor arbejdsmarkedet, som har tiltrukket flest indvandrere.

Boligsammensætningen i kommunerne har også haft en vis betydning. I kommuner med mange almene boliger har tilvæksten af etniske minoriteter i de enkelte områder været relativt mindre, hvilken kan fortolkes således, at der her er sket en større geografisk spredning af dem. I kommuner med færre almene er der formentlig nogle få områder, som har modtaget de fleste indvandrere.

Bosætning i multietniske boligområder

Bosætning ved indvandringen

Da antallet af byområder domineret af etniske minoriteter er øget væsentligt med årene er sandsynligheden for at nye indvandrere på indvandringstidspunktet er flyttet til multietniske boligområder alt andet lige øget med tiden. Andelen der ved indvandringen er flyttet direkte til byområder med 20+ pct. etniske minoriteter har imidlertid ikke ændret sig meget over tid for de fleste indvandrede. Kun blandt de, der er familiesammenført, er det flere. Familiesammenførte med forældre er den gruppe af indvandrere, som oftest er kommet direkte i multietniske boligområder. Også en stor del af familiesammenførte med partnere med indvandrerbaggrund har gjort det relativt ofte, men i hele perioden under 40 pct. og andelen er faldet efter 2004. For alle de øvrige grupper har kun ca. 10 pct. bosat sig i direkte i multietniske boligområder i forbindelse med indvandringen, hvilket er på samme niveau som familiesammenførte med danskere.

Ændringer med opholdstiden – Spatial Assimilation

Andelen af indvandrere bosat i multietniske byområder steg hurtigt i løbet af de første 10 års ophold efter ankomsten. Der har imidlertid været to årsager til dette. Den ene er, at indvandrerne med tiden er flyttet fra områder med en mindre andel etniske minoriteter til områder med større andel. Den anden at mange byområder med tiden har fået en større andel etniske minoriteter, og at de indvandrere, som har boet fast i områderne, dermed med øget opholdstid er kommet til at bo i områder med flere etniske minoriteter.

Forskellen mellem de to effekter er belyst ved at se på bosætningen for de indvandrere, der er flyttet indenfor det foregående år. For disse har der også været en vækst de første år, men den har været noget mindre end for alle indvandrere. Væksten i multietniske byområder med opholdstiden skyldes dog fortrinsvist, at indvandrerne flytter til mere indvandretætte områder i de første år.

Blandt de familiesammenførte har der fra starten været mere end 30 pct., som er ankommet til multietniske byområder, mens andelen for de ikke-sammenførte kun har været 12 pct. Med opholdstiden har flere af de familiesammenførte været bosat i multietniske byområder, men efter 10 år skyldes dette primært at de har boet i områder, hvor koncentrationen af etniske minoriteter er øget med årene. For de ikke-sammenførte har der været en stærk vækst i andelen i multietniske byområder de første 6-10 år, men også for disse skyldes en stor del af væksten, at der generelt er kommet flere multietniske byområder med tiden.

Opholdstiden og bosætningen i multietniske byområder har en sammenhæng med på hvilket tidspunkt indvandringen har fået sted. Der var få multietniske byområder i 1985, og de der ankom omkring dette tidspunkt bosattes sjældent i byområder med mere end 20 pct. etniske minoriteter. Men de har haft en stigende bosætning i multietniske byområder som først er stagneret efter 15 år. Efter 20 år er den faldet lidt. Når man tager i betragtning, at antallet af multietniske byområder også er steget efter år 2000 tyder det på, at der reelt har været færre, der aktivt har bosat sig i multietniske byområder efter 15 års ophold. De senere indvandrede er startet på et lidt højere niveau og har også haft stærke stigninger. Men for de ankomne 1987-91 er der samme tendens til tagnation i væksten efter 15 års ophold.

Indvandrere fra flygtningelande har generelt oftere ved ankomsten bosat sig i multietniske byområder og bosætningen er med årene øget hurtigere end hvad gælder for de øvrige indvandrere. Men efter 6-10 år er dette stagneret for de flyttende flygtninge. De øvrige indvandrere har fortsat haft øget bosætning i multietniske byområder efter 10 år, og det har også været tilfældet for de flyttende.

Det er imidlertid ikke personer i husstande med de allerlaveste indkomster der oftest har bosat sig i multietniske byområder, det er kvintil 2 der har gjort det hurtigst efter ankomsten og som er nået op på det højeste niveau på 60 pct. efter 15 år. Dette gælder også når man kun ser på de nyligt flyttede.

De højeste indkomster er i væsentligt mindre grad startet i multietniske byområder og væksten har været lavere, men der har også for denne gruppe været en vis bosætning i multietniske byområder, der er nået op på 30 pct. i løbet af de første 11-15 år. For de nyligt flyttede er det op til 24 pct. Det er altså ikke kun de dårligst stillede indvandrere, der har bosat sig i de multietniske byområder.

De statistiske analyser af sammenhængen mellem opholdstid og bosætningen giver det markante resultat, at der er sket en reduktion af bosætningshyppigheden i multietniske byområder efter 15 års ophold, og i nogle tilfælde markante fald. For de nyligt flyttede er tilvæksten stoppet efter 10 år, mens den stadig steg lidt i de næste fem år for alle. Analyserne bekræfter således, at der, indenfor de 23 år undersøgelsen omfatter, er sket en fraflytning fra multietniske byområder i overensstemmelse med Spatial Assimilation teorien.

Bosætning over tid for indvandrede i forskellige perioder

Når man ser på udviklingen over tid i hvem der bor i multietniske boligområder, så har de tidligst indvandrede familier, hvor første person er kommet før 1985, haft en bosætning i multietniske byområder svarende til gennemsnittet for alle indvandrede i hele perioden 1985-2008, men med en svag stigning over årene. De senere indvandrede er lige efter ankomsten startet på et meget lavere niveau end gennemsnittet, men der har været en tendens til at de i løbet af få år har etableret sig i multietniske boligområder og med tiden er blevet mere overrepræsenteret i områderne end de første indvandrere. Men det gælder ikke for de sidste tilkomne.

Korrigerer man for sammensætningen af indvandringsgrupperne er det især de, der kom fra 1995-96, der er blevet bosat i multietniske boligområder, og gruppen fra 1985-94 er også godt repræsenteret. Også indvandrede 1997-2004 har bevæget sig mod de multietniske boligområder efter 2004 og var i 2008 nået op på niveau med de første indvandrere. De sidst tilkomne 2005-08 er startet på et langt lavere niveau end i de foregående perioder og var stadig væsentligt under de øvrige i 2008.

Den demografiske og sociale sammensætning af beboerne i multietniske byområder
Ved begyndelsen af perioden var der store forskelle på hvilke aldersgrupper, der boede i multietniske boligområder med en stor overrepræsentation af unge og yngre etniske minoriteter. Men disse forskelle er næsten forsvundet over tid, og i 2008 var alle aldersgrupper næsten ligeligt repræsenteret.

Blandt danskere har der først og fremmest været mange enlige uden børn i multietniske boligområder, mens par med børn meget sjældent har boet i områderne. Blandt de etniske minoriteter har børnefamilier i alle perioderne meget oftere boet i multietniske boligområder end enlige og par uden børn. Men over tid er der sket en vis tilnærmning af grupperne, idet børnefamiliers hyppighed er faldet og de barnløses steget lidt. Korrigeret for socioøkonomisk baggrund var der i 2008 ikke nogen forskel på hyppigheden af børnefamilier og enlige uden børn, mens par uden børn nu bor der noget sjældnere. Flerfamiliehusstandes repræsentation er faldet meget med årene, mens store kernefamiliers er vokset.

Bosætningen i multietniske boligområder har været afhængig af de etniske minoriteters beskæftigelse og indkomst. De beskæftigedes tilstedeværelse har i alle årene været mindre end gennemsnittet. Grupperne uden arbejde eller udenfor arbejdsmarkedet har oftere boet i områderne, men forskellene mellem beskæftigede og arbejdsløse mv. er langt mindre end hvad gælder for danskerne. Dette indikerer at etniske minoriteter i beskæftigelse relativt oftere har boet i områderne end danskerne. Over tid er forskellen mellem 'de ubeskæftigede' og de beskæftigede endda faldet. Analysen viser således, at beskæftigelsen er blevet forbedret blandt etniske minoriteter i multietniske boligområder i 00'erne frem til 2008, hvilket dels kan skyldes den generelle stigning i beskæftigelsen i denne periode, dels at kommunernes indsats for at ændre beboersammensætningen i områderne har båret frugt.

De samme tendenser viser sig når man ser på hvilke indkomstgrupper, der er repræsenteret i multietniske boligområder. For danskerne er der en klar sammenhæng mellem indkomst og hyppigheden af deres tilstedeværelse, hvor de laveste indkomstgrupper langt oftere bor i områderne. For de etniske minoriteter er der også en vis sammenhæng, men den er ikke entydig og forskellene mellem indkomstgrupperne er mindre. Ud af fem indkomstgrupper(indkomstkventiler) er det den næstlaveste gruppe, som er stærkest repræsenteret og der er små forskelle mellem de fire laveste grupper. Over tid er forskellene i forhold til den højeste indkomstgruppe endda faldet. Konklusionen er således, at det ikke kun er etniske minoriteter med de laveste indkomster, der har været bosat i multietniske boligområder. Også familier med middel og højere indkomster har været bosat i disse områder.

Geografiske forskelle

Men bosætningen i multietniske boligområder har været meget forskellig i forskellige dele af landet

Det er især i de tre største provinsbyer, at etniske minoriteter er blevet bosat i multietniske boligområder efterfulgt af Hovedstadsregionen. I kommuner med byer under 10.000 indbyggere er det meget få. I de mellemstore provinsbyer med byer over 10.000 indbyggere var det relativt få i de første to perioder, men i disse områder er hyppigheden kommet op på gennemsnittet

efter midten af 90'erne. Overhyppigheden i de tre største provinsbyer var størst i starten af 90'erne, men var kun lidt over Hovedstadsregionen i de sidste perioder.

For danskeren er der desuden langt større geografiske forskelle i hyppigheden end for de etniske minoriteter. Det er især i Hovedstadsregionen, at Danskerne har boet i multietniske boligområder, mens det i tre af de etniske grupper er i de tre største provinsbyer, at hyppigheden har været højest. Kun for Østeuropæerne har det også været i Hovedstadsregionen.

Forskelle mellem indvandrere og efterkommere

Omfanget af bosætningen i multietniske boligområder har været forskellig for indvandrere og efterkommere og har varieret med indvandringsmåden. Over hele perioden har indvandrere, der er kommet selv, haft en gennemsnitlig repræsentation i områderne. Familiesammenførte med andre indvandrere har i alle perioder været den gruppe som oftest har boet i multietniske boligområder, mens familiesammenførte med danskere har gjort det sjældnest. Der har i gennemsnit været en faldende hyppighed over tid for de familiesammenførte men dette kan forklares ved gruppens socioøkonomiske sammensætning. Korrigeres for dette har de haft en stigende hyppighed. Efterkommerne startede langt under gennemsnittet i de første perioder, men har i de sidste to perioder i stigende grad været bosat i multietniske boligområder og er næsten kommet på samme niveau som de selvstændigt indvandrede.

Forskelle mellem etniske grupper

Det er mange forskellige etniske grupper, som er kommet til Danmark i de sidste 30 år. I undersøgelsen er de ikke-vestlige etniske minoriteter delt op i fire grupper: Østeuropa, Mellemøsten og Nordafrika fra Marokko til Afghanistan med de fleste muslimske lande, Øvrige Afrika og Øvrige Asien. Vi ved fra tidligere undersøgelser (fx Skifter Andersen 2006b) at der også indenfor disse hovedgrupper kan være store forskelle, men for at begrænse kompleksiteten er disse fire grupper anvendt, og undersøgelsen viser da også markante forskelle mellem dem.

Der er store forskelle mellem de fire grupper med hensyn til hvornår de kom og hvorfor. Indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika var de første, der kom til Danmark som 'fremmedarbejdere' allerede i 60'erne og senere er mange kommet som familiesammenførte. Men der er også en del flygtninge i gruppen fra fx Irak, Iran, Afghanistan og Palæstina. Fra Øvrige Asien kom i første omgang pakistanere som arbejdere, senere flygtninge fra Vietnam og Sri Lanka i 80'erne. En del er også fra Sydøstasien kommet som familiesammenførte med danskere. Indvandrere fra Øvrige Afrika har været domineret af flygtninge især fra Somalia. Nogle fra Østeuropa kom tidligt som fremmedarbejdere, men størsteparten i 90'erne kom som flygtninge fra Balkan. Efter 2000 er de fleste imidlertid fra de nye EU lande kommet for at få arbejde.

Familiemønsteret har afvejet lidt mellem grupperne, idet indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika oftere har dannet familier med børn, både fra ankomsten og i de efterfølgende år, mens indvandrere fra Øvrige Afrika og Østeuropa sjældnere har gjort det, og mange har været enlige. Indvandrere fra Østeuropa har desuden haft en højere beskæftigelsesfrekvens og højere indkomster end de øvrige grupper. Men disse forskelle skyldes at grupperne har haft forskellig fordeling på alder og køn. Tager man højde for dette er det blandt mænd kun indvandrere fra Øvrige Afrika som afviger i beskæftigelse.

Blandt kvinderne har også indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika haft lavere beskæftigelsesgrad.

Indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika har oftest bosat sig direkte i almene boliger ved ankomsten til Danmark, hvilket blandt andet skyldes at mange af dem har været familiesammenførte. De er da også den gruppe som generelt oftest har boet i almene boliger og andelen toppede i 2001 med 63 pct. I de seneste år har indvandrere fra Øvrige Afrika haft den næsthøjeste repræsentation. Indvandrere fra Øvrige Asien boede mest hyppigt alment i midten af 90'erne, men andelen er faldet en del derefter.

Der er forskelle på, hvor i landet de enkelte grupper har bosat sig. Indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika er mest overrepræsenteret i Hovedstadsregionen, Øvrige Afrika i de tre største provinsbyer og Østeuropa i de øvrige kommuner. Blandt andet fordi det er den største gruppe er Mellemøsten og Nordafrika oftest koncentreret i multietniske byområder. En af årsagerne er, at mange af dem er familiesammenførte til nogen, som i forvejen har boet i områderne. Men Øvrige Afrika er generelt den gruppe, som er mest segregeret fra danskerne fulgt af Mellemøsten og Nordafrika, Østeuropa den mindst segregerede.

Segregeringsprocesser

Koncentrationen af etniske minoriteter i bestemte byområder, oftest med almene boliger, er en følge af forskellige processer på boligmarkedet, som beskrevet i afsnittet 'Viden om indvandreres integration og bosætning'. Det er på den ene side de etniske minoriteters adfærd og muligheder på boligmarkedet, på den anden side danskernes adfærd.

Danskernes reaktioner på en stigende koncentration af etniske minoriteter i bestemte byområder kan være præget af det man i litteraturen har kaldt 'white flight and avoidance'. Det indebærer, at danskere i områder med stigende koncentration oftere flytter væk, og at boligsøgende danskere generelt oftere undgår multietniske byområder. Omvendt er der påvist tendenser til, at nogle etniske minoriteter foretrækker at bo tæt på venner og familie eller landsmænd, og at de foretrækker at bo til leje. Disse faktorer påvirker til og fraflytningen fra de multietniske byområder.

Fraflytningen fra multietniske byområder

Fraflytningsfrekvensen for danskere er større i multietniske byområder end i områder med mindre end 20 pct. ikke-vestlige etniske minoriteter, og frekvensen stiger med koncentrationen af etniske minoriteter. Dette gælder også når man statistisk korrigerer for, at beboersammensætningen er anderledes i de multietniske byområder, og at der er flere beboere udenfor arbejdsmarkedet. Det er således ikke kun sociale problemer, som får flere danskere til at flytte.

For de etniske minoriteter er sammenhængen omvendt. De har en lavere flyttefrekvens i de multietniske byområder og den falder med stigende koncentration af etniske minoriteter, bortset fra i de allermest indvandrerunge områder.

For danskerne har der ikke været nogen ændringer i fraflytningsmønsteret siden 1990. Der har været stort set samme sammenhæng mellem flyttehyppighed og koncentration af etniske minoriteter. Det ser således ikke ud til at 'white flight' er forøget med tiden, selv om koncentrationen af etniske minoriteter er øget. For de etniske minoriteter derimod har der været en faldende

fracflytning. Det vil sige at de i højere grad er forblevet i de multietniske byområder.

Det er især familier med højere indkomster, der er flyttet fra de multietniske byområder. Dette gælder for både danskere og etniske minoriteter, men for disse er det ikke de laveste indkomstgrupper, som oftest forbliver, men især de der indkomster lige under middel.

For danskere er det oftest børnefamilier, som flytter væk, mens børnefamilier blandt de etniske minoriteter oftere forbliver.

Fracflytning fra multietniske byområder er ofte en følge af ændringer i familie og arbejdsforhold, men disse har forskellig betydning for danskere og etniske minoriteter. Danskerne flytter relativt oftere væk fra områderne når de danner par, men sjældnere når de bliver skilt end hvad der gælder for alle områder. Etniske minoriteter forbliver oftere i de multietniske byområder når de danner par. Øget indkomst får relativt oftere danskerne i multietniske byområder til at flytte væk. Det er sjældnere for etniske minoriteter. For begge grupper har det mindre effekt for fracflytningen i de multietniske byområder end udenfor, at familien kommer i beskæftigelse eller at personen skifter arbejdsplads.

Tilflytningen til multietniske byområder

Generelt er det sjældnere at danskere flytter til multietniske byområder end til andre byområder, og tilflytningen falder stærkt med andelen af etniske minoriteter i et område. Sandsynligheden for at en tilflytter er dansker falder fra at være halvt så stor i områder med 20-29 pct. etniske minoriteter til kun at være en syvendedel i områder med mere end 70 pct. Der er således stærke indicier for 'white flight' – at danskere undgår multietniske byområder. Hvis områderne har mange beboere på overførselsindkomst formindskes tilflytningen yderligere.

Den manglende tilflytning af danskere er så blevet erstattet af en øget tilflytning af etniske minoriteter, med mindre der er opstået tomme lejligheder. Der er en stærk sammenhæng mellem indflytningshyppighed og andelen af etniske minoriteter der i forvejen bor i områderne. Dette gælder ikke for etniske minoriteter i beskæftigelse, som i væsentligt mindre omfang flytter til de mest indvandrerunge byområder. Det er primært etniske minoriteter udenfor arbejdsmarkedet, som er flyttet til de multietniske byområder.

Andre forhold i områderne, som har haft betydning er andelen af beboere i beskæftigelse og hvilke grupper af etniske minoriteter der har boet der. Jo færre beboere uden arbejde, jo færre danskere er flyttet til. Det omvendte gælder for de etniske minoriteter.

De danskere, der faktisk er flyttet til de multietniske byområder, er oftere uden beskæftigelse, men dette påvirkes ikke af hvor høj koncentrationen af etniske minoriteter er. Det er også oftere husstande med lavere indkomst. Dette gælder især for de mest indvandrerunge områder med 50+ andel etniske minoriteter. Tilflytterne er desuden oftest mænd og aldersgrupperne 30-65 år er overrepræsenteret. Der er mange enlige forsørgere og også en lille overrepræsentation af par med børn. Der er ikke de store forskelle på familietyperne mellem områder med forskellig andel af etniske minoriteter.

Både for danskere og etniske minoriteter er det oftere familier med lavere indkomster, der flytter til multietniske byområder, og overrepræsentationen af disse blandt tilflytterne er større jo flere etniske minoriteter, der er i byområdet. Etniske minoriteter med højere indkomster flytter dog relativt oftere til de multietniske byområder end danskere med højere indkomst.

Omfanget af segregeringsprocesserne

Vi har forsøgt at beregne i hvor høj grad udviklingen mod en koncentration af etniske minoriteter i de multietniske byområder skyldes følgende **segeringsprocesser**:

- 1 **'White flight'**: Danskere fraflytter oftere multietniske byområder end normalt
- 2 **'White avoidance'** Danskere flytter sjældnere til multietniske byområder end normalt
- 3 **'Etnisk tiltrækning'**: Etniske minoriteters præference for at flytte til multietniske byområder er større end normalt eller deres mulighed for at få bolig der er større
- 4 **'Etnisk fastholdelse'**: Etniske minoriteters præferencer for at forblive i multietniske byområder er større end normalt

White avoidance og tiltrækning af etniske minoriteter har haft de stærkeste effekter for flytninger til og fra multietniske byområder, og effekterne stiger stærkt med andelen af etniske minoriteter i områderne. Den faktiske tilflytning af danskere har således været 2 procentpoint mindre privat udlejning år, end man skulle forvente, i områder med 20-29 pct. etniske minoriteter, og 9 procentpoint mindre i områder med mere end 70 pct.

White flight har også en betydning, der stiger med andelen af etniske minoriteter i området indtil andelen når op på ca. 50 pct., men derefter stagnerer. I multietniske byområder med mere end 50 pct. etniske minoriteter har fraflytningen af danskere således været op til 1,5 procentpoint større end forventet.

Et lidt overraskende resultat er, at de etniske minoriteter ikke sjældnere er flyttet væk fra multietniske byområder end forventet, og at 'etnisk fastholdelse' derfor ikke har haft nogen særlig betydning.

Viden fra dansk og international forskning om indvandreres integration og bosætning

I næsten alle lande i Nordeuropa har der været en vækst i antallet af flygtninge og indvandrere gennem de sidste 25 år, og der har været en tendens til, at disse etniske minoriteter er bosat i bestemte dele af byerne – i mange lande først og fremmest i socialt boligbyggeri.

Herved er opstået en række byområder med en lille andel af beboere fra det pågældende land og med mange fra forskellige indvandrerlande. Boligområder med en stor andel af etniske minoriteter har vi derfor givet betegnelsen **'multietniske boligområder'**.

Tidligere undersøgelser har vist, at den rumlige fordeling af indvandrere i mange lande afviger en del fra den indfødte befolknings, og at der også er markante forskelle mellem forskellige etniske grupper (se fx, Musterd 1998 og 2005, Johnston et. Al. 2002, Finney 2002, Fong and Chan 2010, Skifter Andersen 2006a.). Indvandrere har desuden generelt en dårligere boligsituation målt på boligstørrelse, beliggenhed og boligkvalitet (Fonseca et. al. 2010). I Danmark har der tidligere været undersøgelser af den etniske segregation af Damm og Schultz-Nielsen m.fl. (2006) og af Skifter Andersen (2005).

I den internationale forskningslitteratur, som især stammer fra Nordamerika, har et dominerende tema været, om der er en sammenhæng mellem indvandreres sociale og kulturelle integration i deres nye hjemland og deres bosætning. Ifølge den amerikanske, såkaldte økologiske, teoretiske byforskningstradition, som hører til den såkaldte Chicago skole (Park 1925, Alba and Nee 1997), er den rumlige lokalisering af indvandrere en afspejling af deres menneskelige kapital og af graden af deres sociale og økonomiske integration i samfundet – i USA kaldet 'assimilation'. Ved indvandringstidspunktet har mange indvandrere bosat sig i byområder med mange andre indvandrere for at få adgang til etniske sociale og kulturelle netværk. Det har været en grundlæggende antagelse, at geografisk mobilitet væk fra disse områder sker gennem en proces af øget social og kulturel integration. Denne mobilitet er samtidigt blevet set som et vigtigt trin i integrationen. Efterhånden som etniske minoriteter er blevet integrerede og har fået adgang til arbejdsmarkedet, har de været tilbøjelige til at forlade de oprindelige indvandringsområder med etniske netværk for at opnå bedre boligforhold og øget kontakt med den indfødte befolkning. Denne proces indebærer en rumlig spredning af etniske minoriteter ved en proces kaldet 'Spatial Assimilation'.

I den europæiske diskussion har der været bred enighed om, at, i det omfang social integration har ført til højere indkomst, har det betydning for indvandreres bosætning. Mere diskussion har der været, om indvandreres bosætningspræferencer generelt er påvirket af deres integration (se fx Musterd 2003). Et tidligere dansk studie (Skifter Andersen 2006b) har vist, at mange indvandreres præferencer for at bo tæt på familie og venner og for at bo i boligområder med mange indvandrere er påvirket af deres sociale integration målt ved sprogkunderskaber, sociale relationer til danskere og beskæftigelsesomfang. Andre studier har vist at etniske minoriteters boligpræferencer – specielt præferencer for ejerboliger - har sammenhæng med deres økono-

miske og sociale integration (Kauppinen et. al. 2014, Alba and Logan, 1992; Borjas, 2002, Sinning, 2010, Constant et al., 2009).

Indvandring og integration

Social integration er et begreb, der i samfundsvidenskaberne er blevet brugt til at betegne i hvor høj grad der er en 'tilpasset eller konfliktfuldt relation mellem aktører i samfundet' (Lockwood 1964) eller i hvilke udstrækning en person er inkluderet og deltagende i samfundslivet (Ejrnæs 2004).

I den klassiske forskningslitteratur (Gordan 1964) om indvandring og integration i Nordamerika formuleredes teorien om, at indvandrere og deres efterkommere i tidens løb mere eller mindre automatisk ville blive integrerede (kaldet 'assimilation') ind i værtslandet og dele fundamentale normer og værdier med de indfødte (Park and E.W. Burgess 1969).

Gordon skelnede mellem '*acculturation*' og '*structural assimilation*'. Ved *acculturation* mentes, at indvandrerne adopterede kulturelle mønstre i værtslandet, hvor indlæring af sproget blev anset som langt det vigtigste. Ved *structural assimilation* mentes øgede sociale og økonomiske relationer mellem indvandre- og indfødte med deltagelse i arbejdsmarkedet som det væsentligste.

Gordon mente at indvandrergrupperne uundgåeligt ville gennemgå, hvad han kaldte '*straight-line assimilation*', en proces som kunne foregå i løbet af flere generationer, hvor hver ny generation ville opnå et nyt niveau af tilpasning til værtslandet. Men denne forestilling om uundgåelig assimilation er blevet kritiseret af senere forskere for at antage, at alle etniske særpræg er medbragt fra oprindelseslandet, og ikke at anerkende at nye kulturelle mønstre kan blive skabt af indvandrere ud fra kulturelle forhold i værtslandet. Som formuleret af Alba and Nee (1997): "*Over time ethnic groups were expected to become assimilated into their host society: most did economically at least, but not always socially*" og "*assimilation involves the decline, though not always the disappearance of ethnic/racial distinctions*".

Ideen om *straight-line assimilation* er især blevet anfægtet i relation til nye etniske grupper, som i de seneste årtier er blevet mere almindelig i Nordamerika. Kritikerne har argumenteret, at der for nogle etniske grupper i stedet for i perioder er sket en nydannelse eller genfødsel af etniske særpræg (Glazer and Moynihan, 1970, Conzen et al. 1992). Andre amerikanske forskere har fastholdt forestillingen om gradvis assimilation, men mener at processen for nogle af de nyere indvandrergrupper tager længere tid, nogle gange flere generationer (Alba and Nee 1997).

Et andet problem, som er påpeget i relation til teorien, er at den antager en gradvis tilpasning af indvandrerne til de særlige kulturelle og socioøkonomiske træk der gælder for den hvide amerikanske middelklasse, kaldet '*Anglo-conformity*'. Dette på trods af at amerikansk kultur er meget varieret afhængig af geografi og social klasse. Nogle forskere har formuleret en alternativ teori om såkaldt '*segmented assimilation*', hvor indvandrere og efterfølgende generationer er blevet integreret i forskellige segmenter af amerikansk kultur og nogle af dem ind i '*permanent poverty and assimilation into the underclass*' (Valdez 2006, Portes and Rumbaut 2001), hvilket også er blevet kaldt "*downward assimilation*" (Model 1991; Portes and Zhou 1993). Nogle indvandrere har således aldrig opnået den hvide middelklasses værdier og status, men er blevet en marginaliseret del af samfundet, ofte bosiddende i bestemte nedslidte byområder.

Resultater fra de seneste studier (Valdez 2006, Greenman and Xie 2008, Slack and Jensen 2007) af indvandreres og efterkommeres udvikling mht. uddannelse og beskæftigelse i USA og Canada finder imidlertid ikke stærke beviser for den såkaldte 'segmented assimilation theory'. De viser, at der er store forskelle mellem forskellige grupper, men at der faktisk over tid også er stærke tegn på assimilation. Greenman and Xie's studie peger på at den sociale kontekst, som indvandrerne befinder sig i, er af stor betydning for både assimilationsprocesser og deres resultater.

I Europa har begrebet 'integration' i forhold til indvandrere haft en noget forskellig betydning i forskellige lande (Phillips 2009). Indvandringen i de fleste europæiske lande har haft en noget kortere historie end i Nordamerika. I Danmark kom de store indvandrbølger først i starten af 1990'erne og første generation er stadigvæk stærkt dominerende. Nogle (af de relativt få) europæiske studier støtter den klassiske amerikanske assimilations teori, mens andre ikke gør det. Kalter og Granato (2010) konkluderer i et tysk studie at *'in spite of the fact that the educational gap (between immigrants and natives) has clearly widened over the years under observation, it will turn out that in respect of the other aspects of life the general trend appears to be towards assimilation, especially for the second generation of the 'classical' labour migrants'*. Luthra (2009) konkluderer også, at der kan måles en betydelig social fremgang hos efterkommere af gæstearbejdere i Tyskland i forhold til første generation. Men Safi (2008) kunne ikke i et fransk studie finde støtte for eksistensen af en ensartet konvergens proces for forskellige etniske grupper og konkluderede, at *'Other, more complex, segmented models seem to characterize the various communities represented in the survey'*.

Også andre studier har fundet store variationer mellem grupper, samt at nogle af dem har etableret afvigende subkulturer, ofte i bestemte byområder (Scmitter Heisler 2000). Luthra (2009) diskuterer den modsatte hypotese af assimilationsteorien, at nogle indvandrergupper har tendens til at ende op i permanent fattigdom og at udvikle subkulturer, som isolerer dem fra samfundet. Han konkluderer dog på baggrund af sit studie: *"Thus, both the predictions of divergence – of compounded disadvantage (or, poor outcomes for poorly received groups) as well as compounded advantage (accelerated progress for positively received groups) does not appear to hold in the German case. I therefore conclude that ethnic origins do matter, but not in the ways consistent with assimilation theories as they are applied in the United States"*.

Af afgørende betydning for integrationen er ifølge et tysk studie (Schaeffer and Bukenya, 2010) tilegnelse af sprogfærdigheder og opnåelse af uddannelse og beskæftigelse. Ersanilli and Koopmans (2010) fandt i en undersøgelse blandt indvandrere i Tyskland, Frankrig og Holland, at integration bedst karakteriseres ved indvandreres kendskab til og brug af værtslandets sprog, ved omfanget af deres sociale kontakter til indfødte og ved styrken af deres følelse af tilknytning til værtslandet. Men i Schaeffer and Bukenya's studie blev også konkluderet, at forskelle i tyskernes holdninger til forskellige indvandrergupper havde stor betydning. De etniske minoriteter som blev mest stigmatiserede var også dem der havde sværest ved at blive integreret.

I en tidligere dansk undersøgelse (Skifter Andersen 2006b) med en survey blandt flyttende etniske minoriteter blev deres integration undersøgt ved 3 spørgsmål

- 1 Hvor gode de voksne i familien er til at tale dansk
- 2 Om der er nogen i husstanden, der er i beskæftigelse. Og hvis ikke hvor lang tid de har været ledige

3 Om familien har danske venner, og hvor ofte de er i kontakt med dem

Svarene på de tre spørgsmål var stærkt korrelerede, hvilket vil sige, at det ofte var de samme husstande, som ikke talte dansk, ikke havde arbejde og ikke havde danske venner. Størsteparten af familierne mente dog, at de kunne tale dansk og havde danske venner.

Desuden blev undersøgt i hvor høj grad de etniske minoriteter følte tilknytning til Danmark eller til deres oprindelsesland, såkaldt '*diaspora identitet*' (Christiansen 2004), der blev belyst ved 3 andre spørgsmål:

- 1 Føler man sig velkommen i Danmark?
- 2 Ønsker man at vende tilbage til oprindelseslandet?
- 3 Bruger man kun medier fra hjemlandet, eller bruges også danske medier?

Langt størsteparten af de interviewede følte tilknytning til Danmark og havde ikke planer om at vende tilbage til oprindelseslandet. Det var også kun meget få, der udelukkende så Tv-kanaler fra hjemlandet. Dette forhold er også blevet vist i en nyere undersøgelse (Bonke og Schultz-Nielsen 2013). Der er en høj grad af korrelation mellem svarene på de to første spørgsmål, som tyder på at det i vid udstrækning er de samme personer, som ikke føler sig velkomne, og som vil vende tilbage. Der var ikke helt så stærk en sammenhæng med medievalget, hvilket kan skyldes, at nogle nationaliteter har svært ved at modtage TV fra hjemlandet.

I undersøgelsen blev også belyst, hvilken betydning indvandrernes baggrund havde for integrationen. Det blev vist, at de, der er kommet som gæstearbejdere generelt var mere integrerede end flygtning og familiesammenførte, men ikke havde en lavere diaspora. Det kan hænge sammen med, at gæstearbejderne ofte har set sig som midlertidige immigranter, der på et tidspunkt ville vende tilbage til hjemlandet. Undersøgelsen viste desuden store gennemsnitlige forskelle mellem de etniske grupper. De gennemsnitligt mindst integrerede var somalierne og irakerne – mens etniske minoriteter fra 'gamle indvandrerlande' Tyrkiet og Pakistan, samt fra Iran, Vietnam var mest integrerede.

Men forskellene mellem grupperne var i stor udstrækning en følge af andre faktorer end deres etnicitet. En statistisk analyse af de faktorer, som bestemmer graden af integration i undersøgelsen (Skifter Andersen 2014), viste at integrationen øgedes væsentligt med opholdstiden, med uddannelsesniveauet og hvis man kom fra byer i oprindelseslandet i stedet for landområder. Graden af integration havde en positiv sammenhæng med om man havde fået dansk statsborgerskab og en mindre, negativ, med graden af diaspora identitet. Når man tog højde for disse faktorer var irakerne ikke signifikant mindre integrerede, mens somalierne stadig var. Kun tyrkerne, pakistanerne og indvandrere fra de tidligere Jugoslavien (eksklusiv Bosnien) var signifikant mere integrerede end de øvrige. Undersøgelsen viste også at efterkommerne generelt var bedre integrerede og havde væsentligt flere ressourcer end gennemsnittet.

Etniske minoriteters muligheder og præferencer på boligmarkedet

Nogle forskere mener, at etniske minoriteters dårligere boligsituation primært kan forklares ved deres mangel på ressourcer og ved diskrimination på boligmarkedet. Ikke kun økonomiske ressourcer, men også sociale og kulturel-

le ressourcer er vigtige (Van Kempen 2003). Det er specielt disse ikke-økonomiske ressourcer indvandrere ofte mangler. I dele af boligmarkedet er sociale netværk og gode kontakter til personer og institutioner, som afgør fordelingen af boliger, meget vigtige. Dette vedrører især private udlejere. Det er vigtigt at have et godt kendskab til mulighederne og reglerne på boligmarkedet, hvilket også kræver gode sprogkunderskaber. Foruden ofte at have lave indkomster kan indvandrere også have vanskeligheder med at få adgang til dele af boligmarkedet (Søholt 2007, Skovgaard Nielsen 2014).

Nogle studier (Aalbers 2002, Andersson 1998, Søholt and Astrup 2009a, Molina 2010) peger på konkrete problemer med diskrimination på boligmarkedet. Det gælder især i udlejningssektoren og især i den private sektor. Diskrimination kan især finde sted, hvis fordelingen af ledige boliger helt er overladt til enkeltpersoner uden faste regler for fordelingen. I Danmark har der traditionelt været lige adgang for alle til den almene sektor baseret på et ventelistesystem. Et nyt kvalitativt studie (Skovgaard Nielsen 2014) konkluderer at indvandrere i Danmark ikke føler sig diskrimineret og føler at de har rimelige valgmuligheder på boligmarkedet. Det almindelige ventelistesystem er i imidlertid i de senere år blevet sat delvist ud af kraft af forskellige nye anvisningsordninger. For at undgå koncentration af beboere på overførselsindkomst har man fx indført den såkaldte fleksible anvisning (Fridberg og Lausten 2005), der i praksis ofte hindrer indvandrere på overførselsindkomst i at få adgang til visse boligområder.

Den tidligere danske undersøgelse med surveydata (Skifter Andersen 2006b) viste, at de etniske minoriteters kanaler for boligvalg er meget snævre. Lang størsteparten af familierne havde fået deres nye bolig gennem de almene boligorganisationers venteliste – 43 pct. via den almindelige venteliste og 20 pct. via den interne oprykningsliste. Det er en langt større andel end det gælder for alle flyttende i Danmark. 12 pct. havde fået bolig gennem kommunerne – en del af dem i private udlejningsboliger. Til gengæld var der langt færre, som brugte de almindelige markedskanaler – ejendomsmæglere og annoncer. Det var også få, som fandt boligen gennem private forbindelser. Det var især de sidst indvandrede, som i højere grad brugte ventelisterne og i mindre grad markedet, mens de beskæftigede oftere gjorde det.

Familierne var også relativt lang tid om at finde deres bolig. 40 pct. af de flyttende brugte mere end 1 år og 17 pct. mere end 3 år. Den væsentligste årsag hertil var lang ventetid på de almene ventelister. Andre mindre væsentlige årsager var vanskeligheder med at få adgang til private udlejningsboliger og andelsboliger eller at få lån til ejerboliger.

I privat udlejning er det helt udlejerens egen beslutning, hvem han vil udleje til. De ovennævnte studier viser, at også i lande uden regulering af huslejerne forekommer diskrimination af etniske minoriteter – i nogle tilfælde i form af højere huslejebetaling (Røed Larsen and Sommervoll 2011). I Danmark betyder huslejereguleringen, at der i de store byer er overefterspørgsel og kødannelse. Dette betyder, at udlejerne har store muligheder for at vælge mellem boligsøgende og evt. at fravælge etniske minoriteter. En undersøgelse (Skifter Andersen og Skak 2008) har vist at ca. 20 pct. af de private udlejere i Danmark ikke ønsker at udleje til etniske minoriteter. Men vigtigere er måske, at mange udlejere helst vil leje ud til personer, som de kender eller har tiltro til at ville passe godt på boligen. Dette medfører, at etniske minoriteter er kraftigt underrepræsenteret i privat udlejning. En tidligere statistisk undersøgelse (Skifter Andersen 2006a) har således vist, at sandsynligheden for at etniske minoriteter flyttede til privat udlejning i 2004 var næsten 60 pct. lavere end gennemsnittet når man tager højde for en række faktorer som indkomst, husstandstype og geografisk placering.

På tilsvarende vis har deres adgang været vanskelig til andelsboliger, som har været underlagt prisregulering og især tidligere haft priser under markedsniveau. Køddannelse foran disse ejendomme har ofte ført til, at venner og familie af beboere har fået fortrinsret. Også her har indvandrere manglet det nødvendige sociale netværk. Indvandrerne i Danmark er således underrepræsenteret i andelsboliger (Skifter Andersen et. al. 2013) i modsætning til de andre nordiske lande.

På ejerboligmarkedet er der især i USA fundet beviser for diskrimination af sorte og af indvandrere fra visse lande (Galster 1992). Dette er næppe særligt sandsynligt i Danmark, men det kan tænkes at indvandrere har sværere ved at få lån, fordi bankerne kan anse dem for mindre solvente. Den ovenfor nævnte undersøgelse viste at etniske minoriteter i 2004 havde en 34 pct. lavere sandsynlighed for at flytte til parcelhuse, men samtidig havde de en større sandsynlighed for at flytte til ejerlejligheder (61 pct.).

Boligen er ikke kun et forbrugsgode. For mange er den også et investeringsobjekt. Men de økonomiske fordele ved at investere i en ejerbolig er forskellige for familier med forskellige indkomstforløb. Tidligere undersøgelser har vist (Skifter Andersen 2010), at forventninger om en fremtidig stabil og stigende indkomst har stor betydning for beslutningen om at købe ejerbolig. Køb af ejerbolig kræver kreditværdighed og en stabil indkomst. Præferencer for ejerbolig eller enfamiliehuse kan – udover økonomiske ressourcer, beskæftigelse og familiesituation – også skyldes kulturelle faktorer. Der er fx formuleret en hypotese om (Børresen 2006), at nogle grupper af etniske minoriteter i mindre omfang investerer i ejerboliger, fordi de er usikre på, om de vil blive i landet eller vende tilbage til oprindelseslandet, eller fordi de anbringer deres opsparing i fast ejendom i hjemlandet. I Skovgaard Nielsens (2014) kvalitative studie var det for somalier et problem at man ifølge islam ikke kan optage lån med renter.

Boligejerskab er i mange studier blevet fremstillet som den ultimative indikator på integration (Alba og Logan, 1992; Borjas, 2002). Argumentet er, at boligejerskab i langt højere grad end aktuel indkomst og beskæftigelse viser integration, fordi det afspejler langsigtede økonomiske fremskridt (Sinning, 2010) og fordi det indikerer, at indvandrerne har valgt en mere permanent tilknytning til deres nye samfund (Constant et. al., 2009).

Studier fra mange lande (Borjas, 2002; DeSilva and Elmelech, 2012; Krivo, 1995; Painter and Yu, 2010; Bråmås and Andersson, 2010; Nygaard, 2011; Sinning, 2010) viser, at indvandrere sjældnere køber ejerboliger end indfødte. Studierne viser, at forskelle mellem indfødte og indvandrere mht. de faktorer, som generelt forklarer boligejerskab – socioøkonomiske og demografiske karakteristika – er vigtige årsager, men at de ikke kan forklare forskellene fuldt ud (Bråmås and Andersson, 2010; Davidov and Weick, 2011; Haan, 2007; Kim and Boyd, 2009; Krivo, 1995; Painter and Yu, 2010; Sinning, 2010). Dette tyder på, at indvandrere har højere præferencer for lejeboliger og mindre for ejerboligskab end de indfødte. Udover vanskeligheder med at få lån kan det skyldes, at mange indvandrere er mere usikre på deres fremtid – både økonomisk og i forhold til om de forventer at forblive i værtslandet.

Disse hypoteser bekræftes af et studie i forbindelse med NODES projektet af indvandreres bosætning i ejerboliger i tre nordiske hovedstæder (København, Helsinki og Stockholm). Undersøgelsen viste (Kauppinen et. al. 2014), at i alle tre byer flytter indvandrere mindre hyppigt i ejerboliger end indfødte, også når man kontrollerer for alle relevante baggrundsvariable, som indkomst, familieforhold, beskæftigelse etc. og ændringer i disse. På trods af store forskelle på boligmarkedet i de tre byer, var der næsten de samme forskelle mellem indvandrere og indfødte.

Indvandrerne lokaliserer i byerne og etnisk segregation

Præferencer for områder med etniske netværk

De etniske minoriteters bosætningsønsker er præget af deres situation som indvandrere og nytilkomne og deres problemer med at tilpasse sig vilkårene i et fremmed land. Det har altid været et kendt fænomen i indvandringslande som USA, at indvandrere i starten ønsker at bosætte sig tæt på landsmænd i bestemte byområder. Som skrevet af Massey (1985): *'Some degree of geographic concentration is an inevitable by-product of immigration, which is guided by social networks and leads to settlement patterns determined partly by the need of new immigrants unfamiliar with American society and frequently lacking proficiency in English for assistance from kin and co-ethnics'*. Andre taler om *'chain migration processes'* (Johnston et al 2002), hvor de tidligere ankomne trækker nye indvandrere til, som de er knyttede til gennem familie og sociale netværk fra hjemlandet.

Ifølge nogle forskere (fx Musterd et. al. 1998, 181) er dette blot en parallel til et kendt fænomen også i Vesten, at mennesker ønsker at bo sammen med naboer, som har en lignende social status og kulturel baggrund. Men mange andre forskere (Wacquant 1997, Peach 1998, Murdi 2002, van Kempen and Ozuekren 1998) har argumenteret, at for nye indvandrere er det at flytte til byområder med et etnisk netværk – kaldet *etniske enklaver* – del af en strategi for overlevelse og integration i det nye land. Hvis indvandrerne har familie og venner i disse områder, kan disse give dem et socialt netværk og støtte dem og mindske deres sociale isolation (Fong and Chan 2010). Det kan give dem en følelse af sikkerhed at bo et sted med et velkendt socialt og kulturelt miljø. Enklaver ses – i modsætning til ghettoer – som noget, der er valgt frivilligt. Desuden er disse områder sjældent etnisk rene, men består af flere forskellige nationaliteter. Det gælder især i de europæiske byområder.

Der kan være forskellige årsager til ønsker om at bo i enklaverne. Ofte er der tale om familiesammenføringer, hvor man ønsker at bo tæt på familie, som i forvejen er etableret. Immigranterne har desuden som regel en mangel på viden om det nye land, som den kan få gennem hjælp fra landsmænd, der også kan give støtte med hensyn til at skaffe beskæftigelse (Chiswick og Miller 2002). Ofte er der også i byområder med mange fra samme etniske gruppe et større udbud af konsum goder (service, detailhandel, restauranter mv.) fra hjemlandet, som man gerne fortsat vil kunne købe (Chiswick and Miller 1995, Fong and Chan 2010).

I det tidligere projekt (Skifter Andersen 2006b) er ved hjælp af en survey undersøgelse undersøgt, hvilken betydning det havde for flyttende indvandrere at bo tæt på familie, venner og landsmænd. Der var stærke præferencer for at bo tæt på familie og venner. 30 pct. af de adspurgte ønskede at bo i samme boligområde som disse eller i gangafstand. Ca. en tredjedel finder det uden betydning, mens de øvrige finder det tilstrækkeligt, at venner og familie bor i samme by. Derimod var der ikke særligt stærke generelle præferencer for bare at bo tæt på landsmænd. Det tyder på, at det er netværkene der er vigtige og ikke blot et etnisk miljø. 60 pct. af de adspurgte mente, at etniske netværk er meget vigtige for deres muligheder for at finde jobs.

Undersøgelsen viste en vis sammenhæng mellem præferencer for at bo i multietniske boligområder og for at bo tæt ved venner og familie. Det er især de, der gerne vil bo i multietniske boligområder, der lægger vægt på at bo tæt ved venner og familie, mens de, der ikke ønsker det, sjældnere gør det. Dette tyder på, at ønsker om at bo i multietniske boligområder (og i en vis grad andre almene områder) i en vis grad afspejler, at det her er nemmere at komme til at bo tæt på venner og familie.

Segregationsprocesser

Koncentrationen af indvandrere i almene boligområder skyldes især, at de i Danmark har haft relativt let adgang til denne sektor (Skovgaard Nielsen 2014, Skifter Andersen et. al. 2013), mens adgangen til privat udlejning og andelsboliger har været vanskeligere, og de har været tilbageholdende med at købe ejerboliger.

Men samtidig kan det formodes at der også er sket en segregation af indfødte danskere, som har medført en øget koncentration af indvandrere. I segregationslitteraturen tales der om 'White flight' and 'White avoidance' i forhold til byområder med høj koncentration af etniske minoriteter. I USA er der studier, som viser at hvide beboere flytter væk når andelen af sorte når over et vist niveau i et boligområde (Wright et al. 2005). I den amerikanske forskning om etnisk segregation (Quercia og Galster 2000, Galster et. al. 2007, Galster et. al. 2010), er peget på, at når andelen af beboere i et byområde med anden etnisk baggrund end hvid europæisk kommer over en vis tærskelværdi – en såkaldt threshold – så sker der en selvforstærkende vækst i andelen af etniske minoriteter. I en tidligere undersøgelse (Skifter Andersen 2005) af udviklingen i almene boligafdelinger fra 1998 til 2003 blev derimod vist en negativ sammenhæng mellem andelen af etniske minoriteter ved periodens start og udviklingen i perioden. Væksten, både relativt og absolut, i andelen etniske minoriteter i afdelingerne var altså mindst i de mest indvandrertunge afdelinger. Væksten var størst i store afdelinger i større byer med stor vækst i antallet af etniske minoriteter. Dette tyder på at bypolitikken og den stærkere kontrol i Danmark med tilflytningen til den almene sektor har påvirket udviklingen.

Svenske undersøgelser (Andersson og Bramå 2006, Bramå 2008) har vist at 'White flight' også finder sted i Sverige. Disse undersøgelser viser imidlertid også at en stærkere effekt af stigende koncentration af etniske minoriteter er, at svenskere undlader at flytte til områderne ('White avoidance'). En af de væsentlige årsager er, at der ofte er problemer med skolerne i områderne (Brattbach et. al. 2013), men det kan også have en betydning, at byområdets sociale status forringes i takt med stigende indvandring. Amerikanske studier viser imidlertid, at der er forskelle på de indfødtes reaktioner afhængigt af, hvilke etniske minoriteter der bosætter sig i områderne. Nogle grupper anses for at være mere kulturelt afvigende og problematiske end andre. Der er evidens for at det især er mørkhudede etniske minoriteter, der fravælges som naboer (Wright et. al. 2005, Alba and Nee 1997, Clark and Patel 2004). Dette kan føre til større diskrimination, ekskludering og segregation (Simpson and Finney 2009, Clark and Patel 2004).

Disse processer betyder, at der alt andet lige er mindre konkurrence om boligerne i de multietniske boligområder, hvilket gør det nemmere for de af de etniske minoriteter som har få andre muligheder. I sådanne områder findes selvforstærkende processer, som med tiden øger andelen af etniske minoriteter blandt beboerne og andelen, som er på overførselsindkomster (Skifter Andersen 2002a og 2003). I takt med disse ændringer øges de sociale, fysiske og økonomiske problemer i områderne, hvilket er baggrunden for de omfattende områdeindsatser, der siden 1980'erne er gennemført for at standse udviklingen (Skifter Andersen 2002b) og de ændringer af boliganvisningssystemerne, som har været brugt i en årrække.

Spatial assimilation. Sammenhængen mellem øget integration og mere spredt bosætning

I takt med at indvandlerne i USA fik fodfæste i det nye land, var der mange af dem, som fraflyttede indvandringsområderne og bosatte sig rundt omkring i byerne. Dette har givet baggrund for den såkaldte 'Spatial assimilation

theory' (Massey og Denton 1985), som antager, at indvandrerne spredes ud i byen i takt med deres integration i samfundet. Teorien er, at der er en omvendt sammenhæng mellem graden af økonomisk, social og kulturel integration og graden af rumlig segregering. Indvandrere, som er mindre integrerede og/eller føler sig isolerede i værtssamfundet, søger tryghed og beskyttelse i byområder, hvor de kan støtte sig til landsmænd, mens de mere integrerede af forskellige grunde foretrækker at flytte væk fra områderne.

Den tidligere surveyundersøgelse blandt flyttende indvandrere (Skifter Andersen 2006b, 2010 og 2014) viser, at der er en stærk sammenhæng mellem præference for at bo tæt på venner og familie, eller i multietniske byområder, og indvandrerens sociale integration målt ved sprogkundskaber, sociale kontakter til danskere og beskæftigelse. De mere integrerede har mindre stærke præferencer og dette har betydning for deres bosætning. Fraflytterne fra multietniske byområder er således oftere i beskæftigelse, har højere indkomster og har oftere dansk statsborgerskab end tilflytterne. Undersøgelsen kunne således tyde på, at der med tiden sker en ændring i indvandrerens holdninger til at bo sammen eller spredt, efterhånden som de bliver mere integrerede og ressourcestærke, og at de i takt hermed forlader de multietniske boligområder. Undersøgelsen viste også, at, med en enkelt undtagelse, var der ikke forskelle mellem indvandrere fra de ni største etniske grupper når man korrigerer for grad af integration. Det er således i højere grad integration end etnicitet, som har betydning for præferencer for at bo tæt på andre indvandrere.

Som en del af NODES-projektet er der lavet en undersøgelse af, i hvor høj grad der er forskelle mellem unge indvandrere og efterkommere i deres valg af byområde ved fraflytningen af forældre (Skovgaard Nielsen 2014). Den viste, at tyrkiske efterkommere i mindre omfang flytter til multietniske byområder end unge tyrkiske indvandrere.

Boligpolitikens og boligmarkedets betydning for etniske minoriteters bosætning og segregation – resultater fra en nordisk sammenligning

Som et af resultaterne af NODES-projektet er blevet publiceret en rapport og to artikler, der analyserer boligpolitikken og boligmarkedets betydning for etniske minoriteters placering på boligmarkedet i de nordiske lande (Skifter Andersen 2013, Skifter Andersen, Magnusson Turner og Søholt 2013) og for den etniske segregering (Skifter Andersen, Anderson, Wessel og Vilka, under publicering 2014) i de nordiske hovedstæder. De nordiske lande har meget forskellig boligpolitik og forskellige boligmarkeder, hvilket har givet mulighed for at drage nogle konklusioner om, hvordan boligpolitikken har påvirket de etniske minoriteters bosætning.

Analyserne viser for det første, at etniske minoriteters placering på boligmarkedet ikke kan forklares ved, at de har lavere indkomst end den indfødte befolkning. I alle de nordiske lande er etniske minoriteter skævt fordelt i boligmassen med en kraftig overrepræsentation i lejeboliger og især i socialt boligbyggeri (Skifter Andersen et. al. 2013). I Danmark og Norge har de etniske minoriteter sværere ved at bosætte sig i privat udlejning, fordi der er en generel overefterspørgsel – i Danmark på grund af huslejestyring, i Norge fordi der generelt er mangel på udlejningsboliger. Det tyder på, at de etniske minoriteter kommer bagerst i køen når udlejerne kan vælge og vrage mellem boligsøgende.

Den sociale boligsektor spiller en central rolle for segregationen af etniske minoriteter i tre af landene, Danmark, Finland og Sverige, mens der er meget få sociale boliger i Norge. I alle landene er de etniske minoriteter stærkt overrepræsenteret i sociale boliger.

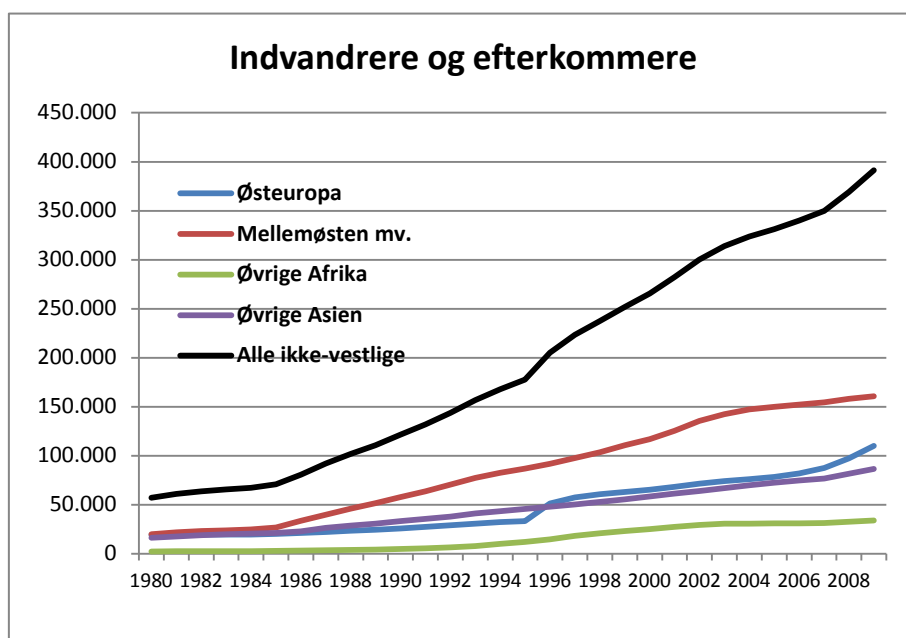
Analyserne viser, at boligmassens sammensætning har stor betydning for andelen af etniske minoriteter i forskellige byområder, men at dette varierer mellem landene afhængigt af boligpolitikken. Omfanget af den etniske segregation afhænger dels af i hvor stort et omfang de etniske minoriteter er skævt fordelt på boligformerne og dels af om boligformerne er adskilte i byerne eller fordelt mere lige på byområder. I Helsingfors har man den højeste koncentration af etniske minoriteter i socialt boligbyggeri, men som følge af, at man har ført en bevidst bypolitik med rumlig spredning af sociale boliger, er den etniske segregation mindre i Helsingfors end i de øvrige hovedstæder. København og Stockholm har derimod store koncentrationer af socialt boligbyggeri i bestemte byområder, som har medført en højere segregation. Men erfaringerne fra Norge viser, at det ikke nødvendigvis er socialt boligbyggeri som skaber segregation. I Oslo har man opført store bebyggelser med andelsboliger, og her har en stor koncentration af etniske minoriteter medført, at Oslo har segregation i samme omfang som i København.

Indvandringen over tid

Indvandringen til Danmark fra ikke-vestlige lande startede i 1960'erne, men har især fundet sted siden 1985. I dette kapitel belyses indvandringen kort i perioden

Udviklingen i antallet af indvandrede fra ikke-vestlige lande

I perioden fra 1980 til 2009 steg antallet af personer bosiddende i Danmark fra såkaldte ikke-vestlige lande¹ fra små 60.000 til 391.000 (Figur 1). Vi har valgt at inddrage de nye EU lande fra Østeuropa i denne gruppe, fordi de er kommet til at udgøre en stor gruppe blandt indvandrerne i de senere år og på mange måder afviger fra indvandrere fra andre EU lande.

Figur 1. Udviklingen i antallet af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.

Note: EU lande i Øst- og Centraleuropa, fx Polen, medregnes som ikke-vestlige.

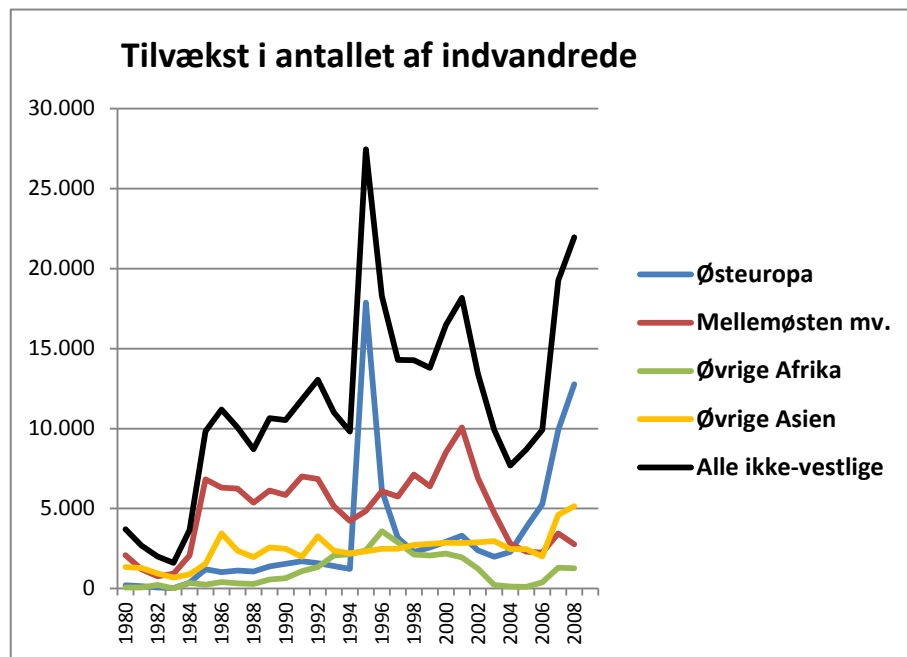
Man kan opdele de ikke-vestlige indvandrere og efterkommere i fire grupper:

- Øst- og centraleuropæiske lande, heriblandt nogle af de nuværende EU lande
- Lande fra Mellemøsten og Nordafrika – fra Afghanistan til Marokko – som primært indeholder muslimske lande
- Øvrige Asien, og
- Øvrige Afrika

Indvandrere og efterkommere fra Mellemøsten og Nordafrika er vokset til den største gruppe efterfulgt af Østeuropa og Øvrige Asien, mens Øvrige Asien er den mindste gruppe.

¹ Ved ikke-vestlige lande forstås her lande udenfor Vesteuropa, Nord- og Sydamerika, Australien og New Zealand. Polen og øvrige østeuropæiske lande i EU medregnes som ikke-vestlige.

Udviklingen er imidlertid ikke sket jævnt, som det fremgår af Figur 2. Der har været ret store udsving i nettoindvandringen.

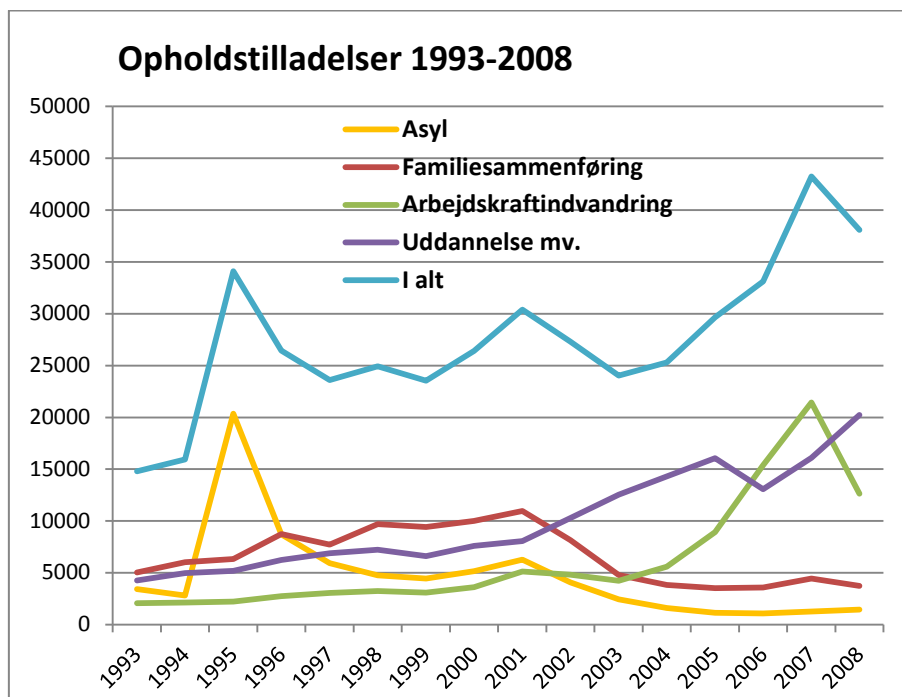

Figur 2. Den årlige tilvækst (nettoindvandring) i antallet af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.

Indvandringen tog fart i midten af 1980'erne, hvor det især var indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika, samt i mindre omfang fra Øvrige Asien. Borgerkrigen i det tidligere Jugoslavien førte imidlertid til en særlig stor indvandring fra Bosnien i 1995. Samtidigt øgedes indvandringen fra Mellemøsten og Nordafrika i slutningen af 90'erne og kulminerede i 2001. Men 2001-04 faldt indvandringen væsentligt, især fra Mellemøsten og Nordafrika og Øvrige Afrika. Efter 2004 er indvandringen fra Østeuropa steget stærkt og i mindre målestok fra Øvrige Asien.

Der er sket væsentlige ændringer i årsagerne til indvandringen, hvilket kan belyses ved de begrundelser, der er givet for at få udstedt opholdstilladelser, som ses af Figur 3.

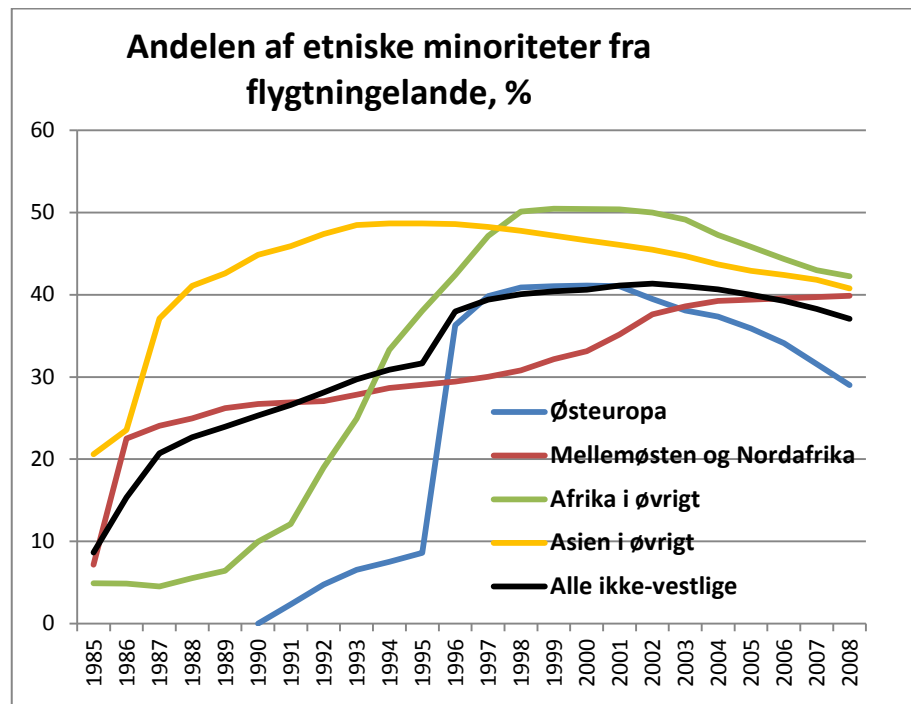
Figur 3. Antal af opholdstilladelser udstedt til indvandrere de enkelte år med forskellige begrundelser. Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.
 Note: Inklusiv Vestlige indvandrere, men størsteparten af disse får opholdstilladelse som EU borgere, der ikke er inkluderet i figuren.

Det er ikke alle med opholdstilladelse, som forbliver i landet. En del rejser ud igen, især de der får opholdstilladelse til at gennemføre studier i Danmark. Det ses, at asyl og familiesammenføring var de væsentligste grunde til indvandring i 90'erne, men at dette er ændret væsentligt efter 2001. Både familiesammenføringen og asyl faldt væsentligt. Derimod er arbejdskraftindvandringen steget stærkt, især af indvandrere fra Østeuropa.

Flygtninge

I SBI's database findes ikke data om, hvorvidt etniske minoriteter er modtaget som flygtninge. I stedet har vi søgt at identificere dem ved indvandrere fra såkaldte flygtningelande². I Figur 4 er vist, hvor stor en del af etniske minoriteter fra de forskellige landegrupper, der i de enkelte år stammer fra flygtningelande.

² Inkluderet i flygtningelande er statsløse, Somalia, Afghanistan, Myanmar, Sri Lanka, Irak, Iran, Libanon (palæstinensere), Palæstina og Vietnam. Desuden er alle indvandrere fra Jugoslavien og de lande det blev opdelt i, medtaget, hvis de indvandrede i 90'erne.

Figur 4. Udviklingen i den andel af etniske minoriteter, hvor familien oprindeligt er kommet fra flygtningelande. Kilde: SBI's database over flygtninge 1985-2008.

Antallet af etniske minoriteter i Danmark, som kom fra flygtningelande, steg fra små 5.000 i 1985 til 100.000 i 2008. Deres andel af samtlige ikke-vestlige etniske minoriteter steg fra ca. 10 pct. til over 40 pct. i sidste halvdel af 90'erne med et mindre fald i de sidste år. For etniske minoriteter fra Øvrige Asien steg andelen hurtigst på grund af indvandring fra især Vietnam og Sri Lanka. De har haft den største andel fra flygtningelande sammen med etniske minoriteter fra Øvrige Afrika, hvor kun somalierne er medregnet. Flygtningeandelen blandt etniske minoriteter fra Østeuropa steg brat i 1995-96 på grund af krigen i det tidligere Jugoslavien, men de seneste års tilstrømning af arbejdskraftindvandrere har mindsket den.

Udviklingen for de indvandrede i årene efter indvandringen

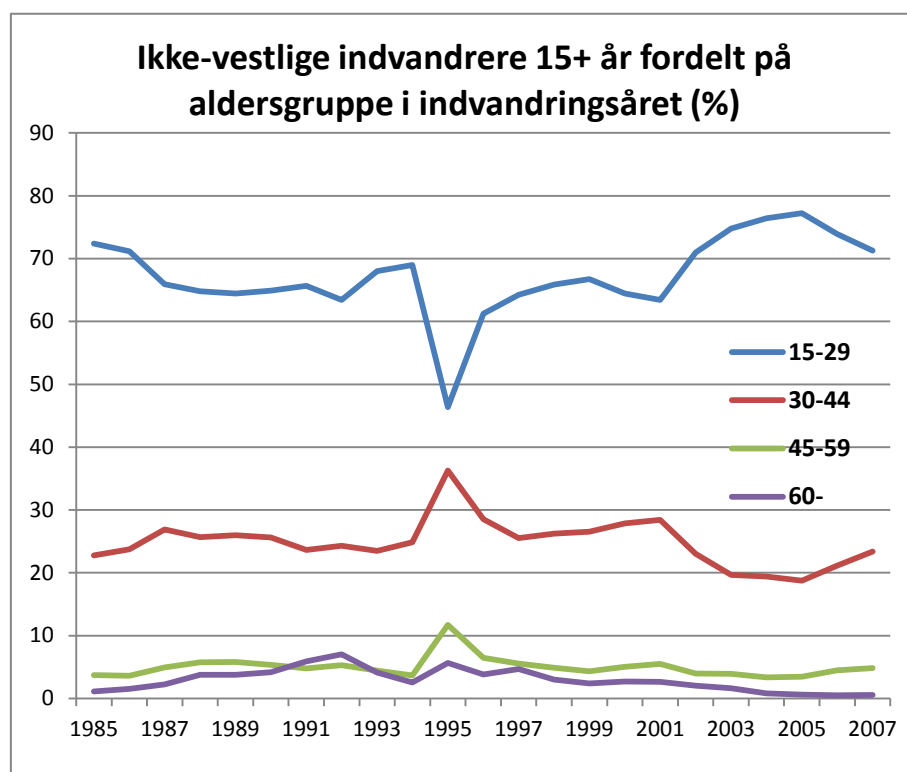
Som beskrevet i afsnittet om den foreliggende viden om indvandreres bosætning er der forventelig en sammenhæng mellem indvandreres sociale integration i samfundet – først og fremmest deres beskæftigelse og indkomst – og deres bosætning. I dette afsnit ser vi på udviklingen i forskellige indikatorer for denne integration og dens sammenhæng med opholdstiden i Danmark.

Alder og familieforhold på indvandringstidspunktet

I dette afsnit ser vi på indvandrernes alder og familiesituation, da de ankom til Danmark.

Alder

Det fremgår af Figur 5, at størsteparten af indvandrerne har været unge.

Figur 5. Ikke-vestlige indvandrere 15+ år fordelt på alder ved indvandringstidspunktet. Kilde: SBI's database over flygtninge 1985-2008.

Bortset fra den atypiske periode 1995-96 har mere end 60 pct. af de indvandrede 15+ årige fra ikke-vestlige lande været i aldersgruppen 15-29 år. Desuden har mellem 20 og 30 pct. været mellem 30 og 44 år. De ældre årgange har højst fyldt 10 pct.

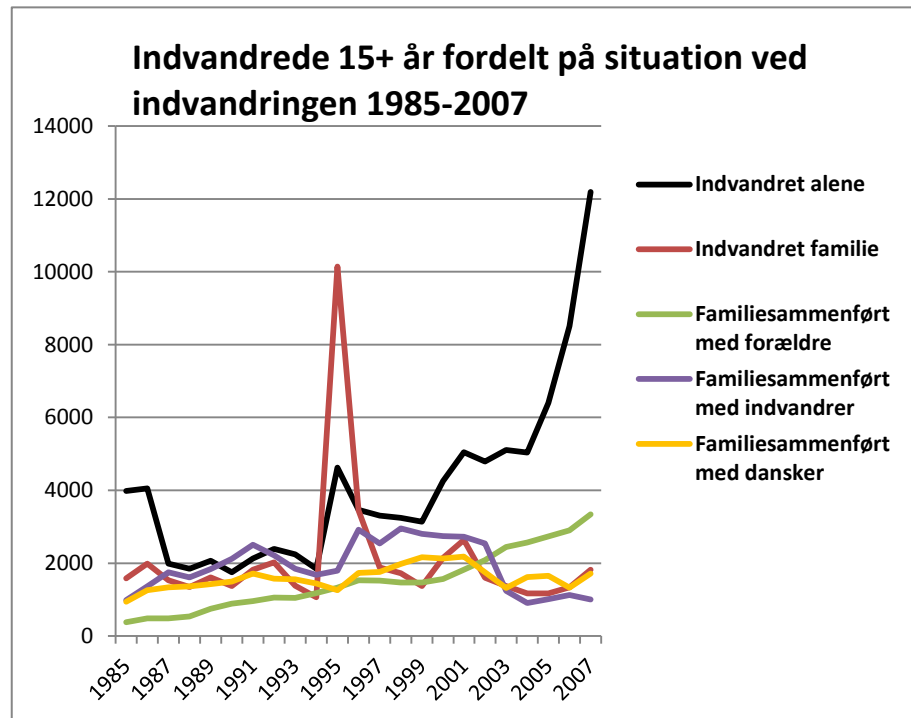
Der har ikke været de store ændringer i alderssammensætningen af de indvandrede over tid. Efter 2000 har der været lidt flere unge, men dette er aftaget igen i de allersidste år 2005-08. Den store indvandring fra Balkan i

1995-96 ændrede alderssammensætningen i disse år med færre unge og flere i de ældre aldersgrupper.

Familieforhold

Det er af stor betydning for indvandrernes bosætning, hvorfor de indvandrer og hvordan deres familieforhold er ved indvandringen. Er de indvandret alene eller sammen med deres familie, er de familiesammenført og i givet fald med hvem. I

Figur 6 ses udviklingen i indvandrernes familiesituation ved indvandringen.

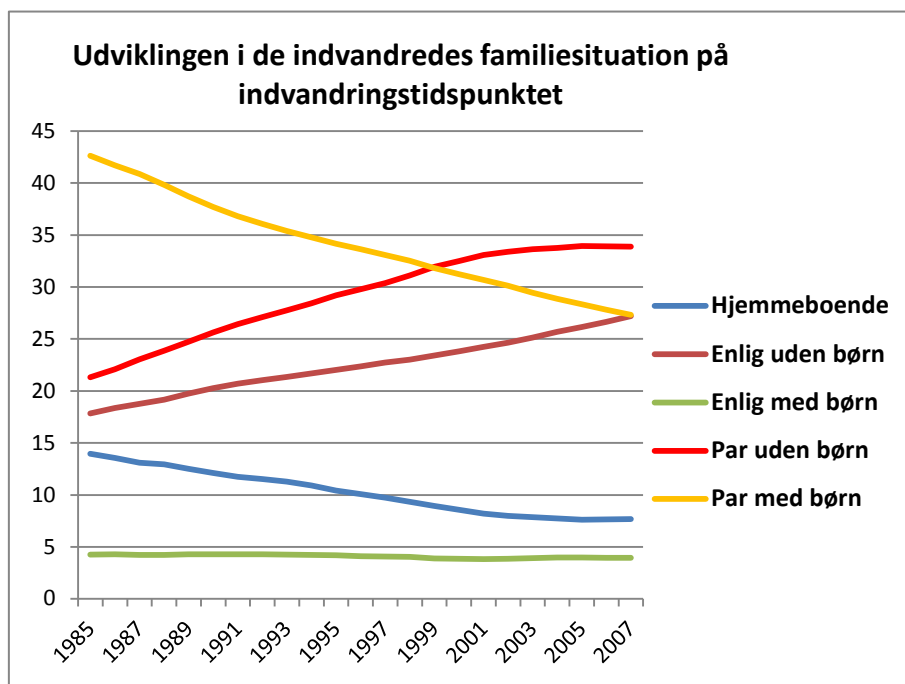
Figur 6. Udviklingen i ikke-vestlige indvandreres familiesituation ved indvandringen 1985-2008. Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

Det ses af figuren, at det har ændret sig en del over tid på hvilken måde de ikke-vestlige indvandrere er ankommet til landet. Bortset fra 1995, hvor et stort antal af især bosniske familier kom til landet, er det kun et mindretal, der er kommet som samlede familier. Mange er kommet som enkeltpersoner (ca. hver tredje), det gælder især før 1987 og efter år 2000, hvor mange er arbejdskraftindvandrere og uddannelsessøgende. Det må antages, at denne gruppe har haft de største vanskeligheder med at etablere tilfredsstillende boligforhold. Væksten i brugen af au-pair ordningen er også medvirkende til flere enlige indvandrere.

Den største gruppe er de familiesammenførte, der over hele perioden har udgjort 45 pct. af de indvandrede. De er her delt op i tre grupper: sammenført med ægtefælle med indvandrerbaggrund (i gennemsnit 17 pct.), sammenført med forældre (13 pct.) med indvandrerbaggrund og sammenført med danskere (14 pct.). Efter 2001 er familiesammenføringer med både danskere og indvandrere faldet, som følge af 24 års reglen mv., mens sammenføring med forældre har været støt stigende i hele perioden.

Den bedst stillede gruppe rent boligmæssigt er her de, der sammenføres med danskere, som må formodes at have rimelige boligforhold, især efter 2001, hvor der blev stillet særlige krav til boligstandarden ved familiesammenføringer. Familiesammenføring med indvandrer kan frem til 2001 have betydet bosætning i overbefolkede boliger, men herefter har der været krav til boligens størrelse som betingelse for sammenføring.

I Figur 7 vises indvandrerens familiefordeling på indvandringstidspunktet i perioden 1985-2008.

Figur 7. Udviklingen 1985-2008 i indvandrerens (15+ år) fordeling på familiesituation (%).

Note: Hjemmeboende 25+ år er registreret som enlige.

Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

I 1980'erne kom 40 pct. af indvandrerne (15+ år) som en del af en familie med par med børn og små 15 pct. var hjemmeboende børn, dvs. mere end 50 pct. var i par børnefamilier. Denne andel har været jævnt faldende over årene, og i slutningen af perioden var det kun hhv. 27 og 8 pct.

Indvandrere, der kom som enlige uden børn og en barnløse par, er derimod vokset stærkt som grupper fra hhv. 18 til 27 pct. og fra 21 til 34 pct. Der er nu flest der kommer som barnløse par.

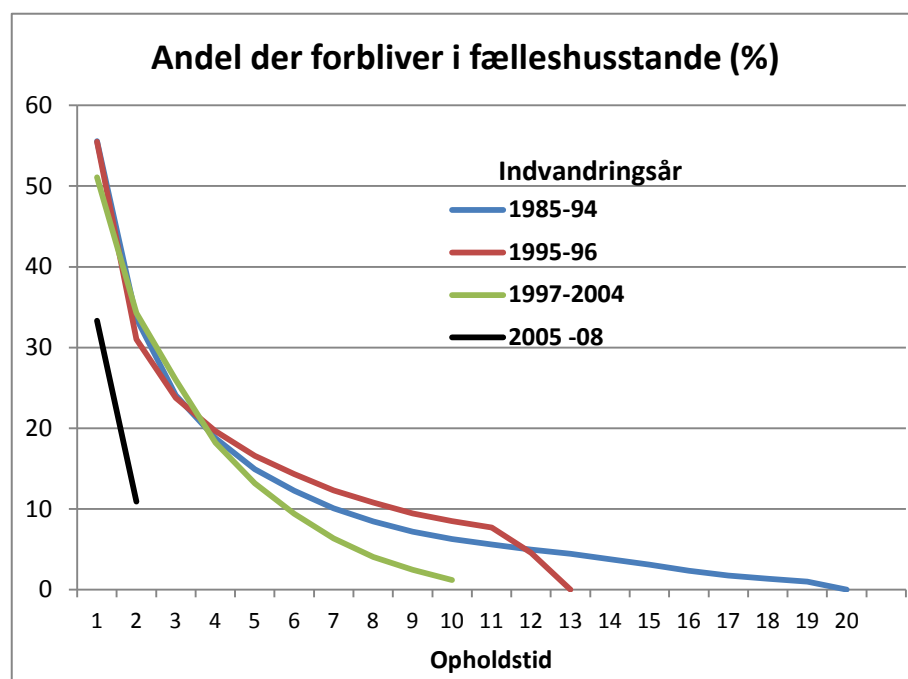
Familieændringer i årene efter indvandringen

Indvandrerens familiesituation ved indvandringstidspunktet og deres efterfølgende familieændringer har haft betydning for udviklingen i deres boligbehov og bolig efterspørgsel. I det følgende ser vi på, hvilke ændringer der er sket med opholdstiden for indvandrere fra forskellige perioder og etniske grupper. Vi ser først på hvornår de indvandrere, der starter deres familieliv i fælleshusstande, etablere selvstændige husstande med kernefamilier. Vi belyser dernæst udviklingen for de, der ankommer som enlige, og hvornår de danner par, samt hvornår enlige og par uden børn får deres første barn og omdannes til børnefamilier. Endelig ser vi på skilsmisser over tid. I analysen indgår kun personer, som ikke er hjemmeboende børn, og som er indvandret fra 1985 og frem.

I analyserne er anvendt en statistisk metode, der hedder 'survival analysis'. Det er en metode til at måle sandsynligheden for at en person ændrer status over tid, fx skifter fra at være enlig til at danne par. I analyserne anvendes beregnede sandsynligheder for, at en gruppe 'overlever' med samme status over tid, fx forbliver enlig, til at danne kurver over ændringerne i indvandrerens status med voksende opholdstid.

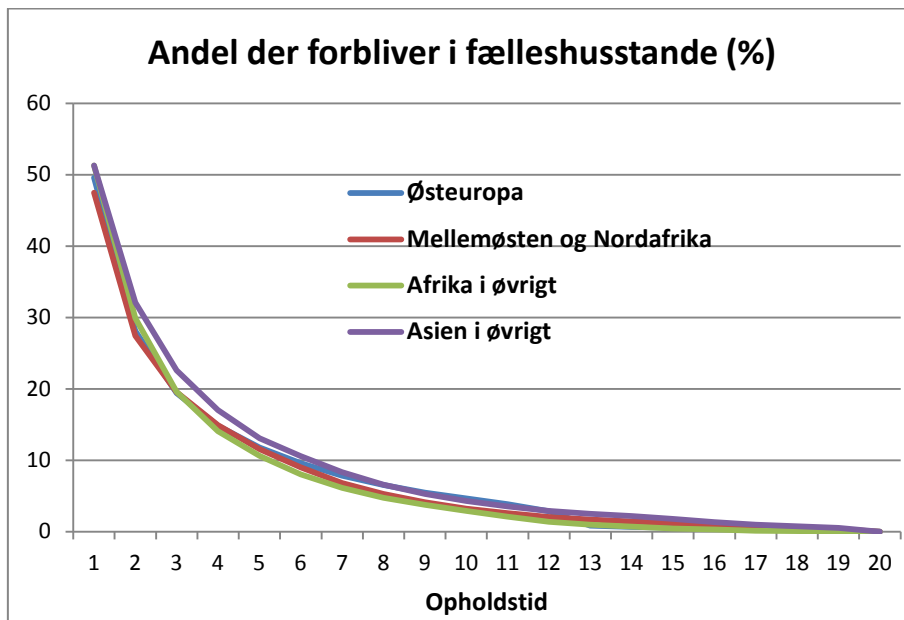
Dannelse af selvstændige kernefamilier

En stor del af indvandrerne har indgået i en større husstand end en kernefamilie umiddelbart efter ankomsten til Danmark. I Figur 8 ser vi på, hvor stor en del af de 15+ årige indvandrere, som ikke bor sammen med forældre, der ved ankomsten i forskellige perioder har været en del af en fælleshusstand, og hvordan denne andel svinder ind i løbet af opholdstiden i takt med at indvandrerne danner en selvstændig kernefamilie. Periodeopdelingen er valgt efter udviklingen i indvandringen, hvor årene 1995-96 var præget af en speciel høj indvandring af asylansøgere fra Østeuropa og de seneste år efter 2003 har været præget af stor arbejdskraftindvandring og få familiesammenføringer og asylansøgere.

Figur 8. Udviklingen med opholdstiden af andelen af ikke-hjemmeboende indvandrere, som forbliver i fælleshusstande for forskellige indvandringsperioder. Baseret på survival analyse.

Som det ses af figuren er det en meget stor del (ca. halvdelen) af de voksne ikke-hjemmeboende indvandrere, der er startet med at bo i en eller anden form for fælleshusstand med andre. En del af disse kan bo hos familie, som ikke er deres forældre. Men i løbet af de første 5-10 år har langt de fleste etableret sig som kernefamilie med egen bolig eller har forladt landet igen. Forløbet har været næsten det samme uanset hvilken periode de er kommet i. Kun de senest ankomne i 2005-08 afviger ved at være startet med en mindre andel i fælleshusstande – ca. hver tredje.

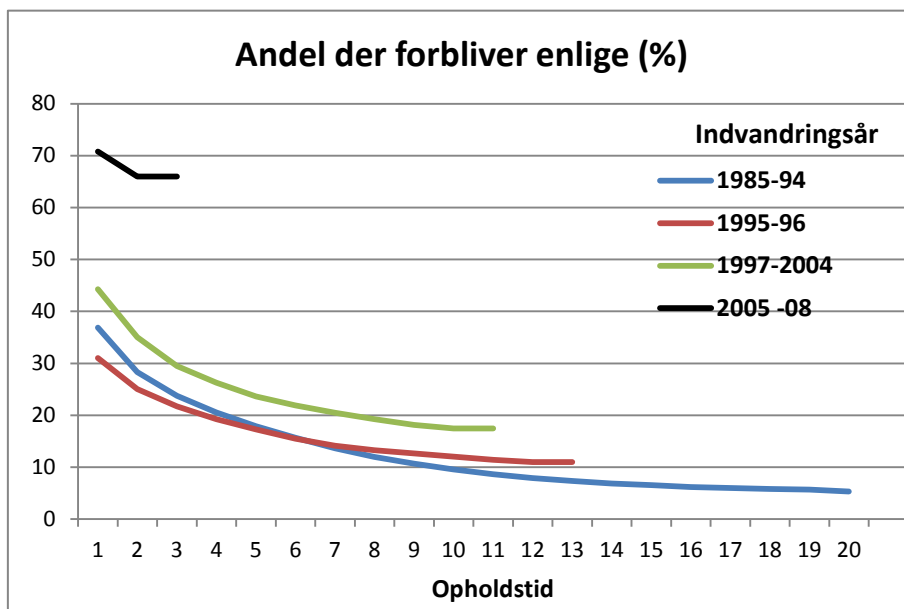

Figur 9. Udviklingen med opholdstiden af andelen af ikke-hjemmeboende indvandrere som forbliver i fælleshusstande for forskellige etniske grupper. Baseret på survival analyse.

Fraflytningen fra fælleshusstande har haft et forbløffende ens forløb i de forskellige etniske grupper, som det fremgår af Figur 9. Efter 6 år har det for alle grupper været under 10 pct. som er forblevet i en fælleshusstand.

Enlige indvandreres pardannelse

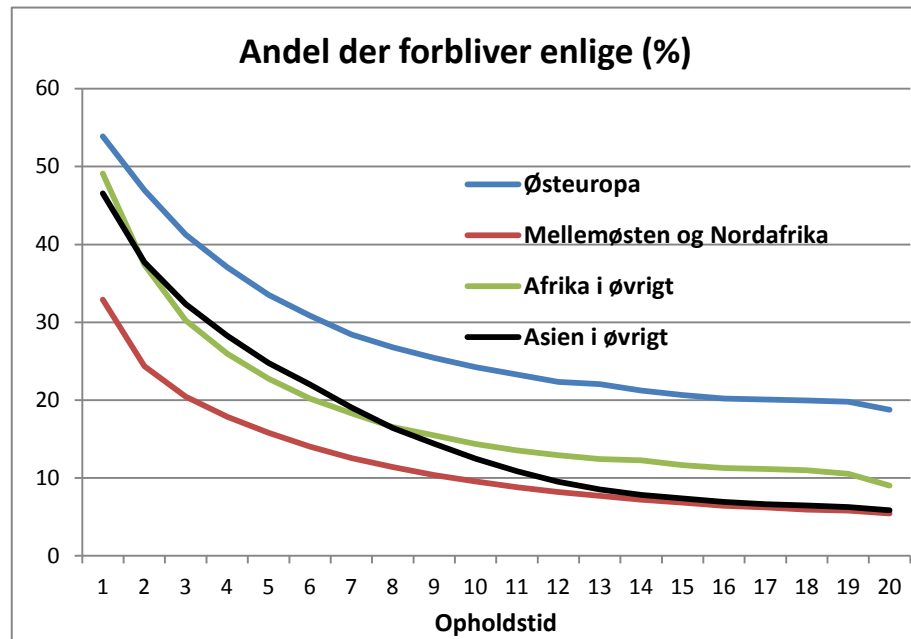
En stor del af de indvandrede er kommet alene, som det er fremgået ovenfor. Det gælder især efter 1996 og frem, hvor 40-50 pct. af de 15+ årige, som ikke er kommet med forældre, har været enlige.

Figur 10. Udviklingen med opholdstiden i andelen af enlige blandt indvandrere, som var ikke-hjemmeboende enlige på indvandringstidspunktet. Forskelle mellem indvandringsperioder. Baseret på survival analyse.

Figur 10 viser, at de enlige indvandrere relativt hurtigt har dannet par, ofte ved familiesammenføring. Det var især den tidligste gruppe i figuren, indvandret 1985-94, der hurtigt dannede par. Indenfor 10 år var det tre ud af fire. For de to efterfølgende grupper, 1995-96 og 1997-04 var det 60 pct. De få år vi har data for indvandrede fra 2005 og frem tyder imidlertid på at mønstret har ændret sig væsentligt. De senest tilkomne enlige dannede langt

sjældnere par, bl.a. fordi det er studerende og arbejdskraftindvandrere, der ofte rejser igen.

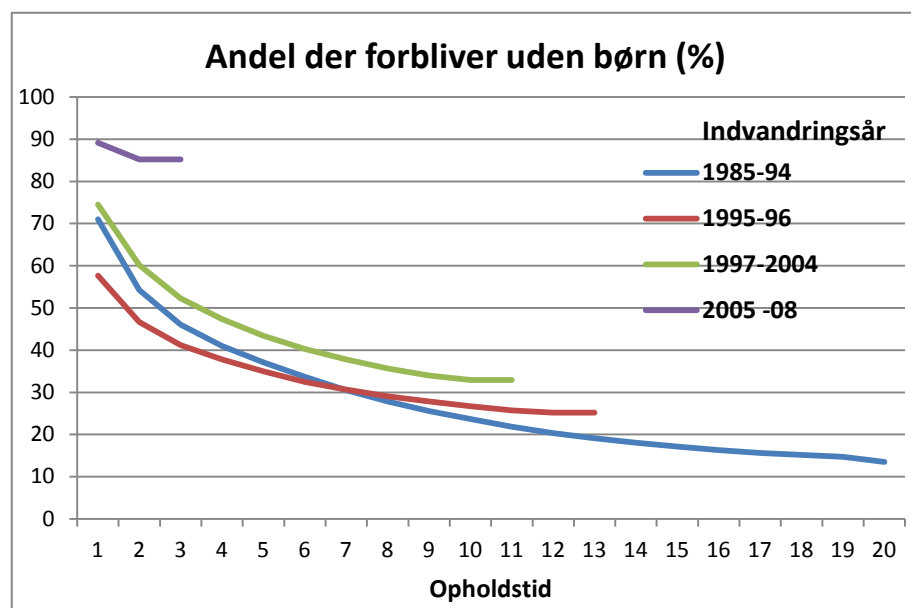

Figur 11. Udviklingen med opholdstiden i andelen af enlige blandt indvandrere som var ikke-hjemmeboende enlige på indvandringstidspunktet.. Forskelle mellem etniske grupper. Baseret på survival analyse.

Figur 11 viser forskellene mellem indvandrergrupperne. De, der er kommet fra Mellemøsten og Nordafrika, er sjældnere kommet alene. Men det er enlige indvandrere fra Øvrige Asien, der har haft den hurtigste pardannelse og 10 år efter er kun lidt over 20 pct. af dem stadig enlige. Blandt indvandrere fra Øvrige Afrika er pardannelsen sket med samme frekvens som for Mellemøsten og Nordafrika. Den langsomste udvikling er sket for indvandrere fra Østeuropa, hvor 45 pct. fortsat var enlige efter 10 års ophold.

Første barns fødsel

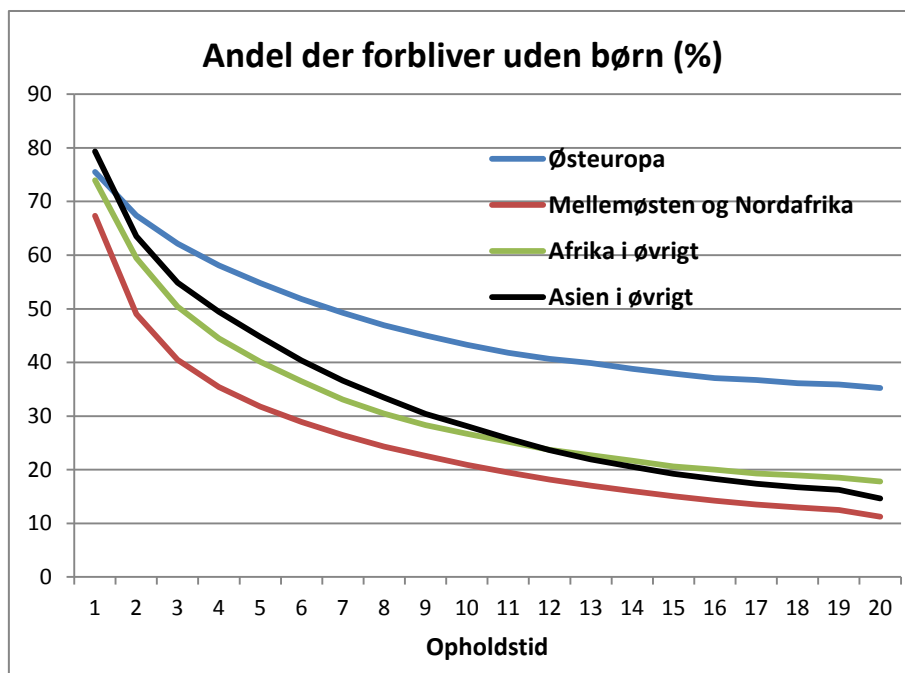
Størsteparten af de indvandrede er kommet uden børn, som det fremgår af Figur 12, men i de efterfølgende år har mange fået børn, eller har fået familiesammenførsel med deres børn fra oprindelseslandet.

Figur 12. Udviklingen med opholdstiden i andelen uden børn, blandt ikke-hjemmeboende 15+ årige, som boede i husstande uden børn på indvandringstidspunktet. Baseret på survival analyse.

Indvandrerne i 1995-96, som især kom fra Jugoslavien, havde oftere børn med (ca. 42 pct.), mens det både i perioden før og efter var færre (25-30 pct.). De sidst ankomne fra 2005 og frem havde oftere børn med (53 pct.).

Det var især de først ankomne i 80'erne og starten af 90'erne, der relativt hurtigt fik børn. Efter 10 år havde to ud af tre af de barnløse fået børn og blandt alle de indvandrede boede nu mere end tre ud af fire i en børnefamilie. For de efterfølgende indvandringsperioder gik det ikke helt så hurtigt, men dog havde over halvdelen fået børn efter 10 år. Blandt de senest ankomne er der næsten ikke sket noget over de 3 år, som vi har data på.

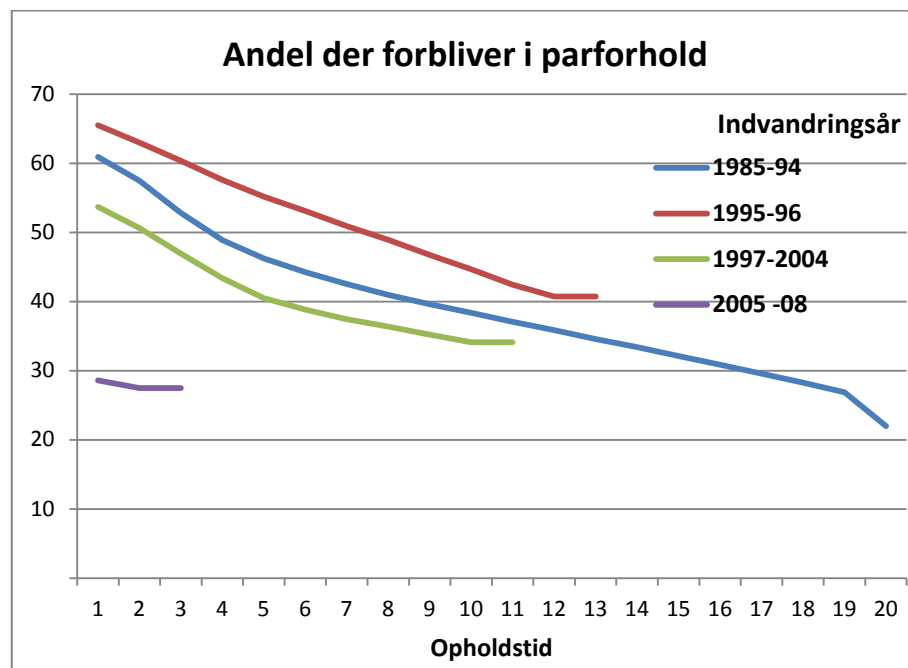

Figur 13 Udviklingen med opholdstiden i andelen uden børn, blandt ikke-hjemmeboende 15+ årige, som boede i husstande uden børn på indvandringstidspunktet. Forskelle mellem etniske grupper. Baseret på survival analyse.

Det fremgår af Figur 13, at der er forskelle mellem de etniske grupper mht. hvor hurtigt de har fået børn. Indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika har oftere haft børn ved indvandringen og de, der ikke havde dette har fået det relativt hurtigt. Ti år efter indvandringen har 80 pct. boet i børnefamilier. For indvandrere fra Øvrige Afrika og Øvrige Asien er det gået næsten lige så hurtigt, mens indvandrere fra Østeuropa i langt højere grad er forblevet barnløse over tid.

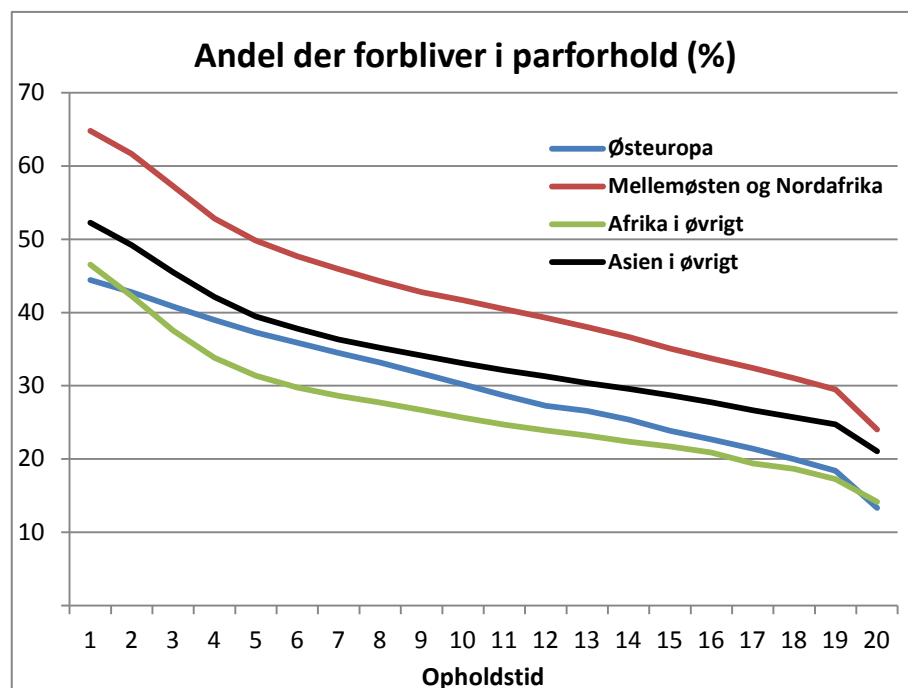
Skilsmisser

En del af de indvandrere, der ankommer til Danmark som par bliver skilt med årene. I Figur 14 er belyst hvor stor en del af parrene, der forbliver par.

Figur 14. Udviklingen med opholdstiden i andelen i parhusstande, blandt 15+ årige som boede i parhusstande på indvandringstidspunktet. Baseret på survival analyse.

Indvandringsperioden 1995-96 adskiller sig fra de øvrige perioder ved en noget større andel af indvandrerne bor i parforhold ved ankomsten, enten fordi de er kommet som par eller fordi de er familiesammenførte. I de seneste indvandringsperioder boede færre som par ved ankomsten især efter 2005. Men bortset fra forskelle i udgangspunktet er 'skilsmisseraten' næsten ens i de første tre indvandringsperioder. Efter 10 år er ca. en tredjedel af parrene skilte.

Figur 15. Udviklingen med opholdstiden i andelen i parhusstande blandt 15+ årige som boede i parhusstande på indvandringstidspunktet. Forskelle mellem etniske grupper. Baseret på survival analyse.

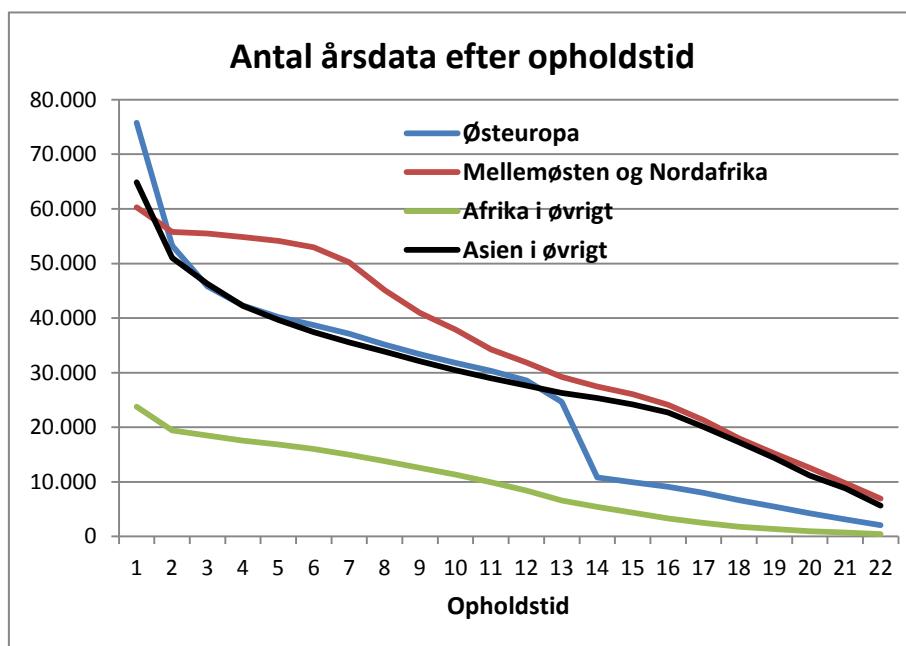
Det er især indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika der er startet som par, mens indvandrere fra Øvrige Asien og Øvrige Afrika sjældnere er det. I tre af grupperne, Mellemøsten og Nordafrika, Østeuropa og Øvrige Asien, har skilsmisseraten været ens, mens de der er kommet fra Øvrige Afrika

hyppigere er blevet skilt i de første år. Efter 5 år er en tredjedel gået fra hinanden.

Udviklingen i familiesituationen med opholdstiden

I modsætning til analyserne overfor af familieændringer ser vi i dette afsnit på den gennemsnitlige familiesituation for indvandrere i årene efter deres ankomst til Danmark. For de der er indvandret før 1985 har vi ikke data for deres første år i Danmark. Det er derfor kun de indvandrede fra 1985 og frem, der indgår i analyserne.

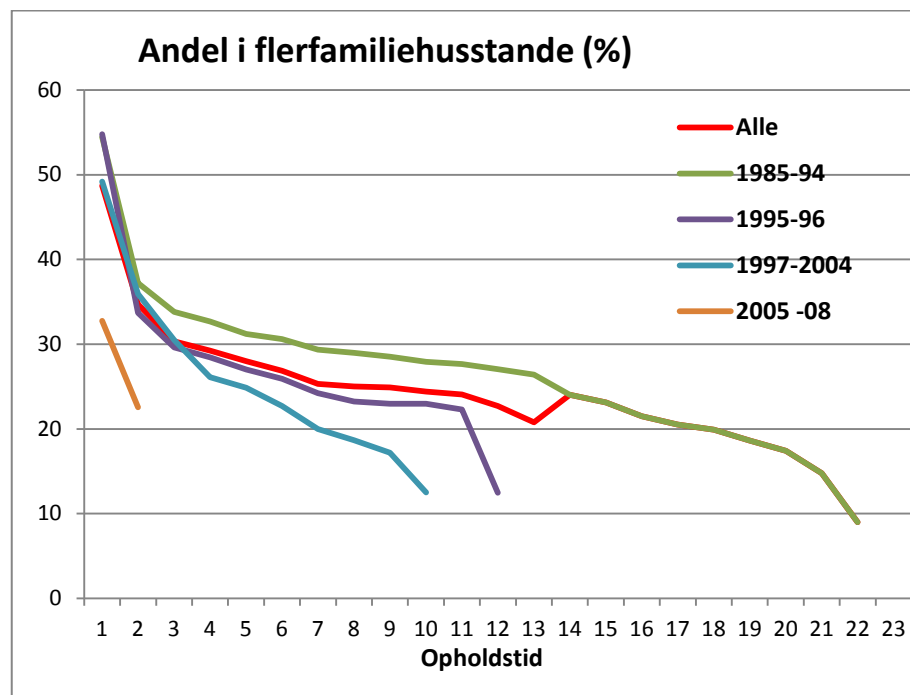
Vi har data for alle indvandrerne for hvert år de har været i Danmark fra 1985 til 2008. De, der er kommet senest, har således færre observationer og der er færre af dem, der har været længere tid i landet. Det betyder, som det fremgår af Figur 16, at antallet af observationer falder med opholdstiden og de først tilkomne dominerer i de længste opholdstidsobservationer.

Figur 16. Antallet af årsdata med indvandrere 15+ år fra 1985-2008 efter opholdstid for forskellige indvandrergrupper.

Fra flerfamiliehusstande til kernefamilier

Familietyperne er defineret ud fra familierelationer mellem personer, men den enkelte familie kan dele bolig/adresse med andre familier. Det ses af Figur 17, at næsten halvdelen af indvandrerne 15+ år umiddelbart efter ankomsten har delt bolig med andre end den nærmeste familie. I nogle tilfælde kan det være voksne børn 25+ år.

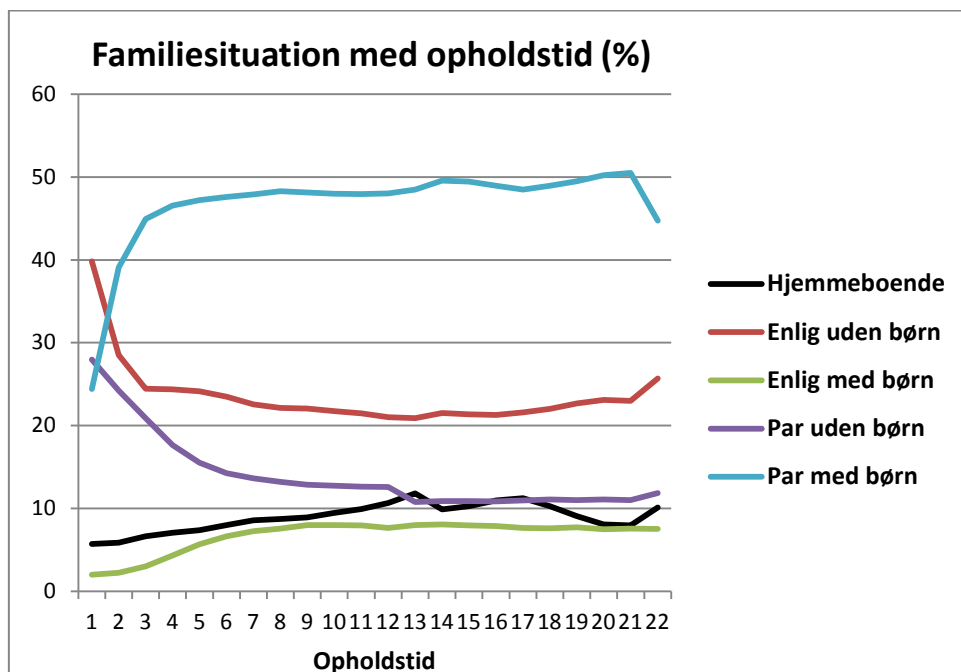
Figur 17. Udviklingen med opholdstiden i andelen af indvandrere 15+ år, som bor i husstande med flere end én familie (pct.) afhængig af indvandringsperioden. Kun indvandrede efter 1984.

Ser man på den gennemsnitlige udvikling for alle indvandrere uanset indvandringsperiode, så er andelen af personer i flerfamiliehusstande faldet skarpt fra små 50 pct. til ca. 30 pct. i løbet af de første 3 år, og andelen har derefter haft et støt, men mindre fald i de efterfølgende år. !0 år efter indvandringen er der dog fortsat 25 pct. som deler bolig med andre.

Det er især de tidligst indvandrede, som har været lang tid om at danne kernefamilie. De senere indvandrede er også for en stor dels vedkommende startet i fælleshusstande, men de er hurtigere kommet ud af dem igen. For de senest tilkomne 2005-08 er kun lidt over 30 pct. startet i flerfamiliehusstande.

Udvikling i familiesituationen

Som ovenfor vist i Figur 6, side 48, har en stor del af indvandrerne været enlige ved ankomsten til Danmark. Det fremgår af Figur 18 nedenfor, at ca. 40 pct. af de 15+ årige er kommet som enlige, små 30 pct. har været en del af en familie med børn (enten som voksen eller som hjemmeboende børn), 28 pct. har været en del af et par uden børn og endelig har 2 pct. været enlige med børn.

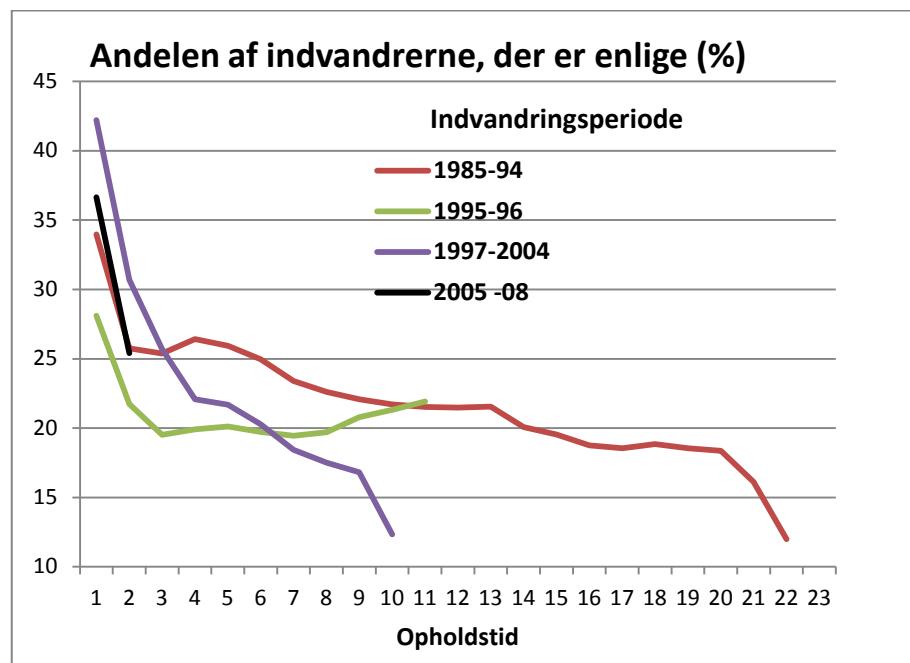

Figur 18. Udviklingen i indvandrernes (15+ år) familiesituation med opholdstiden, andelen i pct. Kun indvandrede efter 1984.

Men det ses, at andelen af enlige indvandrere 15+ år er faldet kraftigt i løbet af de første 3 år. En årsag til at der ikke er sket et fortsat fald kan være at hjemmeboende flytter hjemmefra. Samme udvikling gælder for par uden børn. Både antallet og andelen af indvandrere, som bor i børnefamilier stiger i den samme periode, og efter 3 år bor mere end 50 pct. af de 15+ årige i børnefamilier. Ændringen kan skyldes pardannelse, familiesammenføringer.

I de efterfølgende år stiger andelen i børnefamilier svagt, mens andelen som enlige og par uden børn aftager svagt. Andelen som enlige forsørgere følger samme mønster som par med børn.

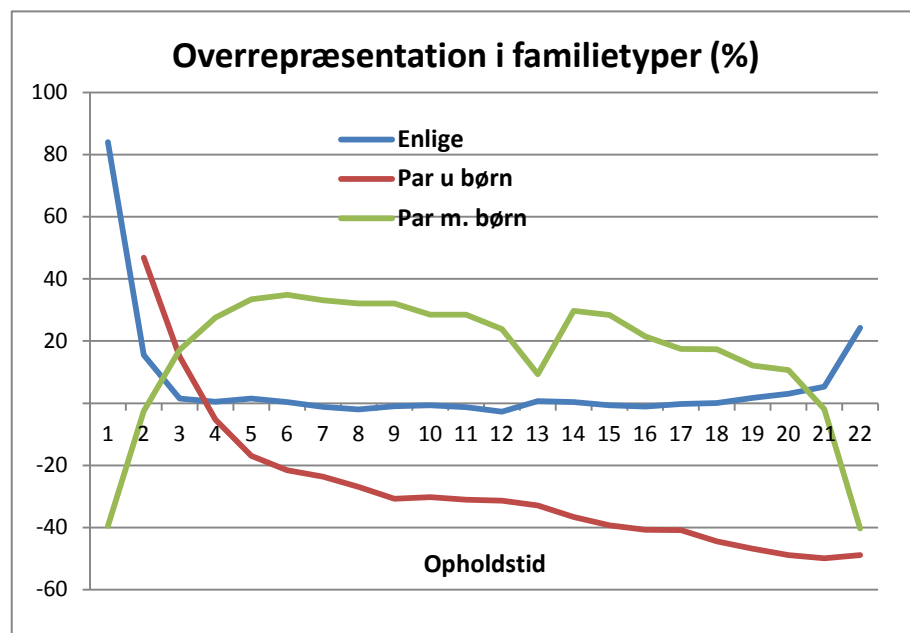
Udviklingen i andelen af indvandrere, som er ikke-hjemmeboende enlige, afhænger dels af, hvor mange der danner par og dels af hvor mange nye enlige der opstår som følge af, at børn flytter hjemmefra. Udviklingen har varieret for indvandrere fra forskellige indvandringsperioder, som det fremgår af Figur 19. I 1995-96 var der mange hele familier blandt indvandrerne fra Balkan, og derfor en mindre andel enlige. For de øvrige perioder ses det, at der er kommet flere enlige jo senere periode det drejer sig om. For alle er andelen, der er enlige, faldet ret hurtigt. For de tidligst indvandrede er det kraftige fald allerede standset efter et par år og afløst af et mindre fald. Denne gruppe har bibeholdt en højere andel enlige med opholdstiden. Selv om andelen af enlige var højst ved indvandringen i 1997-2004 er andelen i denne gruppe faldet til under 85-94 gruppen efter 3 år, og under 95-96 gruppen efter 6 år.

Figur 19. Udviklingen med opholdstiden i andelen (pct.) af ikke-hjemmeboende enlige blandt indvandrede 15+ år, afhængig af indvandringsperioden. Kun indvandrede efter 1984.

Indvandrernes over- eller underrepræsentation i familietyper med opholdstiden

Indvandrernes familiesituation på indvandringstidspunktet kan sammenlignes med tilsvarende danskernes for at belyse i hvor høj grad de afviger fra danskerne, og hvordan denne forskel udvikler sig jo længere de opholder sig i Danmark. Indvandrernes overrepræsentation er beregnet ved at sammenligne indvandrernes fordeling på familietyper med danskernes af samme alder i de enkelte år, hvor data stammer fra. I Figur 20 vises hvordan overrepræsentationen ændrede sig med opholdstiden.

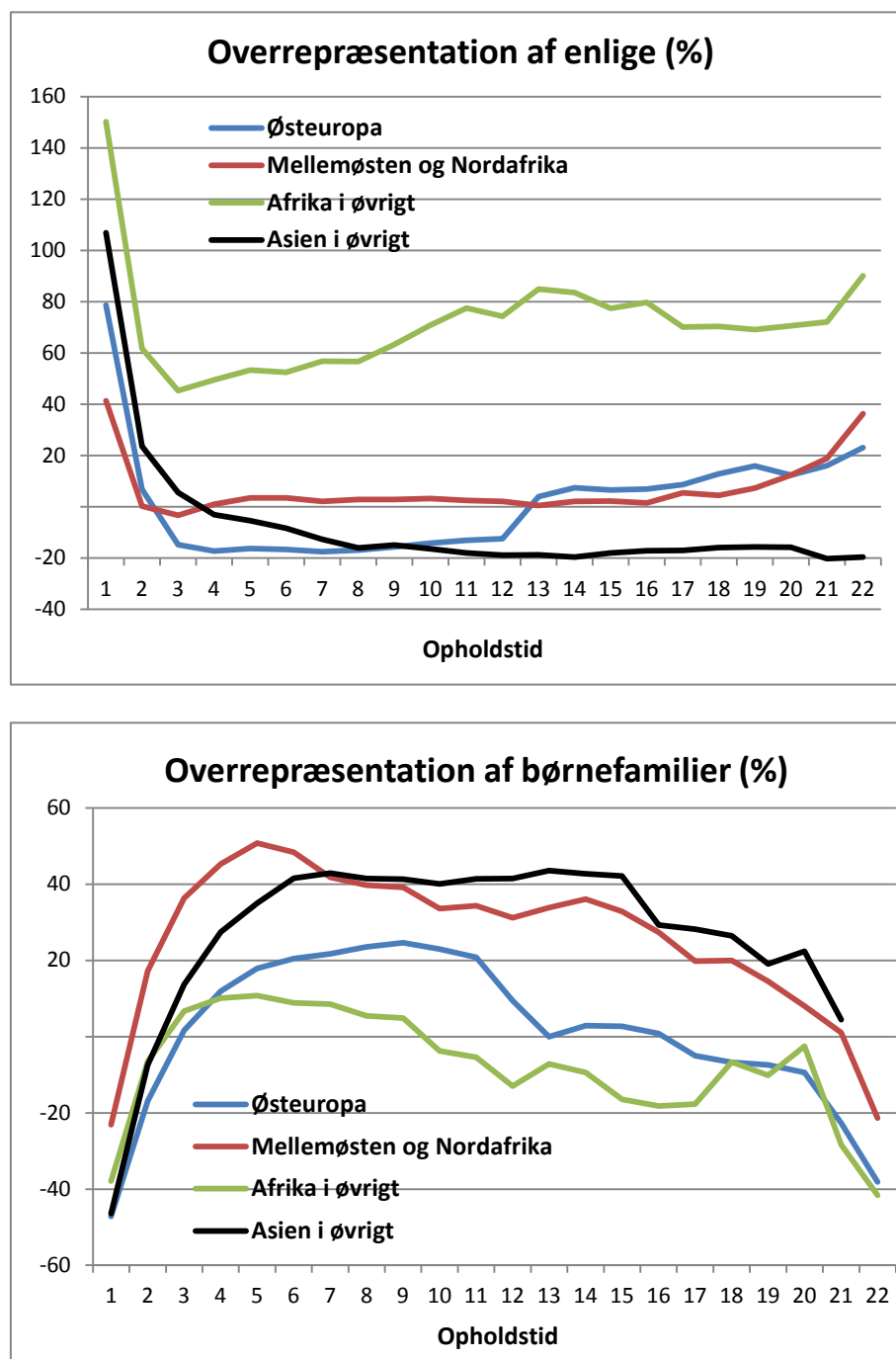

Figur 20. Indvandrernes overrepræsentation (%) i forskellige familietyper, sammenlignet med danskere af samme alder i samme år, og hvordan den har udviklet sig med opholdstiden. Kun indvandrede efter 1984.

Som de tidligere figurer har vist, har indvandrerne på ankomsttidspunktet i langt højere grad været enlige målt i forhold til danskere i samme aldersgruppe. Også par uden børn var væsentligt mere almindeligt, mens børnefamilier var underrepræsenterede. Men med tiden ændredes indvandrernes

relative familiemønster hurtigt og efter 5 år var der 30 pct. flere blandt indvanderne, som var i børnefamilier sammenlignet med danskere. Samtidigt blev andelen i par uden børn formindsket kraftigt. Dette tyder på, at mange indvandrere har fået børn, eller fået familiesammenført børn, i de første år. Overrepræsentationen af enlige aftog også hurtigt til et niveau svarende nogenlunde til danskernes. Denne udvikling har i hovedtræk fundet sted uanset i hvilken periode indvanderne er ankommet til Danmark. For de familier, der har været længst i Danmark, er andelen i børnefamilier faldet til under 'normalen', mens andelen som par uden børn er steget lidt.

Der er også mange ensartede træk mellem udviklingen hos forskellige etniske grupper, men også visse forskelle, som det fremgår af Figur 21.

Figur 21. Overrepræsentation af hhv. enlige og børnefamilier blandt forskellige etniske grupper, og hvordan den har udviklet sig med opholdstiden. Kun indvandrede efter 1984.

Indvandrere fra Øvrige Afrika afviger ved permanent at have haft en mere end 50 pct.s overrepræsentation som enlige uanset opholdstidens længde. Indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika, har efter et par år samme andel

enlige som danskerne med en mindre stigning blandt de der har haft det længste ophold. Blandt Asiaterne er andelen af enlige hurtigt faldet til ca. 20 pct. under dansk niveau, som i modsætning til Østeuropæerne er forblevet hernede, mens enlige er overrepræsenteret blandt østeuropæere, som har været mere end 15 år i Danmark.

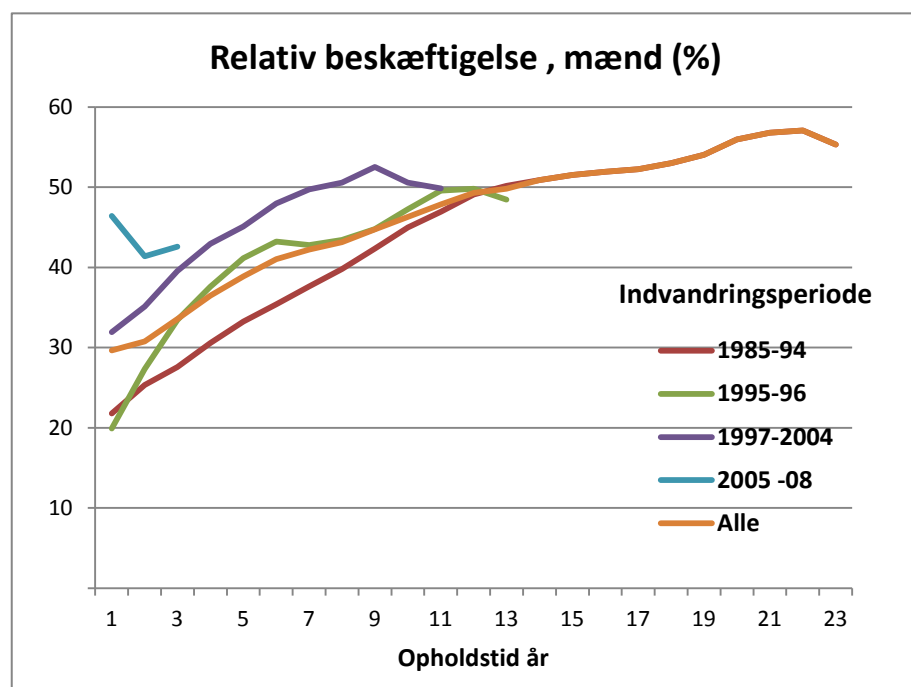
Udviklingen med opholdstiden i andelen i børnefamilier har samme forløb for alle indvandrergrupperne, men på forskelligt niveau. Alle grupperne har efter et par år opnået en overrepræsentation blandt børnefamilier, men niveauet har været noget forskelligt. Indvandrere fra Øvrige Asien og fra Mellemøsten og Nordafrika har allerede efter 5-7 års ophold i langt højere grad etableret sig i børnefamilier med en overrepræsentation på 40 pct., som dog falder med opholdstiden.

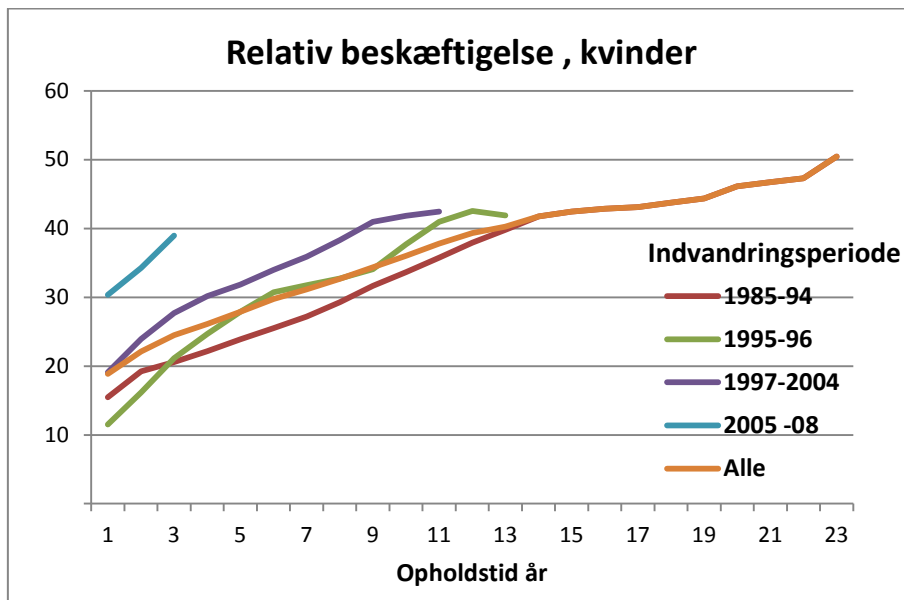
De indvandrede økonomiske integration over tid

Som beskrevet tidligere har der i den internationale forskningslitteratur været meget fokus på sammenhængen mellem indvandrernes sociale og økonomiske integration i samfundet og deres bosætning. De vigtigste faktorer i integrationen er, om indvandrerne kommer i beskæftigelse efterhånden som de har boet i landet i en årrække samt indkomst udviklingen.

Sammenhængen mellem opholdstid og beskæftigelse

I dette afsnit ser vi på i hvor høj grad ikke-vestlige indvandreres stilling på arbejdsmarkedet ændres over tid. Vi benytter det samme mål for dette som ovenfor, nemlig beskæftigelsen målt i forhold til danskere med samme alder og køn i hvert enkelt år – kaldet den relative beskæftigelse. I Figur 22 er vist udviklingen med opholdstiden for indvandrere, som er indvandret i forskellige perioder.

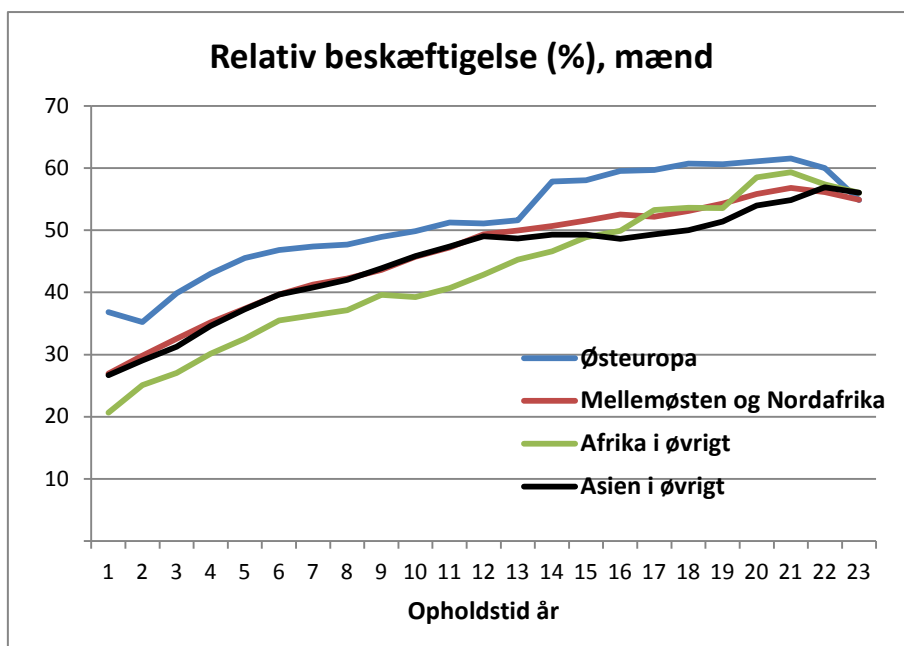
Figur 22. Udviklingen med opholdstiden i Danmark for ikke-vestlige indvandreres beskæftigelse, målt relativt til danskere, for mænd og kvinder, indvandret i forskellige perioder.

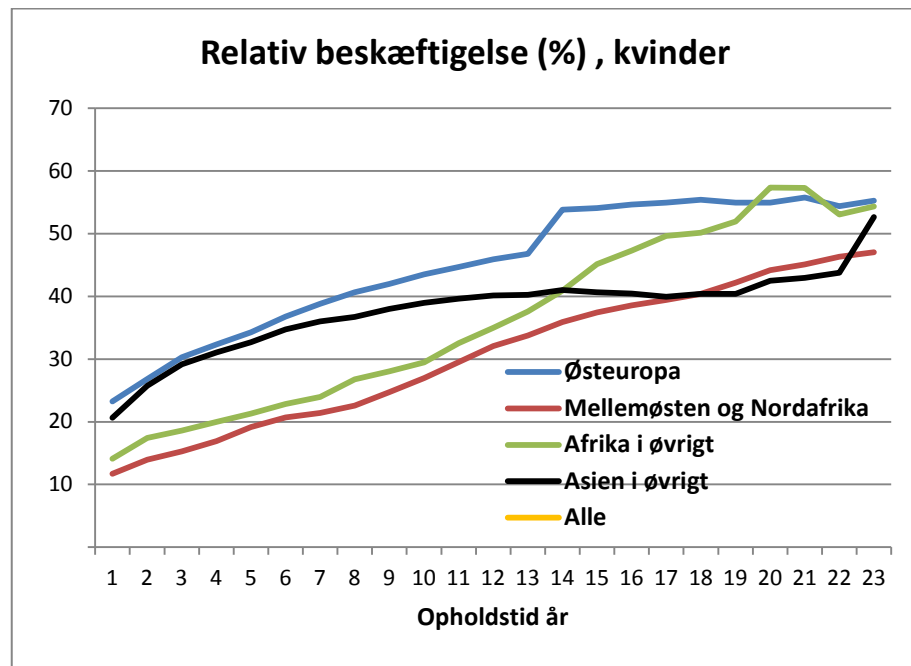
Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

For alle de indvandrede uanset indvandringsperiode er der sket en dramatisk øget erhvervsdeltagelse med tiden, og det gælder både mænd og kvinder. Ændringen sker især i de første 10 år efter indvandringen. Det ses også at især indvandrerne i perioderne fra 1985 til 1996, hvoraf mange var flygtninge eller familiesammenførte, startede på et meget lavere niveau, men med tiden er nået op på samme niveau som de senere indvandrede. De seneste indvandrede er meget oftere i beskæftigelse fra starten. Og for især mænd indvandret 1997-2004 er niveauet generelt højere i de første år.

Men beskæftigelsen for indvandrede mænd er som gennemsnit aldrig kommet over 60 pct. af beskæftigelsen for danske mænd. En af årsagerne er at indvandrerne har dårligere uddannelse og at beskæftigelsen generelt er lavere for de dårligst uddannede. For de tidligst indvandrede 1985-94 er den relative beskæftigelse nået op på 57 pct., for kvinderne 50 pct.

Forbedringen i beskæftigelsen sker for alle indvandrergrupperne, men ikke i samme tempo og på samme niveau fremgår det af Figur 23.

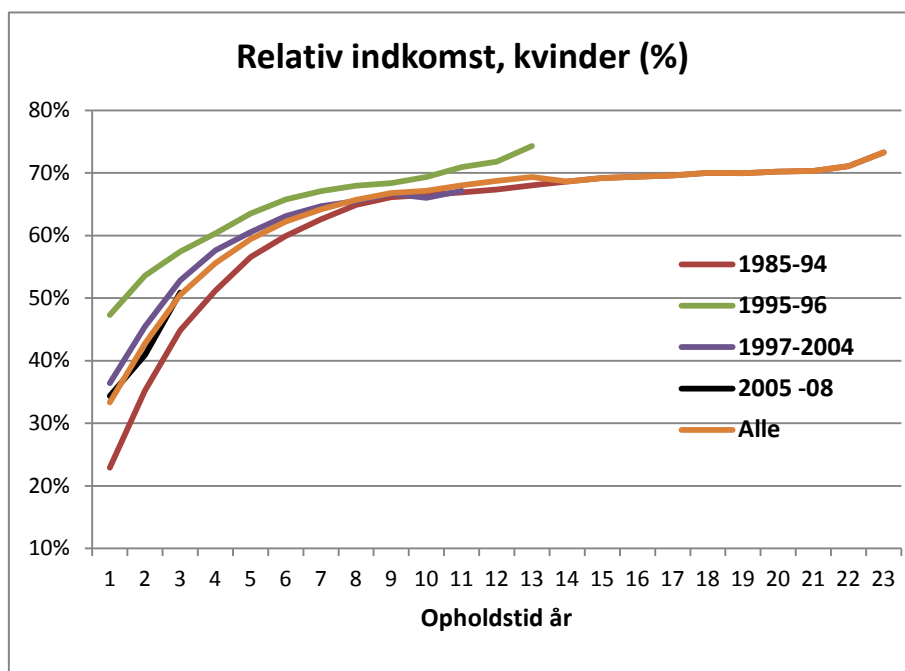
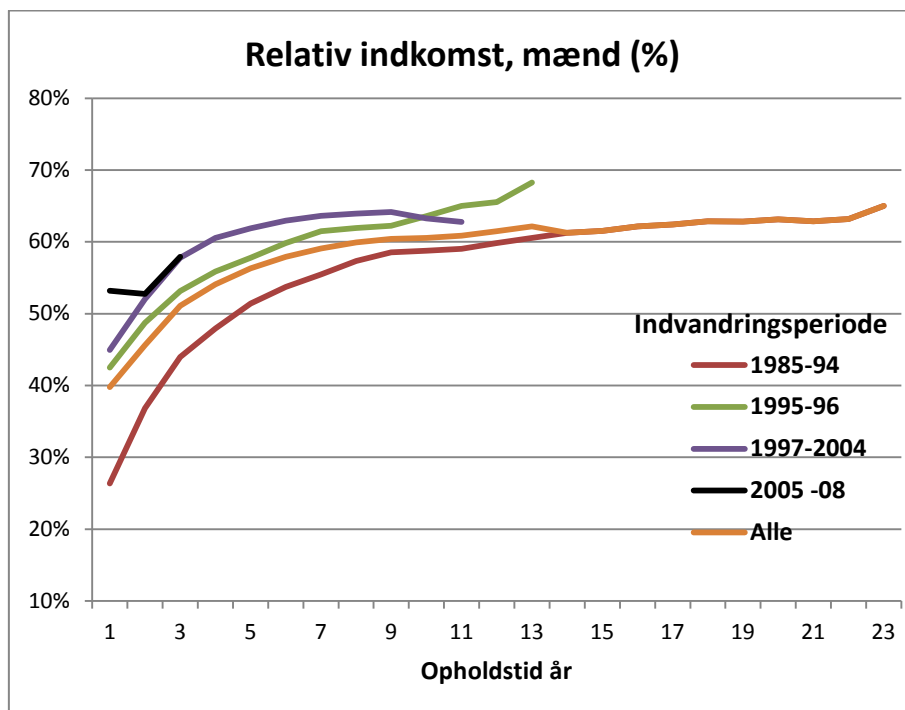

Figur 23. Udviklingen med opholdstiden i Danmark for ikke-vestlige indvandreres beskæftigelse blandt forskellige etniske minoriteter, målt relativt til danskere, for hhv. mænd og kvinder.
Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

Indvandrere fra Østeuropa er startet på et højere niveau end de øvrige, de der er kommet fra Mellemøsten, og især Afrika, på et noget lavere, men med samme stigningstakst. Især indvandrere fra Øvrige Afrika har haft en stigende beskæftigelse i de første og når med tiden op på niveau med de øvrige ikke-europæiske grupper. Det gælder især blandt kvinderne, som overhaler indvandrere fra Øvrige Asien efter 15 års ophold. Kvinder som kommer fra Mellemøsten og Nordafrika har haft det laveste niveau, men har alligevel forbedret den relative beskæftigelse fra lidt over 10 pct. ved indvandringen til næsten 50 pct. efter 20 år.

Indkomstens udvikling med opholdstiden

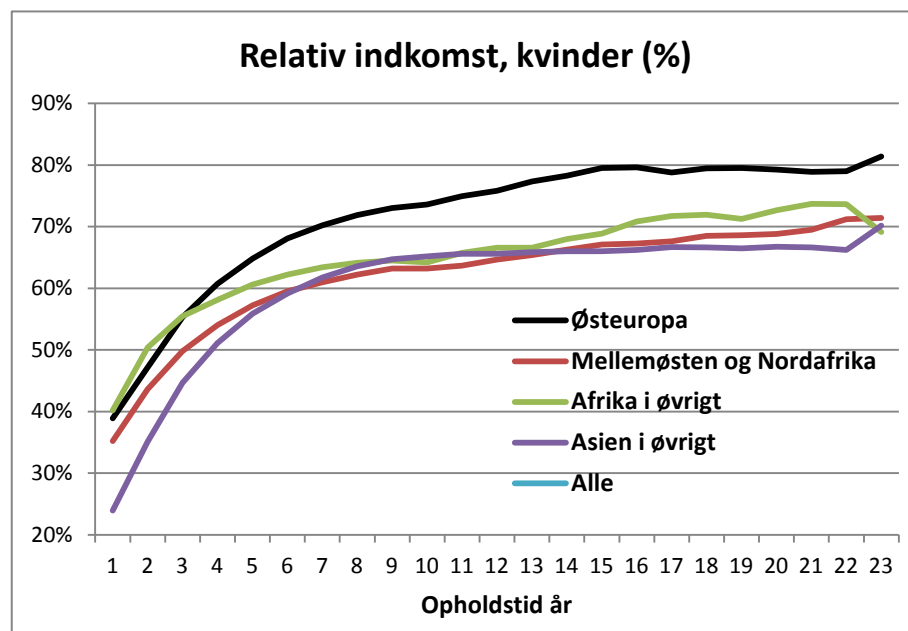
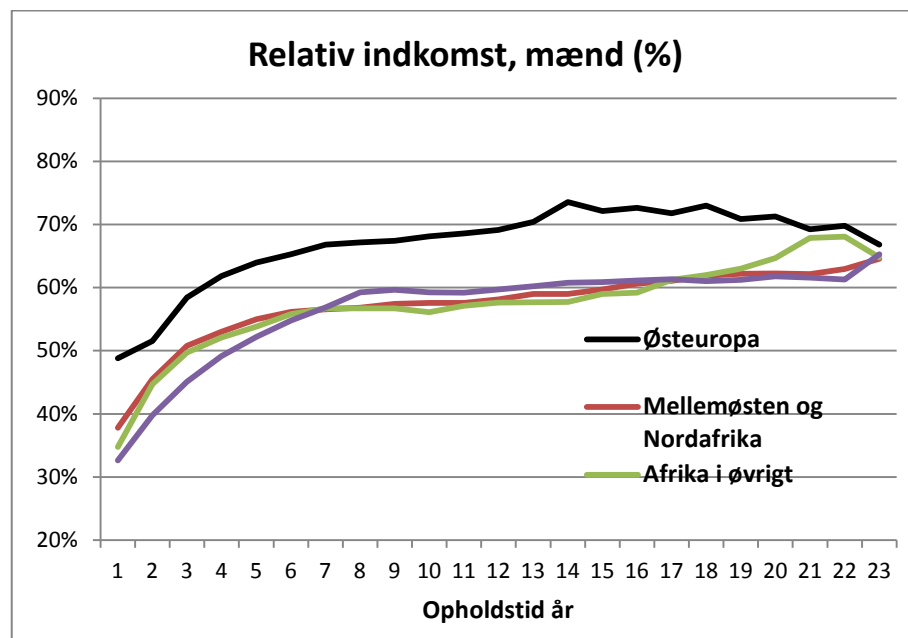
På samme måde som for beskæftigelsen har vi set på, hvordan indvandrernes indkomster, relativt til danskere med samme alder og køn i samme år, har udviklet sig med opholdstiden i Danmark. I Figur 24 ses den relative indkomsts udvikling med opholdstiden for mænd og kvinder, der er indvandret i forskellige perioder. Det ses, at indvandrernes gennemsnitlige indkomst aldrig er nået højere end ca. 70 pct. af sammenlignelige danskere, og at det faktisk er kvindernes indkomster som kommer tættest på danske kvinders.

Figur 24. Udviklingen med opholdstiden i Danmark for ikke-vestlige indvandreres indkomst, målt relativt til danskere med samme køn og alder, for hhv. mænd og kvinder som er indvandret i forskellige perioder. Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

Tallene viser, ligesom beskæftigelsesanalyserne, at der har været en klar forbedring af indvandrernes indkomster i især de første 8-10 år. Det gælder uanset, hvilken periode man er indvandret i. Det er i den første indvandringsperiode, at indkomsterne var lavest i starten og for mændene har indkomsten fra begyndelsen været højere i efterfølgende perioder med den højeste i 2005-08. Men med tiden har indkomstniveauet udjævnet sig mellem de forskellige årgange bortset fra at indvandrede 1995-96, som især består af indvandrere fra Balkan, har taget lidt afstand fra de øvrige. For kvinderne har denne gruppe helt fra starten haft højest indkomst

Forskellene i indkomstudviklingen mellem de forskellige ikke-vestlige indvandrergrupper følger samme mønster som beskæftigelsen, men ikke helt på samme måde fremgår det af Figur 25.

Figur 25. Udviklingen med opholdstiden i Danmark for ikke-vestlige indvandreres indkomst, målt relativt til danskere med samme køn og alder, for hhv. mænd og kvinder fra forskellige indvandrergrupper. Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

For alle de etniske grupper stiger indkomsten stærkest i de første år for derefter at flade lidt ud. Østeuropæerne har generelt ligget på et højere indkomstniveau, mens de øvrige følger hinanden ret tæt.

Kvinder fra Øvrige Asien starter på laveste niveau men når med tiden op på niveau med Mellemøsten og Nordafrika og Øvrige Afrika.

Statistiske analyser af faktorer som har haft betydning for beskæftigelsens udvikling med opholdstiden

Foruden opholdstiden kan indvandreres beskæftigelsesgrad have været bestemt af mange forskellige faktorer, hvor vi i det foregående kun har set på forskelle mellem indvandringsperioder, køn og etnisk gruppe. I det følgende gennemføres en statistisk analyse, hvor flere andre faktorer også indgår. Den statistiske metode er logistisk regression.

Der er lavet analyser for seks forskellige grupper opdelt på hhv. køn og etniske grupper. I alle analyserne indgår variablene opholdstid, indvandringssi-

tuation, aldersgruppe, urbaniseringsgrad, tidsperiode for beskæftigelsen og indvandringsperiode. For kønsgrupperne indgår den etniske gruppe som variabel og for de etniske grupper er køn(mand) en variabel.

Metoden i den logistiske regression er, at man for forskellige baggrundsvARIABLE måler den øgede sandsynlighed for at være i beskæftigelse sammenlignet med en referencesituation. For eksempel viser Tabel 1, at sandsynligheden for at mænd er i beskæftigelse, når de tilhører aldersgruppen 30-44 år, er 58 pct. højere end for aldersgruppen 15-29 år, der er referencesituation for aldersgrupperne. Referencerne er vist i tabellen udfor overskriften for variablene.

Resultaterne understøtter mange af de konklusioner, som blev draget på grundlag af figurerne ovenfor. Sammenlignet med indvandrere, der har været mere end 14 år i landet, er sandsynligheden for beskæftigelse hos mænd de første 3 år efter indvandringen 30 pct. lavere. For kvinder er det mere end 40 pct. Indvandrere der har været i Danmark 4-8 år har også en mindre beskæftigelse, men er tættere på gruppen med længst opholdstid. Det er især kvinderne, der haler ind. Har man været her 9-14 år er kvinderne nået op på niveau (ikke nogen signifikant forskel), mens mændenes kun er en smule lavere end de der har været her mere end 14 år.

Tabel 1. Resultater af logistisk regression af hvilke faktorer der har haft betydning for indvandreres beskæftigelse (øget sandsynlighed for beskæftigelse i grupper i forhold til reference situation).

	Mand	Kvinde	Østeuropa	Mellemøsten og Nordafrika	Afrika i øvrigt	Asien i øvrigt
Opholdstid (reference er > 14 år)						
1-3 år	-33	-42	-33	-43	-50	-30
4-8 år	-12	-19	-2	-27	-29	-6
9-14 år	-3		10	-12	-10	5
Indvandringssituation (enlig)						
Indvandret familie	3	-12	-2	21	-16	-27
Familiesammenført m. indvandrer	61	15	11	61	33	25
Familiesammenført m. dansker	137	182	72	169	235	217
Indvandret før 1985	128	144	115	94	124	206
Aldersgruppe (15-29)						
30-44	58	35	72	13	40	68
45-59	-8	-16	-1	-44	16	19
60-	-91	-94	-93	-96	-85	-86
Mand	-	-	61	153	62	92
Etnisk gruppe (Østeuropa)						
Mellemøsten og Nordafrika	-33	-52	-	-	-	-
Afrika i øvrigt	-44	-44	-	-	-	-
Asien i øvrigt	-18	-29	-	-	-	-
Urbaniseringsgrad (Hovedstaden)						
Odense, Aalborg og Århus	-34	-31	-15	-33	-44	-34
By større end 10.000 indbyggere	-6	-14	-6	-13	-27	5
By mindre end 10.000 indbyggere	16	13	25			33
Tidsperiode (1985-94)						
1995-96	-6	-18	-20	-8	-13	-7
1997-2004	35	24	19	45	8	35
2005 -08	76	75	58	103	68	78
Indvandringsperiode (før 1985)						
1985-94		15	9	-13	-24	21
1995-96	-22	-5	-30	-27	-40	40
1997-2004	-8	-7	-19	-30	-25	29
Nagelkerke R2	,15	,19	,22	,17	,18	,18

Note: Kun statistisk signifikante resultater er vist. Indvandringsperiode 2005-08 er ikke signifikant i nogen af modellerne.

Mænd indvandret 1995 og senere har generelt haft en lavere beskæftigelse end de der kom før 1985. Det er især de der kom 1995-96, der ligger lavt. For kvindernes vedkommende har indvandrere fra 1985-94 fået en højere beskæftigelse end de tidligste indvandrere.

Resultaterne er påvirket af, hvilke år beskæftigelsen er målt i. Beskæftigelsen var, alt andet lige lavest i 1995-96. Analysen viser at den for mændene kun var lidt højere i 1985-94, hvor fx Figur 28 viste, at den i gennemsnit var meget højere. Forskellene i den gennemsnitlige beskæftigelse i perioderne må således i vid udstrækning forklares ved forskelle mellem de indvandrere der var i landet i de to perioder, med langt flere asylmodtagere efter 1990. For kvinderne er der større forskelle mellem de to perioder. Men for både mænd og kvinder er sandsynligheden for beskæftigelse langt større i de sidste to perioder og især efter 2004.

For både mænd og kvinder har de 30-44 årige haft størst beskæftigelse. Forskellen til de 15-29 årige er størst for mænd. Det er bemærkelsesværdigt at de 45-59 årige har haft lavere beskæftigelse end de unge.

Indvandringssituationen har stor betydning. Familiesammenførte har således haft højere beskæftigelse end de indvandrere der er kommet alene eller som en samlet familie.

Det har haft betydning, hvor indvandrere bor i landet. Den højeste beskæftigelse har indvandrere haft i kommuner med mindre byer under 10.000 indbyggere. Næstbedst har indvandrerne klaret sig i Hovedstaden, mens de 3 store provinsbyer har haft flest arbejdsløse. Der er næsten de samme forskelle for mænd og kvinder.

Som vist i det foregående er beskæftigelsesfrekvensen for indvandrere fra Østeuropa generelt større end for de øvrige grupper. For to af grupperne, Mellemøsten og Nordafrika og Øvrige Asien er den desuden markant lavere for kvinderne, men det gælder ikke for Øvrige Afrika.

Analysen for hver af de etniske grupper viser, at det er forskellige faktorer der har betinget deres beskæftigelse. Opholdstidens længde har især haft stor betydning for indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika og fra Øvrige Afrika. Det er generelt de familiesammenførte, som har klaret sig bedst, og især de, der er sammenført med danskere. For tre af grupperne har enlige indvandrede klaret sig bedre end de der kom som samlede familier. Kun for indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika har personer indvandret i familier fået en højere beskæftigelsesgrad end de enlige.

Indvandrerne fra Øvrige Asien før 1985 var især flygtninge fra Vietnam og Sri Lanka, mens de øvrige grupper mest var arbejdskraft indvandring fra 60'erne. Indvandrerne fra Øvrige Asien har derfor haft en højere beskæftigelsesgrad efter 1985, mens de øvrige grupper har haft en lavere. For indvandrere fra Øvrige Afrika og Østeuropa var beskæftigelsen især lav i 1995-96.

Men set over tid er beskæftigelsen steget for alle grupperne. Det er især indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika der har højere beskæftigelse i 1997-2004 og 2005-08 sammenlignet med 1985-94.

I alle fire grupper har de 30-44 haft den højeste beskæftigelse sammenlignet med de unge, men forskellene varierer. Der er store forskelle på de to aldersgrupper hos indvandrere fra Østeuropa og Øvrige Asien, den er noget mindre for indvandrere fra Øvrige Asien og kun lille for Mellemøsten og Nordafrika. I den sidste gruppe har de 45- 59 årige desuden en lavere be-

skæftigelse end de unge, mens Øvrige Asien og Øvrige Afrika har en højere. Forskellen kan til dels skyldes at unge fra Mellemøsten og Nordafrika har en relativt større beskæftigelsesgrad i forhold til de ældre indvandrere. Forskellene mellem mænd og kvinder er også, som tidligere vist, langt større for indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika efterfulgt af Øvrige Asien.

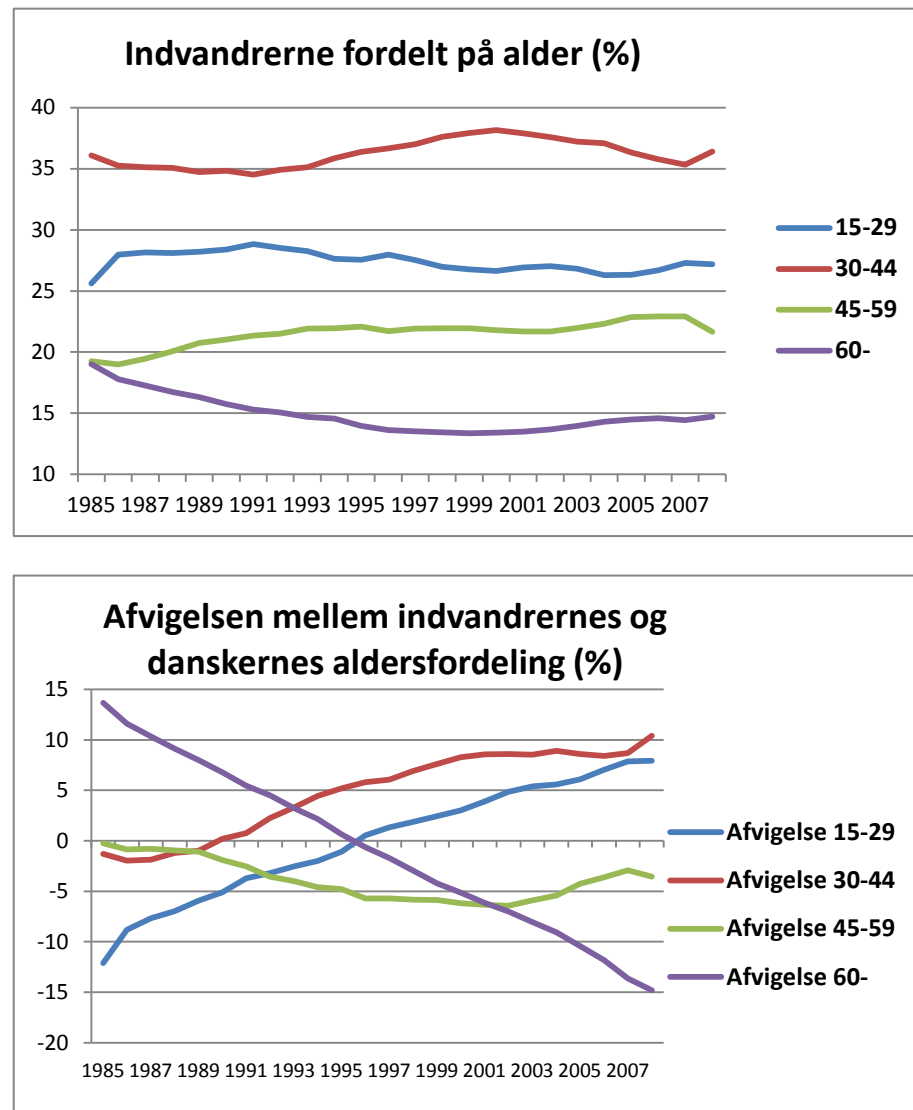
Den positive effekt for beskæftigelsen af at bo i mindre byer gælder kun for indvandrere fra Østeuropa og Øvrige Asien. Indvandrere fra Øvrige Afrika og Mellemøsten og Nordafrika har klaret sig markant bedr i Hovedstaden og tilsvarende dårligere i de tre store provinsbyer, hvor det også er gået dårligere for indvandrere fra Øvrige Asien.

Udviklingen i indvandrerpopulationens alder og familiesituation 1985-2008

Mens vi i de forrige afsnit så på indvandrerne familiesituation i det år de ankom til Danmark (fik opholdstilladelse), ser vi i det følgende på udviklingen i alle bosiddende indvandreres alder og familiesituation over tid og sammenligner dem med danskerne.

Alder

I Figur 26 vises hvordan alle bosiddende ikke-vestlige indvandrere 15+ år har været fordelt på alder i årene 1985-2008. I den nederste del af figuren er vist i hvor høj grad indvandrerne fordeling på alder afviger fra danskernes i de enkelte år.

Figur 26. Alle 15+ årige ikke-vestlige indvandreres fordeling på alder i de enkelte år, samt afvigelsen mellem indvandrerne og danskernes aldersfordeling.

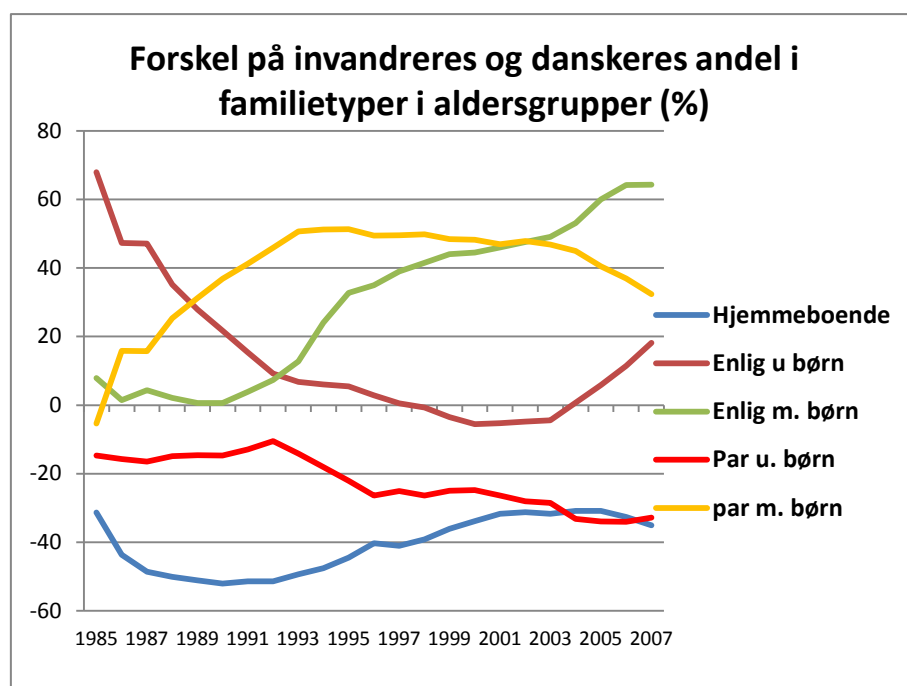
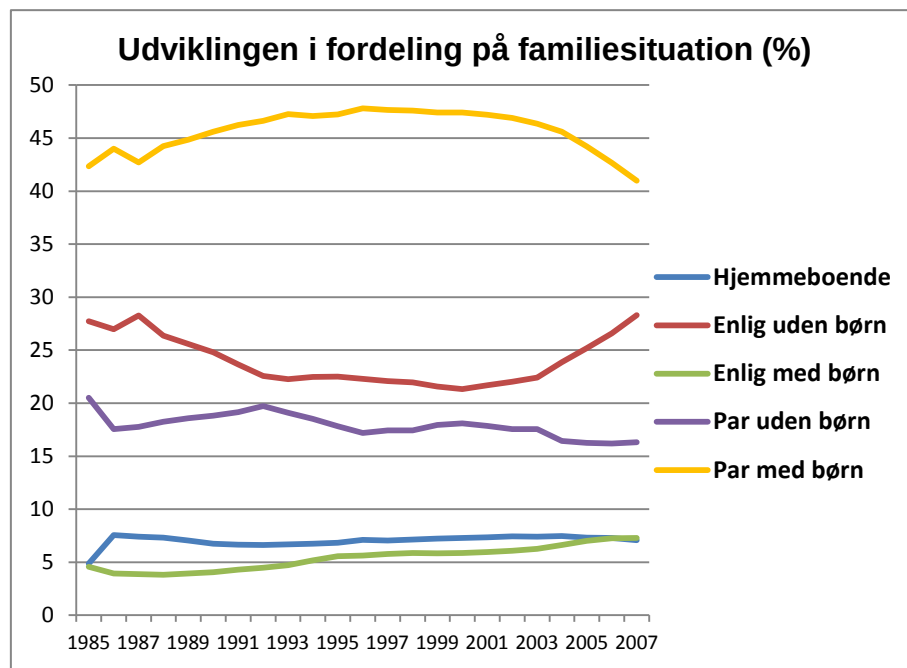
Størsteparten af de indvandrede har i alle årene været i aldersgruppen 30 til 44 år med et maksimum i år 2000 på 38 pct. Sammenlignet med danskernes alderssammensætning har der været en stigende andel i denne aldersgruppe, som efter 2000 udgør 10 pct. mere end tilfældet er for danskerne.

Den næststørste gruppe har været de 15-29 årige, som har udgjort 25-30 pct. i hele perioden. Men da denne aldersgruppe med årene er blevet mindre blandt danskerne har den blandt indvandrerne udviklet sig fra at være 10 pct. under det danske niveau til at være 10 pct. over.

De 45-59 åriges andel blandt indvandrerne er steget lidt fra 19 til 23 pct., men sammenlignet med danskerne er andelen faldende. Endelig er andelen 60+ år faldet, især sammenlignet med den danske alderssammensætning.

Familiesituation

Den gennemsnitlige familiesammensætning for alle Indvandrere har imidlertid afvejet en del fra danskeres i samme aldersgruppe og samme år fremgår det af Figur 27.

Figur 27. Udviklingen i indvandrernes fordeling på familiesituation og forskellen mellem indvandreres og danskeres fordeling på familietyper, baseret på samme år og aldersgruppe (%).

Note: Hjemmeboende 25+ år er registreret som enlige.

Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

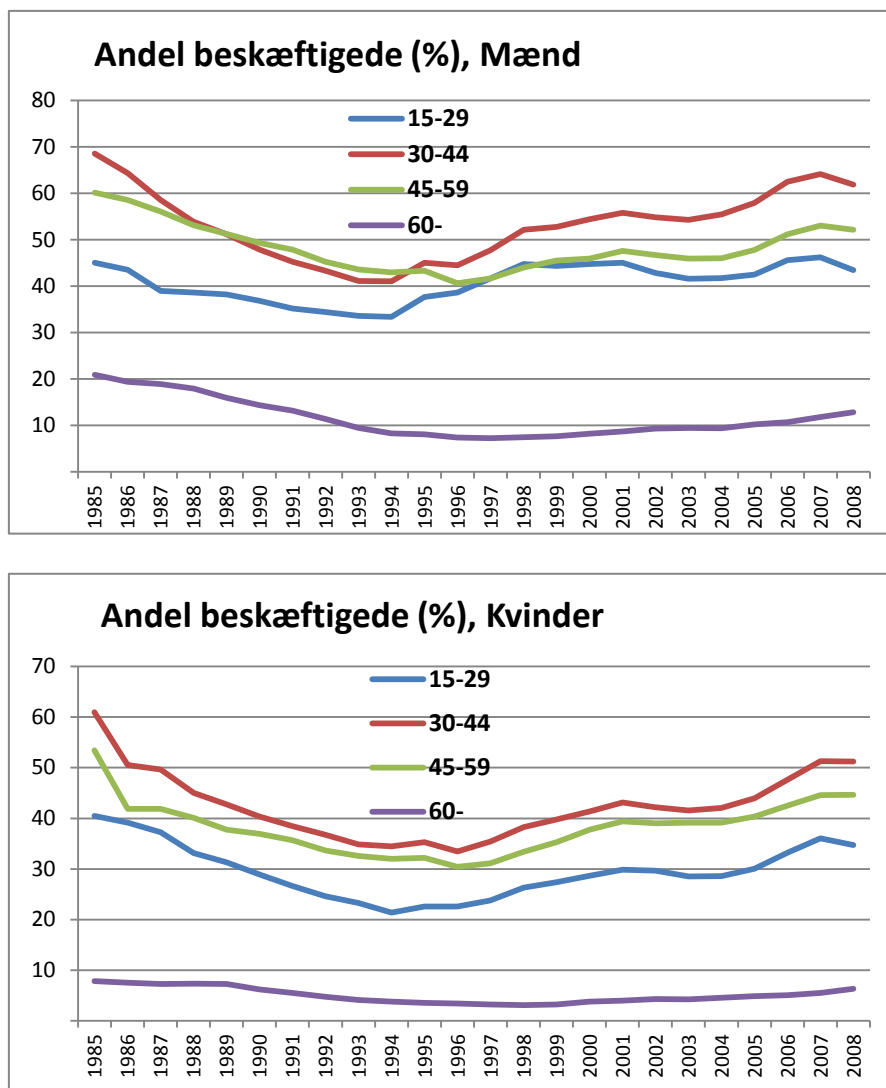
Ved starten af perioden 1985-2008 var der blandt alle bosiddende indvandrere flere enlige og færre par uden børn, mens børnefamiliernes andel svarede til danskernes. I takt med familiesammenføringerne i starten af 90erne steg andelen af par med børn, især relativt til danskerne, som havde et fald. I midten af 90erne var der ca. 50 pct. flere indvandrere, der boede i familier med børn, også når man tager hensyn til at aldersfordelingen var anderledes. Efter 2000 er forskellen mellem danskere og indvandrere aftaget.

Udviklingen har været modsat for enlige, hvor andelen blandt indvandrere var høj og faldende frem til 2000, men derefter er steget igen. Enlige med børn er en lille gruppe, men deres andel er steget over tid og er nu 60 pct. højere end for danskere. Par uden børn har i hele perioden været en mindre almindelig familieform blandt indvandrere. Der har desuden i hele perioden været færre af indvandrerne, der var hjemmeboende børn 15+ år sammenlignet med danskerne. Derimod er der kommet mange flere efterkommere, som det ses nedenfor.

Udviklingen i indvandrerpopulationens beskæftigelse, uddannelse og indkomster

Beskæftigelse og uddannelse

I Figur 28 vises udviklingen i beskæftigelsen – den andel af ikke-vestlige indvandrere, som har haft beskæftigelse de enkelte år.

Figur 28. Udviklingen i andelen i beskæftigelse (%) 1985-2008 for ikke-vestlige etniske minoriteter i forskellige aldersgrupper for hhv. mænd og kvinder.

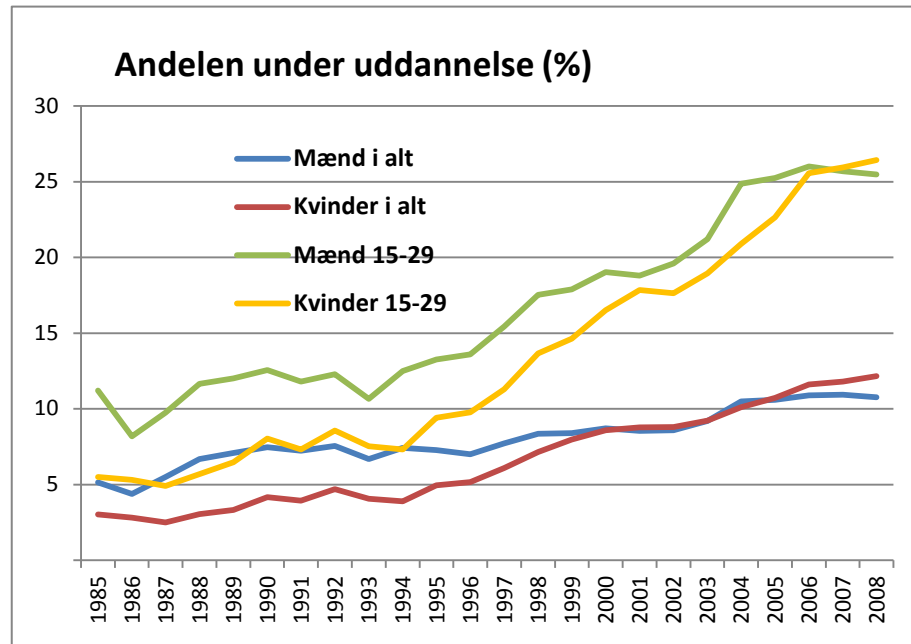
Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

Der har i hele perioden siden 1985, som ventet, været forskel på beskæftigelsen hos mænd og kvinder blandt de etniske minoriteter fra ikke-vestlige lande. Men udviklingen for dem har været meget parallel. Det gælder også for forskellige aldersgrupper.

I 1980'erne var der flest arbejdskraftindvandrere og beskæftigelsen var forholdsvis høj. I takt med at flere indvandrere var asylansøgere eller familie-sammenførte faldt beskæftigelsen ret meget indtil midten af 90'erne – for de 30-59 årige mænd fra over 60 pct. til ca. 40 pct. For de 30-44 årige kvinder faldt beskæftigelsen fra 61 til 33 pct. Efter 1995 har der imidlertid været en ret konstant stigning i beskæftigelsen og for de 30-44 årige er man på sam-

me niveau som i 80'erne. Også kvindernes beskæftigelse har været støt stigende siden 1995.

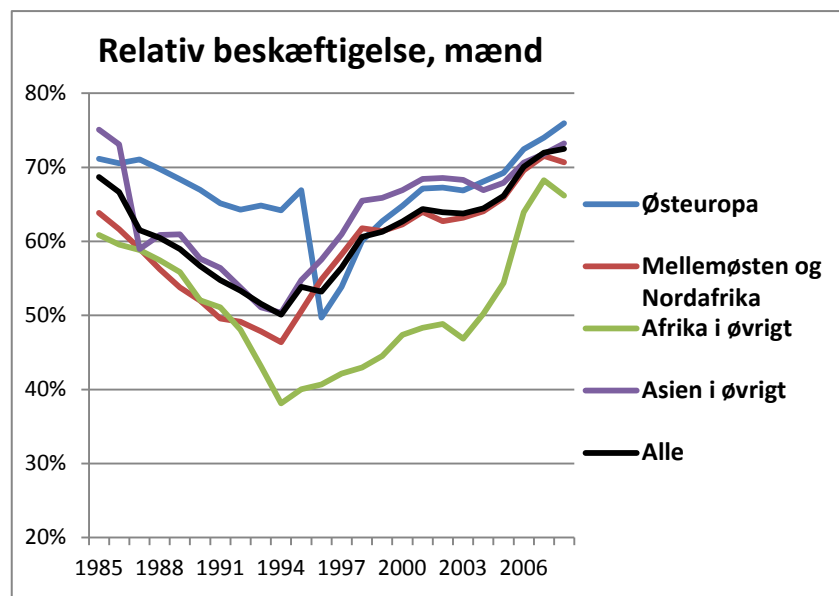
Også andelen af indvandrere, som uddanner sig er steget, som det fremgår af Figur 29.

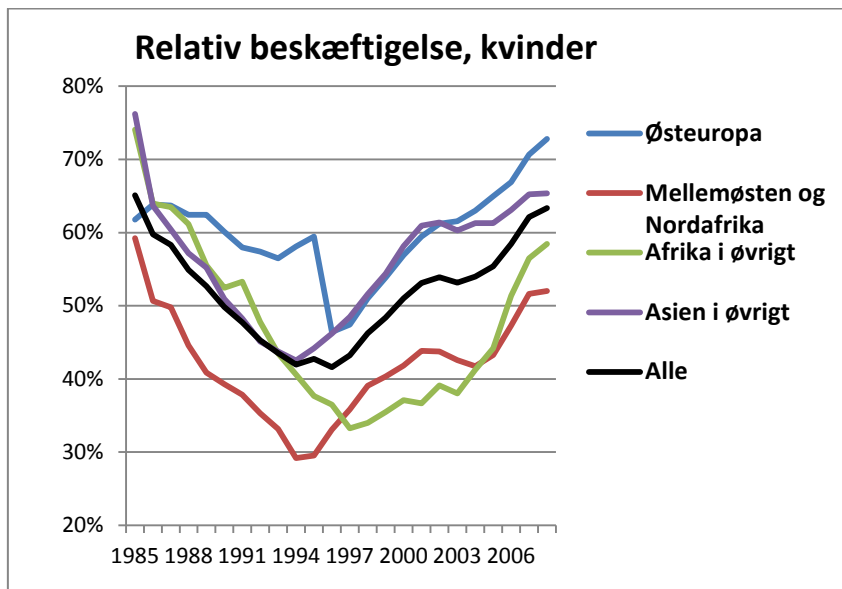

Figur 29. Udviklingen i andelen af ikke-vestlige etniske minoriteter 15+ år, som er under uddannelse. Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

I 1985 var kun ca. 5 pct. af mændene og 3 pct. af kvinderne i gang med en uddannelse. Dette er steget jævnt gennem hele perioden og især for kvinderne, som har overhalet mændene. Det er selvfølgelig især de unge 15-29 årige, som er under uddannelse og for denne gruppe er der sket en dramatisk stigning.

Beskæftigelsen har været lidt forskellig mellem de forskellige etniske grupper. For at kunne belyse udviklingen uafhængigt af forskellene mellem aldersgrupper og konjunkturudviklingen har vi beregnet **den relative beskæftigelse** som forholdet mellem de enkelte indvandreres beskæftigelse og gennemsnittet for danskere i samme år og med samme alder og køn. Den relative beskæftigelse viser således i hvor høj grad udviklingen for de etniske minoriteter har afvejet fra danskernes (Figur 30).

Figur 30. Udviklingen i den relative beskæftigelse: andelen 15+ år i beskæftigelse sammenlignet med danskere af samme køn og alder i de enkelte år, for forskellige etniske minoriteter fra ikke-vestlige lande, for hhv. mænd og kvinder.

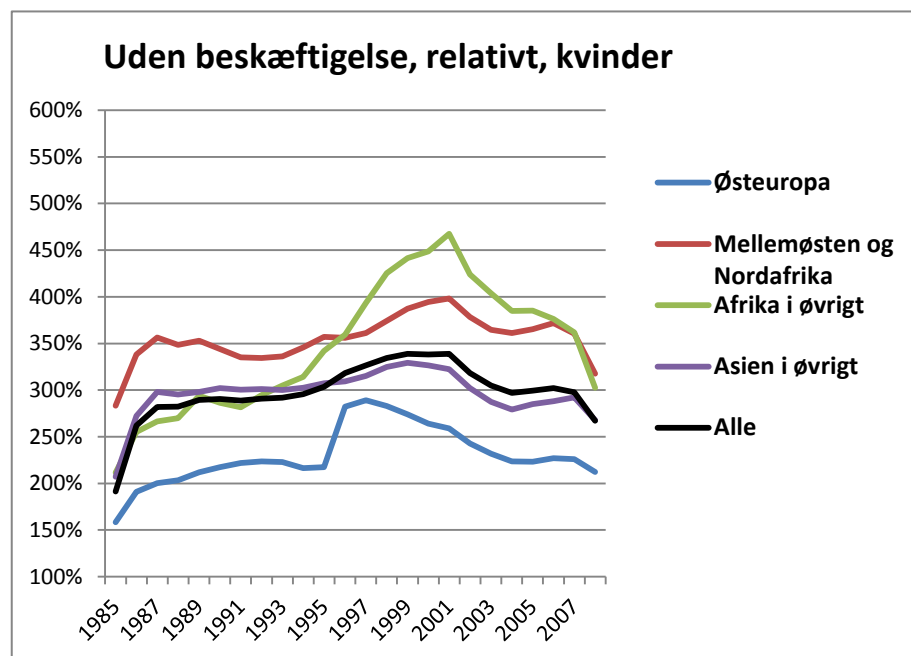
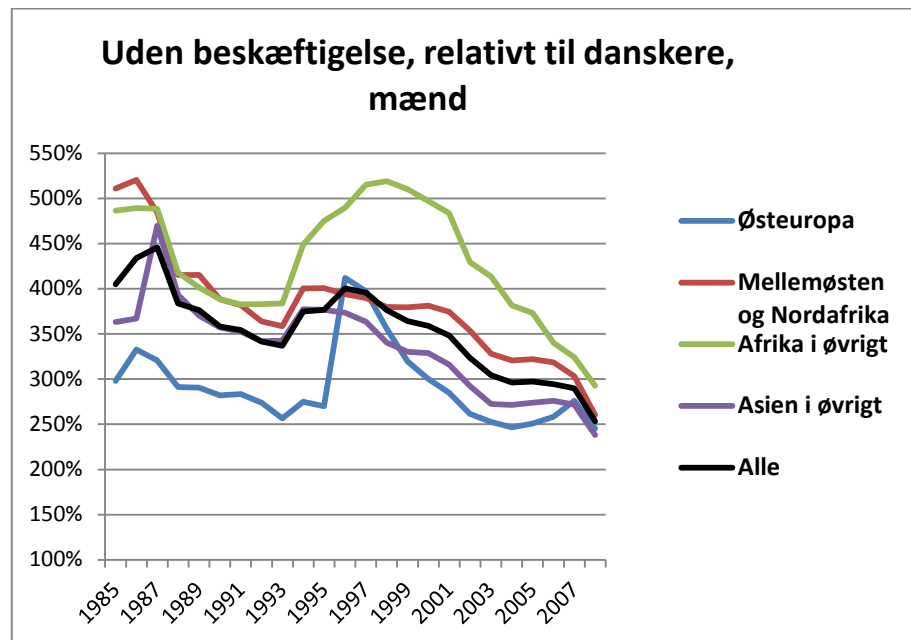
Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

Den relative beskæftigelse viser, at den ovenfor viste udvikling i de etniske minoriteters beskæftigelse ikke kun skyldes konjunkturerne. For alle mænd blandt ikke-vestlige etniske minoriteter var beskæftigelsesfrekvensen 67 pct. af danskernes i 1985, men kun 50 pct. i midten af 90'erne. Kvindernes faldt fra 65 til 42 pct. Siden da har beskæftigelsen blandt de ikke-vestlige etniske minoriteter steget til hhv. 72 og 63 pct. af danskernes beskæftigelse i 2008.

Forløbet har været det samme blandt de forskellige etniske grupper, men niveauet har været forskelligt. For etniske minoriteter fra Østeuropa faldt niveauet først for alvor i midten af 90'erne i forbindelse med det store antal flygtninge fra Balkan. De afrikanske og mellemøstlige grupper har over hele perioden haft det laveste niveau og de største udsving. Især siden starten af 90'erne er beskæftigelsen steget stærkt og de mellemøstlige mænd er nu på niveau med gennemsnittet mens det Øvrige Afrika er lidt under. Især kvinderne beskæftigelse er steget for disse grupper, for Øvrige Afrika især siden år 2000.

Udviklingen i andelen af indvandrere, som ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse

Indvandrere, der ikke er i arbejde eller under uddannelse, kan defineres som værende uden beskæftigelse. På samme måde som for Figur 30, har vi i Figur 31 beregnet hvor meget etniske minoriteter afviger fra danskere med samme køn og alder i de enkelte år.

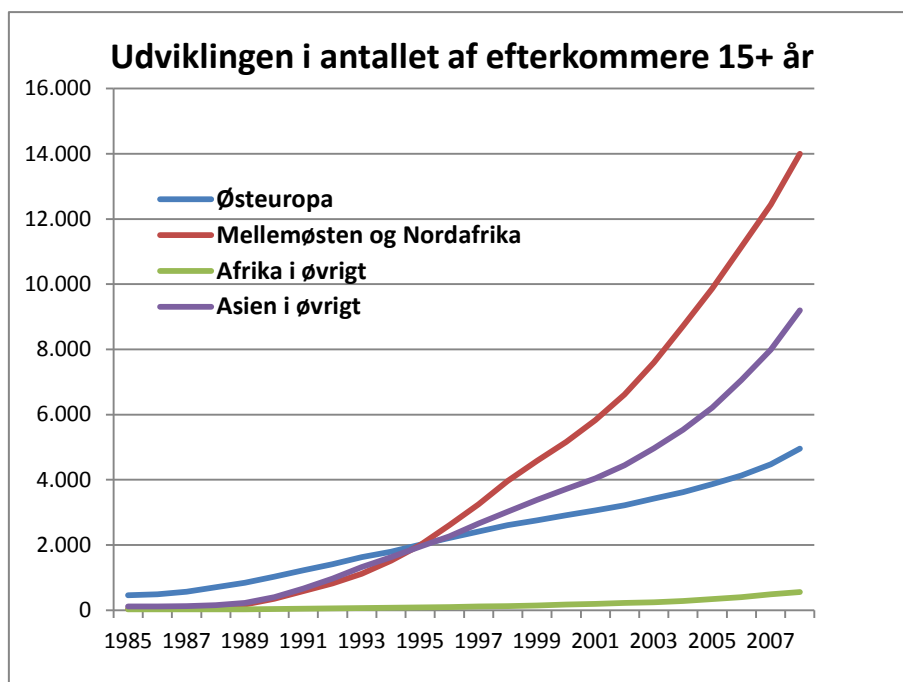
Figur 31. Udviklingen i andelen af ikke-vestlige etniske minoriteter 15+ år uden beskæftigelse sammenlignet med danskere med samme køn og alder i de enkelte år.

Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

Andelen uden beskæftigelse har i hele perioden været noget højere for ikke-vestlige etniske minoriteter end for danskere, men der har været store variationer. På trods af den relativt høje beskæftigelse var der mange mænd uden beskæftigelse i midten af 80'erne, især fra Mellemøsten og Afrika. Andelen faldt i slutningen af 80'erne, men steg lidt igen i første halvdel af 90'erne. Derefter er andelen faldet fra at være fem gange så stor som danskeres i samme alder til kun at være 2,5 gange så stor i 2008. Østeuropæerne har haft den laveste andel bortset fra efter lige indvandringen fra Balkan i midten af 90'erne. Det Øvrige Afrika har flest uden arbejde, og i forhold til danskerne flest blandt mændene i midten af 90'erne. Men også for denne gruppe er andelen faldet stærkt. Blandt kvinderne har der været mindre udsving over tid, bortset fra Øvrige Afrika, men med tendens til fald efter 2000. Over hele perioden har kvinder fra Mellemøsten og Nordafrika ligget over gennemsnittet, det Øvrige Afrika især i perioden 1995 til 2006. En af årsagerne til at niveauet for kvinderne er lidt lavere end for mændene kan formodentlig være, at flere kvinder er under uddannelse.

Udviklingen for ikke-vestlige efterkommere

Danmark er et forholdsvis nyt indvandringsland og antallet af voksne efterkommere er stadig relativt beskedent. Efterkommere er defineret som personer født i Danmark, hvor begge forældre er indvandrere. Antallet af efterkommere 15+ år af indvandrere fra ikke-vestlige lande steg fra 6.000 i 1985 til 29.000 i 2008. I Figur 32 ses udviklingen for de fire landegrupper.

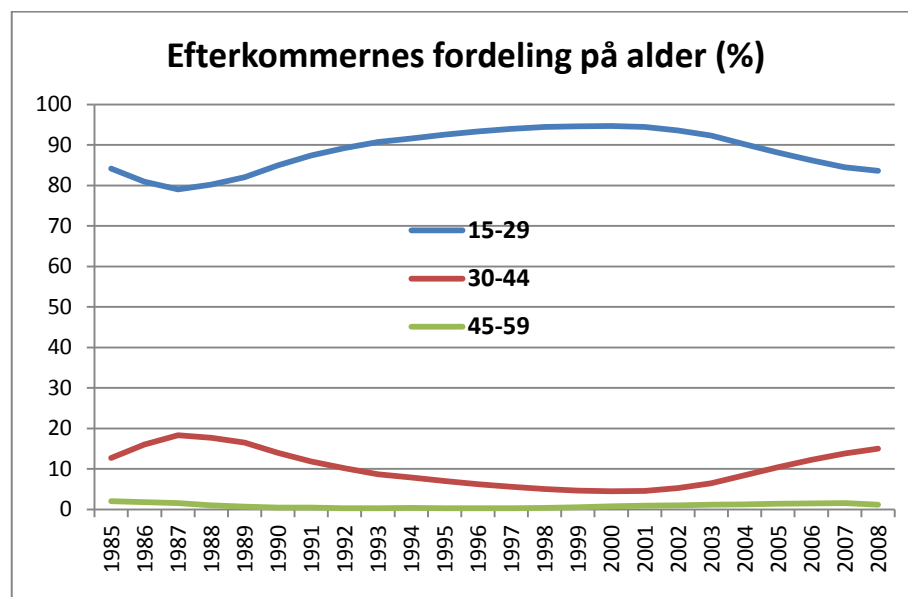

Figur 32. Udviklingen i antallet af efterkommere 1985-2008, fra indvandrere fra forskellige grupper af ikke-vestlige lande.

Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

Der er fortsat meget få voksne efterkommere fra Øvrige Afrika. Den største gruppe er fra Mellemøsten og Nordafrika, hvorfra en stor del af de tidligste indvandrere før 1985 kom. Næststørste gruppe er fra Øvrige Asien.

Udviklingen i alder og familieforhold

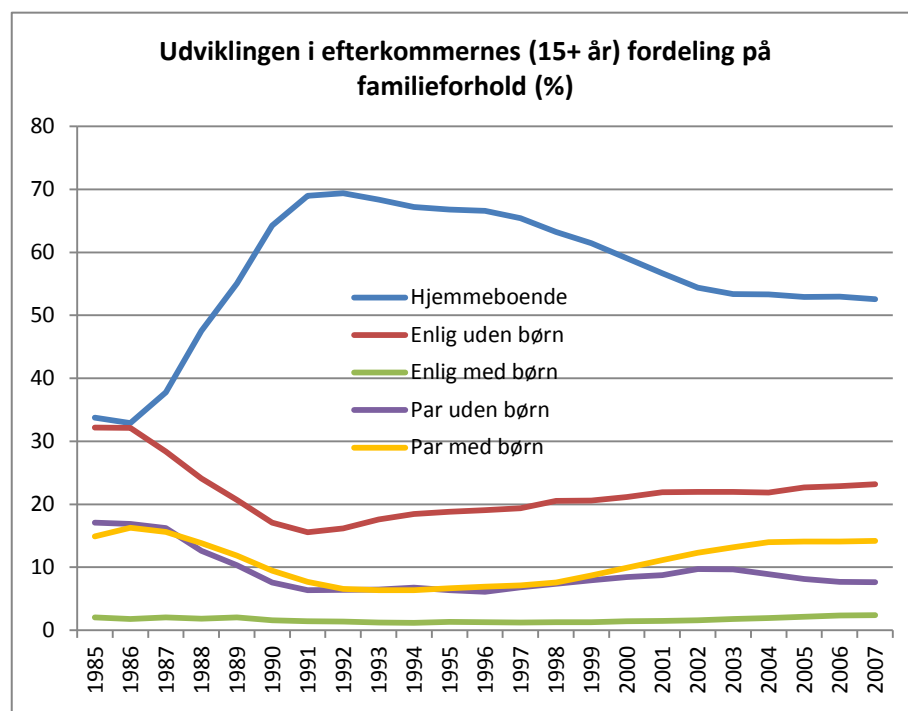

Figur 33. Udviklingen i ikke-vestlige efterkommeres fordeling på aldersgrupper.

Mere end 80 pct. af efterkommerne 15+ år er under 30 år gamle. Efter 2005 er mere end 10 pct. i alderen 30-44. For en del af 'efterkommerne' over 45 kan der være tale om at det reelt er ældre forældre, som bor sammen med børnene.

Aldersgennemsnittet var lavest omkring år 2000 efter et fald i forhold til slutfirserne.

I Figur 34 er vist udviklingen i efterkommernes fordeling på familietyper. Hjemmeboende børn er opført som selvstændig gruppe.

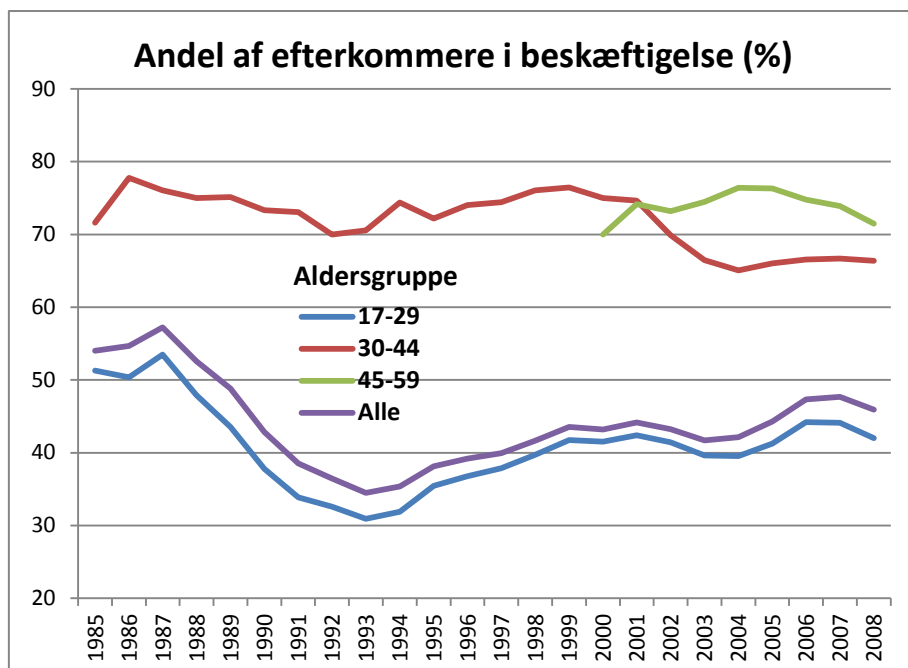
Figur 34 Udviklingen i antallet af efterkommere i forskellige familietyper og i deres fordeling på disse (%).

Andelen af efterkommere 15+ år, som var hjemmeboende steg kraftigt i slutningen af 80'erne, men har derefter været faldende fra ca. 70 pct. til lidt over

50 pct. i 2008. Størsteparten af de ikke-hjemmeboende er enlige, men antallet der bor i parforhold eller har børn har også været stigende. Andelen i par steg til lidt over 20 pct. og andelen med børn til 16 pct.

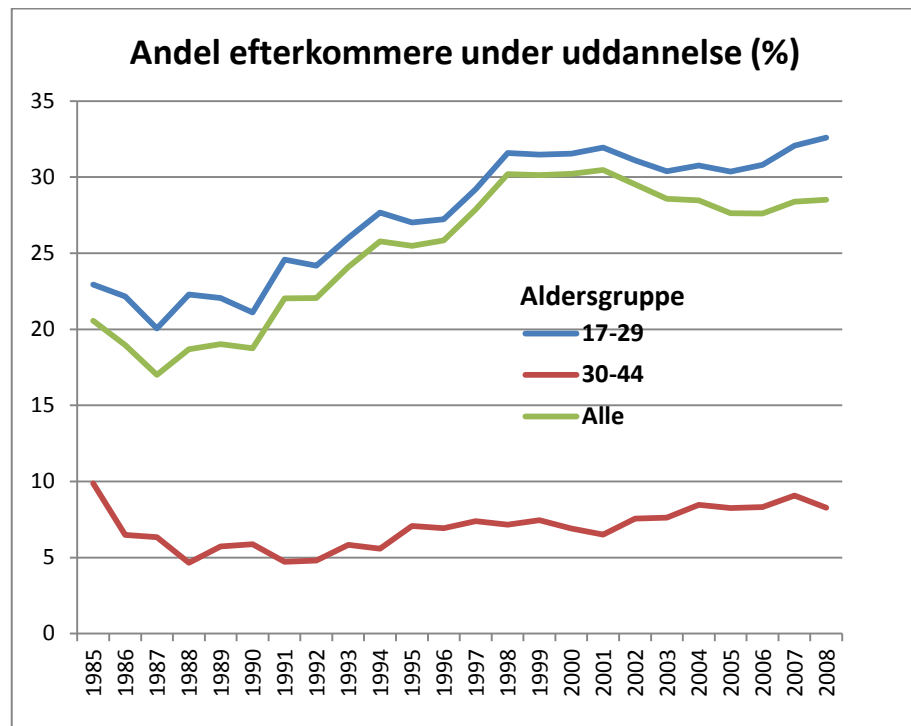
Udviklingen i beskæftigelse og uddannelsesaktivitet

I Figur 35 vises hvor stor en andel af efterkommere i forskellige aldersgrupper, som har været i beskæftigelse de enkelte år.

Figur 35. Udviklingen i efterkommernes (15+ år) beskæftigelse.
Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

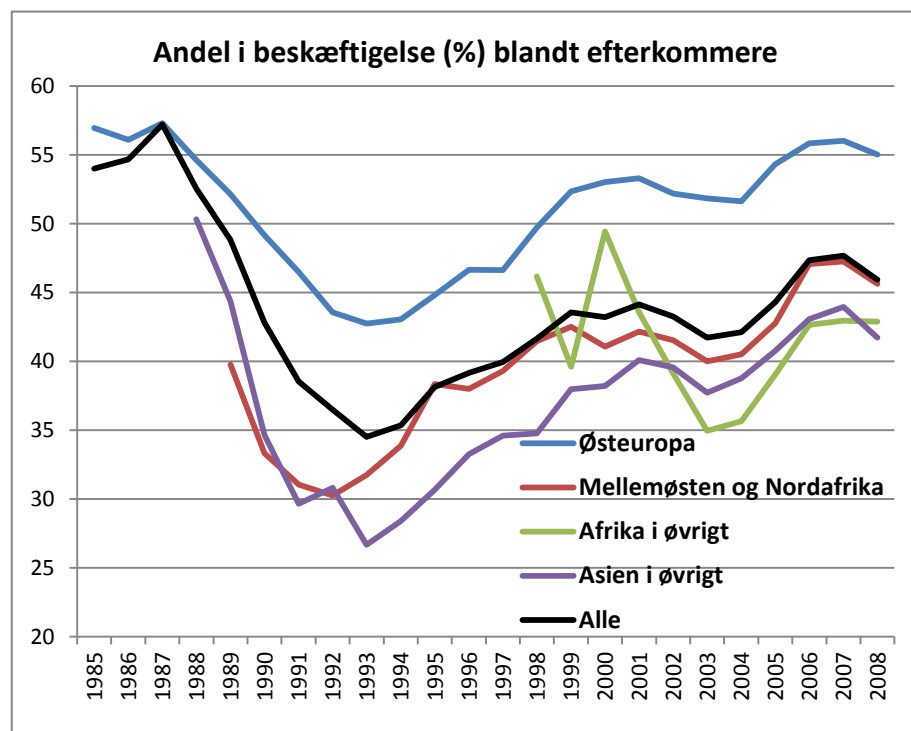
Sammenligner man med Figur 28 ses det, at for efterkommerne som helhed faldt beskæftigelsen fra 1985 til 1993 ligesom for indvandrerne, niveauet for efterkommere er lidt højere. Det gælder også den senere stigningstakt. Efterkommernes beskæftigelsesfrekvens er præget af, at de er noget yngre end indvandrerne med en stor gruppe i alderen 15-25 år. Ser man på de 30-44 årige efterkommere alene, så har de haft en noget højere og mere stabil beskæftigelse end indvandrere i samme aldersgruppe.

Figur 36. Udviklingen i andelen af efterkommere (15 + år), som er under uddannelse.
Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

Samtidigt er der flere efterkommere, som er under uddannelse fremgår det af Figur 36.

Ligesom det gjaldt for indvandrere er der også forskelle på beskæftigelsen blandt forskellige etniske grupper af efterkommere fremgår det af Figur 37

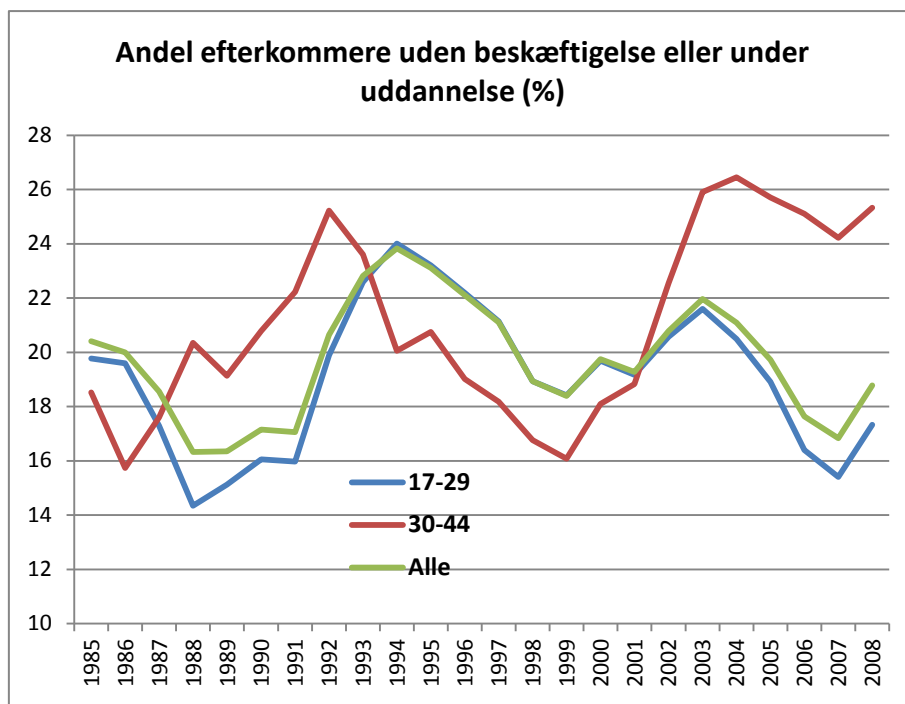
Figur 37. Udviklingen i andelen (%) i beskæftigelse blandt efterkommere 15+ år efter indvandrere fra forskellige landegrupper.
Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

Alle grupperne oplevede et fald i beskæftigelsen i 1986-93, men det gjaldt især efterkommere fra Øvrige Asien. Efterkommere fra Østeuropa har i det

meste af perioden ligget noget over de øvrige grupper, mens Øvrige Asien ligger nederst bortset fra de relativt få fra Øvrige Afrika i starten af 2000.

Efterkommere, som ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse

Generelt er det færre efterkommere end indvandrerne, som ikke har arbejdet eller været under uddannelse. Men dette har ændret sig op og ned gennem perioden og udviklingen har ikke været helt ens for aldersgrupperne fremgår det af Figur 38.

Figur 38. Udviklingen i andelen af efterkommere (%), som hverken har været i beskæftigelse eller under uddannelse.

I slutningen af 80'erne var det få uden arbejde eller uddannelse og det var især – de få – lidt ældre mellem 25 og 44 år (der dog er en meget lille gruppe). Men som for indvandrere stiger arbejdsløsheden i starten af 90'erne og toppe i 1994, hvor 24 pct. hverken er i arbejde eller under uddannelse. Det går derefter fremad i sidste halvdel af 90'erne og andelen falder til 18 pct. Men af uransagelige grunde stiger den igen til 22 pct. i 2003 for derefter at falde igen til 17 pct. i 2007.

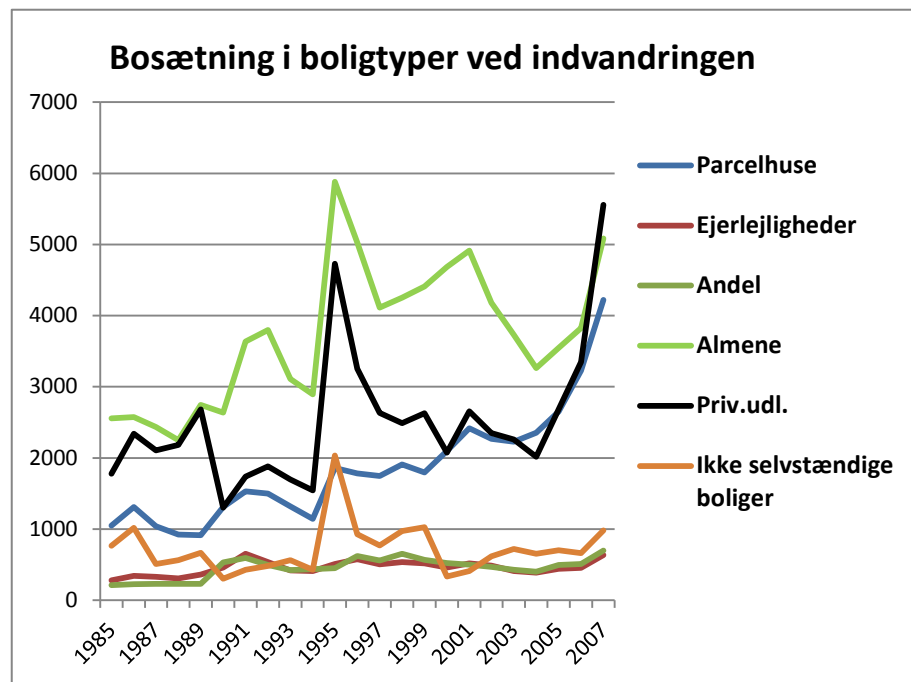
Bosætningen ved indvandringstidspunktet

Indvandrernes bosætning lige efter ankomsten til Danmark har været meget afhængig af årsagerne til indvandringen. Familiesammenførte indvandrere bosættes normalt det sted, hvor den eller de personer, som de sammenføres med, bor i forvejen. Asylansøgere, som får opholdstilladelse, er siden midten af 90'erne efter et kvotesystem blevet fordelt blandt kommunerne, som har haft ansvaret for at anvise boliger til dem. De eneste grupper, som har haft et reelt valg, er de der er kommet for at studere eller arbejde, eller er kommet fra et andet EU land, der siden 2006 også omfatter lande i Østeuropa.

Vi ved fra forskningslitteraturen, at familiers bosætningsmønster er meget præget af, hvordan deres boligkarriere starter. Det gælder ikke mindst for indvandrere, hvis muligheder på boligmarkedet er mere begrænsede, end hvad der gælder for indfødte danskere. I dette afsnit ser vi på udviklingen i, hvilke boligtyper indvandrere bosætter sig i umiddelbart efter indvandringen (dvs. efter de har fået opholdstilladelse), hvor i landet de bosætter sig, og i hvor høj grad de har bosat sig i indvandrer-tætte byområder.

Første bolig ved indvandringen

I Figur 39 vises antallet af indvandrede fra ikke-vestlige, som har bosat sig i forskellige boligtyper umiddelbart efter indvandringen efter at de har fået opholdstilladelse

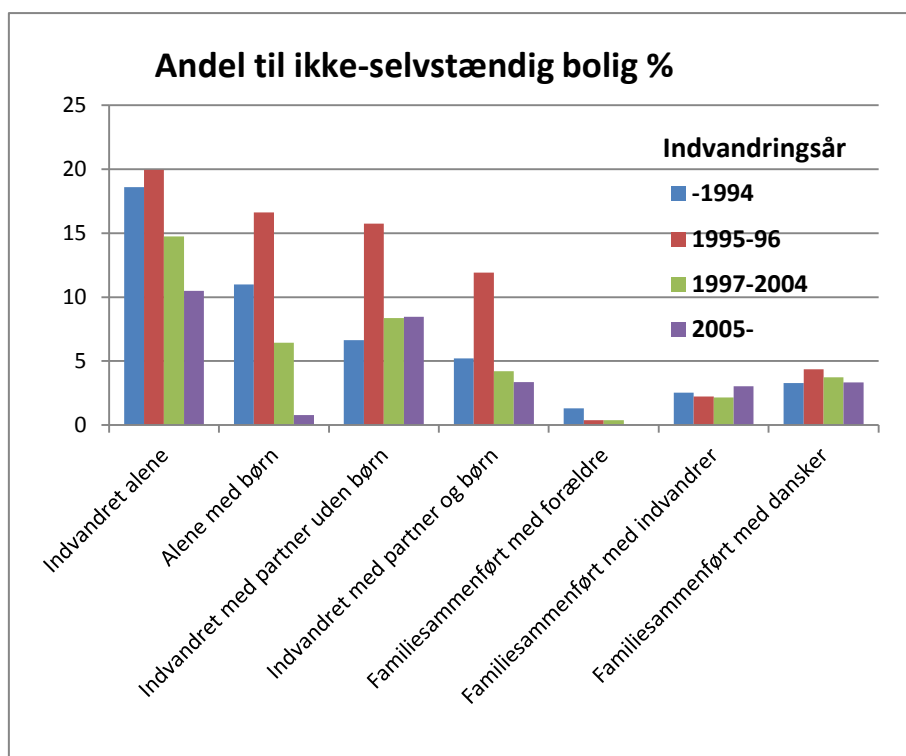
Figur 39. Udviklingen i ikke-vestlige indvandreres (15+ år) bosætning ved indvandringen på forskellige boligtyper.

Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

Almene boliger har i hele perioden været den boligform, som modtag flest indvandrere. Frem til 1990 var privat udlejning næsten lige så vigtig for indvandrere, men tabte derefter i betydning frem til 1995, hvor en stor del af

indvandrerne fra Eksjugoslavien blev bosat i sektoren. Herefter blev en stadig større andel af indvandrere (ca. 40 pct.) bosat i almene boliger. Efter 2002 er bosætning i almene boliger faldet og i både privat udlejning og ejerboliger steget væsentligt, hvilke hænger sammen med arbejdskraftindvandringen. Stigningen i ejerboliger skyldes især, at der desuden er sket en vækst i antallet af au-pair piger fra østen, som ofte bosættes hos børnefamilier i parcelhuse. Der blev således i 2008 givet opholdstilladelse til næsten 3.000 au-pairer.

En del af indvandrerne har ikke opnået selvstændig bolig ved indvandringen, men har måttet bosætte sig i boliger uden eget køkken, og i nogle tilfælde uden bad. Dette skete især i begyndelsen af perioden og i midten og slutningen af 90'erne, hvor indvandringspresset på boligsektoren var højest. I Figur 40 er vist sammenhængen mellem familiesituation ved indvandringen og andelen af indvandrere (15+ år), som har måttet bosætte sig i ikke-selvstændige boliger.

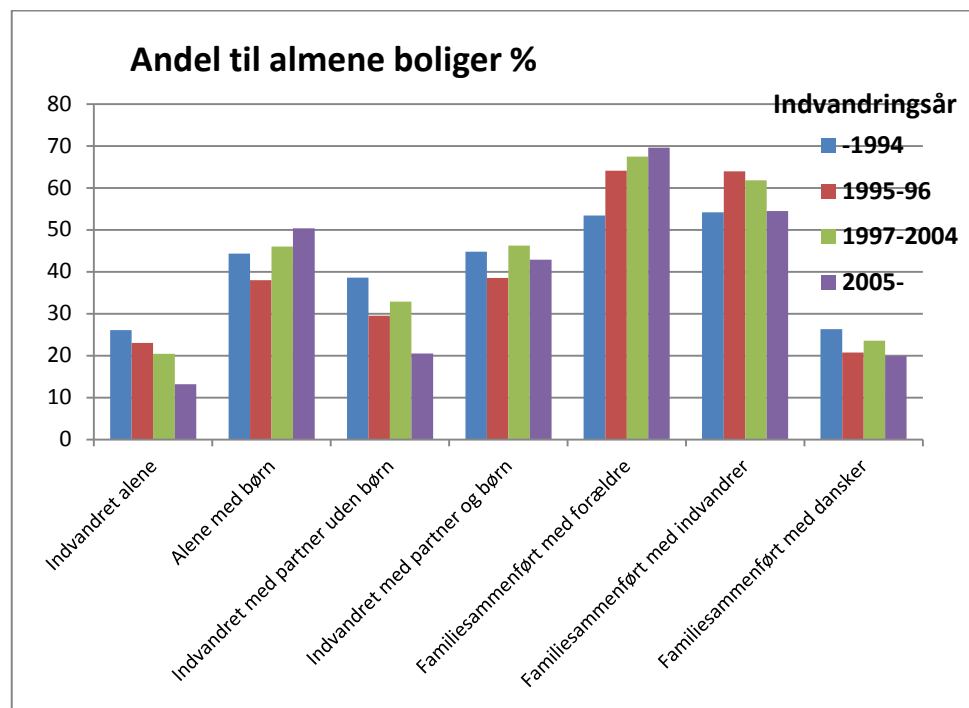
Figur 40. Andel af ikke-vestlige indvandrere (15+ år) med forskellig familiesituation ved indvandringen, som har bosat sig i ikke-selvstændige boliger i forskellige perioder.

Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

Det ses af figuren, at det især er de, der kommer alene, som er startet med at bo i ikke-selvstændige boliger, men at andelen er faldet fra 1997 og frem i takt med at andre indvandringsårsager og mere ressourcestærke indvandrere har taget over.

Også en del indvandrede familier har måttet bo i ikke-selvstændige boliger – især i 1995-96. Mens børnefamilier med tiden i mindre omfang flytter i ikke-selvstændige boliger gælder dette ikke for barnløse par, hvor 8 procent i perioden efter 2005 fortsat gør det. De familiesammenførte bosættes sjældent i ikke-selvstændige boliger, men det er lidt overraskende at en del af de, der sammenføres med danskere også gør det (3-4 pct.).

Som vist i Figur 39 har en meget stor del af de indvandrede fået bolig i den almene sektor, især i de seneste år. I Figur 41 vises, hvor stor en del af indvandrerne (15+ år), som bosatte sig alment ved indvandringstidspunktet.

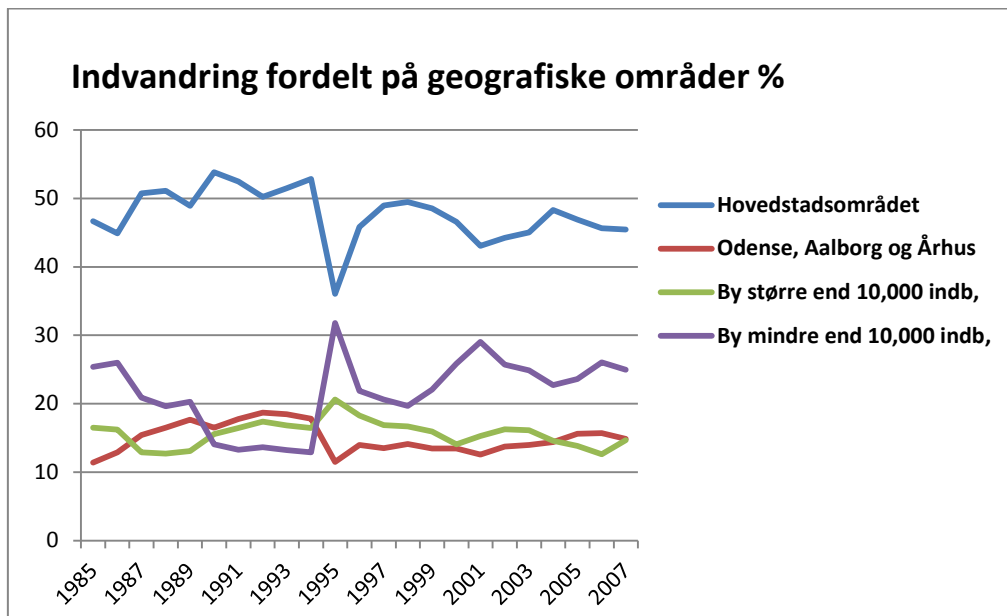
Figur 41. Andel af ikke-vestlige indvandrere (15+ år) med forskellig familiesituation ved indvandringen, som har bosat sig i almene boliger i forskellige perioder.
Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

Familiesammenførte med danskere er blevet bosat i almene boliger i samme omfang, som hele befolkningen bor alment. Andelen er noget højere for de øvrige indvandrere, især familiesammenførte er ofte kommet til husstande i almene boliger. Mens andelen for familiesammenførte med partner er faldet efter 2004 er andelen for familiesammenførte børn fortsat øget til ca. 70 pct. Blandt indvandrede familier med børn har andelen flyttet til almene boliger ligget på ca. 40 pct. gennem hele perioden, mens andelen for barnløse par har været faldende ned til 20 pct. De, der er indvandret alene, bosættes sjældnere i almene boliger og andelen har været faldende, hvilket, som ovenfor nævnt, må skyldes ændringerne i gruppens sammensætning.

Geografisk placering ved indvandringen

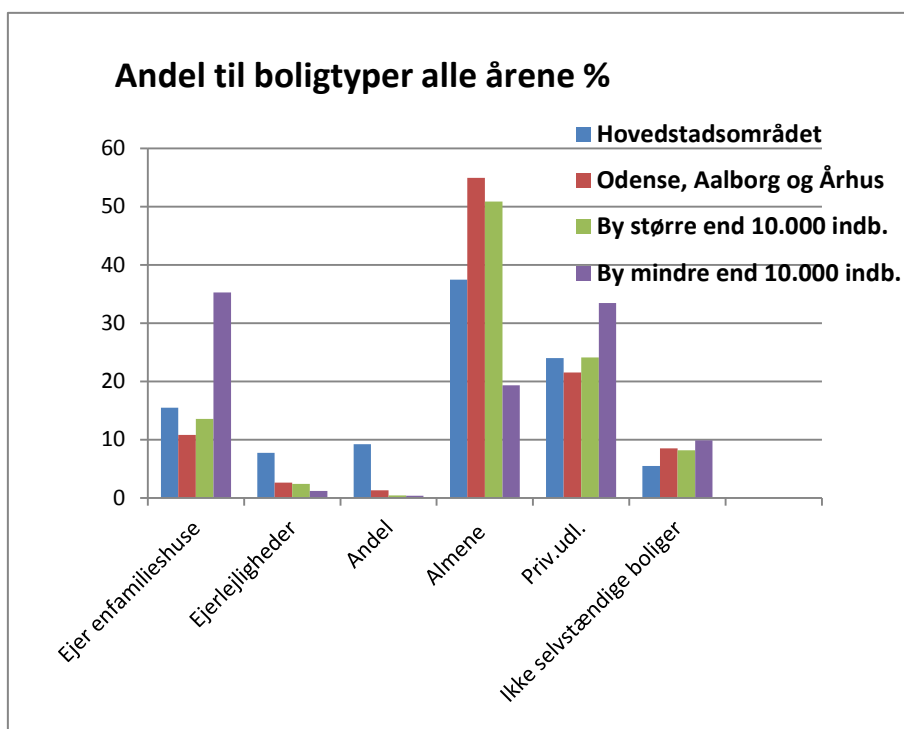
Siden 1998 har der været et geografisk fordelingssystem for asylsøgere, således at alle kommuner har modtager deres del. Indvandrere med asyl er forpligtet til at forblive 3 år i den pågældende kommune. For de øvrige indvandrere er der ikke sådanne regler.

I Figur 42 er vist, hvor i landet indvandrerne er blevet bosat på indvandringstidspunktet. Landet er delt op i hhv. Hovedstadsregionen (den gamle opdeling indeholdende København og Frederiksberg og tre amter), de tre største provinsbyer, andre kommuner med byer over 10.000 indbyggere og endelig de mindre kommuner med mindre byer.

Figur 42. Indvandrere (15+ år) fordelt på bosætningsområde ved indvandringstidspunktet.
Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

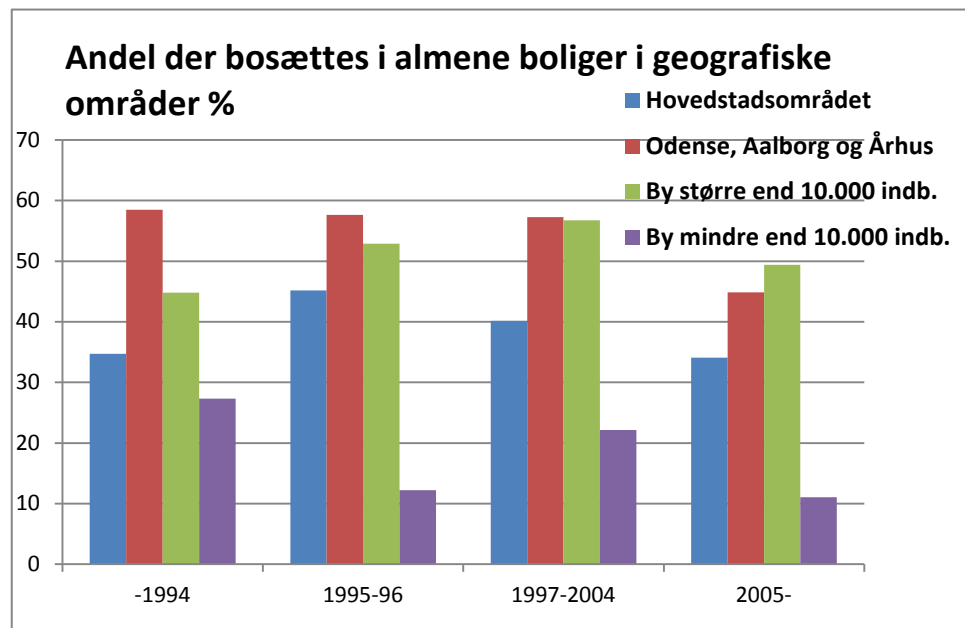
Hovedstadsregionen har i alle årene modtaget ca. halvdelen af indvandrerne. Kun i 1995, hvor Danmark modtog et stort antal flygtninge fra Eksjugo-slavien, blev 70 pct. bosat i Provinsen. Det ses også, at efter 1998 er en større andel af indvandrere blevet bosat i de mindre kommuner.

Figur 43. Indvandrernes (15+ år) bosætning ved indvandringen i boligtyper i forskellige dele af landet.
Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

Figur 43 viser, at det har varieret lidt, hvilke boligtyper indvandrere har bosat sig i de forskellige dele af landet. Det er især i de tre store provinsbyer, at mange er flyttet ind i almene boliger fra starten (55 pct.). Det gælder også i mange af de andre større provinsbyer, mens det har været lidt færre i Hovedstadsregionen. I de mindre byer er det under 20 pct. Her er der i stedet en del som blev bosat i ejerboliger eller privat udlejning og nogle i ikke-selvstændige boliger. I Hovedstadsregionen har ejerlejligheder og andelsboliger også haft en vis betydning.

Andelen, der er flyttet direkte til almene boliger ved indvandringen, har ændret sig lidt over tid i de forskellige geografiske områder viser Figur 44.

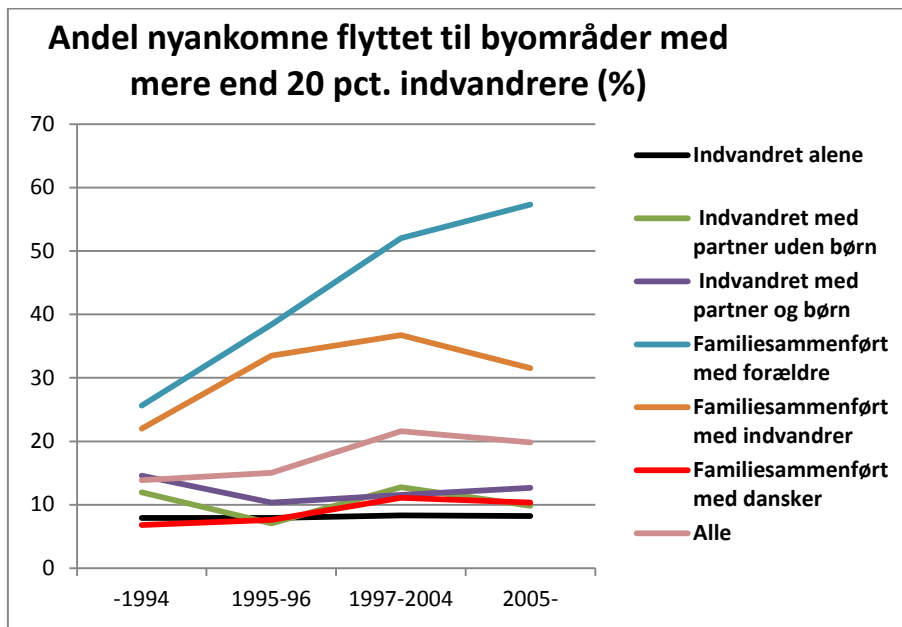

Figur 44. Andelen, der ved indvandringen flytter til almene boliger i forskellige tidsperioder. Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

I de tre store provinsbyer har der gennem alle årene været en lille tendens til faldende bosætning i almene boliger, men på et højt niveau. I de andre større provinsbyer har andelen været stigende helt indtil de seneste år. I Hovedstadsregionen steg den i 1995-96, men er derefter faldet. I de mindste byer er andelen faldet sammenlignet med de første 10 år fra 85 til 94.

Bosætning ved indvandringen i byområder med mange indvandrere

Antallet af byområder domineret af en stor andel indvandrere er, som vist nedenfor i Figur 72 og Figur 76, øget væsentligt med årene. Sandsynligheden for, at nyankomne indvandrere flyttede til multiethnisk boligområder, er derfor øget med tiden. Det ses imidlertid af Figur 45, at andelen der reelt har gjort det ikke har ændret sig meget over tid for de fleste indvandrede. Kun blandt de, der er familiesammenført, er det flere.

Figur 45. Andel af nyankomne indvandrere (15+ år), opdelt på familieforhold ved indvandringen, som i perioder har bosat sig i byområder, hvor andelen af ikke-vestlige etniske minoriteter udgjorde mere end 20 pct. Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

Familiesammenførte med forældre er den gruppe af indvandrere, som oftest har bosat sig i multietniske boligområder fra starten. Også en stor del af familiesammenførte med partnere med indvandrerbaggrund har gjort det relativt ofte, men i hele perioden under 40 pct. og andelen er faldet efter 2004. For alle de øvrige grupper har kun ca. 10 pct. bosat sig i multietniske boligområder i forbindelse med indvandringen, hvilket er på samme niveau som familiesammenførte med danskere.

Statistiske analyser af faktorer som bestemmer startbosætningen

For nærmere at udrede, hvad der har bestemt indvandreres startbosætning, er der gennemført en række regressionsanalyser (logistisk regression), af hvilken betydning forskellige faktorer har haft for om indvandrerne bosatte sig i almene boliger, i ikke-selvstændige boliger eller i 'multietniske boligområder' med mere end 20 pct. etniske minoriteter.

I Tabel 2 er vist resultaterne af regressionsanalyserne ved signifikansen og ved det såkaldte odds ratio, som giver et udtryk for, hvor meget den enkelte variabel betyder for sandsynligheden for at bosætte sig i de pågældende boliger og områder. Hvis odds ratio er over 1 forøges sandsynligheden – er det under 1 formindskes den. Signifikansværdien skal helst være mindre end 0,05 før en variabel har statistisk betydning. Variable med signifikans over 0,1 er udeladte af tabellen. For variable, der opdeler i grupper (fx indvandringsperioder), er odds ratio et udtryk for hvor meget sandsynligheden øges sammenlignet med en af grupperne, der er gjort til reference.

De uafhængige variable er:

- **Indvandringsperiode:** 1995-96, 1997-2004, 2005-. Reference værdi: 1985-1994
- **Familiens opholdstid:** Det antal år som er gået siden den første i den tilflyttede familie er indvandret. Reference: alle i familien kommet i løbet af det sidste år.
- **Familie ved indvandring og familiens opholdstid:** Kombination af familietype ved indvandring og opholdstidens længde for den familie man evt.

sammenføres med: Indvandret alene, Alene med børn, Indvandret med partner uden børn, Indvandret med partner og børn, Familiesammenført – familien har været hhv. 2-5, 6-15 år og 16+ år i Danmark. Reference: Familiesammenført med dansker

- **Etnisk gruppe.** Mellemøsten og Nordafrika, Afrika i øvrigt, Asien i øvrigt. Ref.: Østeuropa
- **Familiens socialgruppe/beskæftigede** defineret ud fra den person, som har højest indkomst i den indvandrede eller sammenførte familie: Børn og unge 15-18 år, Pensionister, Uden arbejde i øvrigt, Arbejdsløse på understøttelse, Studerende. Ref.: Beskæftigede
- **Husstandsindkomst** 1.000 kr. i 2008 priser
- **Familiens størrelse - antal personer**
- **Urbaniseringsgrad for bopæl:** Hovedstadsområdet, Odense-Aalborg-Århus, Kommuner med by større end 10.000 indbyggere. Ref.: kommuner med byer mindre end 10.000

Tabel 2. Resultater fra logistisk regressionsanalyse af hvilke faktorer der har betydning for hhv. startbosætning i almene boliger, i ikke-selvstændige boliger og i byområder med mere end 20 pct. etniske minoriteter fra ikke-vestlige lande.

	Til almene		Til ikke-selvstændig bolig		Til multietnisk område *)	
	sign.	Exp(B)	sign.	Exp(B)	sign.	Exp(B)
Indvandringsperiode Ref.: 1985-94						
1995-96			,00	1,80	,00	1,51
1997-2004	,00	,84	,00	,91	,00	2,10
2005-2008	,00	,58	,00	,66	,00	2,47
Familie ved indvandring: Ref. Sammenført med dansker						
Indvandret alene	,00	,63	,00	1,81	,00	1,09
Alene med børn	,00	1,40	,00	1,85	,00	1,79
Indvandret med partner u. børn			,00	1,69	,00	1,40
Indvandret med partner og børn	,00	1,40	,00	2,06	,00	1,66
Familiesammenført 2-5 års oph.	,00	2,08			,00	2,31
Familiesammenført 6-15 år	,00	2,33	,00	,41	,00	3,81
Familiesammenført 16- år	,00	2,16	,00	,13	,00	4,96
Etnisk gruppe. Ref.: Østeuropa						
Mellemøsten og Nordafrika	,00	1,92	,00	,90	,00	1,85
Afrika i øvrigt	,00	1,36	,00	1,32	,00	1,69
Asien i øvrigt	,04	1,03			,00	1,28
Socialgruppe. Ref. Beskæftigede						
Børn og unge 15-18 år			,00	1,78	,04	1,16
Pensionister	,00	2,96	,00	,73	,00	2,41
Uden arbejde i øvrigt	,00	1,22	,01	1,07	,00	1,09
Arbejdsløse	,00	1,27	,00	,81	,00	1,35
Studerende			,00	2,43	,00	1,30
Husstandsindkomst 1.000 kr.	,00	,97	,00	,77	,00	,96
Familiens størrelse - antal	,00	1,11	,00	,75	,00	1,14
Urbaniseringsgrad for bopæl: ref.: mindre end 10.000						
Hovedstadsområdet	,00	,60	,00	,75	,00	17,02
Odense, Aalborg og Århus	,00	1,84	,00	,87	,00	23,39
By større end 10.000 indbyggere	,00	2,01			,00	12,27
Nagelkerke R2	,43		,17		,30	

*) Boligområde med mere end 20 pct. ikke-vestlige etniske minoriteter. Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

Tallet i den nederste linje (Nagelkerke R²) er et udtryk for i hvor høj grad de indvandrede boligvalg bestemmes af de anvendte variable i analysen. Det ses, at især flytning til almene boliger har en meget stærk sammenhæng med de anvendte faktorer.

Bosætning i almene boliger

Mens der ikke er en signifikant forskel på de to første indvandringsperioder, så er de indvandrede efter 1996 i langt mindre omfang flyttet direkte ind i almene boliger, og hyppigheden er lavest efter 2004. Når det viste sig i Figur 39, at en stor del af indvandrerne i gennemsnit bosattes i almene boliger må det skyldes at sammensætningen af indvandrerne over tid har ændret sig.

Sammenlignet med familiesammenførte med danskere er de, der er indvandret som enkeltpersoner uden familiesammenføring, sjældnere blevet bosat alment, mens alle de øvrige familiegrupper har haft en større sandsynlighed. Familiesammenførte med andre indvandrere – enten som ægtefælle eller som barn – er dem der oftest er flyttet til almene boliger. Der er ikke den store forskel mellem sammenførte med familier, der har været kort eller lang tid i Danmark. Variablen vedrørende familiens størrelse viser, at jo større familien er, jo oftere er hyppigheden. Det peger igen på, at indvandrede eller sammenførte familier med børn oftere bor i almene boliger.

Hvis den indvandrede eller sammenførte familie var uden beskæftigelse har der været en højere sandsynlighed for at de bor i almene boliger. Desuden falder hyppigheden med indkomsten, som forventeligt.

Sammenlignet med tilflytterne til kommuner med mindre byer er tilflytning til almene boliger oftere sket i kommuner med større byer, men ikke i Hovedstadsregionen. Dette er i modstrid med Figur 44, som viste, at i gennemsnit flyttede indvandrere i Hovedstadsregionen oftere i almene boliger end i de små byer. Dette må skyldes at sammensætningen af indvandrerne er anderledes i Hovedstadsregionen end i de små byer.

Sammenlignet med Østeuropæerne har alle de tre øvrige indvandrergrupper oftere bosat sig alment. Det gælder især indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika efterfulgt af Øvrige Afrika. Indvandrere fra Øvrige Asien har kun haft en lidt højere sandsynlighed end indvandrere fra Østeuropa.

Bosætning i ikke-selvstændige boliger

I anden kolonne i Tabel 2 ses regressionsresultaterne for bosætning i ikke-selvstændige boliger ved indvandringen. Sammenlignet med 1985-95 var hyppigheden noget større i de store indvandrings år 1995-96, men mindre i perioden de efterfølgende år og især efter 2004. Dette tyder på en forbedring af boligforholdene for de indvandrede i de senere år, samt måske at det er andre grupper end tidligere.

Som vist i Figur 40 er det ikke-familiesammenførte indvandrere der oftest er blevet bosat i ikke-selvstændige boliger. Sandsynligheden aftager med opholdstidens længde for de sammenførte familier.

Studerende, som kan tænkes ofte at bo på kollegieværelser, og unge i alderen 15 -18 år har haft den højeste hyppighed. Lidt overraskende er det sjældnere sket for arbejdsløse og pensionister i forhold til de beskæftigede. Det kan skyldes, at der har været mange midlertidige arbejdskraftindvandrede, som har boet i ikke-selvstændige boliger. Indkomsten har meget stor betydning.

Ikke-selvstændige boliger er oftest blevet brugt i de mindre og mellemstore byer, sjældnere i Hovedstadsregionen og de tre største provinsbyer.

Indvandrere fra Øvrige Afrika er oftere flyttet til ikke-selvstændige boliger end de øvrige tre grupper, mens Østeuropæere har gjort det næst hyppigst og indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika sjældnest.

Bosætning i boligområder med mange etniske minoriteter

I analysen vist i sidste kolonne i Tabel 2 er set på bosætning ved indvandringen til byområder med mere end 20 pct. ikke-vestlige etniske minoriteter, såkaldte multietniske boligområder.

Alene af den grund, at antallet af byområder med mere end 20 pct. etniske minoriteter er steget gennem perioden, må det forventes at flere bosættes i disse områder i de sidste delperioder. Det ses også af tabellen, at sammenlignet med 1985-94 var sandsynligheden stigende i de efterfølgende indvandringsperioder.

Bortset fra indvandrere, der er familiesammenført med danskere, er det som vist i Figur 45 de enlige ikke-familiesammenførte, der sjældnest er flyttet til multietniske boligområder, mens det oftest er de familiesammenførte med andre indvandrere. Med udgangspunkt i 'Spatial assimilation teorien' skulle man forvente at hyppigheden ville aftage jo længere tid den sammenførte familie har boet i Danmark, men dette ses ikke at være tilfældet. Det er i stedet de familier, der har boet længst tid i Danmark, der oftest bor i multietniske boligområder. Det kan i en vis udstrækning forklares ved at der er flere i de seneste perioder som har haft lang opholdstid. Blandt de ikke-familiesammenførte er det især børnefamilier, som er blevet bosat i multietniske boligområder. Dette kan i en vis udstrækning forklares ved, at man også ofte har de største almene boliger i disse områder. Generelt er hyppigheden steget med husstandens størrelse.

I overensstemmelse med 'Spatial Assimilation' teorien er det oftest indvandrerfamilier udenfor arbejdsmarkedet og med lavere indkomst, som har bosat sig i multietniske boligområder.

Der er få multietniske boligområder i de mindre byer og derfor er langt færre af indvandrerne til disse kommuner bosat i sådanne områder. Hyppigheden har været størst i de tre største provinsbyer efterfulgt af Hovedstadsregionen.

Østeuropæiske indvandrere har sjældnest bosat sig i multietniske boligområder, mens indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika oftest har gjort det efterfulgt af indvandrere fra hhv. Øvrige Afrika og Øvrige Asien.

Det er imidlertid ikke helt de samme faktorer, der har betydning for de forskellige etniske grupper fremgår det af den statistiske analyse vist i Tabel 3.

Tabel 3. Resultater fra logistisk regressionsanalyse for forskellige etniske grupper af, hvilke faktorer der har betydning for startbosætning i byområder med mere end 20 pct. etniske minoriteter fra ikke-vestlige lande.

	Østeuropa		Mellemøsten og Nordafrika		Afrika i øvrigt		Asien i øvrigt	
	sign.	Exp(B)	sign.	Exp(B)	sign.	Exp(B)	sign.	Exp(B)
Indvandringsperiode Ref: 1985-94								
1995-96	0,00	1,67	0,00	1,52	0,00	1,30	0,00	1,32
1997-2004	0,00	2,34	0,00	2,20	0,00	2,05	0,00	2,05
2005-2008	0,00	3,15	0,00	2,66	0,00	2,76	0,00	2,31
Familie ved indvandring: Ref. Sammenført med dansker								
Indvandret alene			0,00	1,11	0,00	1,55		
Alene med børn	0,00	2,14	0,00	1,30	0,00	1,51	0,00	2,60
Indvandret med partner uden børn	0,00	1,57	0,00	1,23	0,00	1,47	0,00	1,33
Indvandret med partner og børn	0,00	2,27	0,00	1,23	0,00	1,56	0,00	1,43
Familiesammenført 2-5 års ophold	0,00	2,85	0,00	2,00	0,00	2,11	0,00	2,36
Familiesammenført 6-15 år	0,00	4,30	0,00	3,06	0,00	4,04	0,00	4,20
Familiesammenført 16- år	0,00	4,22	0,00	4,50	0,00	3,95	0,00	5,23
Socialgruppe. Ref. Beskæftigede								
Børn og unge 15-18 år			0,03	1,31	0,12	1,24		
Pensionister	0,00	2,37	0,00	1,49	0,00	4,01	0,00	3,56
Uden arbejde i øvrigt	0,00	1,17			0,00	1,30	0,01	1,09
Arbejdsløse	0,00	1,62	0,00	1,18	0,00	1,65	0,00	1,39
Studerende	0,00	1,80	0,06	1,09	0,50	0,94	0,00	1,39
Husstandsindkomst 1.000 kr.	0,00	0,97	0,00	0,93	0,03	1,04	0,00	0,94
Familiens størrelse - antal	0,00	1,16	0,00	1,13	0,00	1,16	0,00	1,16
Urbaniseringsgrad for bopæl: ref: mindre end 10.000								
Hovedstadsområdet	0,00	26,81	0,00	15,40	0,00	15,72	0,00	12,52
Odense, Aalborg og Århus	0,00	24,90	0,00	21,66	0,00	23,12	0,00	20,49
By større end 10.000 indb.	0,00	19,96	0,00	9,26	0,00	11,65	0,00	10,11
Nagelkerke R2	0,24		0,29		0,23		0,26	

Kilde: SBI's indvandrerdatabase i Danmarks Statistik.

For alle de etniske grupper gælder, at startbosætning i multietniske boligområder er øget med årene, hvilket, som nævnt har sammenhæng med at antallet af områder er steget. For Østeuropæerne er der en større forskelle mellem indvandringsperioderne end for de øvrige. Det skyldes at der er markante forskelle på indvandrere i 90'erne, der primært var flygtninge fra Balkan, og indvandrere i de senere år som hovedsageligt er gæstearbejdere. Noget af det samme gælder for Øvrige Afrika, hvor der kom mange flygtninge fra Somalia i 90'erne.

Der er stort set det samme mønster blandt de fire grupper med hensyn til forskelle i familiesituationen ved indvandring. Indvandrere fra Øvrige Afrika adskiller sig lidt ved at familier, som er udenfor arbejdsmarkedet efter indvandringen, relativt oftere er startet i multietniske boligområder end det gælder for de øvrige. Det er også den eneste gruppe, hvor hyppigheden stiger med husstandsindkomsten.

For indvandrere fra Østeuropa har bosætning i multietniske boligområder været hyppigst i Hovedstadsregionen. For de øvrige grupper har det hyppigst været i de tre store provinsbyer. Østeuropæerne har også en relativ større hyppighed i de øvrige byer > 10.000 indbyggere.

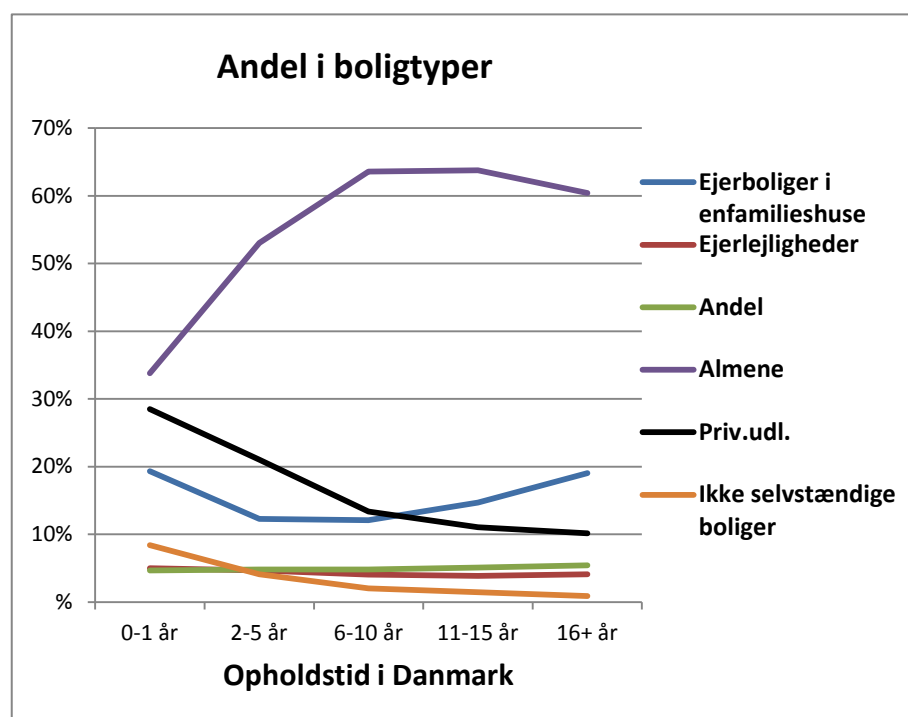
Indvandrerne boligkarrierer. Ændringer med opholdstiden

Som vist i de foregående afsnit ændres indvandrerne familiesituation, beskæftigelse og indkomster i årene efter indvandringen. Blandt andet som følge af disse ændringer ændres deres boligpræference og betalingsevne, samtidig med at deres muligheder på boligmarkedet øges.

I dette afsnit undersøges udviklingen i indvandrerne boligsituation i årene efter indvandringen. Vi ser på, hvordan de indvandrere, der er kommet fra 1985 til 2008, har været bosat afhængigt af opholdstiden i Danmark. Kun indvandrere 15+ år, **som ikke bor hos forældre**, indgår.

Udviklingen i boligens ejerform med opholdstid

Umiddelbart efter ankomsten har det kun været et mindretal af indvandrere, som har boet i almene boliger, men relativt hurtigt er de flyttet til almene boliger fremgår det af Figur 46.

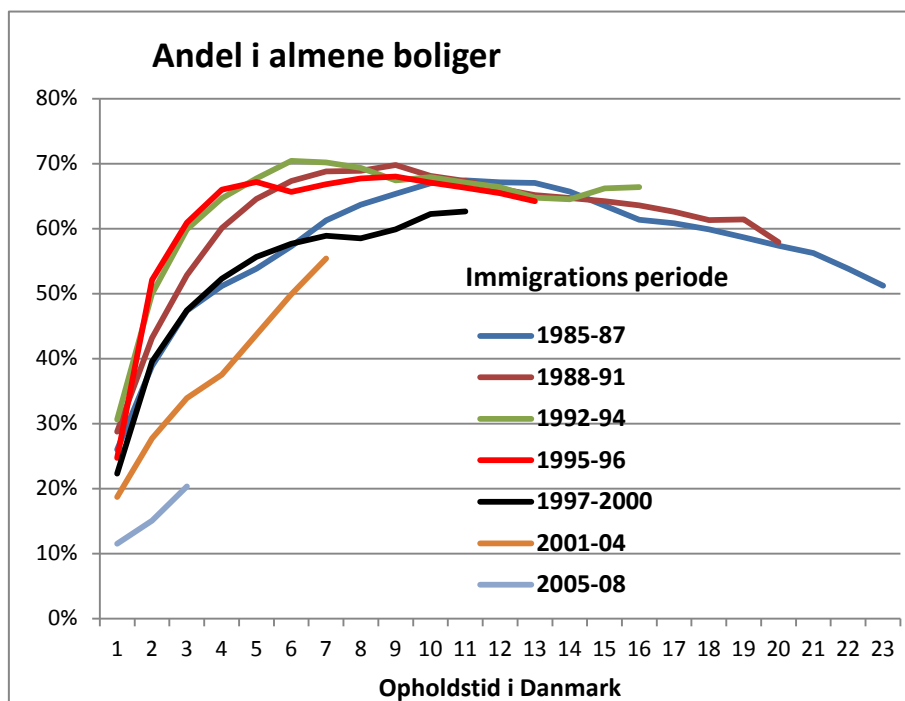
Figur 46. Indvandrede fra 1985-2008, 15+ år, som ikke er hjemmeboende, fordelt på ejerform ved forskellig opholdstid.

Efter 6-10 år i landet har over 60 pct. bosat sig i almene boliger, men derefter er andelen stagneret og faldende med længere opholdstid. Mange har fra starten være bosat i privat udlejning og er derefter flyttet væk. Andelen i ikke-selvstændige boliger har også været stærkt faldende med årene.

Bosætning i almene boliger

Der er lidt forskel på hvor hurtigt flytningen til almene boliger er sket i forskellige perioder. I Figur 47 er vist udviklingen i andelen i almene boliger med

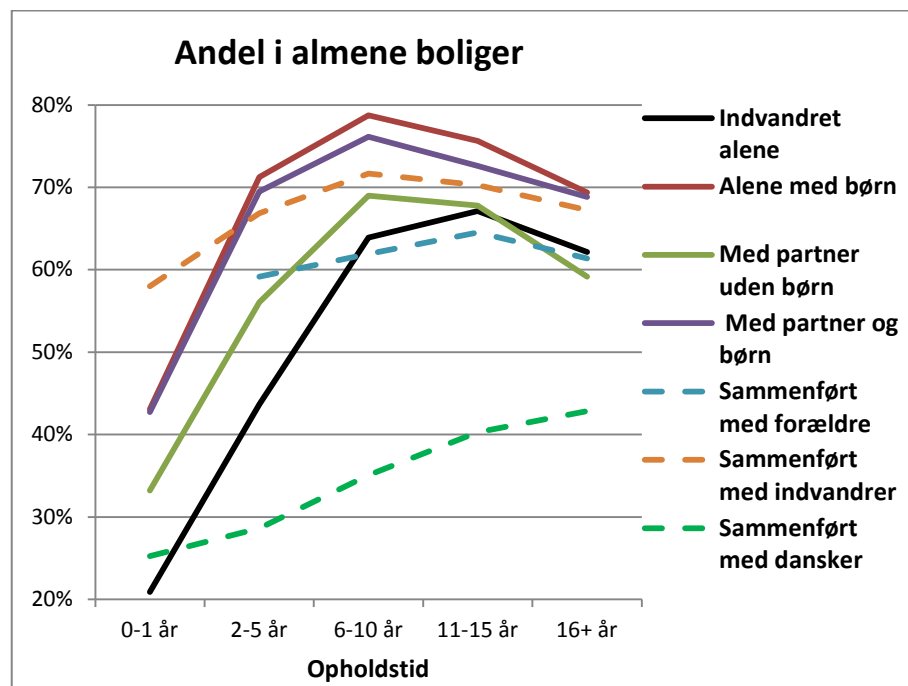
opholdstid for indvandrere, som er kommet **uden familiesammenføring** i forskellige indvandringsperioder.

Figur 47. Sammenhængen mellem opholdstid i Danmark og andelen af ikke-vestlige indvandrere 15+ år uden familiesammenføring, som bor i almene boliger afhængig af indvandringsperioder

Det er især de, der er kommet i 90'erne, der hurtigt er rykket ind i almene boliger. Efter 5 år har næsten 70 pct. bosat sig der. Det gik ikke nær så hurtigt for den første gruppe af indvandrere fra 1985-87. Også for de senere indvandrede er det gået langsommere og for 1997-2000 gruppen er de stagneret på et lavere niveau.

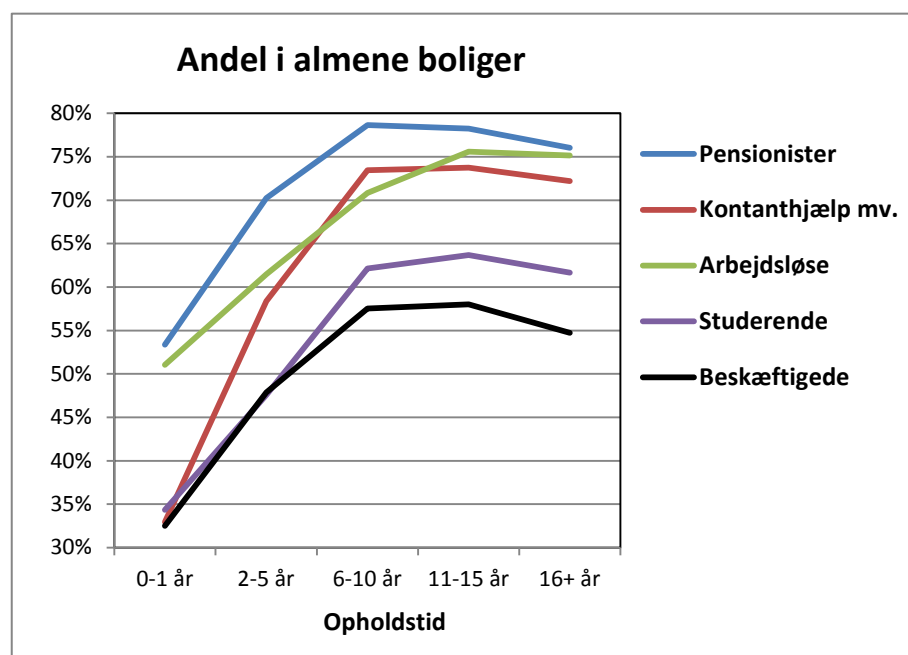
Det ses imidlertid også tydeligt, at der efter 10 år er sket en vis fraflytning fra almene boliger. En af årsagerne kunne være, at der er tale om indvandrere, som forlader Danmark igen. Men dels må det formodes at de fleste af disse er arbejdskraftindvandrere, som kun er i Danmark nogle få år – altså mindre end 10 år – og dels er det især efter 2003 at arbejdskraftindvandringen har været stor. Vi må derfor formode at størsteparten af fraflytningen er sket til andre boligformer. Dette bekræfter hypotesen om, at nogle indvandrere i takt med deres integration i Danmark flytter til andre boliger.

Figur 48. Udviklingen i andelen i almene boliger med opholdstiden for indvandrede fra 1985-2008, 15+ år, som ikke er hjemmeboende, afhængig af indvandringssituation.

Som tidligere vist blev familiesammenførte oftere bosat i almene boliger ved ankomsten, men det fremgår af Figur 48, at de ikke-sammenførte hurtigt har indhentet de sammenførte og også overhalet dem inden der er gået 5 år. Det gælder især for de, der er kommet som familier med børn. Men efter 10 år er bosætningen i almene boliger gået tilbage for næsten alle grupperne. Den gruppe, der sjældnest har bosat sig i almene boliger er de sammenførte med danskere. Til gengæld har de med tiden haft en støt stigende andel i almene boliger, som ikke er faldet efter 16 år.

Det er først og fremmest indvandrere udenfor arbejdsmarkedet, der hurtigt er blevet bosat i almene boliger fremgår det af Figur 49.

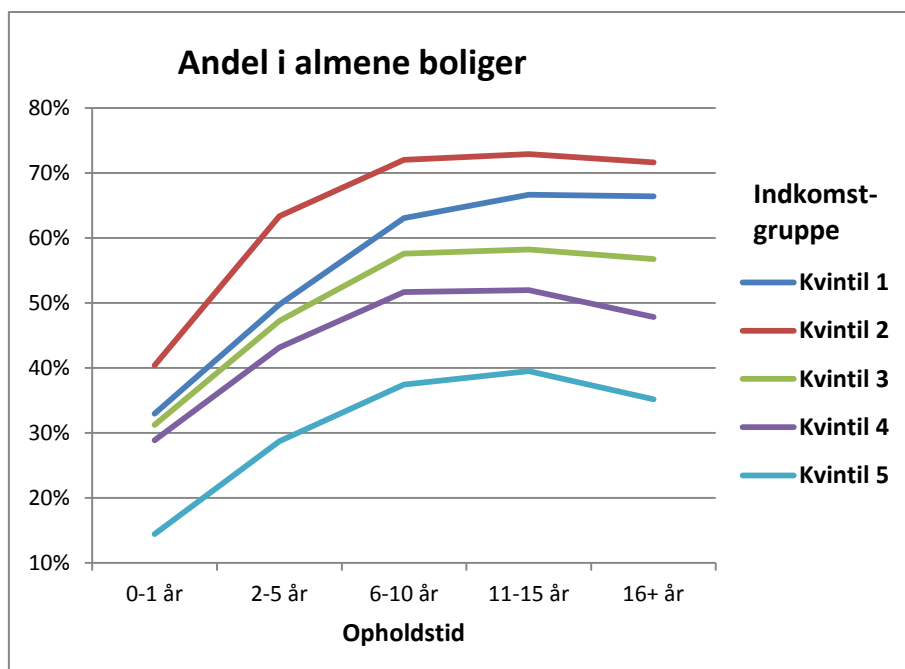
Figur 49. Andelen af ikke-hjemmeboende 15+ årige indvandrere, som har boet i almene boliger afhængig af opholdstid og arbejdssituation.

Alders- og førtidspensionister har fra starten været i almene boliger stigende til næsten 80 pct. Kontanthjælpsmodtagere har langt sjældnere startet i al-

mene boliger, men i løbet af 6-10 år er de nået frem samme niveau som de øvrige udenfor arbejdsmarkedet. Ved fortolkningen af figuren skal man være opmærksom på at nogle indvandrere kan have skiftet gruppe med tiden.

Det er imidlertid ikke kun indvandrere udenfor arbejdsmarkedet, der har gjort karriere i den almene sektor. Også de beskæftigede har gjort det, selvom det er på et lidt lavere niveau.

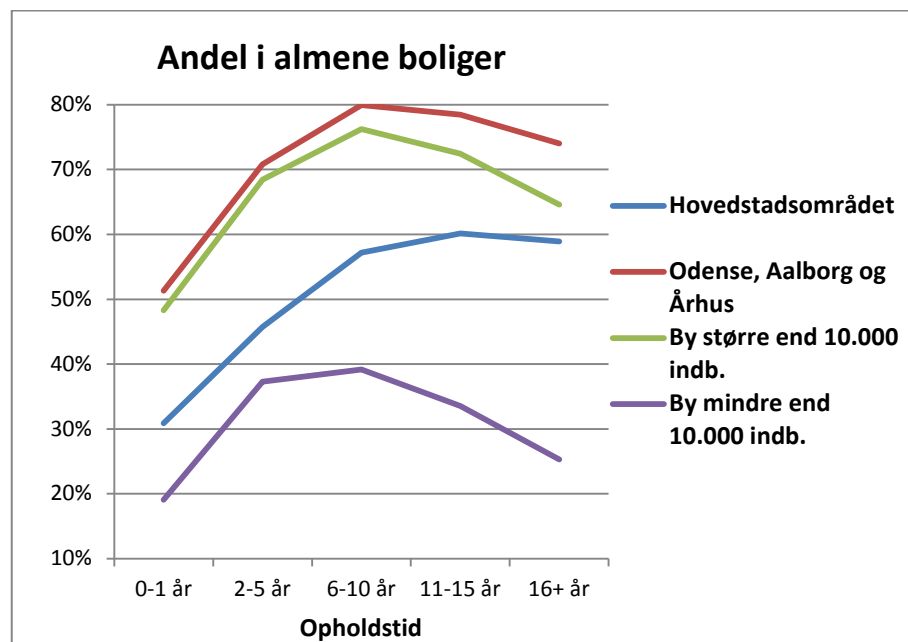
Dette slår også igennem, når man ser på, hvordan forskellige indkomstgrupper har bosat sig i almene boliger. I Figur 50 er vist udviklingen i bosætningen for indvandrere med forskellig husstandsindkomst, som er karakteriseret ved hvilken **indkomstkventil i det danske samfund** som personens husstand tilhører.

Figur 50. Andelen af ikke-hjemmeboende 15+ årige indvandrere, som har boet i almene boliger afhængig af opholdstid og husstandsindkomst (kvintil).

Det er ikke de laveste indkomster, der har bosat sig først i almene boliger, men den næstlaveste indkomstkventil. Dette kan delvist skyldes at der er flere enlige i kvintil 1, og at det især er børnefamilierne, der er startet i almene boliger. Forløbet over tid med stien bosætning er det samme for alle indkomstgrupperne, men på forskelligt niveau. Der har været en del færre blandt de højeste indkomster, men også her er bosætningen øget over tid. Denne gruppe har til gengæld haft det største fald efter 15 år. For de laveste indkomster i kvintil 1 og 2 er der ikke sket noget synderligt fald i bosætningen efter 15 år. Dette tyder på at fraflytningen fra almene boliger er forbundet med øget indkomst.

Der er imidlertid også en geografisk dimension i udviklingen, som det fremgår af Figur 51.

Figur 51. Andelen af ikke-hjemmeboende 15+ årige indvandrere, som har boet i almene boliger afhængig af opholdstid og geografisk område.

I de store og mellemstore provinsbyer har indvandrerne fra starten været bosat i almene boliger, og det er her at deres bosætning er toppet med op til 80 pct. i almene boliger. Til gengæld er bosætningen formindsket ret meget allerede efter mindre end 10 år.

I Hovedstadsregionen er det meget færre, der fra starten har boet i almene boliger, men andelen er steget støt over årene og der er ikke nogen klar tendens til tilbagegang efter 16 år. Denne udvikling må have sammenhæng med, at det i Hovedstadsregionen er en del sværere for indvandrerne at skaffe sig adgang til andre boligformer, bl.a. til privat udlejning.

De mindre byer og landområder har færre almene boliger og relativt få indvandrere har været bosat her. Efter 10 år er mange af dem flyttet væk.

Statistisk analyse af udviklingen i bosætningen

Bosætningen i almene boliger med tiden er påvirket af, at indvandrerne situation er ændret over årene. For at korrigere for dette er gennemført en række statistiske analyser. I disse undersøges i hvor høj grad indvandrerne bosætning afviger fra danskernes, når man tager hensyn til en lang række forhold som alder, familietype, indkomst, beskæftigelse og geografisk placering.

Der er undersøgt bosætning i hhv. selvstændig bolig (har eget køkken) og i almene boliger. Analysen er gennemført som logistisk regression på et datasæt, som indeholder alle 15+ årige ikke-hjemmeboende danskere og ikke-vestlige indvandrede 1985-2008. Den centrale uafhængige variabel er en gruppering i Danskere og i indvandrere, som hhv. har boet i Danmark i 0-1 år, 2-5 år, 6-10 år, 11-15 år og 16-23 år. I analyserne er danskerne reference variabel. Derudover er brugt en række kontrolvariable. Referencevariablene er fremhævet med fed tekst.

- **Tidsperiode:** **1985-87**, 1988-92, 1993-97, 1998-02, 2003-06, 2007-08
- **Køn:** **Mand**, kvinde
- **Aldersgruppe:** **15-29**, 30-44, 45-59, 60-
- **Familietype:** **Enlig uden børn**, enlig med børn, par uden børn, par med børn

- **Familiens socialgruppe/beskæftigelse** defineret ud fra den person, som har højest indkomst: Pensionister, Uden arbejde i øvrigt, Arbejdsløse, Studerende, **Beskæftigede**
- **Flerfamiliehusstand?:** Bor der flere end en familie på adressen?
- **Antal personer i familie**
- **Husstandsindkomst kvintil:** Husstandsindkomsterne i de enkelte år er opdelt i kvintiler (5 lige store grupper) fra kvintil1 til **kvintil5**.
- **Urbaniseringsgrad for bopæl:** Hovedstadsområdet, Odense-Aalborg-Århus, Kommuner med by større end 10.000 indbyggere, **Kommuner med byer mindre end 10.000**

Analyserne af bosætning i almene boliger er gennemført for fire forskellige grupper: Familiesammenførte, alle ikke-sammenførte, ikke-sammenførte fra flygtningelande og ikke-sammenførte kommet alene til Danmark. Bosætning i ikke-selvstændige boliger er kun gennemført for alle ikke-sammenførte. Resultaterne ses i Tabel 4.

Tabel 4. Indvandrernes boligsituation afhængig af opholdstid i Danmark. Resultater af fire logistiske regressions (odds ratios) der sammenligner indvandrede efter 1984 15+ år, der ikke er hjemmeboende, med danskere.

Opholdstid	Har selvstændig bolig	Bor i almene boliger			
		Familie-sammenførte	Ikke-sammenførte	Flygtninge	Ankommet alene
0-1 år	,48	7,28	1,88	3,43	1,20
2-5 år	,68	9,23	4,96	8,36	3,05
6-10 år	,88	9,96	9,43	13,40	7,08
11-15 år	1,03	9,54	9,50	12,08	8,68
16+ år	1,06	8,29	7,09	7,93	7,20
Nagelkerke R2	,243	,293	,307	,316	,246

Tabellen giver et noget andet billede af, hvilke indvandrere der er overrepræsenteret i almene boliger, end hvad der fremgik af Figur 48. De familiesammenførte har fra starten haft en meget stærkere tilstedeværelse i almene boliger end de ikke-sammenførte. Men i løbet af 10 år er de sidste næsten nået på niveau med de sammenførte. For begge grupper er der sket en stagnation efter 10 år og et fald efter 15 år. Også de ikke-sammenførte, som er ankommet alene uden familie, når op på niveau med de øvrige selv om de startet på et lavt niveau.

Indvandrere fra flygtningelande er den gruppe, som opnår den højeste repræsentation i almene boliger efter 6-10 år. Til gengæld har de så også det største fald efter 15 år.

Analysen af i hvor høj grad indvandrere har haft egentlige boliger med alle faciliteter som køkken mv. viser, at ved ankomsten har de haft en dobbelt så stor hyppighed i ikke-selvstændige boliger som danskerne. Efter 10 år er de oppe på niveau med, og endog lidt over, danskerne.

Udviklingen over tid i indvandrerpopulationens boligsituation 1985-2008

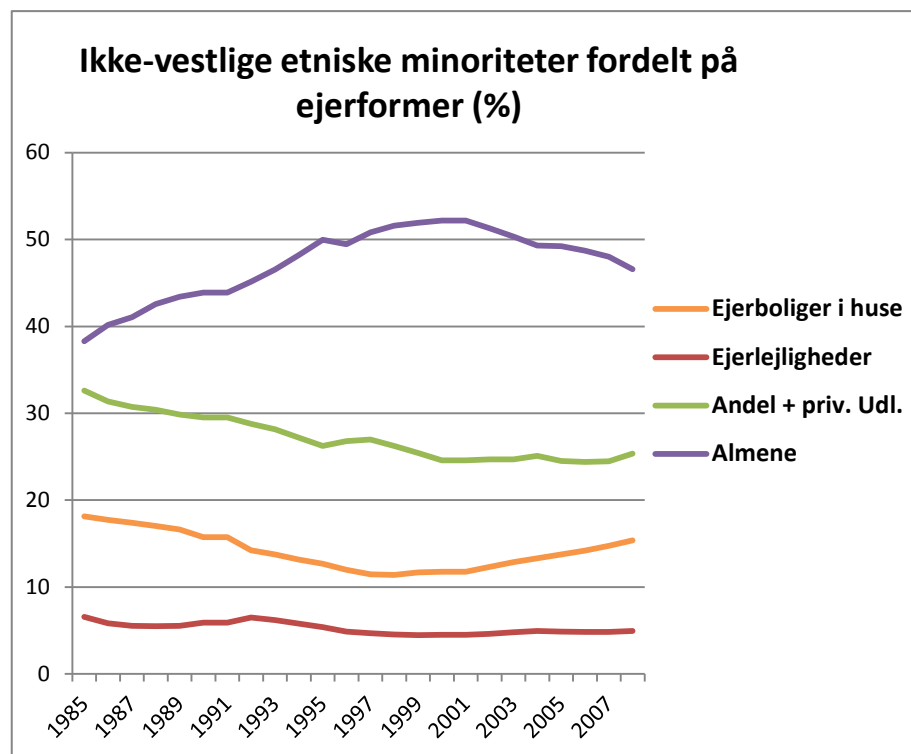
Mange indvandrerne har ikke selv haft indflydelse på bosætningen ved ankomsten, som beskrevet i kapitlet om Bosætningen ved indvandringstidspunktet. Men efterhånden som asylansøgerne efter 3 år er blevet frigjort fra bindingen til den kommune, de er anbragt i, og de øvrige indvandrere begynder at få fodfæste i samfundet, er de begyndt at udnytte deres muligheder på boligmarkedet, som vist i det forrige kapitel.

I dette kapitel ser vi på hvordan alle bosiddende indvandreres boligsituation har ændret sig over årene.

Boligudviklingen

Fordelingen på ejerformer

I Figur 52 vises hvordan samtlige ikke-vestlige etniske minoriteter (indvandrere + efterkommere) 15+ år har været fordelt på boligejerformer siden 1985.

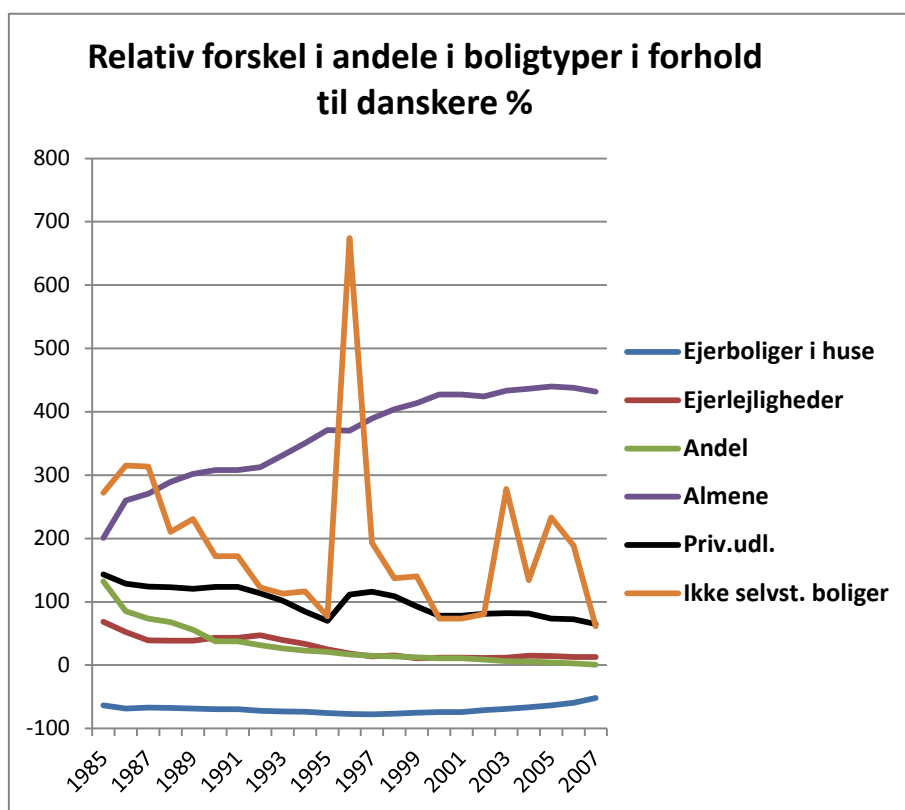
Figur 52. Udviklingen i ikke-vestlige etniske minoriteters (indvandrere + efterkommere) 15+ år fordeling på boligejerform 1985-2008.

Den almindeligste boligform for etniske minoriteter har i hele perioden været almene boliger. Andelen steg fra 1985 til 2000, hvor mere end halvdelen af de 15+ årige boede alment, men faldt herefter i de efterfølgende år.

Mellem 20 og 25 pct. af de 15+ årige ikke-vestlige etniske minoriteter har boet i ejerboliger, enten i ejerlejlighed eller parcelhus. Andelen i parcelhus faldt fra 18 pct. i 1985 til 11 pct. i 1997, hvilket kan have sammenhæng med

den generelle krise på ejerboligmarkedet i denne periode. Frem til 2008 har andelen været stigende, men finanskrisen kan have standset denne udvikling. Den markante udvikling er en aftagende bosætning i privat udlejning og andelsboliger samtidig med at flere har bosat sig i almene boliger frem til år 2000, hvor 52 pct. boede alment. I årene efter faldt andelen imidlertid til 47 pct.

De ikke-vestlige etniske minoriteter har således haft en noget anden fordeling på ejerformer end danskerne. Dette kan i en vis grad skyldes, at de etniske minoriteter har en anden alders- og familiesammensætning end danskerne. For at tage højde for dette er boligfordelingen for de etniske minoriteter med forskelligt køn, familiesituation og alder sammenlignet med tilsvarende danskere de enkelte år og en gennemsnitlig over- eller underrepræsentation i ejerformerne er beregnet. I Figur 53 ses således udviklingen i de etniske minoriteters overrepræsentation i ejerformer. En overrepræsentation på 100 betyder at de etniske minoriteter dobbelt så ofte bor i den pågældende ejerform.

Figur 53. Relativ forskel mellem andel i ejerformer for etniske minoriteter og danskere 15+ år af samme køn, alder og familietype.

De etniske minoriteter har været stærkt underrepræsenteret i parcelhuse (mellem 50 og 80 pct. under den danske repræsentation). De var stærkest underrepræsenteret i midten af 90'erne, men er kommet mere med efter år 2000. I 2008 var det 'kun' halvt så ofte at de boede i parcelhus sammenlignet med danskerne.

Etniske minoriteter er stærkt overrepræsenteret i almene boliger og denne har været stigende frem til 2005. I de seneste år er denne udvikling gået i stå og overrepræsentationen er faldet lidt frem til 2008. De etniske minoriteter bor mere end fire gange så ofte i almene boliger sammenlignet med danskerne.

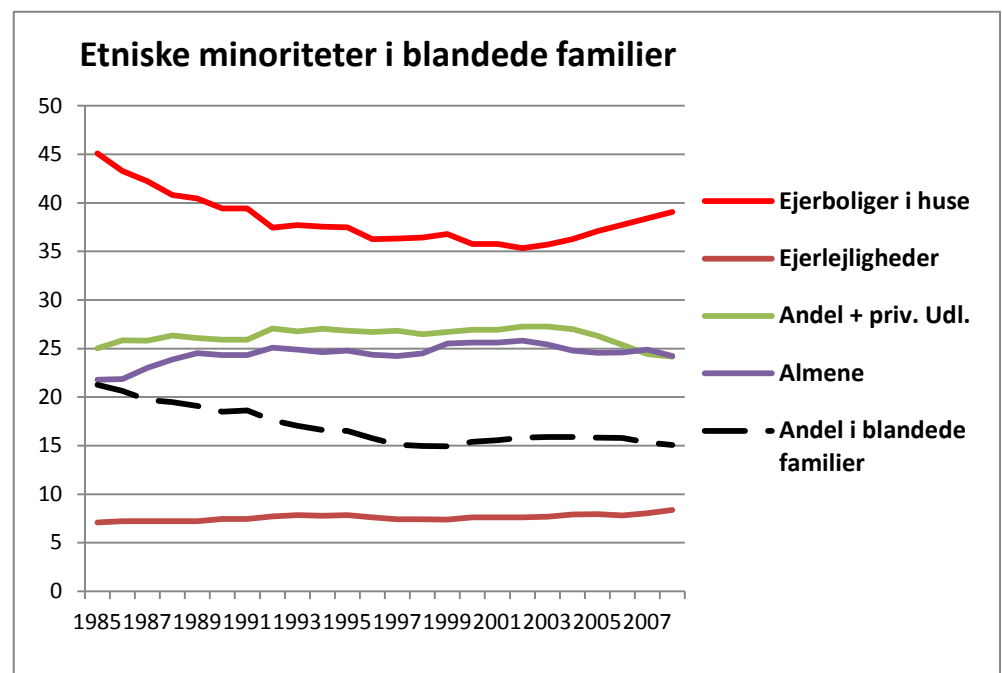
Etniske minoriteter bor også oftere i ikke-selvstændige boliger. Dette har varieret meget over tid, formentlig afhængig af omfanget af den aktuelle ind-

vandring og deraf følgende problemer med at skaffe boliger til dem. I de store indvandrings år 1995-96 steg andelen således kraftigt, men blev hurtigt nedbragt igen.

Der har også været en overrepræsentation i privat udlejning og andelsboliger ved starten af perioden, som er faldende over årene, især for andelsboliger. Endelig har etniske minoriteter været en smule overrepræsenterede i ejerlejligheder.

En væsentlig årsag til etniske minoriteters underrepræsentation i ejerboliger og overrepræsentation i lejeboliger kan være, at de har haft lavere indkomst og beskæftigelse end danskerne. Dette vil blive undersøgt nærmere sidst i kapitlet.

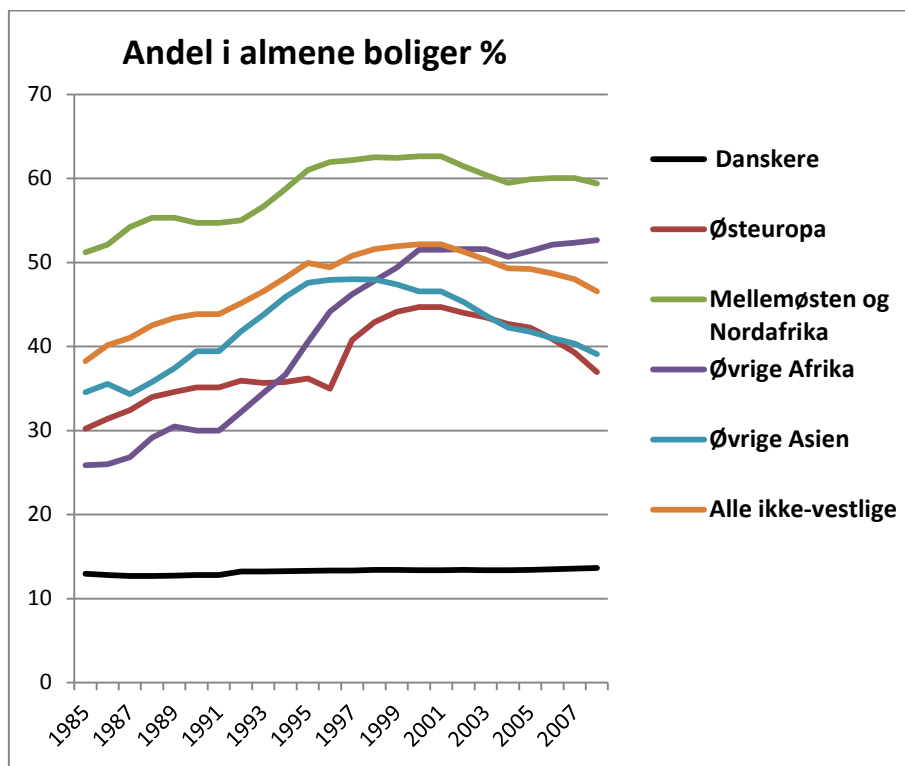
Som beskrevet i et tidligere kapitel er nogle indvandrere en del af blandede familier med personer af dansk afstamning. Disse etniske minoriteter har haft en anderledes bosætning, som det fremgår af Figur 54.

Figur 54. Udviklingen på boligejerform for ikke-vestlige etniske minoriteter (indvandrere + efterkommere) 15+ år, som er en del af blandede familier med danskere.

Indvandrere i blandede familier bor i langt højere grad i parcelhuse, selv om det langt fra er i samme omfang som danskere. Det er også ca. halvt så ofte, at de har bosat sig i almene boliger. Bosætning i privat udlejning og andelsboliger er sket i næsten samme omfang som for alle etniske minoriteter.

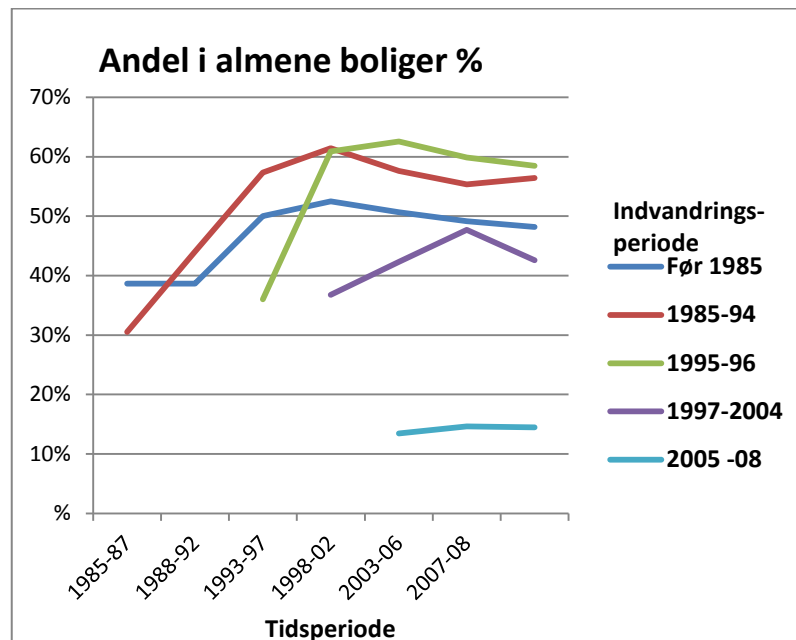
Der er visse forskelle på, hvordan forskellige etniske grupper har bosat sig. I Figur 55 ser vi på udviklingen i andelen af forskellige landegrupper, som har boet i almene boliger.

Figur 55. Andelen (%) af 15+ årige fra forskellige etniske grupper, som har boet i almene boliger.

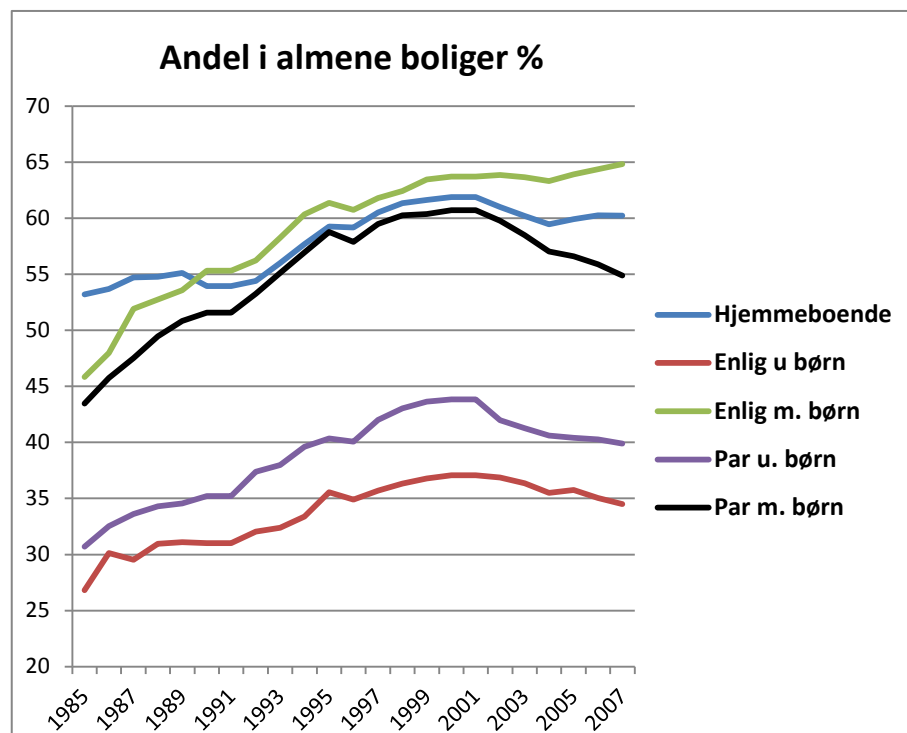
Der har næsten været den samme tendens i udviklingen for forskellige grupper, men på forskelligt niveau. Etniske minoriteter fra Mellemøsten og Nordafrika har fra starten i 1985 ofte boet i almene boliger med en stigning fra lidt over 50 pct. til over 60 pct. i 2000. I de efterfølgende år faldt andelen lidt. Den gruppe, som har haft størst stigningstakt er etniske minoriteter fra Øvrige Afrika og har sidst i perioden den næststørste andel i almene boliger. Gruppen Øvrige Asien toppede i 1997 med næsten 50 pct., men faldt i de efterfølgende år ned til under 40 pct. Indvandrere fra Østeuropa har i gennemsnit ligget på det laveste niveau, men havde en stærk stigning i årene 1996-2000 efter den store indvandring fra Balkan.

Bosætningen i almene boliger for indvandrere fra forskellige tidsperioder er øget i de første år efter indvandringen fremgår det af Figur 56.

Figur 56. Udviklingen i andelen, som har boet i almene boliger, for ikke-vestlige etniske minoriteter 15+ år med forskellig indvandringsår

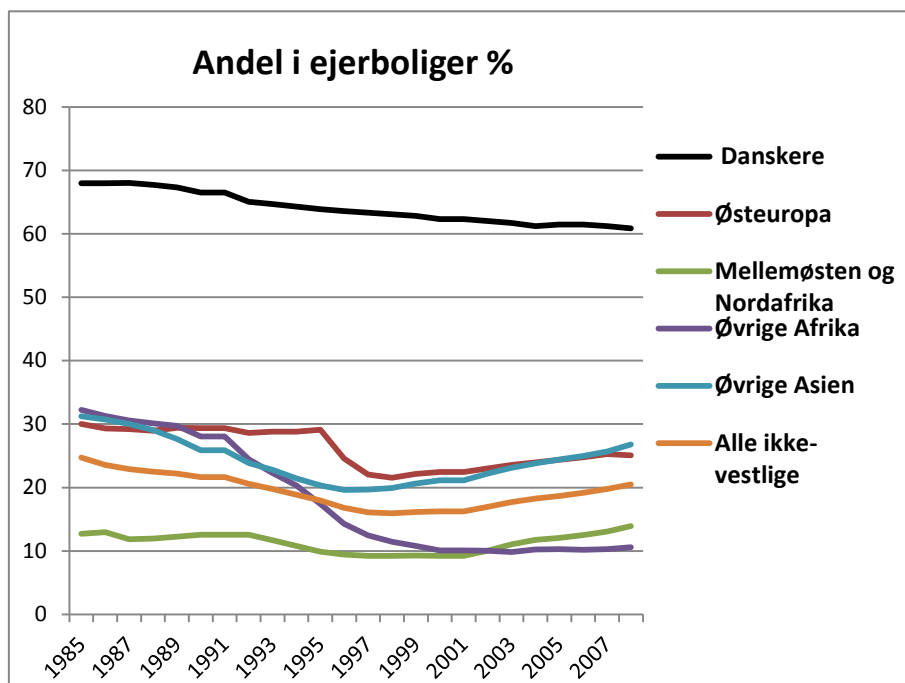
Ved starten af forløbet i 1985 boede ca. 40 pct. af de etniske minoriteter i almene boliger. For den første gruppe af indvandrere, kommet før 1985, skete der ikke ændringer i løbet af 80'erne, men i 90'erne øgedes deres bosætning i almene boliger til over 50 pct. I 00'erne faldt den dog en smule. Den næste gruppe, indvandrede 1985-94, startede på et lavere niveau men øgede hurtigt deres bosætning i almene boliger indtil 60 pct. omkring år 2000. Derefter er den aftaget. Samme forløb har været gældende for senere indvandrede, hvor især de indvandrede 1995-96 nåede op på en høj tilstedeværelse i almene boliger i starten af 00'erne. De senere, og især de senest, indvandrede har boet sjældnere i almene boliger.

Figur 57. Andelen af ikke-vestlige etniske minoriteter 15+ år med forskellig familiesituation, som har boet i almene boliger.

Figur 57 viser, at det først og fremmest er børnefamilierne, der har boet i almene boliger, mens de barnløse par og enlige langt sjældnere har gjort det. En af årsagerne hertil er formentligt, at mange indvandrerfamilier har lavere indkomster og med de gældende støtteregele større økonomiske fordele af at bo til leje. Etniske minoriteter i familier med børn har næsten dobbelt så ofte boet i almene som enlige uden børn. Men for alle familiesituationerne (undtaget enlige med børn) er andelen aftaget efter år 2000.

Også med hensyn til ejerboliger er der forskelle mellem grupperne (Figur 58)

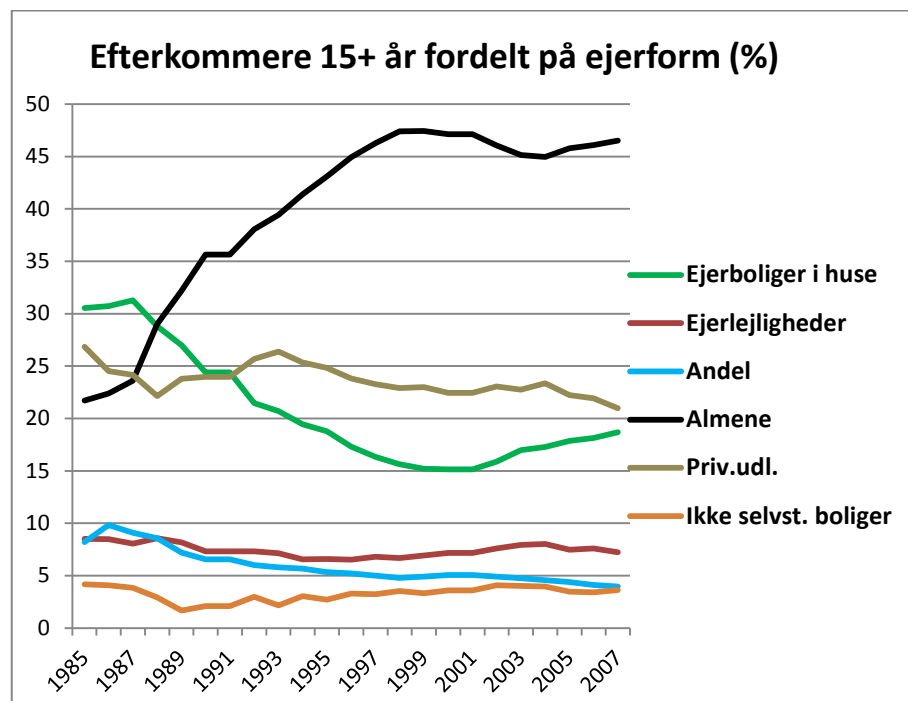
Figur 58. Andelen (%) af 15+ årige fra forskellige etniske grupper, som har boet i ejerboliger.

Etniske minoriteter fra Mellemøsten og Nordafrika har sjældnest været boligejere set over hele perioden, men i de senest år er etniske minoriteter fra Øvrige Afrika faldet længst ned. Øvrige Asien ligger højere, hvilket i en vis udstrækning skyldes at mange i denne gruppe bor i blandede familier.

Når man ser på udviklingen må det bemærkes, at danskernes andel i ejerboliger er faldet støt over tid, mens indvandreres er steget i den sidste del af perioden.

Efterkommernes boliger

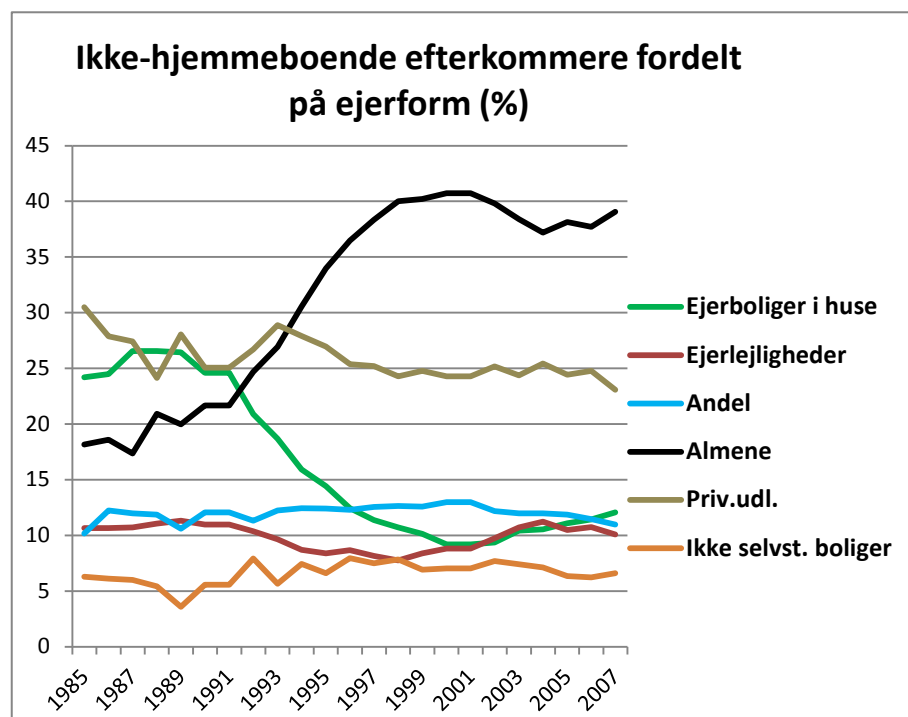
Som vist i Figur 32 er antallet af efterkommere over 15 år steget stærkt i perioden. I Figur 59 ses hvorledes efterkommerne har været bosat i ejerformer.

Figur 59. Efterkommere 15+ år af ikke-vestlige etniske minoriteter fordelt på boligejerform.

Blandt de relativt få efterkommere over 15 år i 1985 var en del bosat i parcelhuse og færre i almene boliger. Men i de efterfølgende år steg andelen i almene boliger, mens andelen i ejerboliger faldt. Andelen i almene boliger er dog aldrig nået helt op på samme niveau som for alle etniske minoriteter.

En stor del af efterkommerne 15+ år har været hjemmeboende børn, der således har fulgt forældrenes boligvalg. Nedenfor er vist boligsituationen for ikke-hjemmeboende efterkommere (Figur 60).

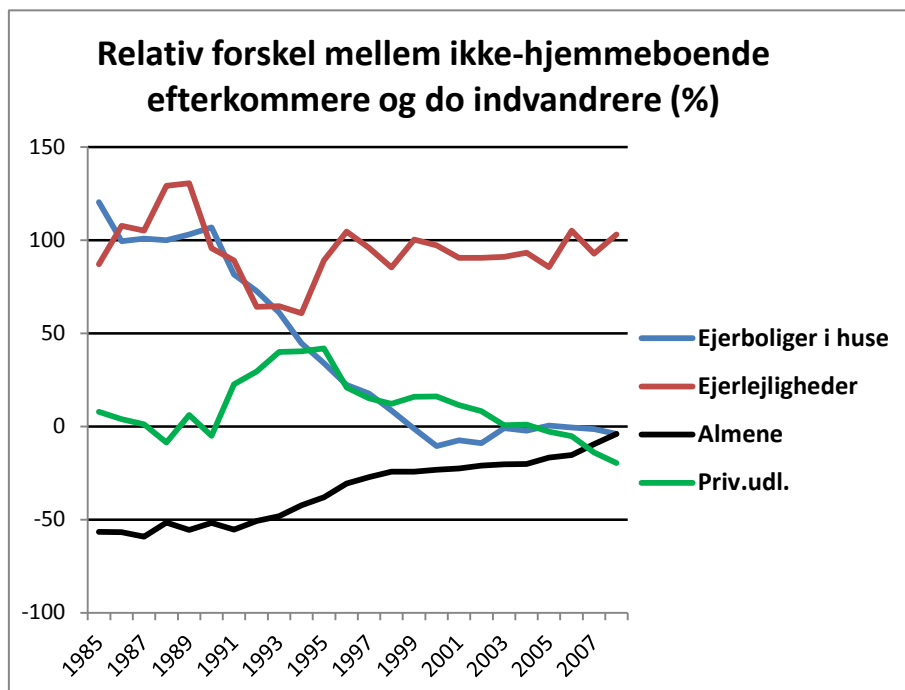

Figur 60. Ikke-hjemmeboende efterkommere 15+ år af ikke-vestlige etniske minoriteter fordelt på boligejerform.

Også de ikke-hjemmeboende efterkommere har med tiden i stadig større udstrækning bosat sig i almene boliger – i hvert fald frem til 2000 – med et fald i de seneste år i forløbet. Men en relativ stor del har, sammenlignet med

alle etniske minoriteter, bosat sig i privat udlejning og andelsboliger. Dette har til dels en sammenhæng med at efterkommere er relativt unge, og vi ved fra andre undersøgelser (Skifter Andersen 2008), at unge oftere bor i disse boligformer.

Set i en integrationsteoretisk sammenhæng er det interessant, om der er forskelle på bosætningen hos første og anden generationsindvandrere. Her er det ikke så interessant at medtage de hjemmeboende efterkommere, idet deres boligsituation er bestemt af forældrenes boligvalg og –muligheder. Vi har nedenfor derfor valgt at sammenligne ikke-hjemmeboende efterkommeres bolig med ikke-hjemmeboende indvandrere med samme alder og køn hvert af årene 1985-2008.

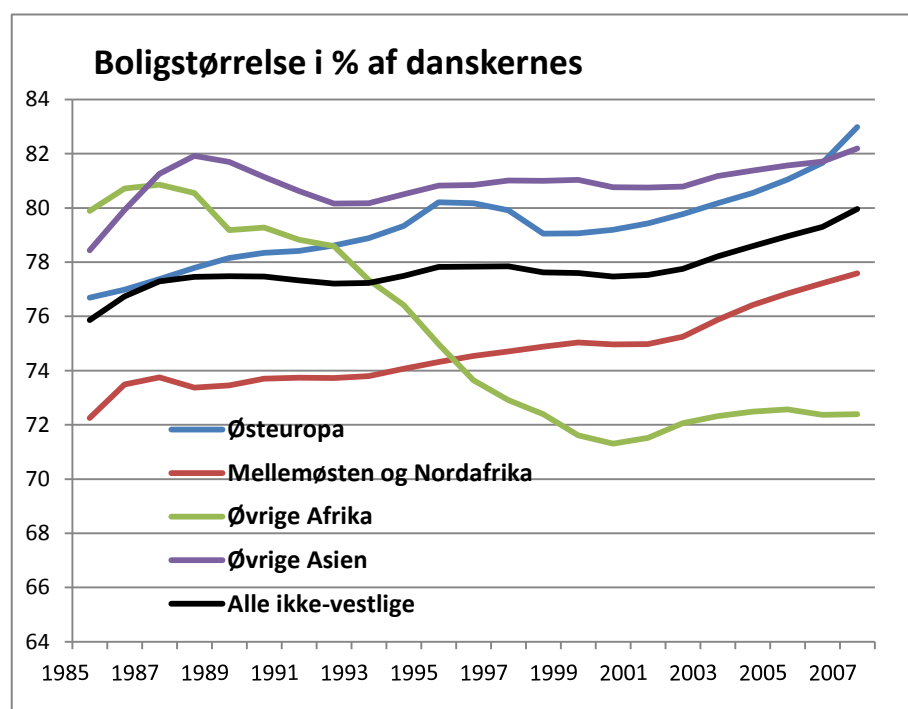
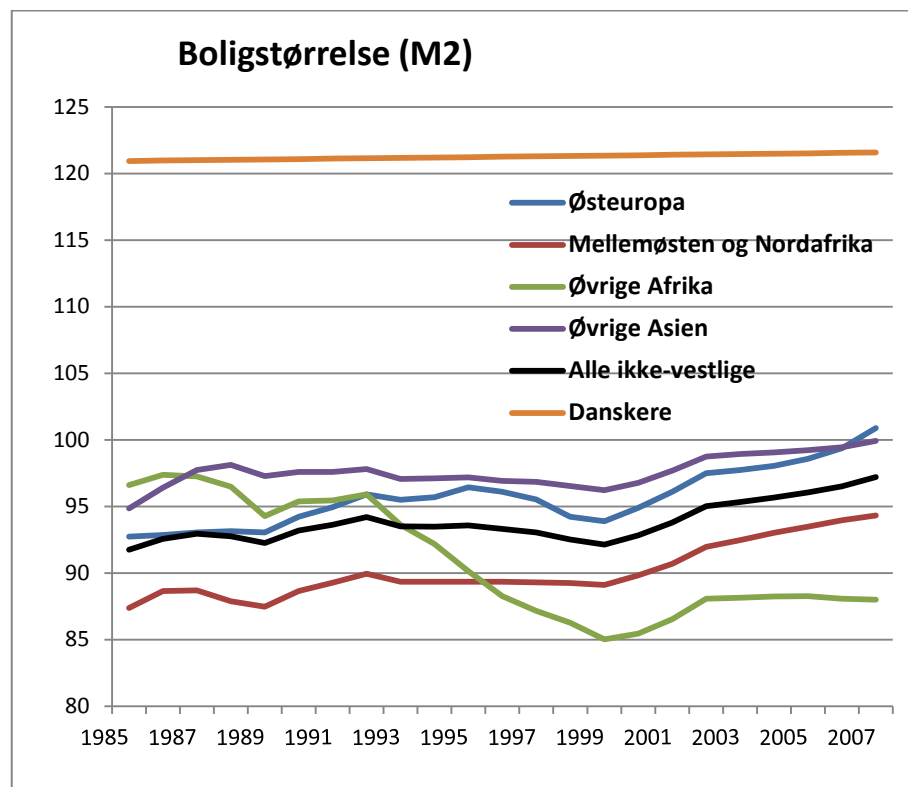
Figur 61. Sammenligning af ikke-hjemmeboende efterkommeres fordeling på ejerformer med ikke-hjemmeboende indvandreres. Relativ forskel for personer med samme køn og alder (%).

Figur 61 viser udviklingen i den relative forskel mellem efterkommere og indvandrere, hvor 100 betyder, at efterkommere dobbelt så ofte bor i den pågældende ejerform, mens -50 betyder, at de kun gør det halvt så ofte.

De relativt få efterkommere i 80'erne boede noget oftere i parcelhuse end tilsvarende indvandrere og væsentligt sjældnere i almene boliger. Der er tale om børn fra familier, der kom til Danmark allerede i 60'erne og mest var arbejdskraftindvandrere. Indvandrere i slutningen af 80'erne var i højere grad flygtninge som flyttede ind i almene boliger. Over årene er disse forskelle mellem efterkommere og indvandrere forsvundet, og i 2008 var efterkommeres andel i parcelhuse og almene boliger stort set den samme som indvandrerens. I 90'erne boede efterkommerne oftere i privat udlejning end indvandrere, men også denne forskel er forsvundet og i 2008 boede relativt færre efterkommere i denne boligform. Den eneste ejerform, hvor efterkommerne har boet væsentligt oftere over hele perioden er ejerlejlighederne.

Udviklingen i boligstandarden

Som beskrevet i teori afsnittet er det forventeligt, at etniske minoriteter har en lavere boligstandard end danskernes – især fordi de har lavere indkomst. I Figur 62 er vist udviklingen i forskellige etniske gruppers gennemsnitlige boligareal i hhv. M2 og i pct. af danskernes areal.

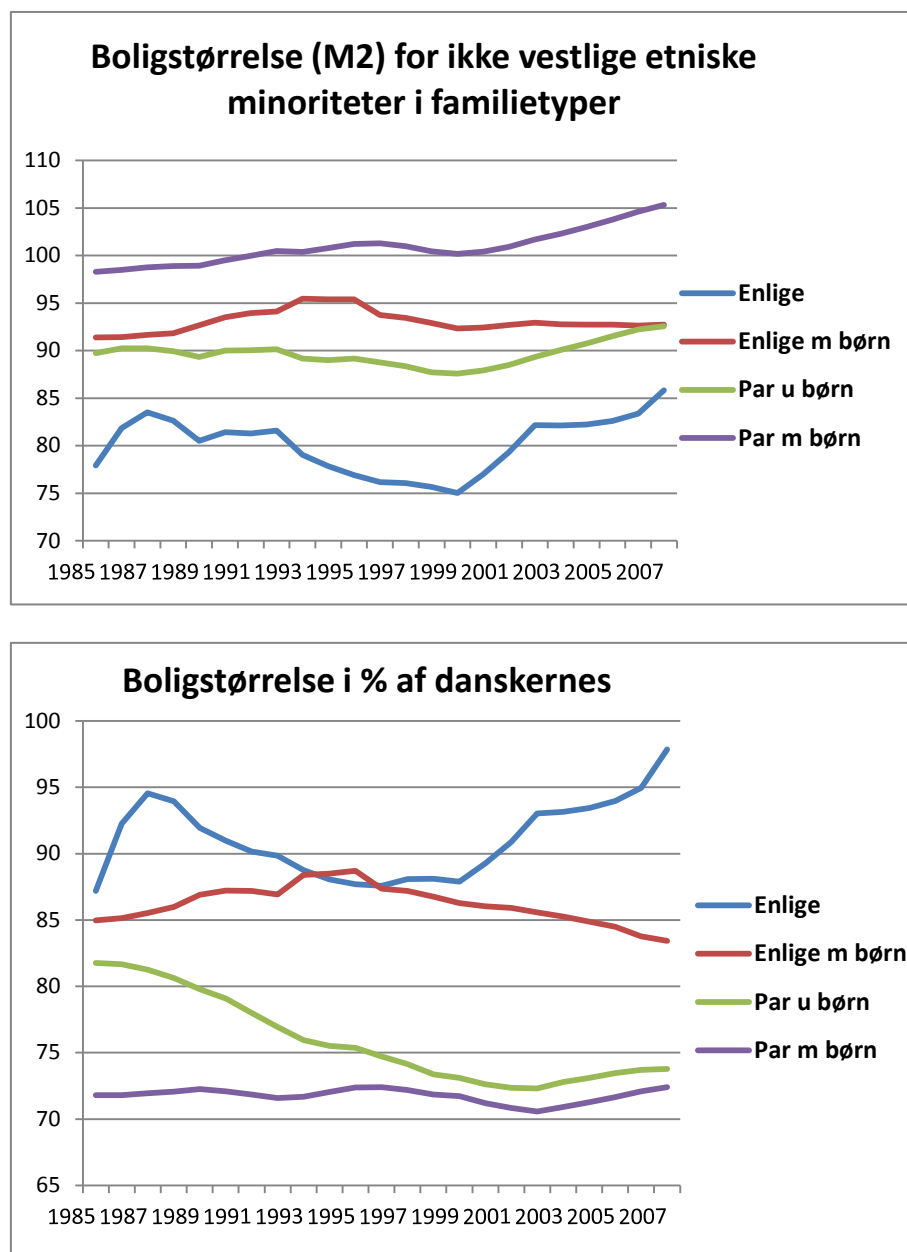
Figur 62. Den gennemsnitlige boligstørrelse for forskellige etniske grupper – totalt i M2 og relativt til danskernes boliger målt i pct.

Ved starten af perioden havde danskerne i gennemnit 121 M2 i boligen, mens de etniske minoriteter havde 92 M2. Frem til 2008 steg boligstørrelsen for de etniske minoriteter op til 97 M2, mens danskernes næsten ikke blev større. I 1985 var de etniske minoriteters areal således 76 pct. af danskerne, mens det i 2008 var steget til 80 pct.

Niveauet og ændringerne har været forskellige for de forskellige grupper. Etniske minoriteter fra Øvrige Asien har fra starten haft de største boliger, men blev de seneste år overhalet af etniske minoriteter fra Østeuropa. For etniske minoriteter fra Øvrige Afrika har udviklingen været modsat, idet de

startede på et højt niveau og med årene har fået mindre boliger. I de seneste år har deres boliger kun været 72 pct. af danskernes.

En af årsagerne til forskellene mellem danskere og etniske minoriteter kan være at familiesammensætningen er forskellig, som tidligere vist. I Figur 63 vises udviklingen i boligstørrelsen for forskellige familietyper blandt ikke-vestlige etniske minoriteter og hvordan de afviger fra danske familietyper.

Figur 63. Den gennemsnitlige boligstørrelse for forskellige familietyper blandt ikke-vestlige etniske minoriteter – totalt i M2 og relativt til danskernes boliger målt i pct.

Som man kunne forvente er det de store familier – par med børn – der har de største boliger, mens enlige uden børn har de mindste. For par med børn er boligarealet steget fra 98 M2 i 1985 til 105 M2 i 2008, mens der ikke har været nogen særlig stigning for de øvrige familietyper. Enlige med børn har siden 1995 fået mindre boliger. Enlige og par uden børn fik mindre boliger i løbet af 90'erne, men har efter 2000 fået større areal. Dette kan hænge sammen med at andre grupper med større beskæftigelsesfrekvens er indvandret i denne periode.

Sammenlignet med danskerne har par med børn imidlertid de mindste boliger, som det ses i nederste del af figuren og niveauet har stort set ikke æn-

dret sig i løbet af perioden. Også par uden børn ligger lavt og boligerne er relativt set blevet mindre indtil år 2000. Enlige med børn ligger bedre sammenlignet med tilsvarende danske familier, men niveauet har været faldende siden midten af 90'erne. Kun for enlige uden børn er der sket en væsentlig relativ forbedring siden 90'erne og deres boliger var i 2008 ret tæt på størrelsen i enlige danskere.

Statistiske analyser af faktorer der har bestemt boligsituationen

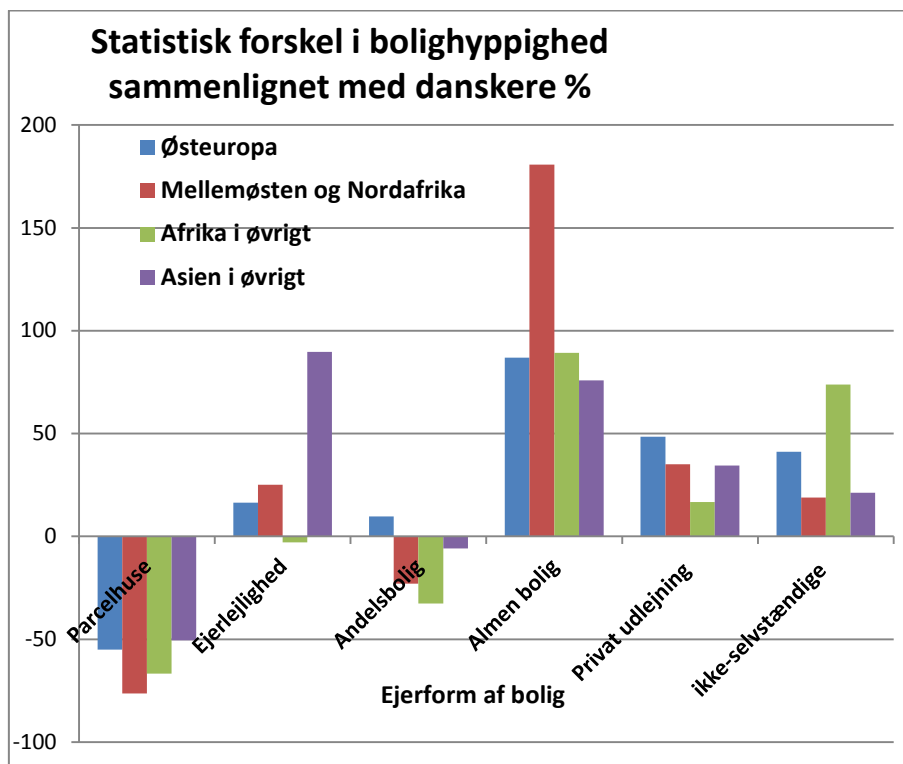
For at få et mere præcist billede af, hvad der har haft betydning for de etniske minoriteters boligsituation over perioden, er gennemført en række statistiske analyser med logistisk regression. I analyserne belyses de faktorer, der har haft betydning for i hvor høj grad danskere og etniske minoriteter har boet i de forskellige ejerformer: almene boliger, parcelhuse, ejerlejligheder, andelsboliger, privat udlejning og ikke-selvstændige boliger. Formålet med analyserne er, at undersøge i hvor høj grad forskellene mellem de etniske minoriteters bosætning og danskernes kan forklares ved forskelle i baggrundsvARIABLE som indkomst beskæftigelse, alder mv.

De faktorer som undersøges er:

- **Tidsperiode:** **1985-1994**, 1995-96, 1997-2004 og 2005-2008
- **Etnisk gruppe.** **Dansk**, Mellemøsten og Nordafrika, Afrika i øvrigt, Asien i øvrigt
- **Kommer fra flygtninge land**
- **Køn:** **Mand**, kvinde
- **Aldersgruppe:** **15-29**, 30-44, 45-59, 60-
- **Familietype:** **Enlig uden børn**, enlig med børn, par uden børn, par med børn
- **Familiens socialgruppe/beskæftigelse** defineret ud fra den person, som har højest indkomst: Børn og unge 15-18 år, Pensionister, Uden arbejde i øvrigt, Arbejdsløse, Studerende, **Beskæftigede**
- **Flerfamiliehusstand?:** Bor der flere end en familie på adressen?
- **Antal personer i familie**
- **Husstandsindkomst kvintil:** Husstandsindkomsterne i de enkelte år er opdelt i kvintiler (baseret på alle husstande opdelt 5 lige store grupper) fra kvintil1 til **kvintil5**.
- **Urbaniseringsgrad for bopæl:** Hovedstadsområdet, Odense-Aalborg-Århus, Kommuner med by større end 10.000 indbyggere, **Kommuner med byer mindre end 10.000**
- **Andel ikke-vestlige etniske minoriteter i byområde (pct.)**

I logistisk regression kan indgå både kategoriske og kontinuerte variable. Metoden i regressionen er, at for de kategoriske variable måles sandsynligheden for at man bor i den aktuelle boligform når værdien af variabelen afviger fra en valgt referenceværdi. De valgte referenceværdier er vist ovenfor med fed og kursiv. For de kontinuerte variable (her 'Antal personer i familie' og 'Andel ikke-vestlige etniske minoriteter i byområde') måles hvor meget sandsynligheden øges når variabelen øges med 1.

I Figur 64 vises resultaterne af analysen med hensyn til forskelle i bolighypotek mellem danskere og forskellige etniske grupper, når man har korrigeret for de ovennævnte baggrundsvARIABLE.

Figur 64. Resultat af logistisk regression af faktorer som har haft betydning for at bo i ejerformer. Forskel i hyppighed mellem etniske minoriteter og danskere korrigeret for forskelle i baggrundsvariable.

Det ses, at når etniske minoriteter sjældnere har boet i parcelhuse er det ikke kun fordi de har haft lavere indkomst eller været yngre. Også når man korrigerer for baggrundsvariable har de etniske minoriteter sjældnere boet i parcelhuse. Nogle af årsagerne hertil vil blive belyst nærmere i et efterfølgende afsnit.

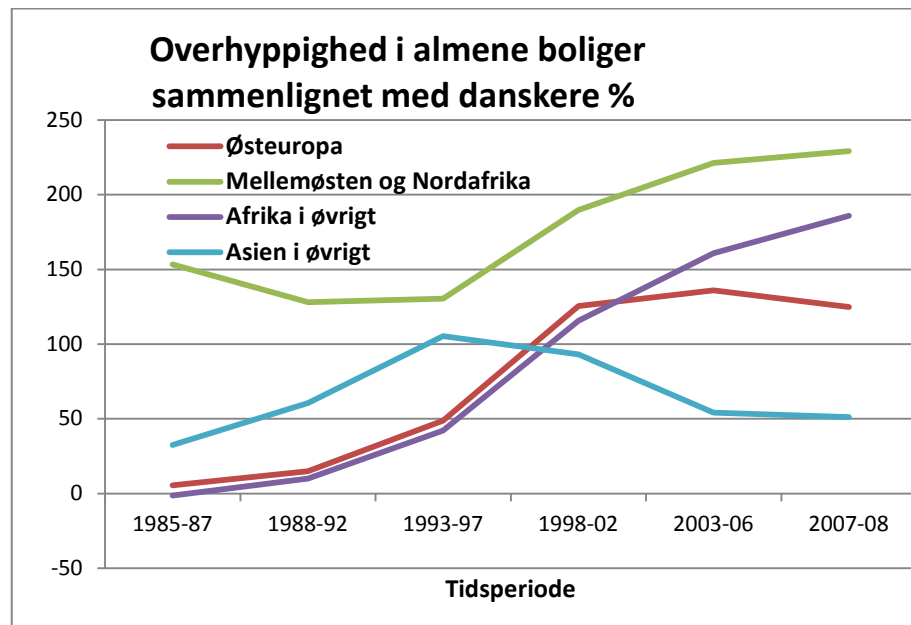
De etniske minoriteter har derimod relativt hyppigere været repræsenteret i ejerlejligheder. Det gælder især indvandrere fra Øvrige Asien, men ikke for Øvrige Afrika.

Andelsboligerne har i mange år været en vanskelig tilgængelig sektor for indvandrere, fordi boligerne har været prisreguleret og ofte er blevet fordelt til venner og familie til beboerne. Især etniske minoriteter fra Mellemøsten og Nordafrika og Øvrige Afrika har derfor mindre hyppigt kunne få adgang, mens indvandrere fra Østeuropa tilsyneladende har.

De etniske minoriteter er alle væsentligt overrepræsenterede i almene boliger og analysen viser således at det ikke kun er på grund af lavere indkomst mv. at mange indvandrere har været bosat her. Sandsynligheden for at indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika har boet alment har for hele perioden været mere end 2,5 gange større end for danskere uanset indkomst mv. Der må være en del familier med højere indkomst, især blandt de der kommer fra Mellemøsten og Nordafrika, som har været bosat i sektoren.

I modsætning til en tidligere analyse (Skifter Andersen 2006) viser denne, at etniske minoriteter også har haft en hyppigere bosætning i privat udlejning, hvilket kan have sammenhæng med at der ofte er meget små boliger i denne sektor. De har også hyppigere boet i ikke-selvstændige boliger.

De etniske minoriteters hyppigere bosætning i almene boliger har ændret sig en del over årene, som det fremgår af Figur 65.

Figur 65. Forskel i statistisk hyppighed mht. at bo i almene boliger mellem etniske minoriteter og danskere i forskellige tidsperioder korrigeret for forskelle i baggrundsvariable. Resultat af logistisk regression.

Sammenlignet med danskerne er de etniske minoriteters hyppigere bosætning i almene generelt boliger steget over tid, som vist i Figur 53. Danskeres repræsentation i almene boliger er ikke aftaget meget, så det er de etniske minoriteters der er steget, men analysen nedenfor indikerer, at det kan have sammenhæng med en ændring af den sociale sammensætning af danskere i almene boliger. I takt med at stadigt færre danskere i beskæftigelse og med gode indkomster er forsvundet fra den almene sektor er overrepræsentationen af de tilsvarende etniske minoriteter steget.

Det er især for indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika, som allerede havde en høj overhyppighed sammenlignet med danskerne i 1985-92, som er steget i slutningen af 90'erne. Også indvandrere fra Øvrige Afrika har haft en stærk stigning i overhyppighed, men startede på et lavere niveau. Indvandrere fra Øvrige Asien havde også i de første perioder stigende overhyppighed, men denne er aftaget efter 1993 og nede på 50 pct. i 2007-08. Indvandrere fra Østeuropa bosatte sig især i almene boliger efter 1996, hvilket kan skyldes at de mange indvandrere fra Balkan i 1995-96 rykkede videre til almene boliger efter de første 3 års obligatoriske spredning til kommunerne. Men overhyppigheden er ikke steget i den sidste periode. Det generelle billede er, at det især var i slutningen af 90'erne, at de etniske minoriteter blev overrepræsenteret i almene boliger.

Faktorer som bestemmer bosætning i almene boliger

I de følgende ser vi nærmere på hvilke baggrundsfaktorer der har været afgørende for, om danskere og etniske grupper har boet i almene boliger. Den hidtidige analyse er udvidet med nogle nye baggrundsvariable for de etniske minoriteter:

- **Familiens indvandringsperiode:** Det år den person i familien, der har været længst i landet, er indvandret: **Før 1985**, 85-1994, 1995-96, 1997-2004
- **Indvandringsmåde:** Indvandret selv (evt. sammen med familie), Familiesammenført med indvandrere, Familiesammenført med dansker, Efterkommer

- **Kommer fra 'flygtningelande':** Lande der overvejende har sendt flygtninge til Danmark ³

Der er lavet analyser for hver af de etniske grupper. Resultaterne af analyserne fremgår af Tabel 5.

Tabel 5. Resultater fra logistisk regression af faktorer, som har haft betydning for forskellige etniske gruppers bosætning i almene boliger. Overhyppighed (%) i forhold til referencesituation.

	Danmark	Østeuropa	Mellemøsten og Nordafrika	Afrika i øvrigt	Asien i øvrigt
Periode (1985-87)					
1988-92		10	4		-5
1993-97			35	24	36
1998-02		22	63	78	52
2003-06		27	49	124	31
2007-08		15	45	139	18
Familiens første indvandringsår (før 1985)					
1985-94		31	9	61	26
1995-96		51	18	38	13
1997-2004			18	21	-22
2005 -08		-59	-41	-15	-52
Indvandret selv					
Familiesammenført m indvandrere		31	12	65	36
Familiesammenført m dansker		-38	-47	-37	-35
Efterkommer		-32	-24	-21	-3
Fra flygtningeland		117	-10	152	185
Kvinde?	-8	-16	3	-14	-19
Aldersgruppe (15-29)					
30-44	18	13	-11	7	-8
45-59	17	33	-11	5	-2
60-	-16	3	-3		-3
Familietype (enlig u. børn)					
Enlig med børn	135	192	123	114	132
Par uden børn	-42	-13	28	-21	-5
Par med børn	-53	11	82	15	17
Flerfamilie husstand?	-66	-42	-25	-42	-40
Antal personer i familie	4	16	13	15	20
Husstandssocialgruppe (Beskæftigede)					
Børn og unge	15	-22			
Pensionister	120	81	107	81	70
Uden arbejde i øvrigt	43	15	28	0	29
Arbejdsløse	42	43	33	36	61
Studerende	-14	7	8	-5	31
Husstandsindkomst kvintiler (Kvint 5)					
Kvint 1	227	216	179	109	175
Kvint 2	223	228	209	156	206
Kvint 3	191	191	178	155	147
Kvint 4	116	126	109	98	85
urban eller rural (By mindre end 10.000 indb.)					
Hovedstadsområdet	93	170	94	114	164
Odense, Aalborg og Århus	173	334	410	617	378
By større end 10.000 indb.	126	316	189	352	235
Nagelkerke R2	,34	,24	,15	,34	,29

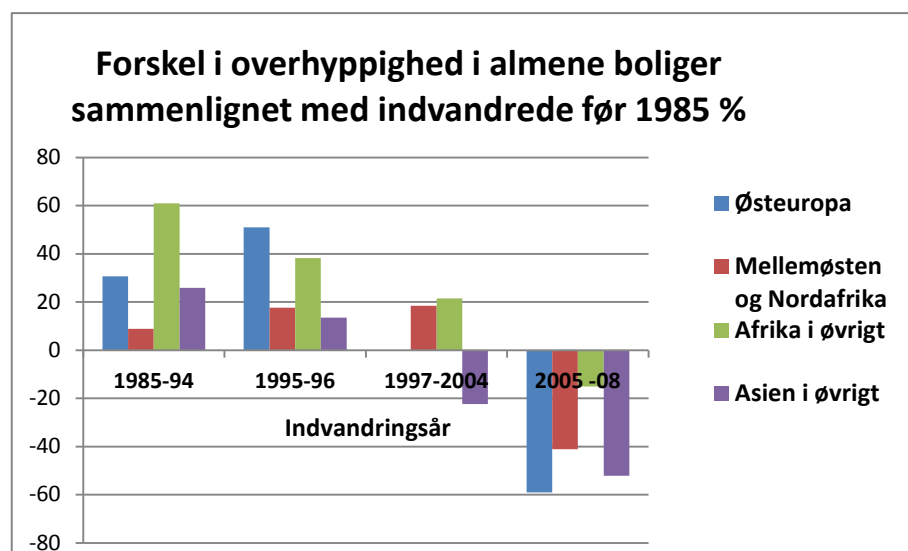
Note: Alle de viste faktorer har en signifikans på under 0,05.

³ Inkluderet i flygtningelande er statsløse, Somalia, Afghanistan, Myanmar, Sri Lanka, Irak, Iran, Libanon (palæstinensere), Palæstina og Vietnam. Desuden er alle indvandrere fra Jugoslavien, og de lande det blev opdelt i, medtaget, hvis de indvandrede i 90'erne.

Det fremgår af sidste linje (Nagelkerke R_2), at de statistiske modeller har en ret høj forklaringsværdi med hensyn til at bo i almene boliger for alle grupperne, måske på nær Mellemøsten og Nordafrika.

Det ses, at for alle etniske landegrupper har det haft stor betydning hvordan de er kommet til landet, og om de er kommet som flygtninge eller indvandre-re. For tre af grupperne har flygtningefamilier haft en langt større hyppighed i almene boliger (over dobbelt så ofte). Kun for indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika har indvandrere oftere boet i almene boliger end flygtningefamilier. I forhold til familier, som indvandrede før 1985,

I en 'integrationsteoretisk' sammenhæng har det interesse, hvorvidt der over tid er sket en større spredning af indvandrere på boligmarkedet og en mindre koncentration i almene boliger. I analysen ses dels på, hvad det betyder om familien har været lang eller kort tid i Danmark, og dels på forskellen mellem efterkommere og indvandrere, der er kommet selv eller er familie-sammenført med danskere eller andre indvandrere. I Figur 66 er vist tallene fra Tabel 5, som viser hyppigheden for indvandrede familier med forskellig indvandringsperiode sammenlignet med indvandrede før 1985.

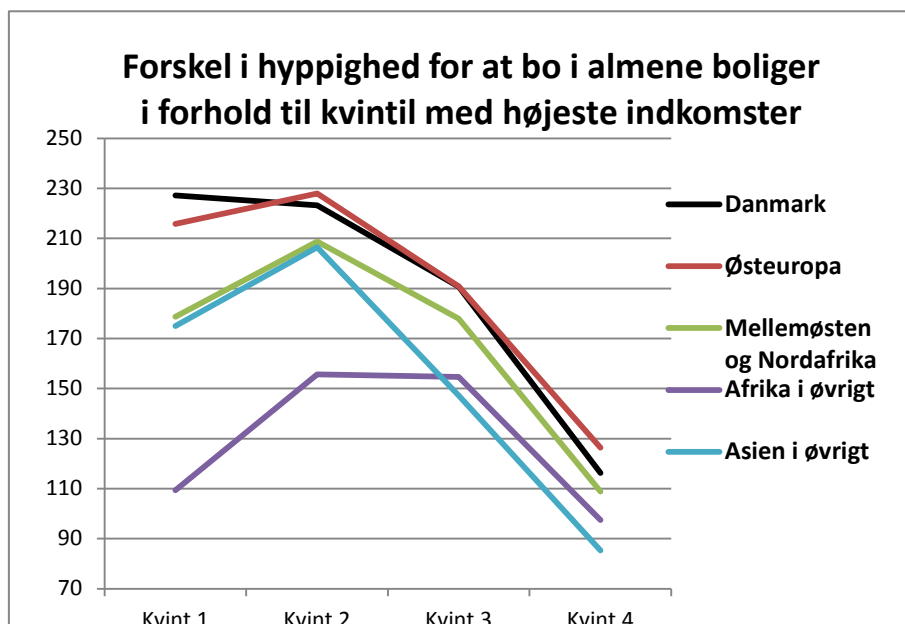
Figur 66. Øget hyppighed mht. at bo i almene boliger mellem ikke-vestlige etniske minoriteter med forskellig indvandringsperiode målt i forhold til indvandrede før 1985. Resultat af logistisk regression (Data fra Tabel 5).

Figuren viser at sammenlignet med de tidligst indvandrede før 1985 har næsten alle senere indvandrede, før 2005, haft en overhyppighed for bosætning i almene boliger. Dette kan fortolkes på to måder. Den ene er, at de først indvandrede med tiden har forladt den almene sektor. Den anden at senere indvandrere i højere grad har bosat sig alment. Den tidligere analyse af startbosætningen ved indvandringen (Tabel 2) viste imidlertid, at indvandre-re umiddelbart efter ankomsten sjældnere bosatte sig alment i de senere pe-rioder end i 1985-94. De kan dog så have flyttet til almene boligområder i de efterfølgende år. Men foreløbigt tyder det på, at de indvandrere, der har boet længst tid i landet også boede sjældnere i almene boliger. Det gælder især for de der kommer fra Øvrige Afrika, hvor der er en systematisk stigende overhyppighed for de senere indvandrede frem til 2004. Den største overhyppighed for indvandrere fra Østeuropa findes for indvandrede i 1995-96. Efter 2004 er udviklingen vendt, idet disse indvandrere ret sjældent er blevet bosat alment, jvf. Tabel 2. For etniske minoriteter fra Øvrige Asien er der for indvandrede efter 1997 en lavere hyppighed i almene boliger. Det er de der kom i 1985-94 der oftest har boet alment over hele perioden.

Det fremgår af Tabel 5, at det især er de familiesammenførte med andre indvandrere, der har boet alment. Det gælder i lidt mindre grad etniske minoriteter fra Mellemøsten og Nordafrika. Familiesammenførte med danskere har haft en væsentligt lavere bosætningshyppighed i almene boliger. Et andet interessant resultat er, at efterkommere alt andet lige sjældnere har været bosat i almene boliger.

Blandt de etniske minoriteter har familier med børn oftere boet alment end de enlige, mens det for danskerne har været omvendt, bortset fra de enlige forsørgere. Især blandt indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika har børnefamilier rigtigt ofte bosat sig i almene boliger sammenlignet med de enlige. Også par uden børn i denne gruppe har en overhyppighed i almene boliger. Både blandt danskere og etniske minoriteter har husstande sammensat af flere familier sjældnere boet i almene boliger, men store familier har relativt ofte gjort det. For etniske minoriteter fra Mellemøsten og Nordafrika og Øvrige Asien har det oftest været helt unge, som boede alment, mens det blandt etniske minoriteter fra Østeuropa og Øvrige Afrika, ligesom for danskerne, sjældnest er de unge og de ældre, der har boet i almene boliger.

Sammenlignet med husstande, der har personer i beskæftigelse, har alle danske familier uden arbejde hyppigere boet i almene boliger. Det har de også gjort blandt de etniske minoriteter, men forskellene i forhold til de beskæftigede har oftest været mindre. Forklaringen er at de beskæftigede indvandrere relativt oftere har boet i almene boliger end danskerne. Dette afspejler sig også når man ser på forskelle mellem indkomstgrupper. Tallene fra Tabel 5 er brugt til at lave Figur 67. Forskel i hyppighed mht. at bo i almene boliger mellem forskellige indkomstgrupper for forskellige etniske grupper. Resultat af logistisk regression (Data fra Tabel 5), der viser den statistiske overhyppighed for at bo i almene boliger for forskellige indkomstkventiler set i forhold til den højeste indkomstkventil (baseret på alle husstande opdelt 5 lige store grupper).

Figur 67. Forskel i hyppighed mht. at bo i almene boliger mellem forskellige indkomstgrupper for forskellige etniske grupper. Resultat af logistisk regression (Data fra Tabel 5).

For danskerne har der været en høj overhyppighed for de lavere indkomstkventiler i forhold til den højeste indkomstgruppe, hvilket betyder at der har været en høj grad af ejerformssegregation (indkomstsegmentering) mellem indkomstgrupper. For de etniske minoriteter adskiller kvintil 5 sig også markant fra de øvrige, men afstanden har været mindre bortset fra østeuropæerne. Især for etniske minoriteter fra Øvrige Afrika har der været mindre for-

skel mellem høj- og lavindkomstgrupper. Der har desuden været mindre forskel mellem de tre første kvintiler indbyrdes og den indkomstgruppe, der har haft størst overhyppighed er kvintil 2. Dette er et tegn på at også etniske minoriteter med lidt bedre indkomster har bosat sig i almene boliger.

Geografisk set er bosætning i almene boliger oftere sket i de mere urbaniserede områder, hvor der også er en større andel af almene på boligmarkedet, set i forhold til de mindre urbaniserede kommuner. Alt andet lige (indkomst mv.) har danskerne haft den største hyppighed i de tre største provinsbyer efterfulgt af andre større provinsbyer, men der har også været en markant overhyppighed i Hovedstadsregionen. For de etniske minoriteter har overhyppigheden generelt været større i alle de urbaniserede områder, men mest i de større og største provinsbyer.

Ændring i den almene bosætning over tid

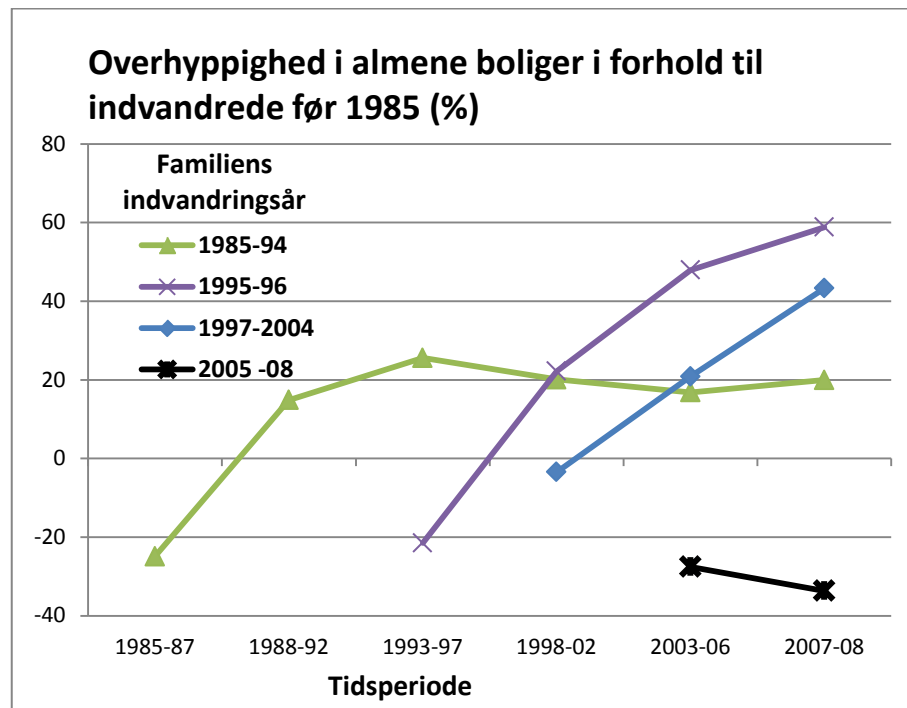
For at belyse om de faktorer, der bestemmer om de etniske minoriteter bor alment, har ændret sig over tid, er der gennemført statistiske analyser for seks forskellige tidsperioder. Resultaterne er vist i Tabel 6.

Tabel 6. Resultater fra logistisk regression af faktorer, som i forskellige tidsperioder har haft betydning for ikke-vestlige etniske gruppers bosætning i almene boliger. Overhyppighed (%) i forhold til referencituation.

	1985- 87	1988- 92	1993- 97	1998- 02	2003- 06	2007- 08
Etnisk gruppe (Øvrige Asien)						
Østeuropa	22	20	6	13	29	26
Mellemøsten og Nordafrika	87	66	45	68	86	88
Afrika i øvrigt			-2	31	78	103
Familiens første indvandringsår (før 1985)						
1985-94	-25	15	26	20	17	20
1995-96			-21	22	48	59
1997-2004				-3	21	43
2005 -08					-28	-34
Indvandret selv						
Familiesammenført m indvandrer	16	11	18	21	20	19
Familiesammenført m dansker	-22	-33	-33	-32	-27	-19
Efterkommer	-76	-50	-37	-39	-42	-33
Fra flygtningeland	116	59	79	81	82	73
Kvinde?	-3		-2	-7	-11	-10
Aldersgruppe (15-29)						
30-44	-14	-3	-3	-3	7	13
45-59	-18	-7		4	21	36
60-	-30		14	4	3	16
Familietype (enlig u. børn)						
Enlig med børn	131	169	144	105	97	118
Par uden børn	50	35	9	3	-14	-13
Par med børn	98	103	54	27	4	-6
Sammensat husstand?	-11	-27	-35	-41	-52	-46
Antal personer i familie	5	3	10	9	7	12
Husstandssocialgruppe (Beskæftigede)						
Børn og unge				-24		-51
Pensionister	89	78	69	60	79	95
Uden arbejde i øvrigt		6	12	13	29	13
Arbejdsløse	19	25	17	26	57	57
Studerende		11		11	4	5
Husstandsindkomst kvintiler (Kvint 5)						
Kvint 1	130	133	120	98	125	126
Kvint 2	131	141	150	114	139	130
Kvint 3	139	144	135	104	112	105
Kvint 4	114	112	96	67	69	63
Urban eller rural (By mindre end 10.000 indb.)						
Hovedstadsområdet	-29	-29	-9	-15	-15	-11
Odense, Aalborg og Århus	75	81	189	139	90	70
By større end 10.000 indb.	-6	62	179	116	96	92
Andel ikke-vestlige i område	8	11	11	9	9	8
Nagelkerke R2	,34	,46	,46	,48	,48	,48

Note: Alle de viste faktorer har en signifikans på under 0,05.

I tabellen vises bl.a. overhyppigheden for almen bosætning for familier indvandret i forskellige perioder, sammenlignet med de tidligst indvandrede før 1985. Disse tal er illustreret i Figur 68.

Figur 68. Øget statistisk hyppighed mht. at bo i almene boliger for ikke-vestlige etniske minoriteter med forskelligt indvandringsperiode målt i forhold til indvandrede før 1985. Resultat af logistisk regression (Data fra Tabel 6)

De indvandrere, der kom til Danmark i 1985-94, boede i de allerførste år noget sjældnere i almene boliger end de første indvandrede før 1985, men de overhalede dem hurtigt til et niveau 20 pct. over, hvor de har ligget i hele den efterfølgende tid frem til 2008. De efterfølgende indvandrede i 1995-96 og 1997-2004 er ligeledes startet på et lavere niveau, men har efterfølgende fået en stærkt øget hyppighed i almene boliger. Til et niveau langt over de først indvandrede. Kun indvandrede efter 2005 har vist et andet mønster med lav og faldende repræsentation i almene boliger.

Som vist i Tabel 2 var der en mindre sandsynlighed efter 1995 for at indvandrede bosattes i almene boliger ved indvandringstidspunktet. Analysen tyder derfor på, at de ældste indvandreres bosætning i almene boliger over tid aftager målt i forhold til de senere indvandrede. Det samme kan siges, når man sammenligner indvandrede fra 1985-94 med indvandrede fra 1995-96.

Over hele perioden har indvandrere fra flygtningelande langt oftere boet i almene boliger og niveauet har ikke ændret sig siden 1993. Det er oftest de familiesammenførte med andre indvandrere, som har boet i almene boliger, mens efterkommere og familiesammenførte med danskere sjældnere har gjort det, og disse forskelle har været relativt konstante over tid.

Det er i alle perioderne etniske minoriteter fra Mellemøsten og Nordafrika, der været overrepræsenteret i almene boliger, og forskellene til de andre grupper er endnu større end tidligere vist i Figur 55 når man korrigerer for forskelle i baggrundsvARIABLE som vist i tabellen. Men konklusionen om, at etniske minoriteter fra Øvrige Afrika har øget deres tilstedeværelse stærkt i sidste del af perioden bekræftes også her. Etniske minoriteter fra Øvrige Asien har den laveste hyppighed.

Analysen viser, at der i de første perioder var flere unge i almene boliger end for de øvrige aldersgrupper, men dette ændredes over tid og i de sidste perioder efter 2000 var det de 45-49 årige, der havde den højeste repræsentation.

Overrepræsentationen af børnefamilier var stor i starten, men er også aftaget med årene og helt forsvundet i den seneste periode. Dette tyder på at mange enlige etniske minoriteter nu bor i boligerne. Den samme udvikling på et lavere niveau er sket for par med børn. De væsentlige og konstante forskelle mellem børnefamilier og enlige uden børn over tid, der tidligere er vist i Figur 57, må således forklares ved udviklingen i de forskellige baggrundsvariable, fx andelen af familiesammenførte i forhold til enlige indvandrere og indkomstfordelingen.

Etniske minoriteter uden arbejde har været overrepræsenterede i almene boliger i forhold til beskæftigede over hele forløbet med en stigende tendens, især for arbejdsløse på understøttelse. Denne stigning skyldes ikke en faldende repræsentation af beskæftigede. Pensionister (inkl. Førtidspension) har over alle årene været mest overrepræsenteret og på næsten samme niveau i alle årene.

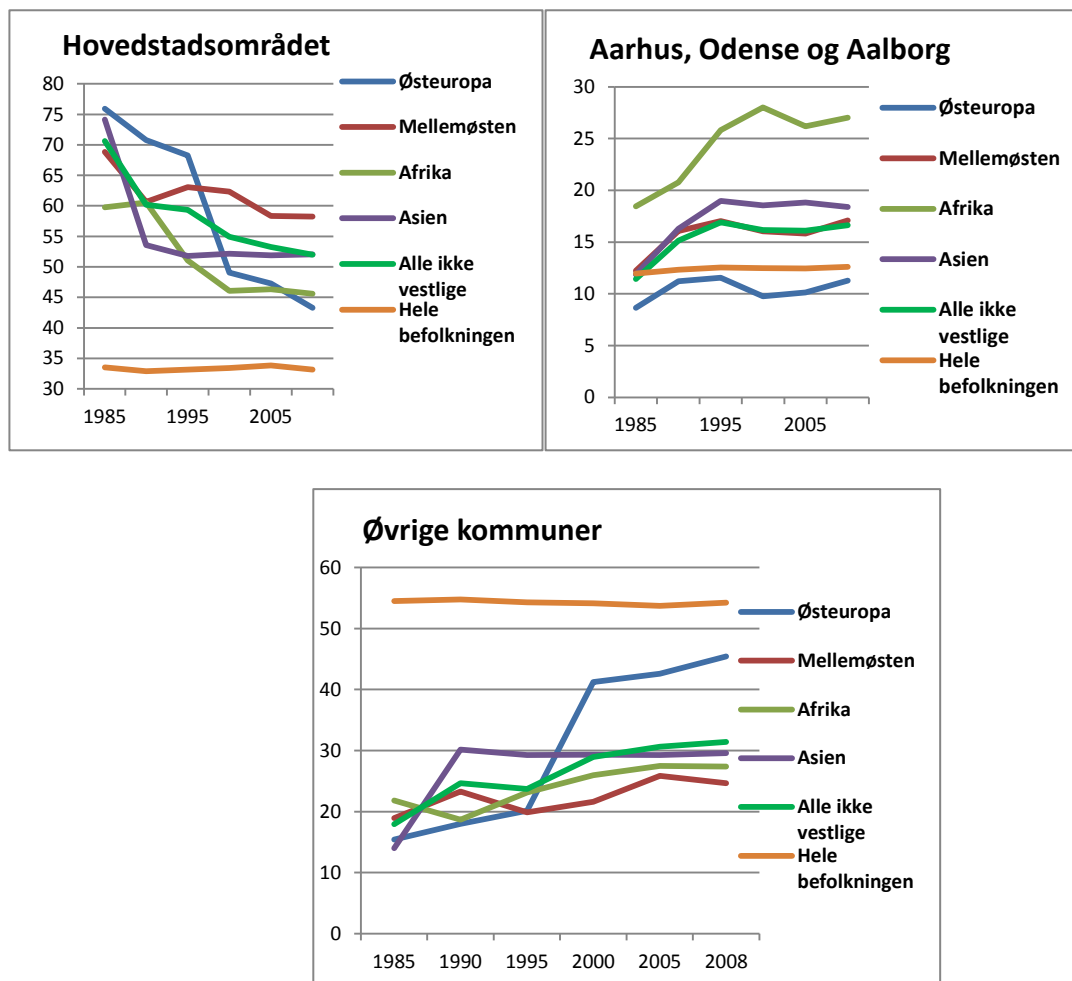
De økonomiske forskelle mellem indvandrerfamilier i almene boliger og andre indvandrere har også ændret sig i perioderne. I perioden 1985-92 havde de tre laveste kvintiler næsten samme hyppighed i almene boliger målt i forhold til de højeste indkomster. Bortset fra en stigning i Kvintil 2's overrepræsentation i 1993-97, så har der været en faldende tendens i de efterfølgende år frem til 2000. Analysen tyder på, at indkomstsegmenteringen mellem almene boliger og andre boliger blev mindre i disse år for de etniske minoriteter. I starten af 00'erne skete der imidlertid en ændring, idet forskellen mellem de tre nederste kvintilers repræsentation og de to øverste steg. Den mulige forklaring er, at en del af de mere velstående her forlod de almene boliger, men dette undersøges nærmere nedenfor.

Den tidligere viste overhyppighed i almene boliger i de tre store provinsbyer og andre større provinsbyer går især tilbage til perioden fra 1993 til 2002. Forskellene i forhold til Hovedstadsregionen og de mindre urbaniserede kommuner er stadig høje, men aftaget i de senere perioder. I Hovedstadsregionen har de etniske minoriteter været underrepræsenteret i hele perioden, men mindre i den sidste tid.

Udviklingen i den geografiske koncentration af etniske minoriteter

Udviklingen i den geografiske placering af de etniske minoriteter

Koncentration og segregering af etniske minoriteter har en sammenhæng med i hvor høj grad de har bosat sig i forskellige dele af landet. I Figur 69 ses hvor stor en andel af de forskellige grupper der over tid har boet i hhv. Hovedstadsområdet, de tre største provinsbyer og i de øvrige kommuner sammenlignet med hele befolkningens fordeling

Figur 69. Andelen (%) af forskellige landegrupper, som bor i hhv. Hovedstadsområdet, de tre største provinsbyer og i de øvrige kommuner sammenlignet med hele befolkningen.

Mere end halvdelen af hele befolkningen var bosiddende i de øvrige kommuner i 2008, mens det kun var ca. 30 pct. af de ikke-vestlige etniske minoriteter. Over halvdelen af disse bor i Hovedstadsregionen mod kun hver tredje blandt hele befolkningen. Tidligere var det imidlertid en endnu større andel af de etniske minoriteter, som boede i Hovedstaden. For alle grupperne er der således sket et fald. Det gælder især for indvandrere fra Øvrige Afrika, og for asiaterne i perioden frem til år 2000. For indvandrere fra Mellemøsten mv. skete der også et større fald i de første år, mens ændringerne siden år 1990 har været små. I de store provinsbyer voksede andelen af de etniske minoriteter frem til 1995, men ikke så meget derefter. Kun afrikanerne, heraf

mange somaliere, fortsatte med at øge andelen frem til 2000 og er den gruppe der er mest koncentreret i de tre provinsbyer.

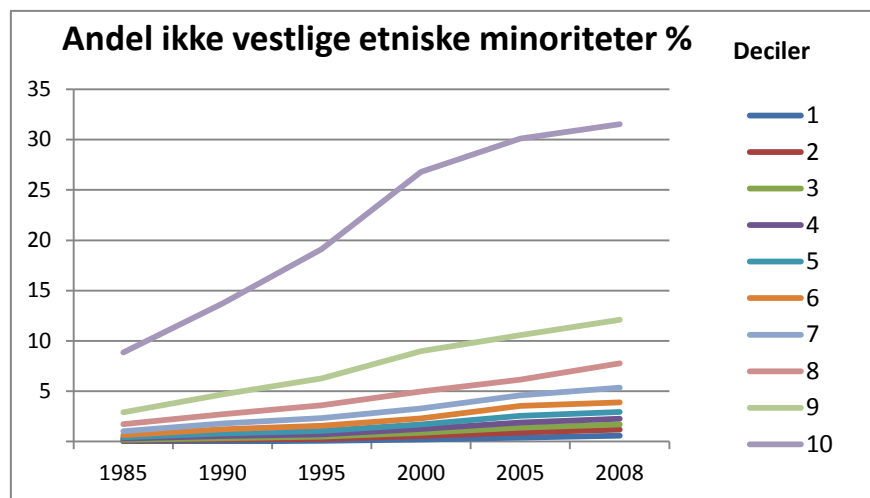
I de øvrige kommuner bor der generelt en noget mindre andel af indvandrere end af hele befolkningen, men andelen er forøget væsentlig siden 1985. Det gælder især østeuropæere, hvor Danmark i 1996 modtog en stor gruppe flygtninge fra Bosnien, der i vid udstrækning blev spredt ud mellem kommunerne. Indførelsen af det nye kvotesystem for asylansøgere i 1998 må også have haft betydning her.

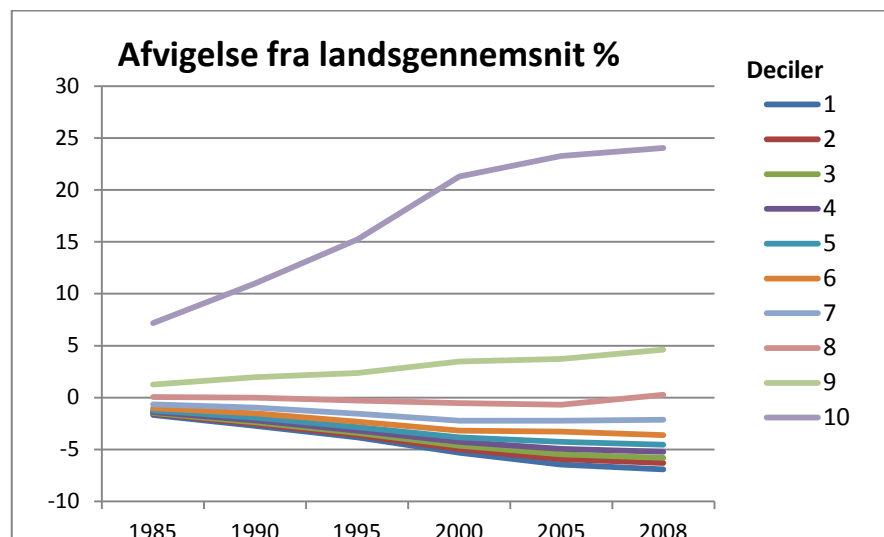
Udviklingen af byområder med mange etniske minoriteter

Gennem de sidste 30 år er andelen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig baggrund vokset fra under 2 til over 7 pct. af befolkningen. Samtidig er den rumlige koncentration af disse etniske minoriteter også vokset.

Analysen i det følgende er baseret på SBI's database over hele befolkningen, hvor befolkningssammensætningen i 9.000 by- og boligområder er beregnet for hvert femte år, som beskrevet i dataafsnittet.

Udviklingen i andelen af etniske minoriteter er nedenfor opgjort ved at opdele områderne i deciler efter andelen af ikke-vestlige etniske minoriteter i området. Decil 1 er områder (med en tiendedel af befolkningen), hvor der er færrest etniske minoriteter og decil 10 har de fleste.

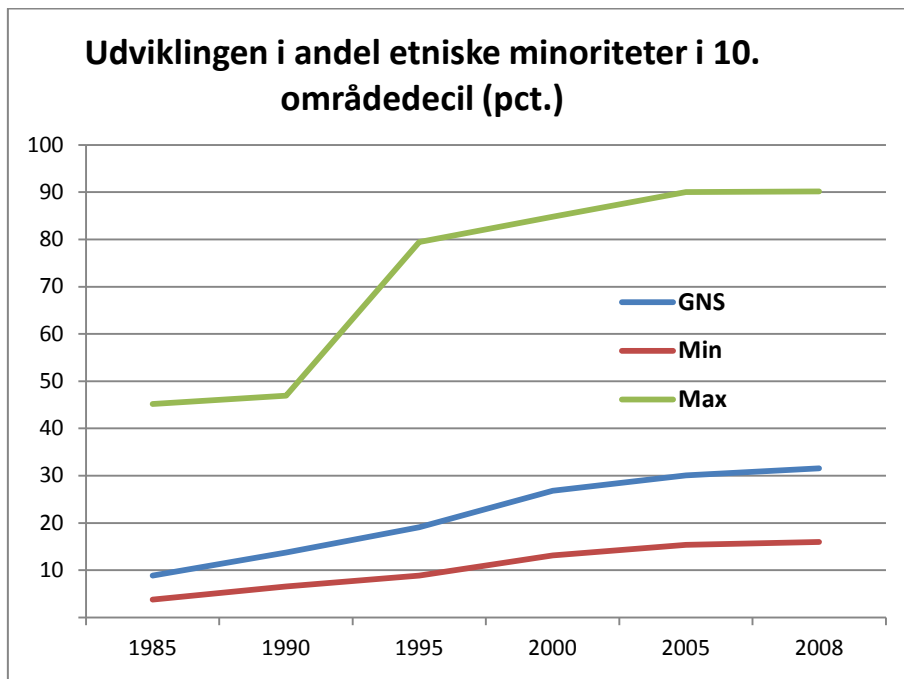
Figur 70. Udviklingen i andelen af ikke-vestlige indvandrere og efterkommere (pct.) i geografiske områder opdelt i deciler efter andelen af indvandrere, samt forskellen mellem udviklingen i områderne og den gennemsnitlige andel af etniske minoriteter.

Den øverste graf i Figur 70 viser udviklingen i den gennemsnitlige andel af ikke-vestlige etniske minoriteter i hver af de 10 deciler. Det ses, at i decil 10, de mest indvandrertrætte områder, er den gennemsnitlige andel steget fra under 10 pct. til over 30 pct. fra 1985 til 2008. I decil 9 er den steget fra 1,7 pct. til 12 pct.

I den nederste figur er den gennemsnitlige andel i hele landet af de samme minoriteter fratrasket, således at udviklingen i forhold til hele landet er illustreret. Det ses, at relativt set er der kommet færre indvandrere i størsteparten af områderne (decil 1-7), et af decilerne (8) har fulgt den gennemsnitlige udvikling, og 2 af decilerne, 9 og 10, har haft en relativt øget andel. Især i de ti procent mest indvandrertrætte områder er der sket en øget koncentration.

Figuren viser også, at det især er i perioden før år 2000 at koncentrationen fandt sted. I 2000 til 2008 er andelen etniske minoriteter i decil 10 kun øget med 1,8 procentpoint i forhold til den generelle udvikling.

Den gennemsnitlige udvikling i decil10 områderne er imidlertid en følge af en større ændring i de allermest indvandrertrætte områder, som det fremgår af Figur 71.

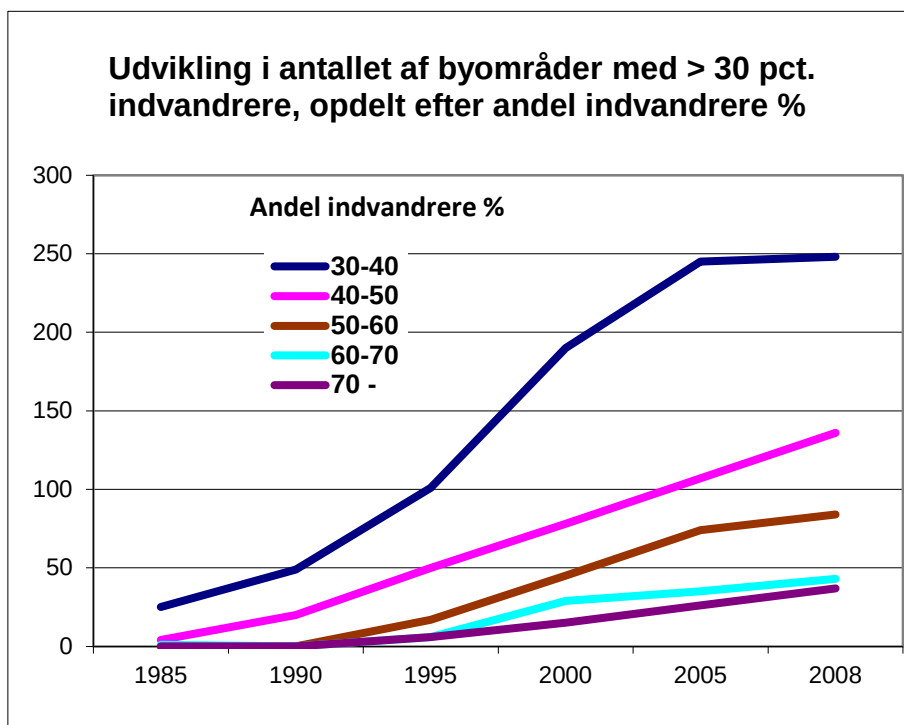

Figur 71. Udviklingen i den gennemsnitlige andel af etniske minoriteter fra ikke-vestlige i decil10, samt den maksimale og mindste andel i områderne.

Det ses også, at nogle af områderne i Decil10 har et relativt lavt niveau på kun 15-20 pct. etniske minoriteter i 2008.

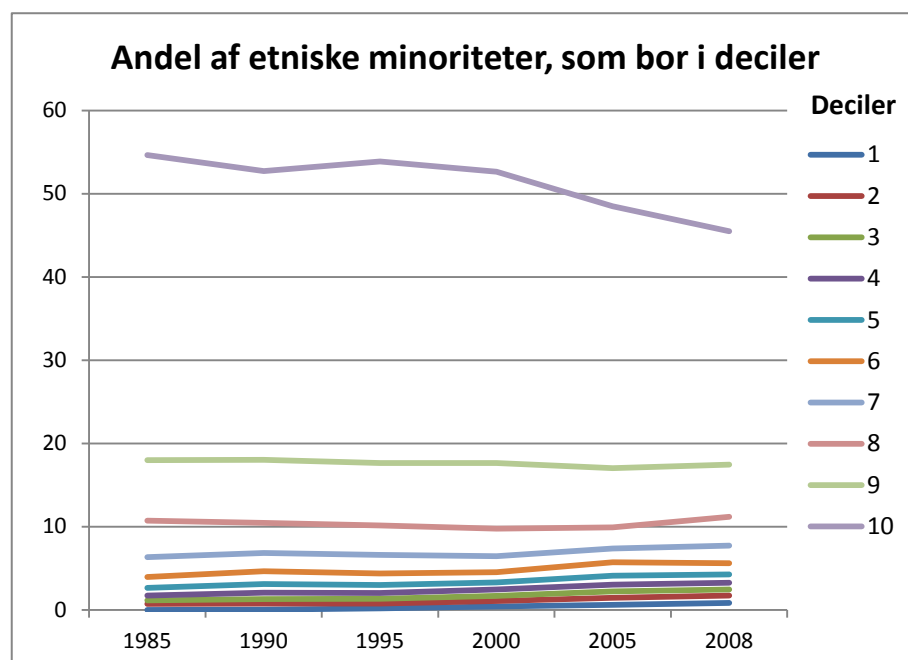
Som beskrevet i dataafsnittet er Danmark i undersøgelsen delt op i ca. 9.000 områder. Af disse var der i 2008 ca. 550 områder, som havde mere end 30 pct. etniske minoriteter fra ikke-vestlige lande. I Figur 72 er vist udviklingen i antallet af områder med mere end 30 pct.

Den maksimale andel af etniske minoriteter i områderne er øget fra 40-50 pct. i 1985 til 90 pct. i 2008. Det er især i 1990-95, at nogle boligområder modtog mange indvandrere og fik en høj koncentration af etniske minoriteter.

Figur 72. Udviklingen i antallet af områder med mere end 30 pct. etniske minoriteter af ikke-vestlig herkomst.

Allerede i 1995 var der 6 områder med mere end 70 pct. ikke-vestlige etniske minoriteter. Dette er steget til 37 i 2008. Der er 164 områder, hvor andelen var mere end 50 pct. i 2008.

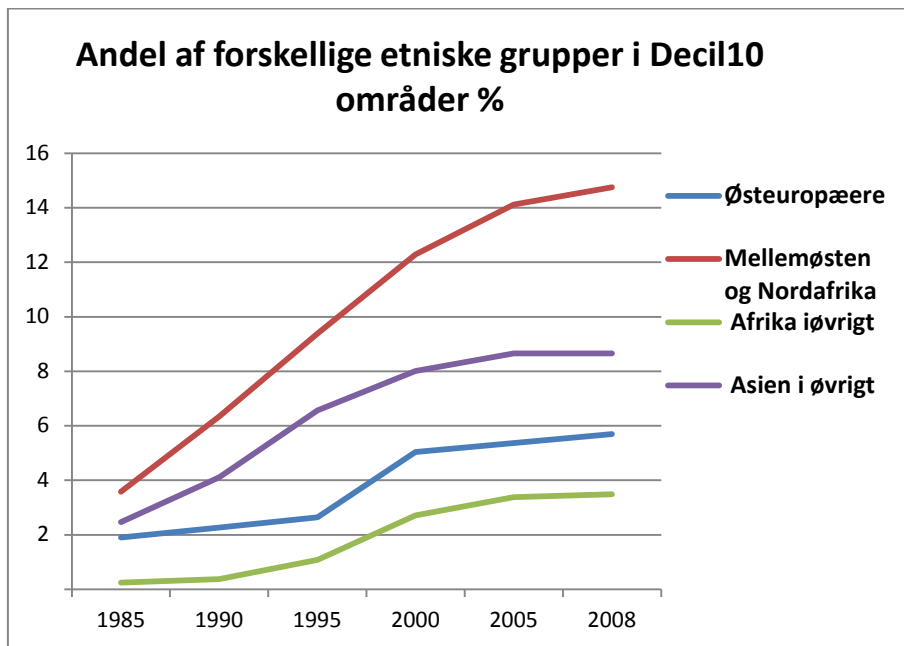

Figur 73. Fordelingen af etniske minoriteter fra ikke-vestlige lande på områdedeciler

Selvom der er kommet flere områder med mange etniske minoriteter, er det ikke ensbetydende med at de er blevet mere geografisk skævt fordelt. I Figur 73 er de etniske minoriteter fordelt på de 10 områdedeciler. Det ses, at en meget stor del af dem, ca. halvdelen, bor i decil10-områder. Men andelen har været faldende over årene – især efter 2000. Dette tyder på at segregationen af etniske minoriteter er faldet over tid, hvilket også fremgår af analyserne nedenfor og af tidligere undersøgelser (Damm og Schultz-Nielsen m.fl., 2006). Udviklingen i antallet af områder med stor koncentration er således først og fremmest en følge af væksten i antallet af ikke-vestlige etniske minoriteter i Danmark.

Etniske grupper i Decil10 områder

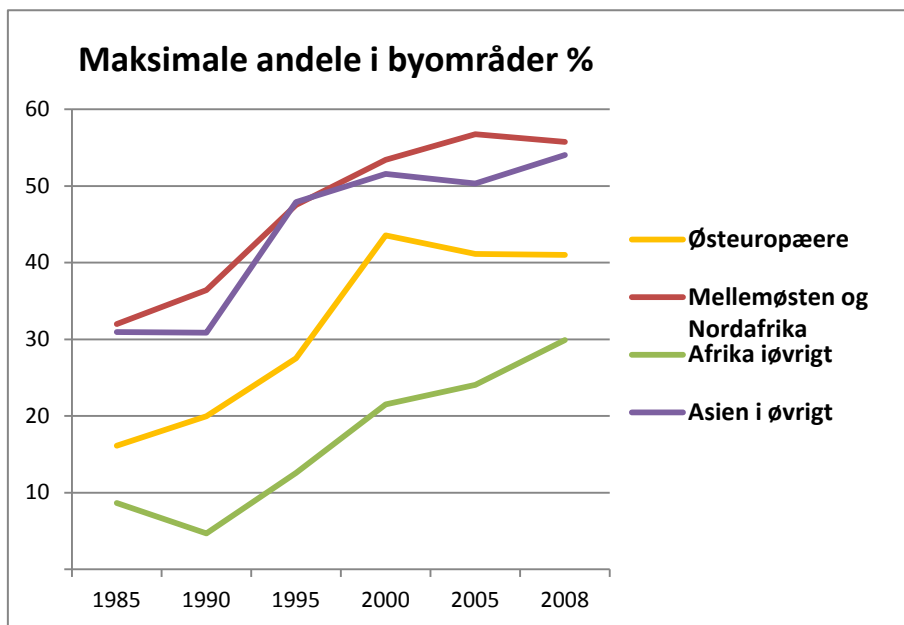
Som det fremgår af kapitlet om indvandringen udgør etniske minoriteter fra de muslimske lande i Nordafrika og Mellemøsten den største gruppe efterfulgt af østeuropæere, andre asiater og andre afrikanere. I Figur 74 er vist udviklingen i hvor stor en andel disse grupper har udgjort af beboerne i Decil10 områder.

Figur 74. Andelen af beboere (%) i Decil10 områder, som stammer fra forskellige grupper af lande.

Det ses, at beboersammensætningen, som et gennemsnit, har været temmelig spredt på de fire grupper, men at etniske minoriteter fra de muslimske lande har udgjort den største gruppe med en vækst fra 4 til 14 pct. fulgt af etniske minoriteter fra det øvrige Asien. Andelen af Østeuropæere steg især i 1996, hvor et stort antal bosniere fik asyl i Danmark.

Den maksimale koncentration af de forskellige landegrupper i enkelte byområder er også vokset – især frem til år 2000 (Figur 75).

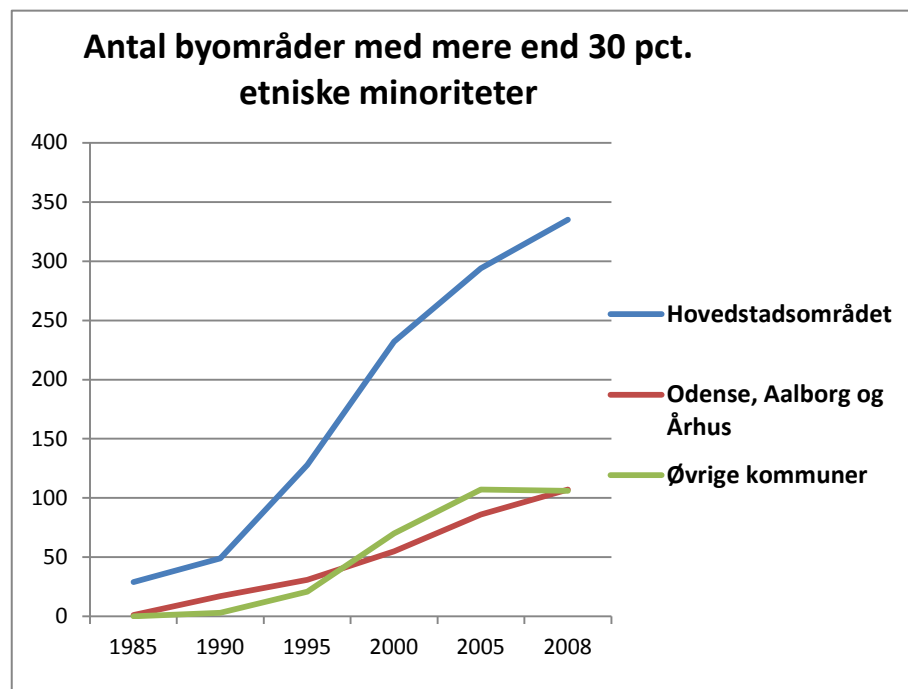

Figur 75. Den højeste andel af beboere (%) fra de forskellige landegrupper i enkelte byområder

Den maksimale koncentration af grupperne har en sammenhæng med udviklingen i de enkelte grupperes gennemsnitlige andel. Der er flest indvandrede fra Mellemøsten mv. og den største andel af denne gruppe i et enkelt byområde er steget fra lidt over 30 pct. i 1985 til lidt under 60 pct. i 2005. Også de øvrige fra Asien har opnået stor repræsentation i enkelte byområder med op til 55 pct. Enkelte områder har haft en høj repræsentation af østeuropæere.

Koncentration i forskellige dele af landet

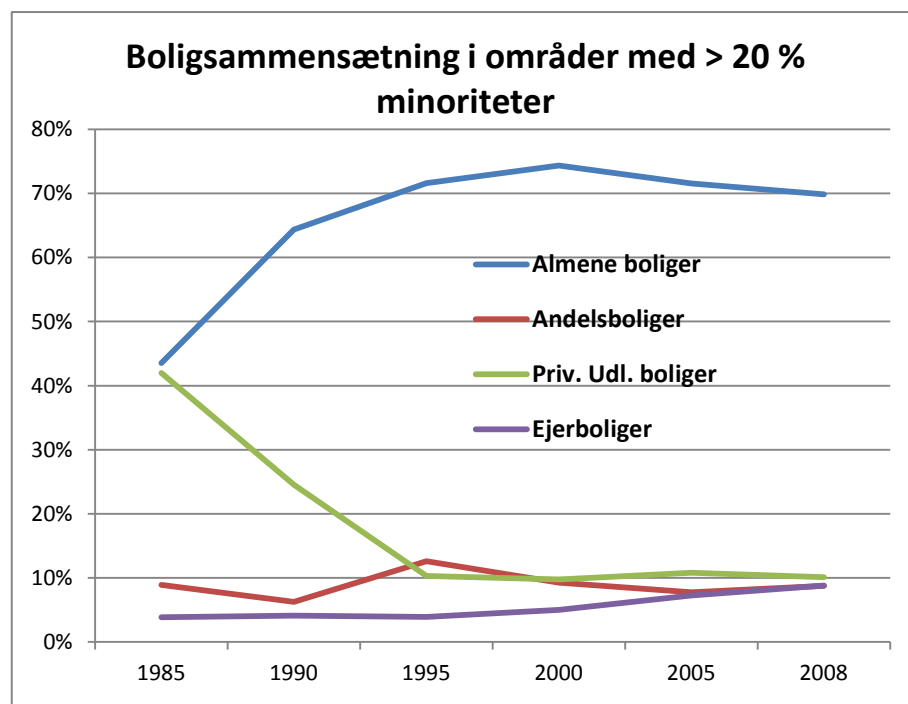
Den generelle forøgelse af antallet af etniske minoriteter har imidlertid i alle dele af landet medført en forøgelse af antallet af byområder med mange etniske minoriteter. I Figur 76 ses udviklingen i antallet af byområder med mere end 30 pct. etniske minoriteter fra ikke-vestlige lande.

Figur 76. Antallet af byområder med mere end 30 pct. etniske minoriteter fra ikke-vestlige lande.

Det er især i Hovedstadsområdet antallet er øget. Der var i 2008 335 byområder med mere end 30 pct. etniske minoriteter, heraf havde de 83 områder 50 pct. eller mere.

Udviklingen i boligsammensætningen i byområder med mere end 20 pct. etniske minoriteter ses i Figur 77.

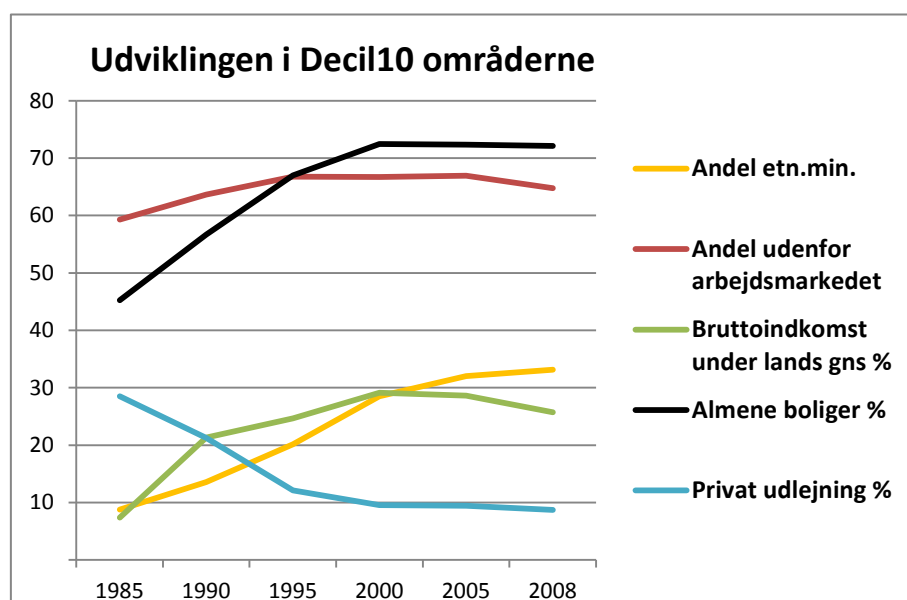

Figur 77. Sammensætningen af boligmassen i byområder med mere end 20 pct. etniske minoriteter.

De relativt få områder i midten af 80'erne med mere end 20 pct. etniske minoriteter var ofte placeret i ældre byområder med en del privat udlejning, fx på Vesterbro i København. Men det stigende antal nye områder var domineret af nyere almene boliger, samtidigt med at de etniske minoriteter blev udsaneret i forbindelse med byfornyelsen. I midten af 90'erne var det kun 10 pct. af boligerne i områderne, som var privat udlejning. På samme niveau var andelen af andelsboliger, som også er faldet efter 1995. Ejerboligerne har udgjort den mindste andel af boligerne, men deres andel har været svagt stigende over tid. De almene boliger udgør mere end 70 pct., men deres andel har været svagt faldende siden 2000.

Udviklingen i de 10 pct. mest indvandrer-tunge områder (Decil10)

Det er ikke de samme byområder i 2008, der havde relativt flest etniske minoriteter, som i 1985. Det fremgår af Figur 78, at der i 1985 kun var relativt få almene boliger i områderne, mens de i 2008 indeholder mere end 70 pct. De første grupper af indvandrere før 1990 bosatte sig i højere grad i private udlejningsboliger beliggende i centrum af de større byer, mens de senere flyttede til almene boliger, ligesom senere indvandrede gjorde dette.

Figur 78. Udviklingen i de byområder, der havde flest etniske minoriteter, med hensyn til boligsammensætning (andel af almene boliger og privat udlejning), andele voksne beboere (18 + år) uden for arbejdsmarkedet og deres bruttoindkomst sammenlignet med landsgennemsnittet.

Allerede i 1985 var de mest indvandrer-tætte områder steder med flere udenfor arbejdsmarkedet end normalt. Små 60 pct. af beboerne i områderne var således ikke i arbejde, mens landsgennemsnittet var 48 pct. Især frem til 1995 øges andelen uden arbejde både absolut og relativt, men herefter stagnerede den, og fra år 2000 er den faldet relativt i forhold til landsgennemsnittet. Den samme udvikling kan aflæses af udviklingen i bruttoindkomsterne sammenlignet med landsgennemsnittet. I 1985 havde områderne en indkomst på 7 pct. under gennemsnittet. Denne forskel steg til 29 pct. i år 2000, men er derefter faldet – især i 2005-2008.

Statistisk analyse af faktorer, som har bestemt væksten den etniske koncentration i byområder

Senere i rapporten ser vi på hvordan danskeres og etniske minoriteters flytteadfærd konkret har påvirket udviklingen henimod flere byområder med koncentration af etniske minoriteter. I dette afsnit undersøges hvordan nogle overordnede faktorer har påvirket udviklingen for de enkelte byområder.

I den amerikanske forskning om etnisk segregation (Quercia og Galster 2000, Galster et. al. 2007, Galster et. al. 2010), er peget på, at når andelen af beboere i et byområde med anden etnisk baggrund end hvid europæisk kommer over en vis størrelse – en såkaldt threshold – så sker der en selvforstærkende vækst i andelen af etniske minoriteter. I en tidligere undersøgelse (Skifter Andersen 2005) af udviklingen i almene boligafdelinger fra 1998 til 2003 blev vist en negativ sammenhæng mellem andelen af etniske minoriteter ved periodens start og udviklingen i perioden. Væksten, både relativt og absolut, i andelen etniske minoriteter i afdelingerne var altså mindst i de mest indvandrertrange afdelinger. Væksten var størst i store afdelinger i større byer med stor vækst i antallet af etniske minoriteter.

Her undersøger vi, hvad andelen af etniske minoriteter i byområderne ved starten af femårsperioder har betydet for væksten i andelen af etniske minoriteter i de efterfølgende fem år og hvilke andre faktorer der har haft betydning, bl.a. den sociale sammensætning. Der er gennemført nogle regressionsanalyser af sammenhængen mellem en række faktorer og væksten i andelen af etniske minoriteter i de 9.000 byområder i hver periode. De faktorer, som i regressionsmodellen er:

Uafhængige variable:

- Andel etniske minoriteter blandt beboerne ved start af periode
- Andel af voksne beboere (18+ år) uden arbejde ved start
- Andel ejere i byområde
- Andel almene boliger i byområde
- Områdestørrelse – antal beboere
- Andel etniske minoriteter i kommune ved start af periode
- Ændring i andel etniske minoriteter i kommune i periode
- Andel almene boliger i kommune
- Andel ejerboliger i kommune
- By størrelse

Resultaterne fra de statistiske analyser fremgår af Tabel 7.

Tabel 7. Resultater (standardiserede beta koefficienter) fra lineær regression af faktorer som har bestemt væksten i andelen af etniske minoriteter fra ikke-vestlige lande i byområderne i forskellige perioder 1985-2008.

	Tidsperiode				
	1985-89	1990-94	1995-1999	2000-04	2005-08
Alle kommuner					
Andel ved start af periode	,16	,20	,22	,07	-,03
Andel uden arbejde ved start	-,07		,05	,05	
Andel ejere i område	-,15	,05		,07	,05
Andel almene i område	,34	,41	,41	,33	,15
Områdestørrelse	,05	,07	,04		
Ændring i andel i kommune	,20	,24	,20	,18	,11
Andel i kommune ved start	-,07	-,09	-,10		,16
Andel almene i kommune	-,12	-,14	-,14	-,11	-,04
Andel ejere i kommune		-,06		,07	
Bystørrelseskode			,05		,04
R2	,258	,276	,335	,158	,050
Hovedstadsregionen					
Andel ved start af periode	,13	,12	,22		-,06
Andel uden arbejde ved start	-,05		,12	,13	,05
Andel ejere i område	-,06		,11	,14	,08
Andel almene i område	,31	,40	,38	,33	,22
Områdestørrelse	,06	,11	,09		
Ændring i andel i kommune	,20	,19	,08	,19	,12
Andel i kommune ved start				,06	,18
Andel almene i kommune	-,11	-,15	-,11	-,11	-,09
Andel ejere i kommune		-,06	-,07		
R2	,188	,220	,286	,132	,061
Aarhus, Odense, Aalborg					
Andel ved start af periode	,37	,46	,23	,36	,18
Andel uden arbejde ved start	-,12				
Andel ejere i område	-,14				
Andel almene i område	,25	,30	,45	,22	,09
Områdestørrelse	,08	,06		-,05	
Ændring i andel i kommune	,05	-,08		,07	-,08
Andel i kommune ved start					
Andel almene i kommune					
Andel ejere i kommune	,07				
R2	,334	,432	,351	,260	,094
Øvrige kommuner					
Andel ved start af periode	,14	,05	,26		-,17
Andel uden arbejde ved start	-,12		-,03		-,08
Andel ejere i område	-,23		-,10		
Andel almene i område	,36	,50	,38	,37	,07
Områdestørrelse	,03				-,04
Ændring i andel i kommune	,18	,14	,18	,12	,10
Andel i kommune ved start	-,04		-,07		,07
Andel almene i kommune	-,10	-,12	-,09	-,12	
Andel ejere i kommune					
Bystørrelseskode				-,03	-,06
R2	,333	,249	,414	,152	,036

Alle de viste koefficienter er statistisk signifikante på 0,05 pct. niveauet. De med rødt markerede dog kun mellem 0,05 og 0,1.

I den øverste del af tabellen er vist analysen af alle byområder under et i de fem tidsperioder. Det ses, at betydningen af en del af faktorerne skifter mellem perioderne. Og modellernes evne til at forudsige tilvæksten er væsentligt større i de første perioder – især 1995-2000 - end i de sidste (R^2).

I alle perioderne er tilvæksten af etniske minoriteter i den enkelte kommune en væsentlig årsag til flere etniske minoriteter i de enkelte områder. Det har

imidlertid frem til år 2000 ikke været de kommuner, der havde flest etniske minoriteter, der også har haft størst tilvækst. Men det er det efter 2005.

I de første tre perioder er der en sammenhæng mellem andelen af etniske minoriteter i de enkelte områder og væksten i disse. Der skete således en selvforstærkende udvikling, hvor områderne med flest etniske minoriteter også fik den største vækst. Dette kulminerede i slutningen af 1990'erne. Men herefter aftog effekten i 2000-05 og tendensen vendte helt i 2005-08, hvor områderne med flest etniske minoriteter tenderede at få den mindste tilvækst.

Den sociale status for områderne er målt ved andelen af voksne beboere (18+ år), som er enten på førtidspension eller kontanthjælp. Kun i to perioder – 1995-2000 og 2000-05 – har denne haft betydning for tilvæksten i andelen af etniske minoriteter. Her er det således områder med den største andel udenfor arbejdsmarkedet, som har tiltrukket flest indvandrere. Men effekten er ikke høj.

Det ses også, at det primært har været områder med mange almene boliger, der har fået tilvæksten. Det gjaldt især i 1990'erne. Efter 2000 er det stadig almene områder som har størst tilvækst, men ikke helt så stærkt som i 90'erne. Frem til 2000 var tilvæksten også større i de større byområder end i de små.

Boligsammensætningen i kommunerne har haft en vis betydning. I kommuner med mange almene boliger har tilvæksten af etniske minoriteter i de enkelte områder været relativt mindre, hvilken kan fortolkes således, at der her er sket en større geografisk spredning af dem. I kommuner med færre almene er der formentlig nogle få områder, som har modtaget de fleste indvandrere.

Som det er fremgået af Figur 69 har de etniske minoriteter især bosat sig i Hovedstadsregionen og i en vis grad i de tre største provinsbyer, mens de øvrige kommuner har haft en noget færre indvandring. I de sidste tre afsnit af Tabel 7 er vist parallelle analyser for disse tre landsdele.

Analyserne for hver af de tre dele af landet følger i hovedtræk de samme tendenser som landstallene, men der er også markante forskelle. Byområder i de tre store provinsbyer har i noget højere grad fået en tilvækst af etniske minoriteter i de byområder, som i forvejen havde mange, og dette er fortsat efter 2005 selv om effekten er lidt mindre end tidligere. Især i de øvrige kommuner er tilvæksten efter 2005 relativt mindre i områder med flest indvandrere. Til gengæld er tilvæksten i de almene områder blevet noget mindre efter 2005 i de tre byer ligesom i de øvrige kommuner. I Hovedstadsregionen er det fortsat de almene områder som vokser. Det er i Hovedstadsregionen også fortrins områder med flest udenfor arbejdsmarkedet, der øger andelen af etniske minoriteter efter 2005.

I Tabel 8. er vist resultaterne af en statistisk analyse, som kun omfatter de 10 pct. af områderne der havde flest etniske minoriteter fra ikke-vestlige lande i de enkelte år.

Tabel 8. Decil10 områder. Resultater (standardiserede beta koefficienter) fra lineær regression af faktorer som har bestemt udviklingen i andelen af etniske minoriteter fra ikke-vestlige lande i byområderne i forskellige perioder 1985-2008.

	1985-90	1990-95	1995-2000	2000-05	2005-08
Andel ved start af periode	-,12			-,19	-,15
Andel uden arbejde ved start					-,06
Andel ejere i område			,06	,17	,16
Andel almene i område	,31	,33	,33	,23	,19
Områdestørrelse		,18	,08	,06	-,12
Ændring i andel i kommune	,29	,44	,53	,30	,17
Andel i kommune ved start	-,23	-,20	-,29	-,22	,11
Andel almene i kommune	-,21	-,19	-,25	-,11	
Andel ejere i kommune			,11		
R2	,162	,134	,177	,102	,080

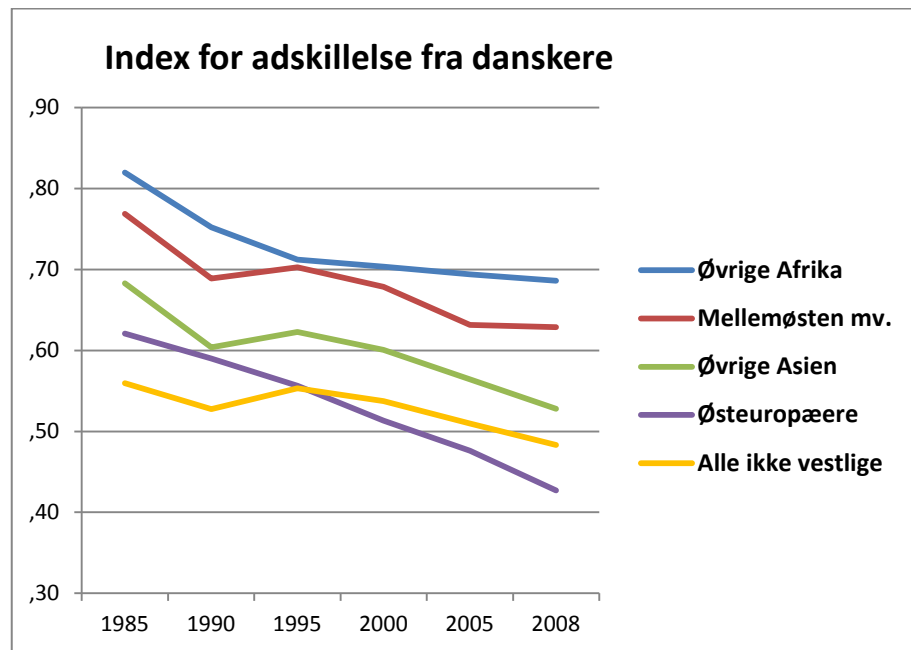
Alle de viste koefficienter er statistisk signifikante på 0,05 pct. niveauet. De med rødt markerede dog kun mellem 0,05 og 0,1

Indenfor Decil10 områderne som gruppe er der ikke en positiv sammenhæng mellem andelen af etniske minoriteter ved starten af de enkelte perioder og tilvæksten. Den viste sammenhæng for alle områder må derfor skyldes at Decil10 har haft en relativ større vækst end alle de øvrige områder, hvilket også er fremgået af Figur 70.

Ved sammenligning med Tabel 7 ses også at Decil10 områdernes udvikling har været stærkere påvirket af kommunens udvikling mht. andelen af etniske minoriteter – især i 1990'erne. Kommuner med høj tilvækst har haft en relativt højere tilvækst i Decil10 områderne. Det har også haft en større effekt for udviklingen i Decil10, hvor mange almene boliger kommunerne råder over. I kommuner med mange almene boliger har tilvæksten i Decil10 områderne være relativt mindre.

Udviklingen i den etniske segregation

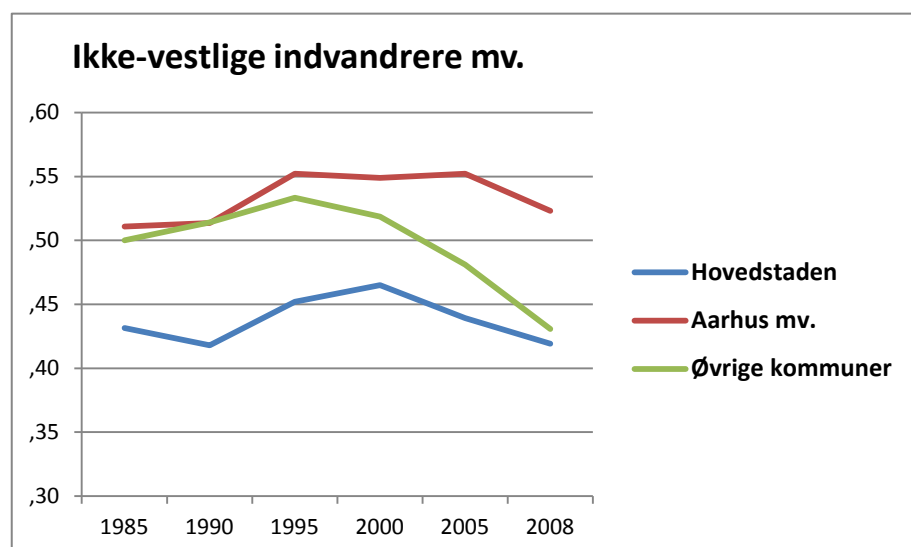
Etnisk segregation er en rumlig adskillelse af forskellige etniske grupper, oftest en adskillelse af indvandrergupper fra den oprindelige befolkning. Der findes en omfattende forskningslitteratur om segregation og hvordan man bedst kan illustrere/måle den (Massey og Denton 1988, Gorard and Taylor 2002, Krupka 2007). Det oftest anvendte indeks er 'Index of dissimilarity', her kaldet segregationsindekset. Indekset måler i hvor høj grad etniske minoriteters fordeling over byområder afviger fra danskernes fordeling. En beregning af udviklingen i indekset er tidligere gjort af Damm og Schultz-Nielsen m.fl. (2006) for alle ikke vestlige indvandrere og efterkommere frem til 2003. I Figur 79 er vist udviklingen i indekset for de forskellige indvandrergupper.

Figur 79. Udviklingen i segregationsindekset for rumlig adskillelse mellem etniske minoriteter og danskere for forskellige etniske grupper.

Som også vist i Damm og Schultz-Nielsen m.fl. har indekset siden 1995 været faldende for alle ikke-vestlige etniske minoriteter som helhed og tendensen er fortsat efter 2003. Der har været samme tendens for hver af de fire landegrupper, bortset fra en lille stigning fra 1990 til 1995. Indvandrerne fra Øvrige Afrika har i hele perioden været mest adskilt fra danskerne, fulgt af etniske minoriteter fra Mellemøsten og Nordafrika. Østeuropæerne er de mindst segregerede, men alligevel på et rimeligt højt niveau.

Den faldende tendens over tid i indekset skyldes imidlertid først og fremmest forskydninger mellem de forskellige dele af landet og udviklingen i de 'øvrige kommuner'.

Figur 80. Udviklingen i segregationsindekset for ikke-vestlige etniske minoriteter i hhv. Hovedstadsområdet, de tre største provinsbyer og øvrige kommuner.

Det ses af Figur 80, at indekset faktisk var stigende frem til 1995 opdelt på de tre geografiske grupper og i Hovedstaden steg det indtil 2000, mens det var på et stabilt niveau i de tre provinsbyer frem til 2005. Først efter 2000 er indekset faldet i HR og efter 2005 i de tre byer. Det største fald er sket i øvrige kommuner fra 1995 og frem.

De tre provinsbyer har haft det højeste segregationsniveau og det der har ændret sig mindst. For etniske minoriteter fra øvrige Afrika i disse kommuner er segregation også steget efter 2000, for mellemøstlige etniske minoriteter har segregationen været ret konstant, mens øvrige Asien og Østeuropa har haft faldende indeks efter 1995.

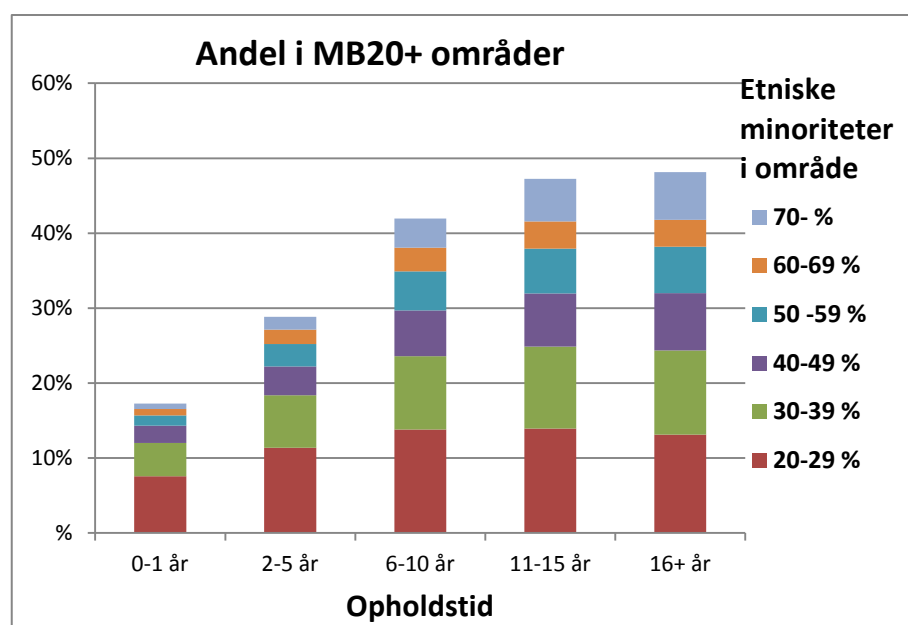
Bosætning i multietniske boligområder

Vi har tidligere set på, i hvor høj grad indvandrerne ved ankomsten til Danmark bosatte sig i byområder med mange indvandrere (side 88) og hvilke forklaringer der har været på dette. I dette afsnit ser vi på udviklingen i denne bosætning, dels med opholdstiden for den enkelte indvandrer og dels gennem forskellige tidsperioder for hele indvandrerpopulationen. Vi definerer i denne sammenhæng multietniske boligområder, som **byområder, hvor mere end 20 pct. af beboerne er ikke-vestlige etniske minoriteter**, inklusiv efterkommere.

I analyserne indgår kun indvandrede efter 1984, da vi ikke har oplysninger om bosætning umiddelbart efter ankomsten for de, der er ankommet tidligere. Det er igen 15+ årige indvandrere fra ikke-vestlige lande, som ikke er hjemmeboende, der undersøges.

Udviklingen med opholdstiden

I Figur 81 ses den gennemsnitlige udvikling med opholdstiden i andelen af de indvandrede, som bor i multietniske byområder med forskellig andel etniske minoriteter.

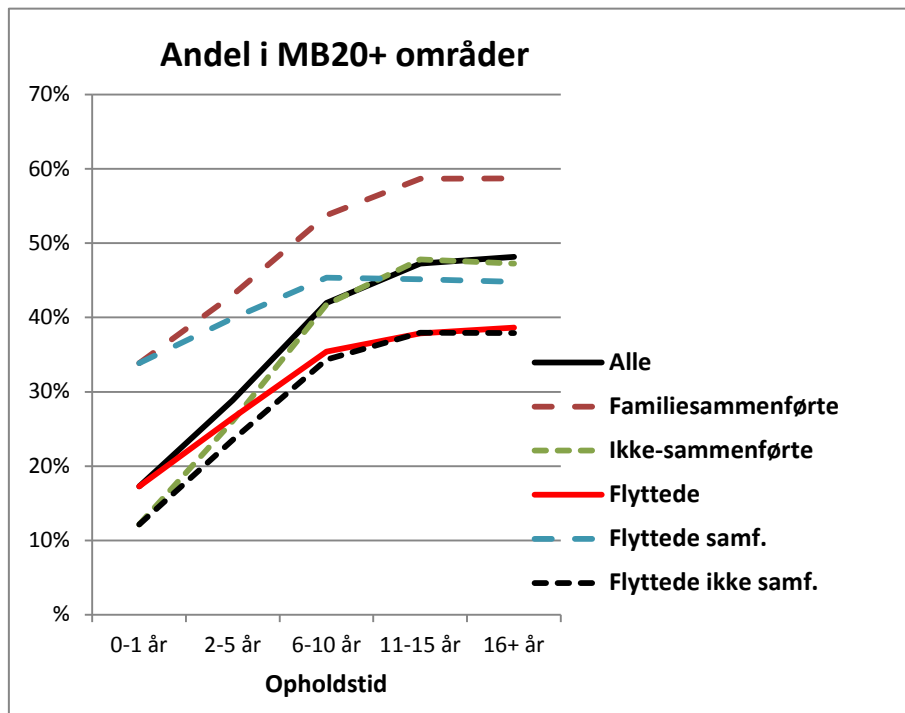

Figur 81. Indvandrede efter 1984 med forskellig opholdstid fordelt på multietniske byområder med forskellige andel etniske minoriteter.

Det ses af figuren, at andelen af indvandrere, der er bosat i multietniske byområder, er steget hurtigt i løbet af de første 10 års ophold fra 17 pct. ved ankomsten til 42 pct. efter 6-10 år. Efter 15 år er det stagneret det omkring de 48 pct.

Der kan være to årsager til, at andelen af indvandrere, der bor i multietniske byområder, stiger med opholdstiden. Den ene er, at indvandrerne med tiden flytter fra områder med en mindre andel etniske minoriteter til områder med større andel. Den anden at mange byområder med tiden har fået en større

andel etniske minoriteter, og at de indvandrere, som har boet fast i områderne, dermed med øget opholdstid er kommet til at bo i områder der er nået op over de 20 pct. En måde at belyse forskellen mellem de to effekter er at se på bosætningen for de indvandrere, der er flyttet indenfor det foregående år. I Figur 82 er vist udviklingen i andelen af indvandrere, som har boet i multi-etniske byområder med mere end 20 pct. etniske minoriteter for alle og for de der er flyttet indenfor et år. Desuden opdeles på familiesammenførte og ikke sammenførte.

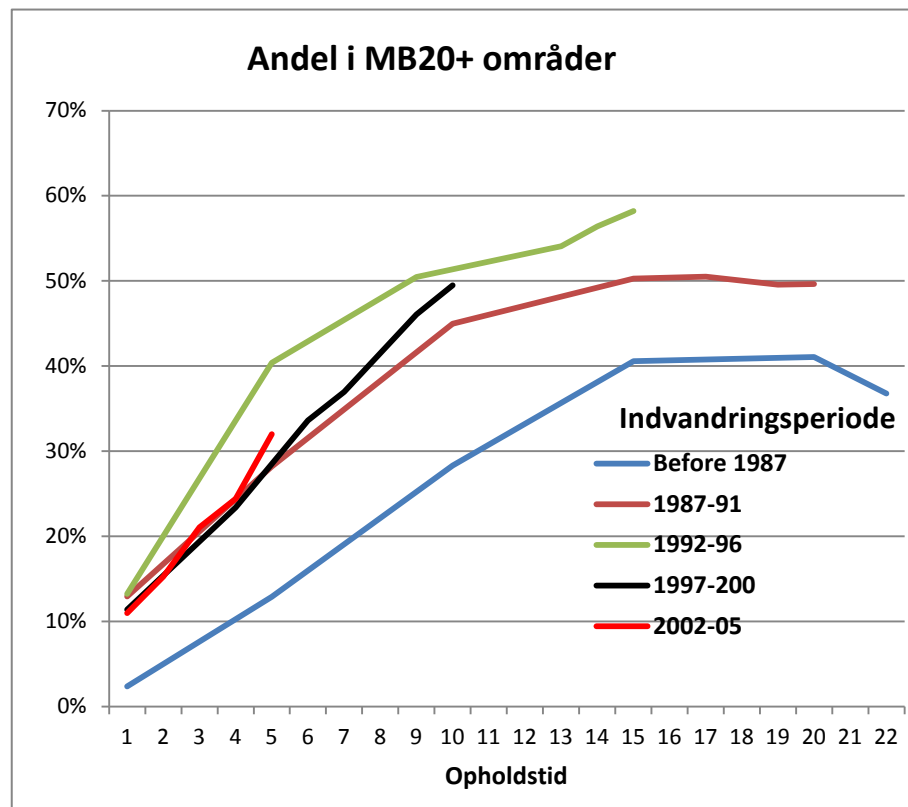
Figur 82. Forskelle mellem familiesammenførte og ikke-sammenførte. Andel med opholdstid i multi-etniske byområder med mere end 20 pct. etniske minoriteter for alle indvandrere og nyligt flyttede, der er hhv. familiesammenførte med indvandrere og ikke.

Det ses, at når man ser på de nyligt flyttede alene er der en noget mindre vækst i andelen i multi-etniske byområder med opholdstiden. Der har på samme måde været en vækst for de flyttede, men andel i multi-etniske byområder er efter de 15 års ophold nået op på et niveau, som er 10 procentpoint lavere end for alle de indvandrede. Væksten i multi-etniske byområder med opholdstiden skyldes altså fortrinsvist, at indvandrerne flytter til mere indvandrer-tætte områder i de første år.

Figuren viser også, at der har været stor forskel på bosætningen for de familiesammenførte (med andre indvandrere), og de der ikke er blevet sammenført, men kommet samlet som familie eller alene. Blandt de familiesammenførte har der fra starten været mere end 30 pct., som er ankommet til multi-etniske byområder, mens andelen for de ikke-sammenførte kun har været 12 pct. Med opholdstiden har flere af de familiesammenførte været bosat i multi-etniske byområder, men efter 10 år skyldes dette primært at de har boet i områder, hvor koncentrationen af etniske minoriteter er øget med årene, for når man ser på de nyligt flyttede har andelen været faldende med opholdstiden efter de 6-10 år. For de ikke-sammenførte har der været en stærk vækst i andelen i multi-etniske byområder de første 6-10 år, men også for disse skyldes en stor del af væksten, at der generelt er kommet flere multi-etniske byområder med tiden.

Opholdstiden og bosætningen i multi-etniske byområder har en sammenhæng med på hvilket tidspunkt indvandringen har fået sted. I Figur 83 er vist

udviklingen med opholdstiden for ikke-sammenførte indvandrere, der er ankommet i forskellige perioder.

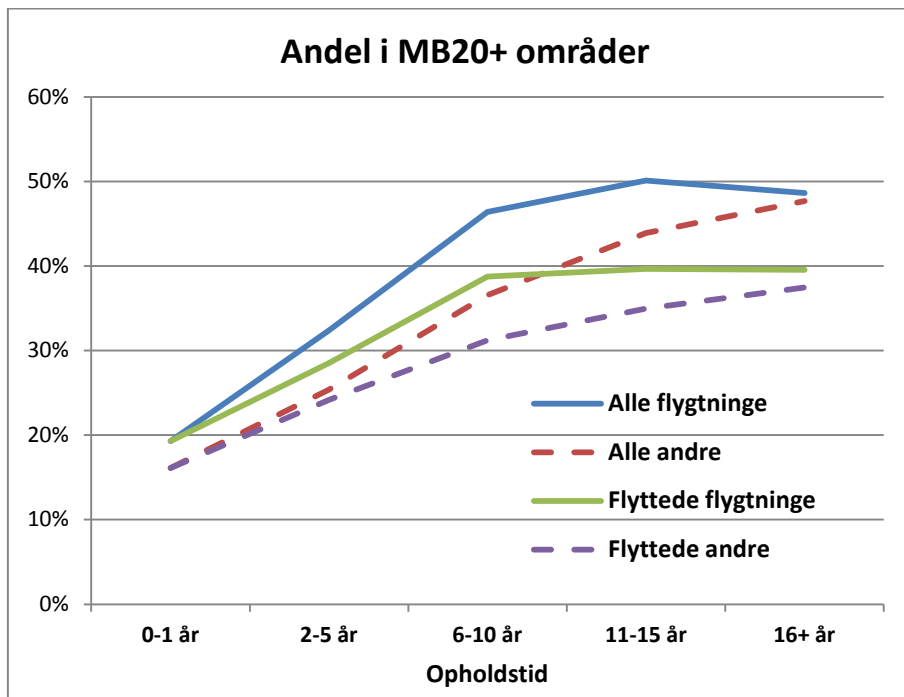

Figur 83. Forskelle mellem indvandringsperioder. Andel af ikke-familiesammenførte i multietniske byområder med mere end 20 pct. etniske minoriteter for indvandrere ankommet i forskellige perioder.

Der var få multietniske byområder i 1985, og de der ankom omkring dette tidspunkt bosattes sjældent i byområder med mere end 20 pct. etniske minoriteter. Men de har haft en stigende bosætning i multietniske byområder som først er stagneret efter 15 år. Efter 20 år er den faldet lidt. Når man tager i betragtning, at antallet af multietniske byområder også er steget efter år 2000 tyder det på, at der reelt har været færre, der aktivt har bosat sig i multietniske byområder efter 15 års ophold.

De senere indvandrede er startet på et lidt højere niveau og har også haft stærke stigninger. Men for de ankomne 1987-91 er der samme tendens til tagnation i væksten efter 15 års ophold. En af årsagerne kunne være, at der er tale om indvandrere, som forlader Danmark igen. Men dels må det formodes at de fleste af disse er arbejdskraftindvandrere, som kun er i Danmark nogle få år – altså mindre end 10 år – og dels er det især efter 2003 at arbejdskraftindvandringen har været stor.

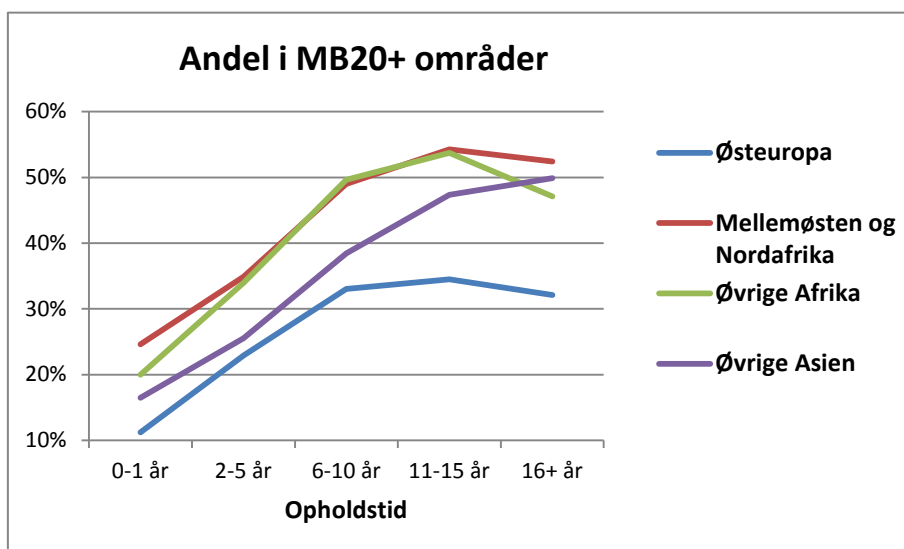
I Figur 84 er vist forskellene mellem indvandrere fra flygtningelande og andre indvandrere, for både alle indvandrede og for de, der er flyttet indenfor et år.

Figur 84. Forskelle mellem flygtninge og andre indvandrere. Andel af indvandrere bosat i multietniske byområder med mere end 20 pct. etniske minoriteter fra hhv. flygtningelande og andre indvandrere, for alle og for de nyligt flyttede.

Indvandrere fra flygtningelande har generelt oftere ved ankomsten bosat sig i multietniske byområder og bosætningen er med årene øget hurtigere end hvad gælder for de øvrige indvandrere. Men efter 6-10 år er dette stagneret for de flyttende flygtninge. De øvrige indvandrere har fortsat haft øget bosætning i multietniske byområder efter 10 år, og det har også været tillægget for de flyttende.

Indvandrere fra forskellige lande har i forskelligt omfang bosat sig i multietniske byområder, og udviklingen over tid har varieret, fremgår det af Figur 85.

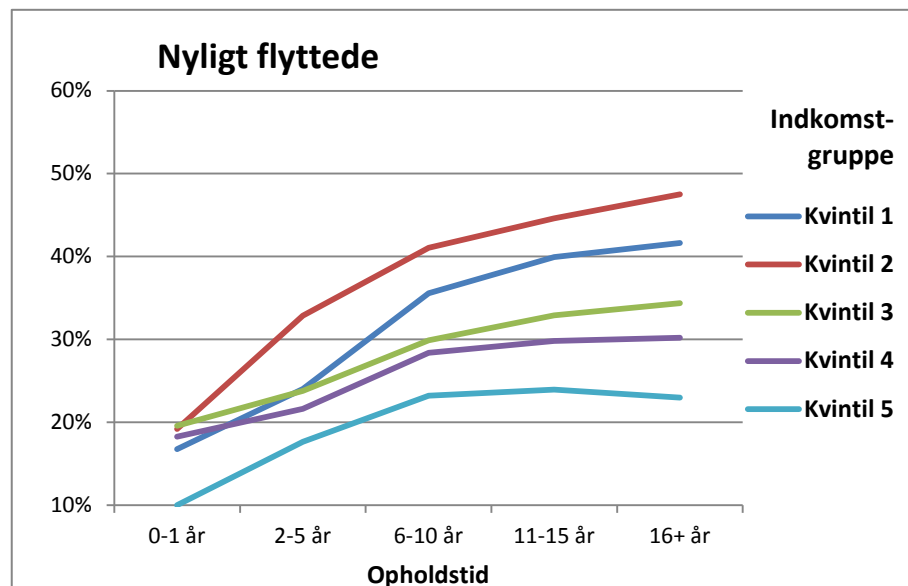
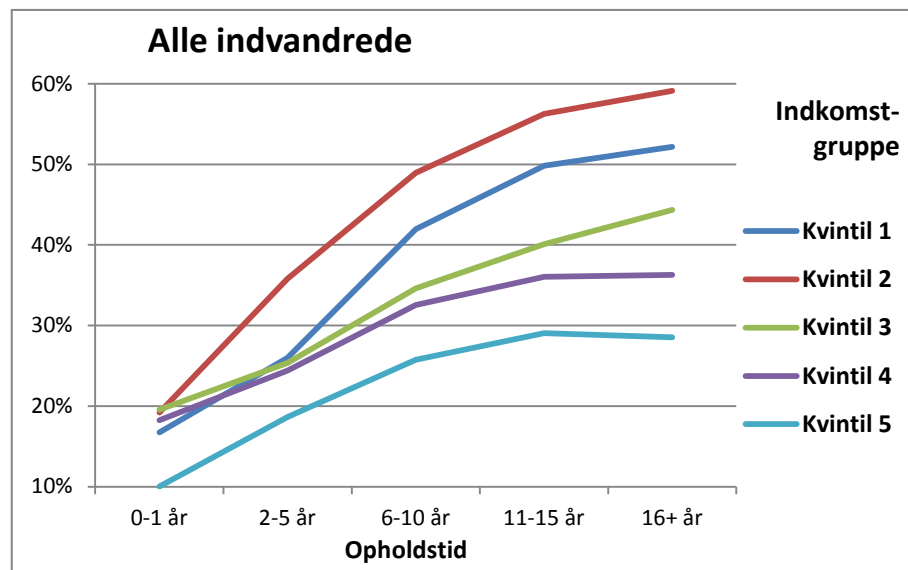

Figur 85. Forskelle mellem etniske grupper. Andel af indvandrere bosat i multietniske byområder med mere end 20 pct. etniske minoriteter fra forskellige landegrupper.

Indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika har fra ankomsten oftere bosat sig i multietniske byområder end de øvrige landegrupper. Også indvandrere fra Øvrige Afrika har gjort det ofte og har efter 10 år været på niveau med Mellemøsten og Nordafrika. Indvandrere fra Østeuropa har gjort det i mindst

udstrækning og efter 6-10 år er deres bosætning i multietniske byområder stagneret og aftaget.

Det er især indvandrere med lavere indkomst, der har bosat sig i multietniske byområder fremgår det af Figur 86.

Figur 86. Forskelle mellem indkomstgrupper. Andel af indvandrere bosat i multietniske byområder med mere end 20 pct. etniske minoriteter for forskellige indkomstkventiler (husstand) – alle indvandrede og nyligt flyttede.

Det er imidlertid ikke personer i husstande med de allerlaveste indkomster der oftest har bosat sig i multietniske byområder, det er kvintil 2 der har gjort det hurtigst efter ankomsten og som er nået op på det højeste niveau på 60 pct. efter 15 år. Dette gælder også når man kun ser på de nyligt flyttede.

De højeste indkomster er i væsentligt mindre grad startet i multietniske byområder og væksten har været lavere, men der har også for denne gruppe været en vis bosætning i multietniske byområder, der er nået op på 30 pct. i løbet af de første 11-15 år. For de nyligt flyttede er det op til 24 pct. Det er altså ikke kun de dårligst stillede indvandrere, der har bosat sig i de multietniske byområder.

Spatial Assimilation? Statistisk analyse af udviklingen med opholdstiden

Hvis vi vil undersøge i hvor høj grad indvandrernes bosætning i multietniske byområder er permanent over lang tid, eller der efter nogle år sker en fraflytning i overensstemmelse med den såkaldte 'Spatial Assimilation' teori kan vi ikke udlede så meget af de foregående analyser på grund af problemer med den stigende andel over tid af antallet af områder med mere end 20 pct. etniske minoriteter. Der er derfor gennemført en statistisk analyse, hvor der kontrolleres for forskelle mellem tidsperioder, samt for andre variable

I analysen (logistisk regression) undersøges i hvor høj grad hyppigheden for bosætning i multietniske byområder øges med opholdstiden målt i forhold til bosætningen ved ankomsten til Danmark. Derudover er brugt en række kontrolvariable (referencevariable med fed):

- **Tidsperiode:** **1985-87**, 1988-92, 1993-97, 1998-02, 2003-06, 2007-08
- **Familiesituation ved indvandring:** **Indvandret alene**, Alene med børn, Indvandret med partner uden børn, Indvandret med partner og børn, Familiesammenført med hhv. forældre, indvandrer eller dansker.
- **Etnisk gruppe.** **Østeuropa**, Mellemøsten og Nordafrika, Afrika i øvrigt, Asien i øvrigt.
- **Fra flygtningeland?**
- **Køn:** **Mand**, kvinde
- **Aldersgruppe:** **15-29**, 30-44, 45-59, 60-
- **Familietype:** **Enlig uden børn**, enlig med børn, par uden børn, par med børn
- **Familiens socialgruppe/beskæftigelse** defineret ud fra den person, som har højest indkomst: Pensionister, Uden arbejde i øvrigt, Arbejdsløse, Studerende, **Beskæftigede**
- **Flerfamiliehusstand?:** Bor der flere end en familie på adressen?
- **Antal personer i familie**
- **Husstandsindkomst kvintil:** Husstandsindkomsterne i de enkelte år er opdelt i kvintiler (5 lige store grupper) fra kvintil1 til **kvintil5**.
- **Urbaniseringsgrad for bopæl:** Hovedstadsområdet, Odense-Aalborg-Århus, Kommuner med by større end 10.000 indbyggere, **Kommuner med byer mindre end 10.000**

Resultaterne af analyserne er vist i Tabel 9. Der er gennemført 6 analyser. Fire for bosætning i 20+ områder for hhv. alle indvandrede efter 1984, ikke-familiesammenførte blandt disse, alle nyligt flyttede og ikke-familiesammenførte blandt disse. Desuden er der gennemført to analyser for bosætning i multietniske byområder med mere end 40 pct. etniske minoriteter. For en del af kontrolvariablene er resultaterne udeladt, da disse sammenhænge undersøges nærmere i næste afsnit.

Tabel 9. Sammenhængen mellem opholdstid og bosætning i multietniske byområder. Resultater (odds ratios) af 6 logistiske regressioner af bosætning i multietniske byområder med mere end 20 pct. etniske minoriteter for hhv. alle indvandrede efter 1984, alle af disse som er flyttet det foregående år. Desuden analyser for bosætning i multietniske byområder med mere end 40 pct. etniske minoriteter.

	Alle indvandrede 1985+		Nyligt flyttede		Til MB40+	
	Alle	Ikke-sammenførte	Alle	Ikke-sammenførte	Alle	Ikke-sammenførte
Opholdstid (0-1 år)						
2-5 år	1,41	1,71	1,36	1,59	1,45	1,84
6-10 år	1,92	2,49	1,62	1,94	1,97	2,69
11-15 år	2,11	2,64	1,64	1,93	2,14	2,81
16-24 år	2,01	2,36	1,46	1,56	2,02	2,47
Landegruppe (ref: Øvrige Asien)						
Østeuropa	,85	,83	,78	,74	,79	,82
Mellemøsten og Nordafrika	1,15	,84	1,17	,90	1,06	,77
Øvrige Afrika	1,18	1,12	1,22	1,19	,98	,90
Situation ved ankomst (ref.: ankommet alene)						
Alene med børn	1,10		1,14		1,10	,99
Indvandret m. partner u. børn	1,18	1,11	1,13	1,13	1,17	1,09
Indvandret m. partner og børn	1,28	1,14	1,20	1,10	1,30	1,18
Sammenført med forældre	1,54	-	1,62	-	1,41	-
Sammenført med indvandrere	1,78	-	1,93	-	1,47	-
Sammenført med dansker	,69	-	,83	-	,63	-
Ankommet med forældre	1,29	-	1,38	-	1,41	-
Fra flygtningeland	1,34	1,68	1,36	1,71	1,32	1,64
Periode (ref.: 1985-87)						
1988-92	2,36	2,84	2,36	3,01	3,44	5,19
1993-97	4,52	5,37	4,59	5,63	20,59	36,92
1998-02	8,14	10,03	7,14	8,94	38,38	70,03
2003-06	8,94	11,30	8,54	11,71	45,53	84,93
2007-08	9,53	11,93	9,83	13,55	53,95	98,45
Nagelkerke R2	,278	,280	,212	,250	,245	0,266

Note: alle viste odds ratios er signifikante på 0,05 pct. niveauet.

Det markante resultat af analyserne er, at der i dem alle sker en reduktion af bosætningshyppigheden i multietniske byområder efter 15 års ophold, og i nogle tilfælde markante fald. Som vist i de foregående figurer øges hyppigheden i multietniske byområder med opholdstiden i de første 10 år, men ikke helt så voldsomt, når man som her kontrollerer for perioder og andre variable. For de nyligt flyttede stopper tilvæksten efter 10 år, mens den stadig stiger lidt i de næste fem år for hele gruppen. De ikke-sammenførte startede, som vist ovenfor på et lavere niveau og har haft en større vækst i de første 11-15 år, men derefter et fald.

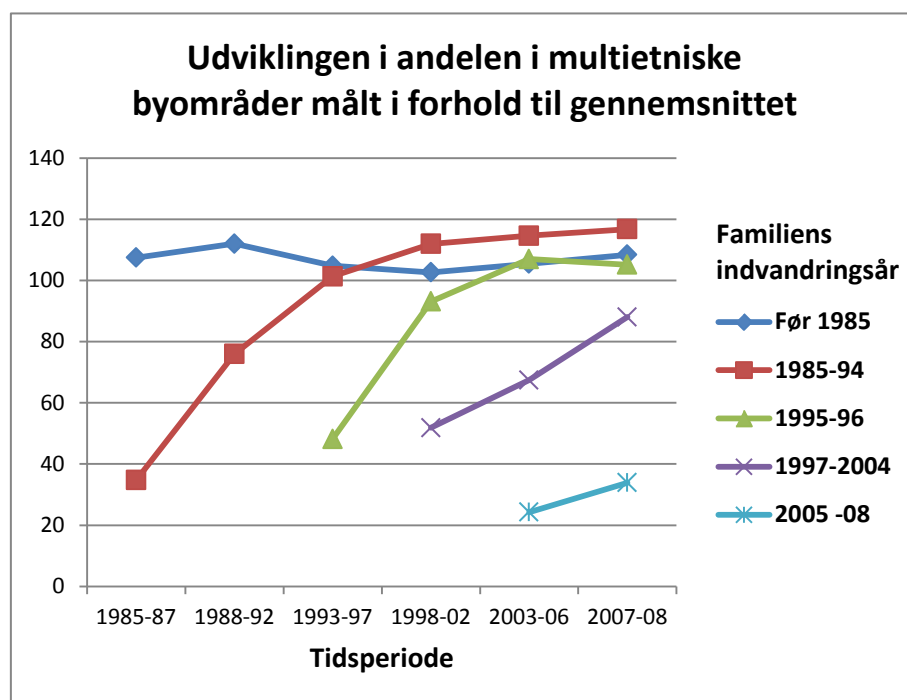
Analyserne for multietniske byområder med mere end 40 pct. etniske minoriteter viser helt det samme mønster som 20+ områderne. Det har altså ikke nogen betydning, at vi arbitrært har valgt 20 pct. som grænse for multietniske byområder.

Analyserne viser, i overensstemmelse med de tidligere, at flygtning oftere har bosat sig i multietniske byområder end andre indvandrere, og at familie-sammenførte med forældre og andre indvandrere oftere har gjort det, mens sammenførte med danskere har gjort det sjældnere. Især indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika og fra Øvrige Afrika har bosat sig i multietniske byområder, mens indvandrere fra Østeuropa har gjort det sjældnest. For ikke-sammenførte fra Mellemøsten og Nordafrika har der dog været en sjældnere bosætning.

Udviklingen over tid i indvandrerpopulationens sammensætning i multietniske byområder

Som vist i forrige kapitel er antallet af byområder med mange indvandrere steget stærkt over årene, især i 90'erne. For at få et klarere billede af de indbyrdes forskelle i udviklingen for forskellige grupper ser vi derfor i de efterfølgende figurer ikke på den absolutte andel af grupperne, som bor i multietniske boligområder, men på i hvor høj grad de **afviger fra den gennemsnitlige udvikling for alle ikke-vestlige etniske minoriteter. Den gennemsnitlige udvikling har værdien 100 i alle figurer.**

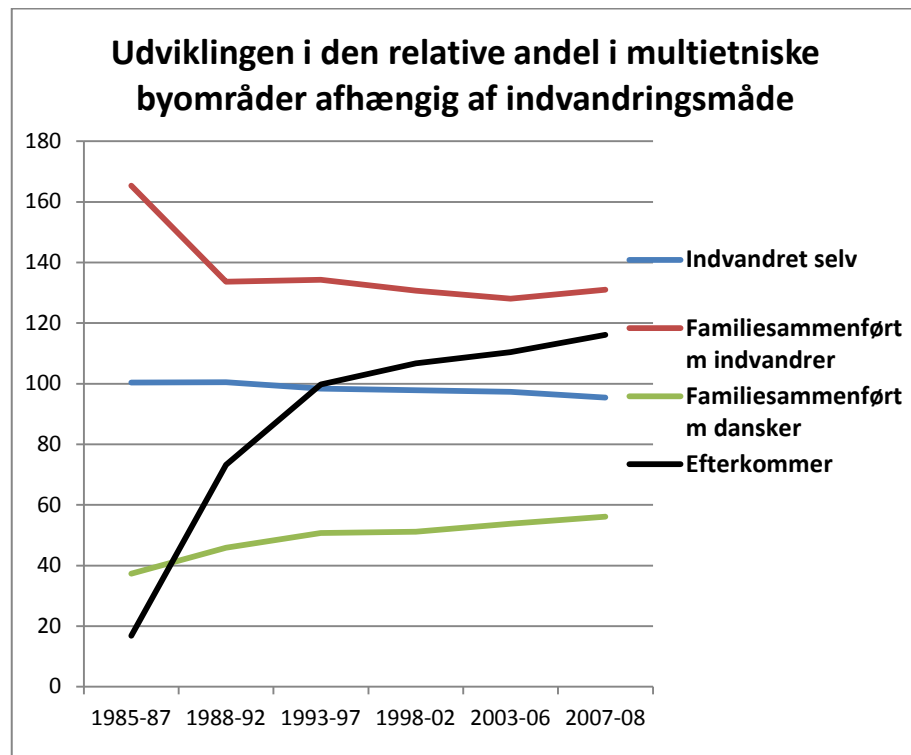
I Figur 87 vises således den relative udvikling af andelen i multietniske boligområder for etniske minoriteter med forskelligt familie indvandrigsår.

Figur 87. Udviklingen over tidsperioderne i andelen af ikke-vestlige etniske minoriteter opdelt på familiens indvandrigsår, som bor i multietniske boligområder (> 20 % etniske minoriteter), målt i forhold til udviklingen i den gennemsnitlige andel for alle.

Indvandrere og efterkommere som tilhører familier, hvor første person er kommet før 1985, ligger tæt på gennemsnittet for alle etniske minoriteter i alle perioderne, men med en svag stigning over årene. De senere indvandrede familier er lige efter ankomsten startet på et meget lavere niveau end gennemsnittet, men har i løbet af få år etableret sig i multietniske boligområder. Indvandrede i de store indvandrigsår 1995-96 er således i den efterfølgende periode i stort omfang flyttet til multietniske boligområder, formentlig når 3-års bindingen for flygtningene er udløbet. Også indvandrede 1997-2004 har bevæget sig mod de multietniske boligområder efter 2004. De sidst tilkomne er startet på et lavere niveau end i de foregående perioder.

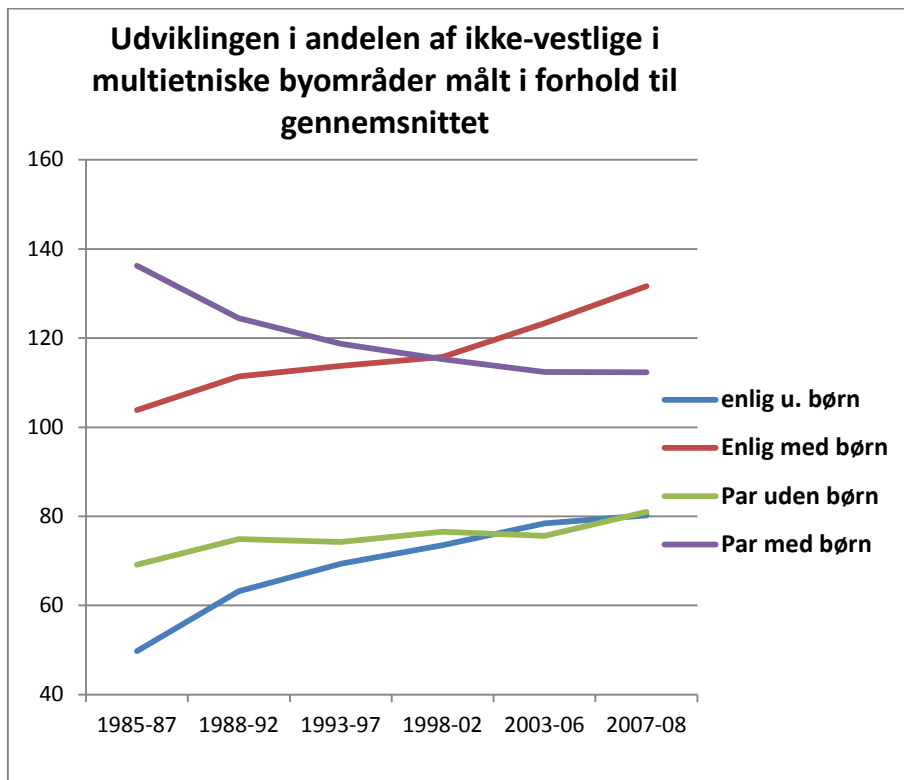
Omfanget af bosætningen i multietniske boligområder har været forskellig for indvandrere og efterkommere og har varieret med indvandrigsmåden som det fremgår af Figur 88.

Figur 88. Udviklingen over tidsperioderne i andelen af ikke-vestlige etniske minoriteter opdelt på indvandningsmåde, som bor i multietniske boligområder (> 20 % etniske minoriteter), målt i forhold til udviklingen i den gennemsnitlige andel for alle.

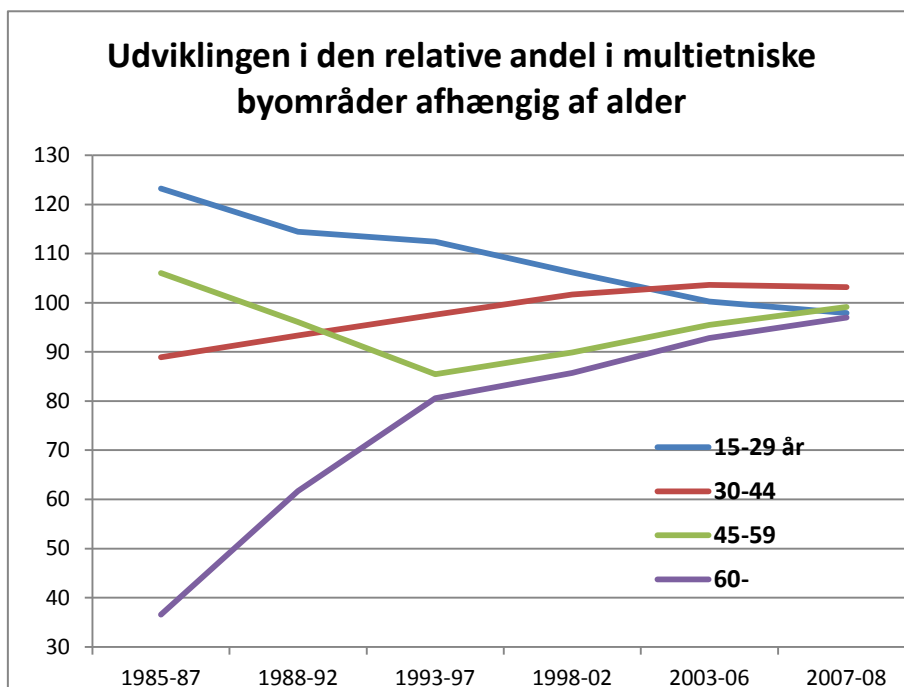
Familiesammenførte med andre indvandrere har i alle perioder været den gruppe som oftest har boet i multietniske boligområder, mens familiesammenførte med danskere har gjort det sjældnest. Der har dog været en tendens til faldende hyppighed over tid for de familiesammenførte med indvandrere. De der er kommet alene har haft nogenlunde samme hyppighed som gennemsnittet. Efterkommerne startede langt under gennemsnittet i de første perioder, men har i de sidste to perioder i stigende grad været bosat i multietniske boligområder.

En del af disse kan være hjemmeboende børn, idet par med børn oftere har boet i multietniske boligområder, som det fremgår af Figur 89.

Figur 89. Udviklingen over tidsperioderne i andelen af ikke-vestlige etniske minoriteter opdelt på familietype, som bor i multietniske boligområder (> 20 % etniske minoriteter), målt i forhold til udviklingen i den gennemsnitlige andel for alle.

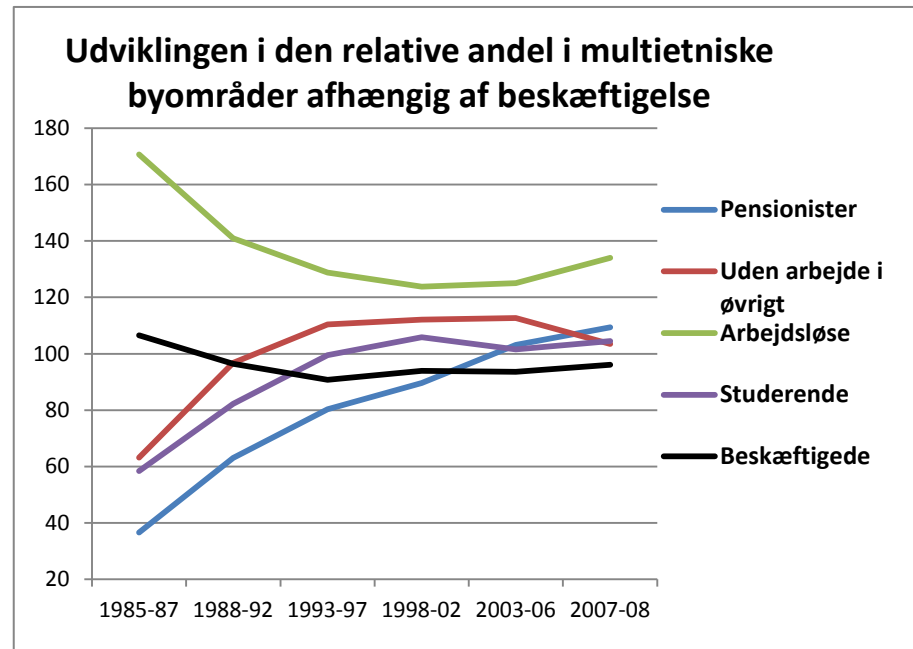
Børnefamilier har i alle perioderne meget oftere boet i multietniske boligområder end enlige og par uden børn. Men over tid er der sket en vis tilnærmning af grupperne, idet børnefamiliers hyppighed er faldet og de barnløses steget lidt.

Figur 90. Udviklingen over tidsperioderne i andelen af ikke-vestlige etniske minoriteter opdelt på aldersgrupper, som bor i multietniske boligområder (> 20 % etniske minoriteter), målt i forhold til udviklingen i den gennemsnitlige andel for alle.

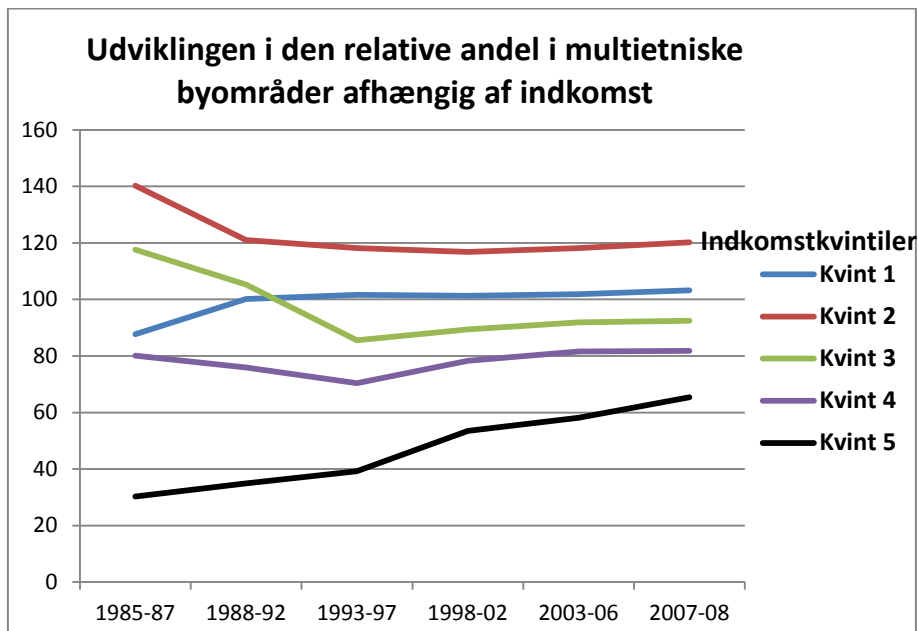
I den første periode var det kun børn og unge i alderen 15-29 år, der var overrepræsenteret i multietniske boligområder. Men de unges relativt større bosætning i sådanne områder er aftaget med årene og er i den sidste periode

faldet til gennemsnittet. Derimod er de 30-44 åriges repræsentation steget med årene og var over gennemsnittet i de sidste to perioder. En del af forklaringen på dette kan være at det er de samme unge, som blot er blevet ældre, men det kan ikke være hele forklaringen, da mange nye områder kom til i de senere perioder. Også de midaldrende og ældres repræsentation er steget med årene. Det samlede billede er således, at udviklingen har tendere til at udjævne forskelle mellem aldersgrupperne.

Figur 91. Udviklingen over tidsperioderne i andelen af ikke-vestlige etniske minoriteter opdelt på beskæftigelsesgrupper, som bor i multiethniske boligområder (> 20 % etniske minoriteter), målt i forhold til udviklingen i den gennemsnitlige andel for alle.

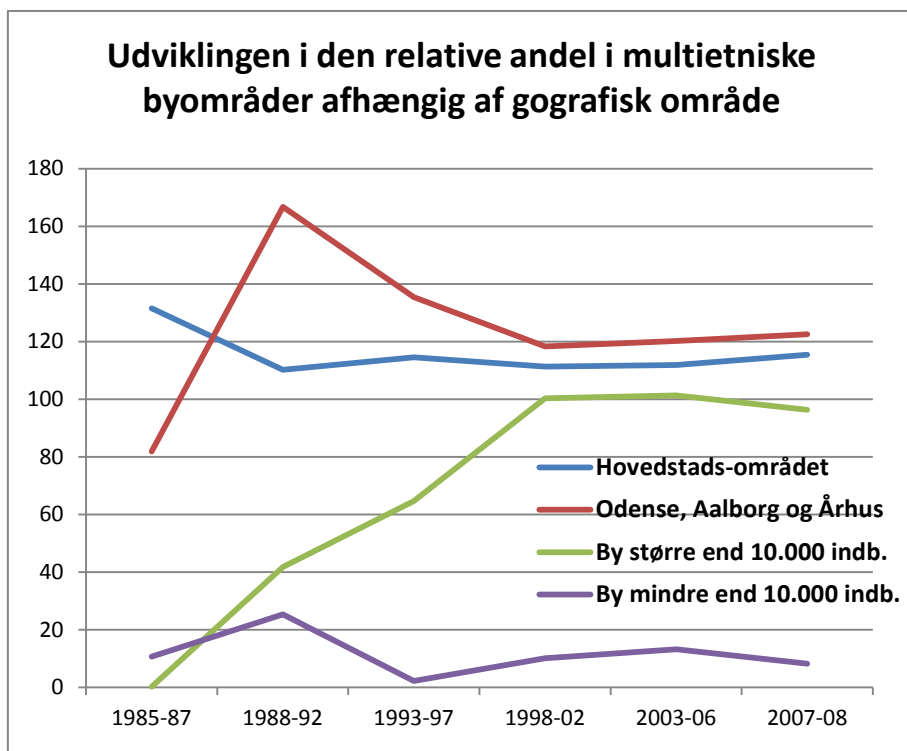
Bosætningen i multiethniske boligområder har i en vis udstrækning været afhængig af beskæftigelse og indkomst. I Figur 91 ses udviklingen for etniske minoriteter i beskæftigelse og for forskellige grupper uden arbejde. Det ses, at de beskæftigede i alle perioder efter 1987 har ligget under gennemsnittet (100), og på ca. samme niveau gennem årene. De arbejdsløse (understøttelse) havde en meget høj repræsentation i de første perioder, som så faldt frem til 2004, men stigende i sidste perioder og fortsat høj. Også etniske minoriteter på kontanthjælp mv. har efter 1992 været overrepræsenteret med ca. 10 pct., men med et fald i 2007-08. Pensionister (inklusive førtidspension) har været noget underrepræsenteret i første periode, men stærkt stigende og ligger efter 2004 over gennemsnittet.

Figur 92. Udviklingen over tidsperioderne i andelen af ikke-vestlige etniske minoriteter opdelt på indkomstkventiler, som bor i multietniske boligområder (> 20 % etniske minoriteter), målt i forhold til udviklingen i den gennemsnitlige andel for alle.

Som det fremgår af Figur 92 har der været en vis sammenhæng mellem indkomst og bosætning i multietniske boligområder, men den er ikke entydig fordi det ikke er de laveste indkomster der har haft den største hyppighed, men derimod de næstlaveste i kvintil 2. Det er imidlertid bemærkelsesværdigt at hyppigheden for de højere indkomster er steget med årene. Hyppigheden for de højeste indkomster i kvintil 5 er således steget fra 70 pct. under gennemsnittet til mindre en 40 pct. under. For de andre indkomstkventiler har der været en nogenlunde stabil repræsentation efter 1993.

Men bosætningen i multietniske boligområder har været meget forskellig i forskellige dele af landet fremgår det af Figur 93.

Figur 93. Udviklingen over tidsperioderne i andelen af ikke-vestlige etniske minoriteter opdelt på geografiske områder, som bor i multietniske boligområder (> 20 % etniske minoriteter), målt i forhold til udviklingen i den gennemsnitlige andel for alle.

Det er især i de tre største provinsbyer, at etniske minoriteter er blevet bosat i multietniske boligområder efterfulgt af Hovedstadsregionen. I kommuner med byer under 10.000 indbyggere er det meget få. I de mellemstore provinsbyer med byer over 10.000 indbyggere var det relativt få i de første to perioder, men i disse områder er hyppigheden kommet op på gennemsnittet efter midten af 90'erne. Overhyppigheden i de tre største provinsbyer var størst i starten af 90'erne, men var kun lidt over Hovedstadsregionen i de sidste perioder.

Statistiske analyser af faktorer, der har haft betydning for at bo i multietniske boligområder

I det følgende vises resultaterne fra en række statistiske analyser af, hvilke faktorer der har bestemt om etniske minoriteter har boet i multietniske boligområder. Analyserne er parallelle til de der er vist i kapitlet om hvad der bestemmer om de etniske minoriteter har boet i almene boliger (se side 108). For både danskere og etniske minoriteter er følgende faktorer inddraget i analyserne (referencevariable med fed):

- **Tidsperiode:** **1985-1994**, 1995-96, 1997-2004 og 2005-2008
- **Etnisk gruppe:** **Dansk**, Mellemøsten og Nordafrika, Afrika i øvrigt, Asien i øvrigt
- **Køn:** **Mand**, kvinde
- **Aldersgruppe:** **15-29**, 30-44, 45-59, 60-
- **Familietype:** **Enlig uden børn**, enlig med børn, par uden børn, par med børn
- **Familiens socialgruppe/beskæftigelse** defineret ud fra den person, som har højest indkomst: Børn og unge 15-18 år, Pensionister, Uden arbejde i øvrigt, Arbejdsløse, Studerende, **Beskæftigede**
- **Flerfamiliehusstand?:** Bor der flere end en familie på adressen?
- **Antal personer i familie**
- **Husstandsindkomst kvintil:** Husstandsindkomsterne i de enkelte år er opdelt i kvintiler (5 lige store grupper) fra kvintil1 til **kvintil5**.
- **Urbaniseringsgrad for bopæl:** Hovedstadsområdet, Odense-Aalborg-Århus, Kommuner med by større end 10.000 indbyggere, **Kommuner med byer mindre end 10.000**

For etniske minoriteter alene er desuden undersøgt følgende faktorer:

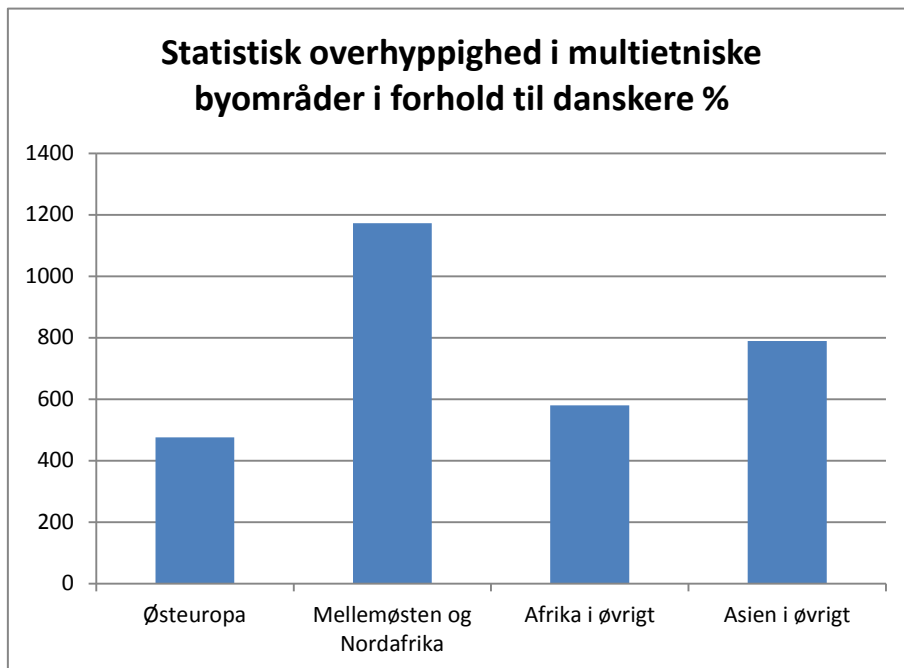
- **Familiens indvandringsperiode:** Det år den person i familien, der har været længst i landet, er indvandret: **Før 1985**, 85-1994, 1995-96, 1997-2004
- **Indvandringsmåde:** **Indvandret selv** (evt. sammen med familie), Familiesammenført med indvandrer, Familiesammenført med dansker, Efterkommer

I logistisk regression indgår både kontinuerte og kategoriske variable. For de kategoriske variable sammenlignes med en referenceværdi, der er angivet ovenfor med fed kursiv.

Forskelle mellem etniske grupper

I den første analyse er undersøgt i hvor høj grad de forskellige etniske grupper har haft en overhyppighed i multietniske boligområder set i forhold til danskerne når man har korrigeret for forskelle i alle de ovenfor nævnte baggrundsvariable. I Figur 94 er resultaterne. Det er ikke overraskende, at etniske minoriteter oftere end danskere bor i multietniske boligområder, da disse jo netop er karakteriseret ved at mange af dem bor der. Det interessante er

forskellene mellem de etniske grupper. Analysen viser, at indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika alt andet lige langt hyppigere har boet i multietniske boligområder end de øvrige grupper. Som helhed over alle årene har indvandrere fra Østeuropa haft den laveste hyppighed, efterfulgt af Øvrige Afrika og Øvrige Asien.

Figur 94. Statistisk overhyppighed for forskellige etniske grupper i multietniske boligområder (> 20 % etniske minoriteter) over perioden 1985-2008. Resultater fra logistisk regression.

I Tabel 10 er vist resultaterne af fem analyser – en for hver etnisk gruppe. Den viser for hver af de anvendte variable, hvor meget hyppigere i % man statistisk set har boet i multietniske boligområder i forhold til referenceværdien. For eksempel viser tabellen, at indvandrere fra Østeuropa ankommet i 1985-94, alt andet lige har boet 31 % oftere i multietniske boligområder end referencesituationen, der er Østeuropæere kommet før 1985.

Tabel 10. Resultater fra logistisk regression af faktorer, som har haft betydning for forskellige etniske gruppers bosætning i multietniske boligområder (> 20 pct. ikke-vestlige etniske minoriteter). Overhyppighed (%) i forhold til referencesituation.

	Danmark	Østeuropa	Mellemøsten og Nordafrika	Afrika I øvrigt	Asien i øvrigt
Periode (1985-87)					
1988-92	230	158	108	220	97
1993-97	593	332	333	544	318
1998-02	1221	720	714	1304	759
2003-06	1651	909	912	2124	897
2007-08	1879	1012	1099	2799	1052
Indvandringsperiode (Før 1985)					
1985-94	-	21	-16	104	43
1995-96	-	120	-15	83	7
1997-2004	-	-9	-43	35	-35
2005 -08	-	-53	-66	-32	-66
Invandringsmåde (Indvandret selv)					
Familiesammenført m indvandrere	-	43	20	39	22
Familiesammenført m dansker	-	-41	-25	-47	-58
Efterkommer	-	-21	-5	-25	-17
Kvinde?	-15	-18	-1	-12	-23
Aldersgruppe (15-29)					
30-44	11	3	-20	4	-13
45-59		11	-20		-16
60-	-60			11	-22
Familietype (enlig u. børn)					
Enlig med børn	33	72	47	36	47
Par uden børn		-9	14	-23	-12
Par med børn	-61	10	35	-4	4
Flerfamilie husstand?	-37		17	8	-11
Antal personer i familie	4	21	19	20	23
Husstandssocialgruppe (Beskæftigede)					
Børn og unge			31		
Pensionister	80	53	49	53	48
Uden arbejde i øvrigt	71	22	25	28	50
Arbejdsløse	62	39	36	35	58
Studerende		9	3	2	19
Husstandsindkomst kvintiler (Kvint 5)					
Kvint 1	231	170	123	80	133
Kvint 2	223	171	152	108	164
Kvint 3	174	147	121	100	102
Kvint 4	107	97	70	62	67
urban eller rural (By mindre end 10.000 indb.)					
Hovedstadsområdet	3994	1436	2023	1932	1607
Odense, Aalborg og Århus	2333	992	2186	1956	2114
By større end 10.000 indb.	1739	818	1055	1151	985
Nagelkerke R2	,21	,23	,23	,30	,25

Note: Kun resultater med en signifikansværdi på under 0,05 er vist.

Det er ikke overraskende, at hyppigheden for alle grupperne stiger med tiden, idet antallet af multietniske boligområder, som ovenfor vist, er vokset stærkt med årene, især i 90'erne. Væksten i antallet af områder, som har

mere end 20 % har således medført, at også danskerne har haft en øget sandsynlighed i de senere perioder i forhold til den første.

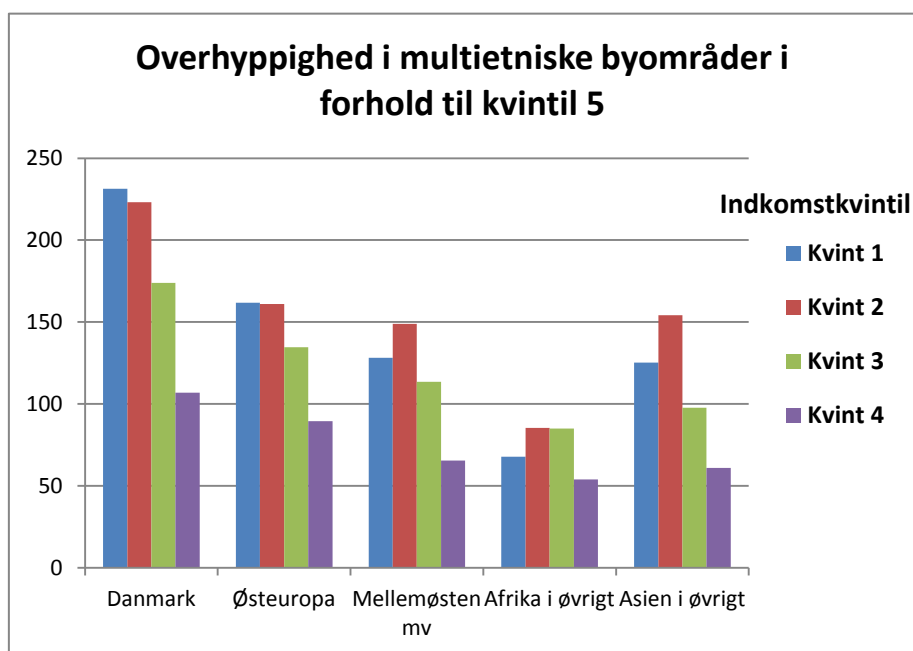
Baggrundsvariablene har en meget forskellig betydning for danskere og etniske minoriteter kan man se af Tabel 10. For danskere har det været meget sjældnere, at par med børn bor i multietniske boligområder, målt i forhold til enlige uden børn, mens det omvendt er mere almindeligt for etniske minoriteter fra Mellemøsten og Nordafrika, at børnefamilier har boet der. De tre øvrige etniske grupper har kun en lille over- eller underrepræsentation af par med børn set i forhold til enlige.

For alle grupperne er enlige forsørgere overrepræsenteret, mens det kun er for etniske minoriteter fra Mellemøsten og Nordafrika at par uden børn har boet der hyppigere end de enlige. Det er kun for Mellemøsten og Nordafrika at flerfamiliehusstande har boet hyppigere i multietniske boligområder.

Kvinder er underrepræsenterede for alle grupperne undtagen Mellemøsten og Nordafrika.

Aldersgrupperne fra 30 – 59 år været svagere repræsenterede end de unge under 30 for indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika og Øvrige Asien, mens det for etniske minoriteter fra Østeuropa er omvendt. Det kan skyldes at der er flere børn og efterkommere over 15 år i de to første etniske grupper. For indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika har flerfamiliehusstande været overrepræsenteret. Blandt alle de øvrige grupper er de underrepræsenterede. For alle indvandrergrupperne gælder, at jo større familie, jo større hyppighed i multietniske boligområder. Det kan hænge sammen med at der oftere er relativt større boliger i disse områder.

I tabellen er også vist hvor meget højere sandsynligheden for at have boet i multietniske boligområder har været for husstande i de fem første indkomstkventiler sammenlignet med de højeste indkomster. Resultaterne er illustreret i Figur 95.

Figur 95. Statistisk overhyppighed i multietniske boligområder (> 20 % etniske minoriteter) for forskellige indkomstkventiler, målt i forhold til de højeste indkomster over perioden 1985-2008. Baseret på resultater af logistisk regression (Tabel 10).

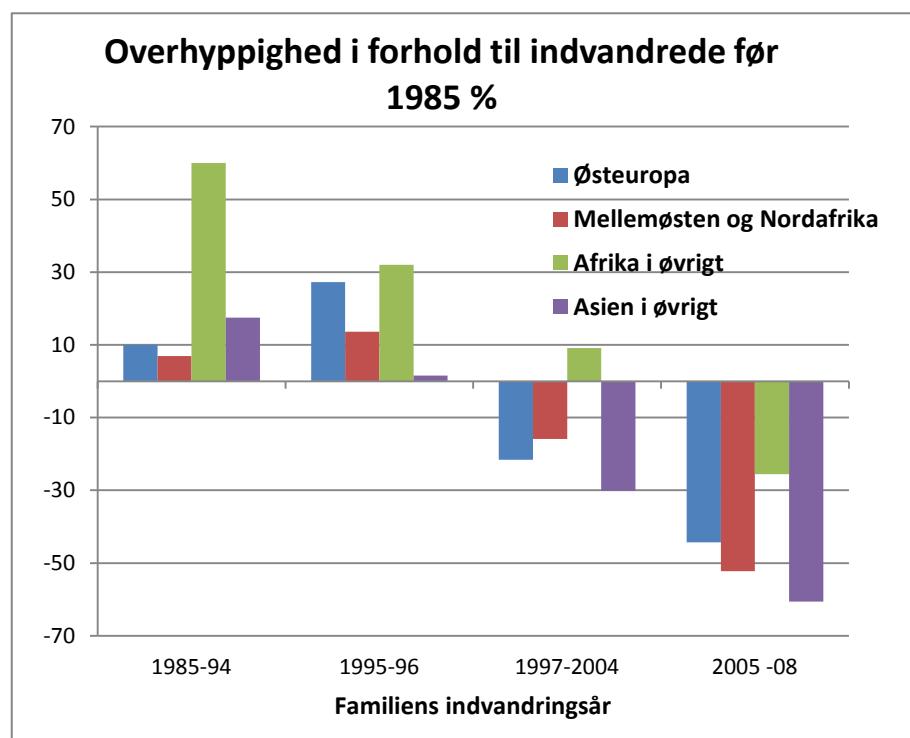
Analysen viser, at indkomsten har haft meget større betydning for danskere end blandt etniske minoriteter for, om man bor i multietniske boligområder.

Forskellene mellem kvintilerne i forhold til femte kvartil har været meget høj blandt danskerne og forskellene stiger systematisk med faldende kvartil. Blandt de etniske minoriteter er det kvartil 2, der hyppigst har boet i multietniske boligområder, og bosætningen har været mindre indkomstbestemt da der er en mindre forskel mellem kvintilerne. Der er de mindste forskelle mellem indkomstgrupperne blandt etniske minoriteter fra Øvrige Afrika.

Beskæftigelse har også haft større betydning for danskerne end for de etniske minoriteter. Hyppigheden for bosætning i multietniske boligområder er meget højere for arbejdsløse danskere i forhold til de beskæftigede end blandt etniske minoriteter. Årsagen er primært, at danskere i beskæftigelse er mere underrepræsenterede i områderne end det gælder for de etniske minoriteter. Forskelle i hyppighed mellem beskæftigede og ikke-beskæftigede er mindre for de etniske minoriteter – især de der er kommet fra Øvrige Afrika. Det betyder at etniske minoriteter i beskæftigelse i langt højere grad end danskerne har boet i multietniske boligområder. Forskellene i den statiske analyse er endog mere markante end den gennemsnitlige forskel mellem beskæftigede og ikke-beskæftigede som blev vist i Figur 91.

For danskerne er der desuden langt større geografiske forskelle i hyppigheden end for de etniske minoriteter. Det er især i Hovedstadsregionen, at Danskerne har boet i multietniske boligområder, mens det i tre af de etniske grupper er i de tre største provinsbyer, at hyppigheden har været højest. Kun for Østeuropæerne har det også været i Hovedstadsregionen. Forklaringen kan være, at de højere ejerboligpriser i Hovedstadsregionen i højere grad har presset danskerne her ud i de multietniske boligområder.

De etniske minoriteters bosætning i multietniske boligområder har desuden varieret med indvandringsperioden. I Figur 96 er vist den statistiske overhyppighed over hele perioden 1985-2008 for indvandrere med forskelligt familieindvandringsår målt i forhold til de først indvandrede før 1985.

Figur 96. Statistisk overhyppighed i multietniske boligområder (> 20 % etniske minoriteter) for indvandrere med forskelligt familieindvandrings år målt i forhold til indvandrede før 1985. Baseret på resultater af logistisk regression (Tabel 10).

Det blev vist i Figur 87, at indvandrede før 1985 i hele perioden siden 1985 har været bosat i multietniske boligområder i et omfang svarende til gennemsnittet. Figur 96 viser, at de senere indvandrede i starten frem til slutningen af 90'erne oftere bosatte sig i multietniske boligområder end de tidligst indvandrede, men at dette ændrede sig væsentligt efter 1995, hvor alle de etniske minoriteter har haft en relativt lavere bosætningsfrekvens. Når der derfor, som vist i Figur 87, har været en gennemsnitlig tendens til at alle ikke-vestlige etniske minoriteters repræsentation i gennemsnit har været stigende, så må dette forklares ved, at sammensætningen af de etniske minoriteter over tid har ændret sig. Når man korrigerer for baggrundsvariable, som i Tabel 10, så bliver resultater det modsatte.

En af de baggrundsfaktorer, som har haft stor betydning, er om man kommer fra et 'flygtningeland'. Bortset fra Mellemøsten og Nordafrika har flygtninge i alle de øvrige landegrupper haft en markant højere bosætningshyppighed i multietniske boligområder. For indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika er det de, der kommer fra ikke-flygtningelande som Tyrkiet, der oftest har boet i multietniske boligområder.

Tabel 10 viser også, at de familiesammenførte i højere grad end de selvstændigt indvandrede har boet i multietniske boligområder. Det er især tilfældet for indvandrere fra Østeuropa og Øvrige Afrika, i mindre grad for Mellemøsten og Nordafrika. Det gælder imidlertid kun for familiesammenførte med andre indvandrere. Sammenførte med danskere har haft en meget lavere hyppighed end både andre familiesammenførte og selvstændigt indvandrede, som tidligere vist.

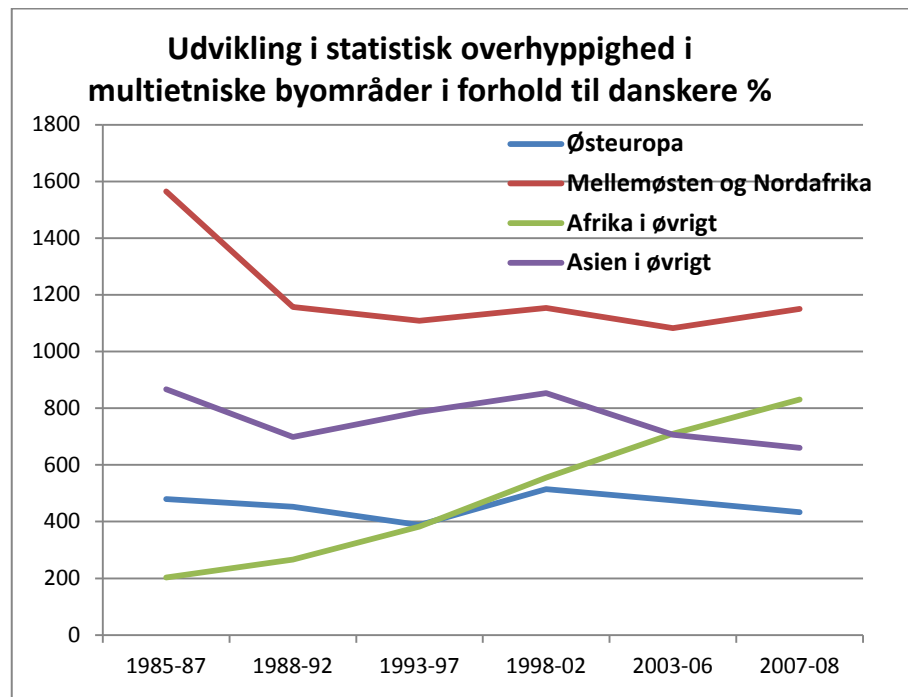
Endelig afviger efterkommernes bosætning fra både de familiesammenførte og de selvstændigt indvandrede. Hyppigheden af efterkommernes tilstedeværelse har været betydeligt mindre end for de familiesammenførte og også mindre end for de selvstændigt indvandrede for tre af de etniske grupper. Dette tyder på at næste generation af etniske minoriteter, alt andet lige, i højere grad er blevet spredt ud i byerne. Det blev vist i Figur 88, at i gennemsnit steg den relative andel af efterkommere, som har boet i multietniske boligområder, i de senere perioder, men dette må så forklares ved at sammensætningen af dem har ændret sig.

Forskelle mellem tidsperioder

I det følgende er vist resultater fra regressionsanalyser af hvad der har bestemt bosætningen i multietniske boligområder i de seks tidsperioder, som vi har opdelt 1985-2008 i. Dette blev også analyseret i Figur 87 til Figur 92, hvor den gennemsnitlige udvikling blev belyst. Her undersøger i hvor høj grad denne skyldes udviklingen i sammensætningen af de etniske minoriteter.

For at tage højde for, at vilkårene på boligmarkedet og konkurrencen mellem etniske minoriteter om at få bolig varierer mellem kommuner, er der indført to nye variable i forhold til de første regressionsanalyser ovenfor: 1. andelen af almene boliger i kommunen og 2. andelen af ikke-vestlige etniske minoriteter blandt kommunens indbyggere.

I den første analyse undersøges udviklingen over tid i den statistiske overhyppighed for de forskellige etniske grupper i multietniske boligområder set i forhold til danskerne. Den gennemsnitlige overhyppighed blev ovenfor vist i Figur 94, nedenfor i Figur 97 er vist overhyppighedens udvikling over tidsperioderne.

Figur 97. Udviklingen i den statistiske overhyppighed i forhold til danskere i multietniske boligområder (> 20 % etniske minoriteter) for forskellige etniske grupper. Resultater fra logistisk regression.

For tre af de fire grupper har der, relativt stabilt over tid, været den samme overhyppighed i multietniske boligområder. Etniske minoriteter fra Mellemøsten og Nordafrika havde et fald fra et højt startniveau i 1985-87, men dette var en atypisk periode med mange bosat udenfor den almene sektor. Den eneste gruppe som har ændret sig over tid er etniske minoriteter fra Øvrige Afrika, der er gået fra at have en lav repræsentation i 80'erne til en høj efter år 2000.

I de følgende analyser indgår kun de ikke-vestlige etniske minoriteter. Etniske minoriteter fra Øvrige Asien er brugt som referencegruppe for de etniske grupper. Resultaterne ses i Tabel 11.

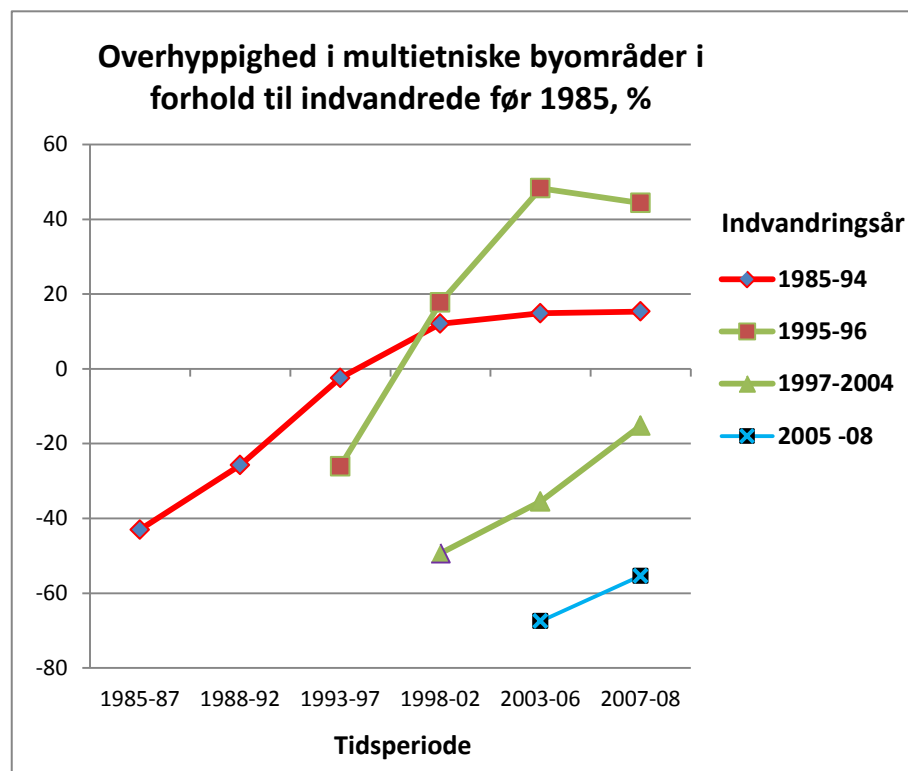
Tabel 11. Resultater fra logistisk regression af faktorer, som har haft betydning for at ikke-vestlige etniske minoriteter har boet i multietniske boligområder (> 20 pct. ikke-vestlige etniske minoriteter) i forskellige tidsperioder. Overhyppighed (%) i forhold til referencesituation.

	1985-87	1988-92	1993-97	1998-02	2003-06	2007-08
Etnisk gruppe (Øvrige Asien)						
Østeuropa	-27	-21	-28	-22	-22	-21
Mellemøsten og Nordafrika	68	48	40	35	37	42
Afrika i øvrigt	-50	-32	-25	-8	26	46
Indvandringsperiode (Før 1985)						
1985-94	-43	-26	-2	12	15	15
1995-96	-	-	-26	18	48	44
1997-2004	-	-	-	-49	-36	-15
2005 -08	-	-	-	-	-67	-55
Invandringsmåde (Indvandret selv)						
Familiesammenført m indvandrer		7	23	26	30	32
Familiesammenført m dansker	-28	-38	-39	-42	-41	-40
Efterkommer		-32	-29	-31	-19	-8
Fra flygtningeland	-3	-1	22	29	21	21
Kvinde?	-13	-10	-11	-14	-17	-18
Aldersgruppe (15-29)						
30-44	-32	-23	-21	-11	-2	-1
45-59		-20	-26	-14		
60-	-40	-27	-16	-13	-6	-7
Familietype (enlig u. børn)						
Enlig med børn	38	73	54	51	42	39
Par uden børn	26	27	8	4	-14	-18
Par med børn	28	58	34	24	0	-19
Flerfamilie husstand?	62	48	4	12	-7	-11
Antal personer i familie	28	16	20	23	23	26
Husstandssocialgruppe (Beskæftigede)						
Børn og unge		8	17	17	-2	
Pensionister		19	50	53	57	45
Uden arbejde i øvrigt	6	17	32	40	42	25
Arbejdsløse	47	35	39	41	44	43
Studerende	-21	-16		11	15	13
Husstandsindkomst kvintiler (Kvint 5)						
Kvint 1	210	198	167	135	135	120
Kvint 2	249	213	195	148	156	145
Kvint 3	209	182	146	116	118	95
Kvint 4	129	114	101	72	74	54
Urban eller rural (By mindre end 10.000 indb.)						
Hovedstadsområdet	1249	367	6906	1809	1457	2330
Odense, Aalborg og Århus	662	734	7964	1680	1425	2282
By større end 10.000 indb.	-98	55	2587	1243	1019	1428
Andel almene boliger i kommune %	-1,4	-0,8		-0,9	-0,9	-0,8
Andel ikke-vestlige i kommune %	56	39	22	21	18	17
Nagelkerke R2	,181	,154	,207	,224	,239	,269

Resultaterne afspejler de store forskelle, der har været mellem de forskellige tidsperioder med hensyn til bosætningen i multietniske boligområder. Ser

man på forskellene mellem de etniske grupper, så har indvandrere fra Mellemøsten og Nordafrika i alle perioderne bosat sig oftere i multietniske boligområder end de øvrige grupper, mens indvandrere fra Østeuropa har gjort det sjældnere. Kun for indvandrere fra Øvrige Afrika er der over tid sket en ændring, som også fra lavere hyppighed i multietniske boligområder til en højere.

I Figur 98 er vist resultaterne for etniske minoriteter med forskellige indvandringsår.

Figur 98. Statistisk overhyppighed i multietniske boligområder (> 20 % etniske minoriteter) for etniske minoriteter med forskelligt familieindvandrings år målt i forhold til indvandrede før 1985. Baseret på resultater af logistisk regression (Tabel 11).

Det fremgik af Figur 87, at indvandrere fra før 1985 over hele perioden har haft en relativ stabil tilstedeværelse i multietniske boligområder på et højt niveau. Regressionen viser, at indvandrere fra 1985-94 i starten boede sjældnere i multietniske boligområder, men efter 1992 alt andet lige har boet der oftere end de første indvandrere, og har øget hyppigheden jævnt i forhold til disse, med en stagnation efter 2000. Et tilsvarende mønster er set for Indvandrere fra 1995-96 med en stærkere tilvækst over tid indtil starten af 00erne. De senest indvandrede efter 1996 har sjældnere boet i multietniske boligområder, men bosættelsen er vokset over tid. En overordnet konklusion på analysen er, at nyligt indvandrede er startet på et lavere niveau end de tidligst tilkomne familier, men med tiden har deres repræsentation været stigende og på et tidspunkt har de 'overhalet' de tidligst indvandrede.

Efter 1998 blev indført en spredningspolitik for asylansøgere, der blev fordelt på kommunerne efter et kvotasystem. Dette skulle medvirke til at flygtninge blev mere spredte i forhold til bl.a. de indvandretætte byområder. Det fremgår imidlertid af tabellen at indvandrere fra flygtningelande hyppigere end andre etniske minoriteter har bosat sig i multietniske boligområder efter 1992. Det kan skyldes, at en del af dem er familiesammenførte med personer, der tidligere er ankommet som flygtninge.

Som vist i Figur 88 har indvandrere, der er kommet selv, haft en relativ stabil repræsentation i multietniske boligområder. Den statistiske analyse viser, at de familiesammenførte med andre indvandrere siden 1990 har tenderet ofte at være repræsenteret i multietniske boligområder med en konstant stigende tendens i forhold til de indvandrere, der er kommet selv. I den sidste periode er sandsynligheden for dem 32 pct. højere. For efterkommere var den statistiske hyppighed i multietniske boligområder en del mindre end de øvrige grupper i de første perioder, men forskellen er blevet mindre i 00'erne og er i 2007-08 næsten på niveau med de indvandrere, der er kommet selv. Resultaterne betyder, at når den gennemsnitlige repræsentation af efterkommerne, som vist i Figur 88, var større i de sidste to perioder, så skyldes det en anden sammensætning af efterkommere – formentlig flere hjemmeboende børn.

Det fremgik af Figur 89, at andelen af forskellige familietyper, som har bosat sig i multietniske boligområder, kun har ændret sig lidt over tid målt i forhold til gennemsnittet. Enlige uden børn har sjældnere boet der, men i de senere perioder er deres tilstedeværelse øget noget. Det omvendte har været tilfældet for par med børn, som relativt ofte har boet i områderne, men i mindre grad de senere perioder. I den statistiske analyse i Tabel 11 er denne udvikling endnu tydeligere. I forhold til den enlige havde par med børn en stor overhyppighed frem til ca. 2000, men denne er faldet med årene og er helt forsvundet i 2007-08. Par uden børn er også med tiden blevet sjældnere repræsenteret i forhold til de enlige. Flerfamiliehusstandes repræsentation er faldet meget med årene, mens store kernefamiliers er vokset.

Der er store forskelle mellem forskellige indkomstgruppers tilstedeværelse i multietniske boligområder, men vi har tidligere vist i Figur 92, at disse har tilnærmet sig hinanden over tid. Det fremgår af Tabel 11, at de lavere indkomstkventiler har haft en stor overhyppighed i multietniske boligområder målt i forhold til de højeste indkomster, samt at der kun har været små forskelle mellem de første tre kvintiler. Men forskellene i forhold til de højeste indkomster er blevet mindre i de senere perioder. Den væsentligste årsag er, at kvintil 5's hyppighed er steget med årene. Det ses også her, at kvintil 2 har haft størst hyppighed over hele perioden. Denne er faldet lidt i forhold til de laveste indkomster, men ikke i forhold til kvintil 1 og 3. Konklusionen er således, at det ikke kun er etniske minoriteter med de laveste indkomster, der har været bosat i multietniske boligområder. Også familier med middel indkomster har været bosat i disse områder.

Det er fremgået tidligere, at den andel af de beskæftigede ikke-vestlige etniske minoriteter, der bor i multietniske boligområder er steget lidt mere end gennemsnittet over årene, mens andelen for de forskellige grupper udenfor arbejdsmarkedet ikke er steget meget, bortset fra pensionisterne (inklusive førtidspension). De statistiske analyser viser derimod, at de arbejdsløses overhyppighed i forhold til de beskæftigede er steget fra 28 % omkring 1990 til 46 % i 2003-06, og at den for de øvrige udenfor arbejdsmarkedet (kontanthjælp mv.) steg stærkt frem til 1998. For begge grupper har overhyppigheden imidlertid stagneret efter 2000 og for kontanthjælpsmodtagere mv. er den faldet fra 42 til 24 % i de sidste perioder. Analysen viser således, at beskæftigelsen er blevet forbedret blandt etniske minoriteter i multietniske boligområder i 00'erne frem til 2008, hvilket dels kan skyldes den generelle stigning i beskæftigelsen i denne periode, dels at kommunernes indsats for at ændre beboersammensætningen i områderne har båret frugt.

Som tidligere vist i Figur 93 har etniske minoriteter bosiddende i de tre største provinsbykommuner oftest været bosat i multietniske boligområder. Dette er også resultatet af regressionsanalysen. Men i modsætning til den gennemsnitlige analyse viser regressionen, at hyppigheden har været mindre i

Hovedstadsregionen end i de mellemstore provinsbyer i alle perioderne. Som vist i de gennemsnitlige analyser viser regressionen også, at forskellen mellem Hovedstadsregionen og de største provinsbyer er blevet indsnævret over årene uden dog at forsvinde. Det ses også at de mellemstore provinsbyer har haft en højere overrepræsentation end Hovedstadsregionen efter 1990, samt end de tre største provinsbyer efter 2000. Dette er i overensstemmelse med en tidligere undersøgelse (Skifter Andersen 2005), der viste, at den etniske segregation mellem almene boligafdelinger i 2003 var højest i en række af de mellemstore provinsbyer.

Disse nye resultater kan hænge sammen med, at der er to variable i analysen som tager højde for betydningen af boligsammensætningen i den enkelte kommune, og af hvor stor en del af befolkningen de etniske minoriteter udgør, vist nederst i Tabel 11. Boligsammensætningen er målt ved andelen af boligmassen, der er almene boliger og denne ser ud til kun at have en begrænset betydning på den måde. Når andelen af almene boliger øges med 10 pct. falder andelen af etniske minoriteter i multietniske boligområder med 8-14 pct. Forklaringen kan være at jo flere almene boliger i kommunen jo større mulighed er der for spredning af de etniske minoriteter og færre multietniske boligområder.

Hyppigheden for bosætning i multietniske boligområder har, som forventet, haft en stærk sammensætning med andelen af etniske minoriteter der bor i kommunen, men denne sammenhæng har været aftagende over årene.

Segregeringsprocesser

Koncentrationen af etniske minoriteter i bestemte byområder, oftest med almene boliger, er en følge af forskellige processer på boligmarkedet, som beskrevet i afsnittet om tidligere forskning. Det er på den ene side de etniske minoriteters adfærd og muligheder på boligmarkedet, på den anden side danskernes adfærd.

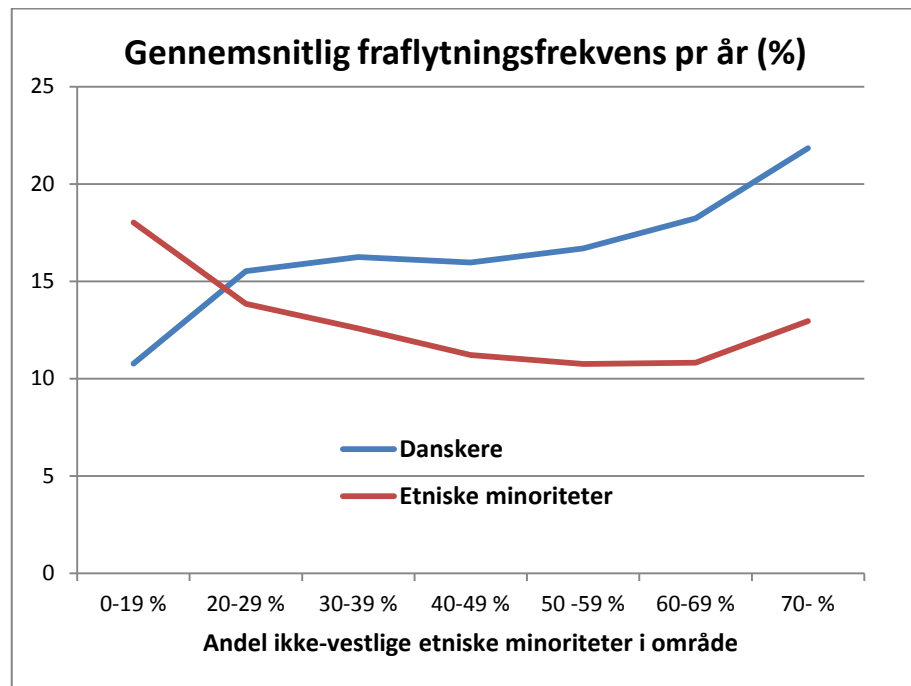
De etniske minoriteter i Danmark har i høj grad gjort boligkarriere i den almene sektor, dels fordi de ofte har lavere indkomster og dels fordi indvandrere generelt oftere fortrækker lejeboliger. Deres muligheder for at flytte til privat udlejning har desuden været mindre gunstige. Dertil kommer, at nogle etniske minoriteter, især de der har boet kortere tid i Danmark eller er mindre integrerede, ofte foretrækker at bo tæt på venner og familie eller generelt i områder med mange etniske minoriteter og få danskere.

Danskernes reaktioner på en stigende koncentration af etniske minoriteter i bestemte byområder kan være præget af det, man i litteraturen har kaldt, 'white flight and avoidance'. Det indebærer, at danskere i områder med stigende koncentration oftere flytter væk, og at boligsøgende danskere generelt oftere undgår multietniske byområder.

I dette afsnit undersøges i hvor høj grad segregationen og den rumlige koncentration af etniske minoriteter er forårsaget af disse forskellige processer. Vi ser på hvilken betydning det har for til- og fraflytningen til byområder, at de har en større eller mindre andel af etniske minoriteter. I hvor høj grad skyldes udviklingen i koncentrationen 'white flight', 'white avoidance', øget tilflytning af etniske minoriteter eller mindre fraflytning af disse. Vi ser desuden på, hvilke ændringer der sker i den sociale og demografiske sammensætningen af til- og fraflytterne med stigende koncentration af etniske minoriteter.

Fraflytning fra multietniske byområder

I det følgende undersøges, hvad andelen af etniske minoriteter i byområderne har betydet for den fraflytning, der har fundet sted fra dem. I Figur 99 ses den gennemsnitlige fraflytning over hele perioden 1985 til 2008 fra byområder med forskellig andel af etniske minoriteter.

Figur 99. Andel af ikke-hjemmeboende danskere og ikke-vestlige etniske minoriteter, som er fraflyttet det byområde de bor i indenfor det sidste år, i områder med forskellig andel af ikke-vestlige etniske minoriteter.

Der er klare tendenser i figuren. I områder med relativt få etniske minoriteter har disse haft en højere fraflytning end danskere. Med stigende andel etniske minoriteter øges danskerne fraflytning mens den aftager for de etniske minoriteter. For danskerne er der samme fraflytning for områder med mellem 20 og 60 pct. etniske minoriteter, men herefter stiger den. For de særligt indvandrerunge områder (70+) stiger fraflytningen stærkt for både danskere og etniske minoriteter.

Disse gennemsnitlige tendenser kan være en følge af, at beboersammensætningen er forskellig i områder med færre eller flere etniske minoriteter. Der er derfor gennemført en statistisk analyse (logistisk regression) af hvilke faktorer der har haft betydning for fraflytningen for at kontrollere for dette. Følgende faktorer er indgået:

A. Områdevariable:

- **Andel etniske minoriteter i byområdet:** 0-19 %, 20-29 %, 30-39 %, 40-49 %, 50 -59 %, 60-69 %, 70- %
- **Antal beboere i område**
- **Andel beskæftigede i byområdet opdelt i kvintiler** (dannet på grundlag af landstal)
- **Andel almene boliger i område**
- **Periode:** 1985-87, 1988-92, 1993-97, 1998-02, 2003-06, 2007-08

B. Person/husstandsvariable:

- **Etnisk gruppe:** Dansk, Østeuropa, Mellemøsten og Nordafrika, Afrika i øvrigt, Asien i øvrigt
- **Kvinde?**
- **Aldersgruppe:** 17-29, 30-44, 45-59, 60-
- **Familietype:** Enlig u børn, Enlig m. børn, Par u. børn, par m. børn
- **I beskæftigelse?**
- **Indkomstniveau opdelt på kvintiler**
- **Danner par i forbindelse med flytning?**
- **Bliver skilt?**
- **Kommer i beskæftigelse samme år?**
- **Øget indkomst?** (skifter til højere indkomstkvintil)
- **Jobskifte?** (får ny arbejdsplads)

- **Boligareal per person i husstanden**
- C. Kommunevariable
- **Andel etniske minoriteter i kommune**
- **Andel almene boliger i kommune**
- **Urbanisering:** Hovedstadsområdet, De tre store provinsbyer Odense, Aalborg og Århus, By større end 10.000 indbyggere, By mindre end 10.000 indbyggere

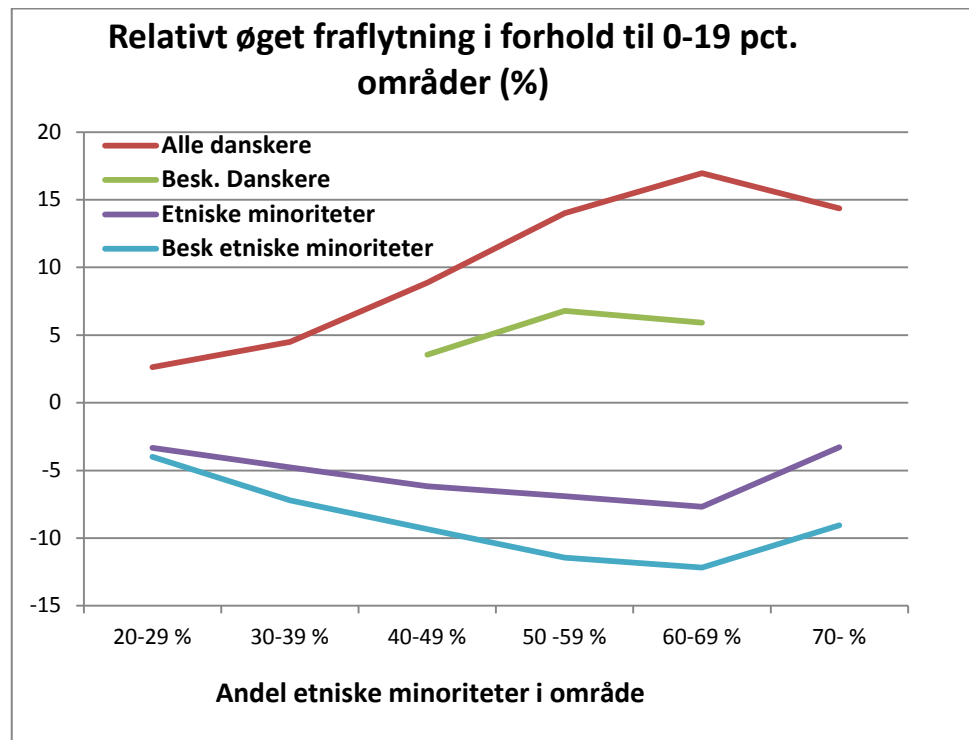
Der er gennemført 5 analyser for hhv. alle, for danskere med og uden beskæftigelse og for etniske minoriteter med og uden beskæftigelse. Resultaterne fra analyserne ses i Tabel 12, som viser odds ratios for de forskellige variable målt i forhold til en referenceværdi, som er angivet i overskriften for de enkelte variable. Der er kun vist resultaterne for de to områdevariable andel etniske minoriteter og andel i beskæftigelse opdelt i kvintiler.

Tabel 12. Resultater fra logistisk regression (odds ratios) af hvilke faktorer der har betydning for fraflytning fra et byområde.

	Alle	Alle danskere	Beskæftigede danskere	Etniske minoriteter	Beskæftigede etniske minoriteter
Andel EM (ref 0-19 %)					
20-29 %	1,02	1,05		,94	,92
30-39 %	1,02	1,09		,91	,87
40-49 %	1,04	1,19	1,07	,88	,83
50-59 %	1,04	1,33	1,15	,87	,79
60-69 %		1,41		,86	,78
70- %	,93	1,34		,94	,83
Andel i beskæftigelse i område, kvintiler (Kvintil 5)					
Kvintil 1	1,16	1,16	1,62	1,03	1,23
Kvintil 2	1,23	1,23	1,48	1,05	1,18
Kvintil 3	1,21	1,22	1,41	1,03	1,13
Kvintil 4	1,18	1,18	1,31	1,05	1,12

Note: Alle viste resultater er statistisk signifikante indenfor 0,05 pct. grænsen.

Resultaterne fra analysen er blevet bearbejdet i Figur 100, der viser forskellen i fraflytningsfrekvens for de fire grupper for danskere og etniske minoriteter målt i forhold til alle fraflyttede fra områderne.

Figur 100. Relativ øget fraflytning for forskellige grupper i byområder med forskellig andel af etniske minoriteter målt i forhold til i forhold til områder med mindre end 20 pct. etniske minoriteter. Resultater af logistisk regression.

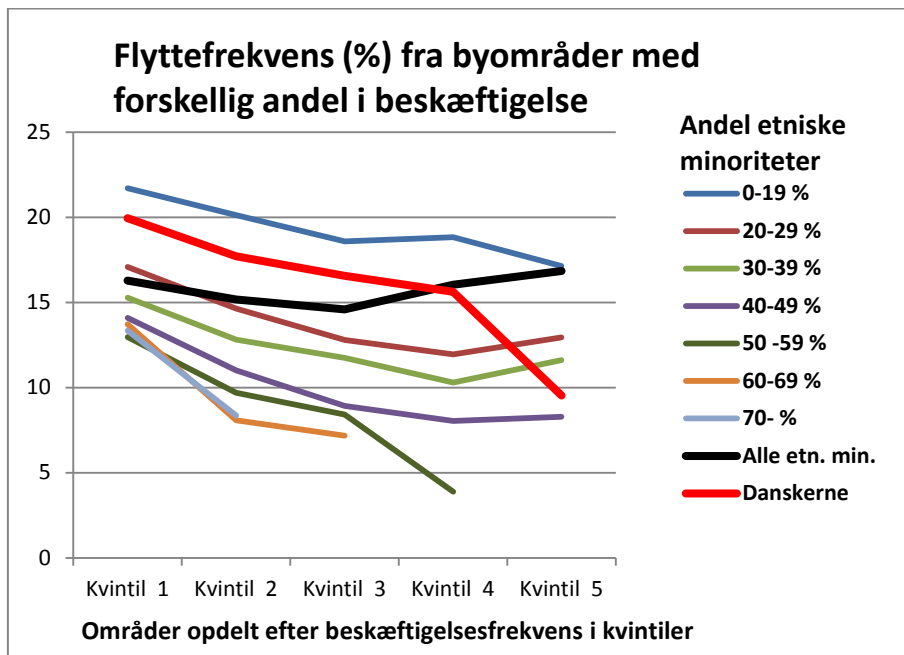
På samme måde som Figur 99 viser denne figur, at danskerne har en højere fraflytning end gennemsnittet jo større andelen af etniske minoriteter er i byområdet. Men for de beskæftigede danskere er forskellen mindre. Dette kan være fordi de beskæftigede i de multietniske byområder har en lavere indkomst.

For de etniske minoriteter er der også i disse tal en faldende mobilitet med andel af etniske minoriteter, men den er ikke helt så markant og i de mest indvandrerunge områder svarer fraflytningen næsten til gennemsnittet. Også for de etniske minoriteter gælder, at de beskæftigede har en relativt lavere fraflytningshyppighed.

De gennemførte analyser viser således, at man kan tale om 'white flight' i de danske multietniske byområder. Jo flere etniske minoriteter, der er kommet i områderne, jo oftere fraflytter danskerne. Men der er også en effekt på de etniske minoriteters fraflytning. Jo flere etniske minoriteter i byområderne jo lavere fraflytning af de etniske minoriteter.

Den sociale sammensætnings betydning for fraflytningen

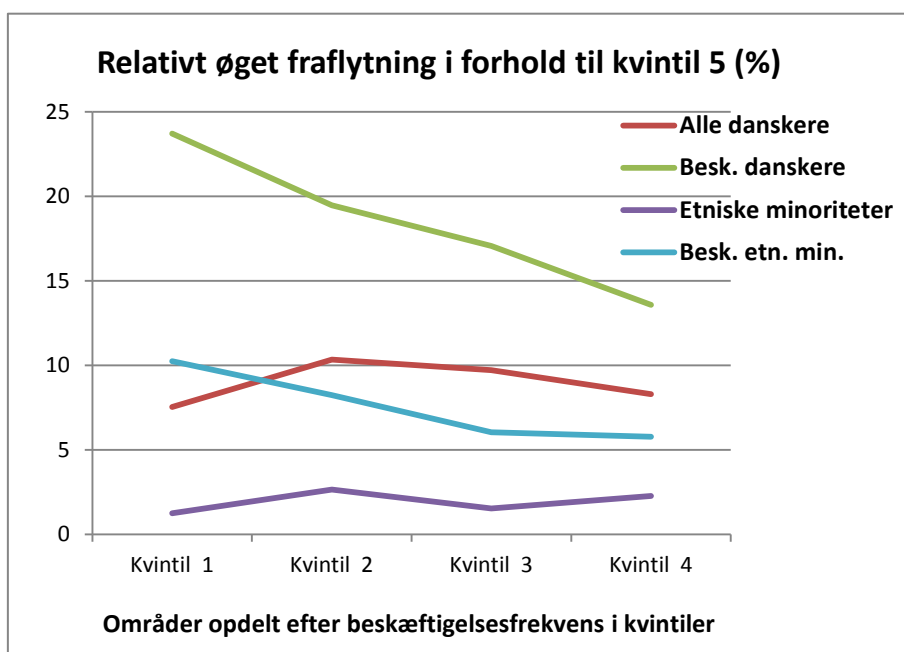
Fraflytningen fra områderne kan også være påvirket af i hvilket omfang de er plaget af sociale problemer. I analysen er brugt andelen af ikke hjemmeboende 15+ årige, som bor i husstande med mindst en person i beskæftigelse, som et mål for den sociale sammensætning. Områderne er opdelt i kvintiler efter andelen med beskæftigelse. Andelen, der bor i husstande med beskæftigelse, er størst i områder i kvintil 5 og mindst i kvintil 1. I Figur 101 er vist den gennemsnitlige fraflytningsprocent for områderne opdelt efter dette mål og efter andel etniske minoriteter.

Figur 101. Gennemsnitlig flyttefrekvens per år for ikke-hjemmeboende etniske minoriteter 15+ år i byområder med forskellige beskæftigelsesgrad, sammenlignet med alle danskere og etniske minoriteter.

For danskere er der generelt størst gennemsnitlig fraflytning fra områder med færrest beskæftigede (Kvintil 1). Dette gælder ikke for de etniske minoriteter som helhed. Her er der størst fraflytning i områder med flest beskæftigede (Kvintil 5). Ser man derimod på deres fraflytning i områder opdelt efter andel etniske minoriteter er der samme tendens som for danskerne, jo færre i beskæftigelse jo større fraflytning. Forskellen i forhold til gennemsnittet må skyldes samspillet mellem andel i beskæftigede i områderne og andelen etniske minoriteter.

For at kontrollere for at beboersammensætningen kan være forskellig i områder med lavere og højere beskæftigelse er resultaterne fra den logistiske regression i Tabel 12 brugt til at beregne, hvor meget større fraflytningen har været i område med færre beskæftigede målt i forhold til områder med den højeste (Kvintil 5).

Figur 102. Relativ øget fraflytning for forskellige grupper i byområder med forskellig andel i beskæftigelse målt i forhold til den femtedel, der har størst beskæftigelse. Resultater af logistisk regression.

Figur 102 viser, at for alle danskere og etniske minoriteter er der en større mobilitet i alle de områder som tilhører de første fire kvintiler i forhold til kvintil 5, men der er ikke de store forskelle mellem de første fire kvintiler. Generelt er der for danskerne større forskelle i forhold til kvintil 5 end for de etniske minoriteter. Når man kontrollerer for baggrundsvariable, bl.a. andelen af etniske minoriteter, er det reelt kun fraflytningen for de beskæftigede, som påvirkes af andelen i beskæftigelse i de første fire kvintiler, hvor fraflytningen stiger jo færre der er i beskæftigelse i byområdet. Det gælder mest for danskere i beskæftigelse men også for etniske minoriteter selv om forskellene er mindre.

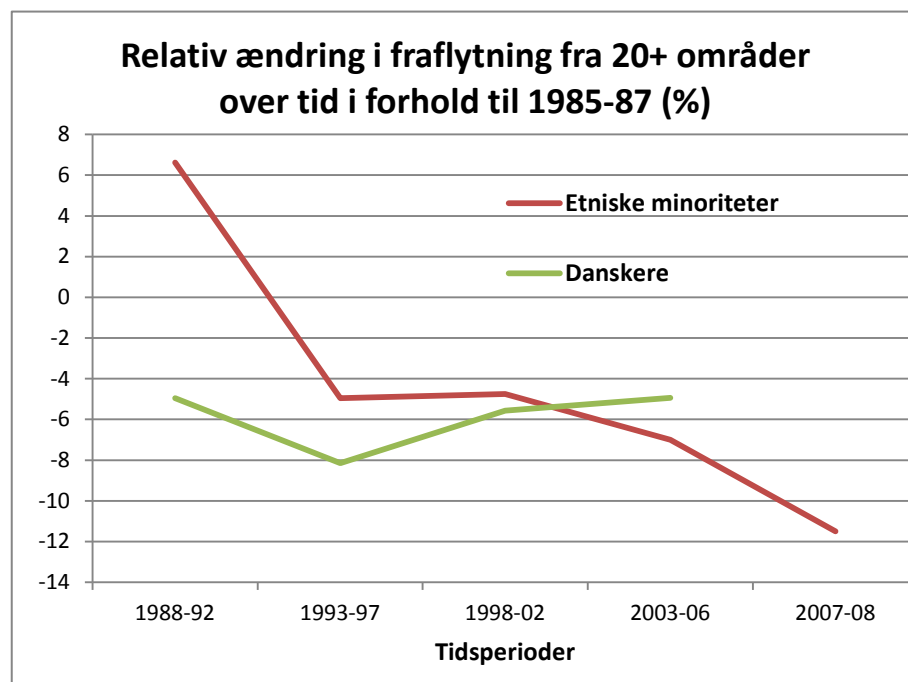
Konklusionen er, at de etniske minoriteters fraflytning næsten ikke påvirkes af den sociale sammensætning af byområderne, men for de af dem der er i beskæftigelse er der en lille påvirkning.

Fraflytning fra multietniske 20+ byområder

I det følgende ser vi på fraflytningen fra alle de byområder som har haft mere end 20 pct. etniske minoriteter. På samme måde som for alle byområder er lavet en statistisk analyse af fraflytningen med brug af de samme variable som ovenfor.

Udviklingen over tid

I Figur 103 vises, hvordan fraflytningshyppigheden har ændret sig over tid målt i forhold til periode 1985-87.

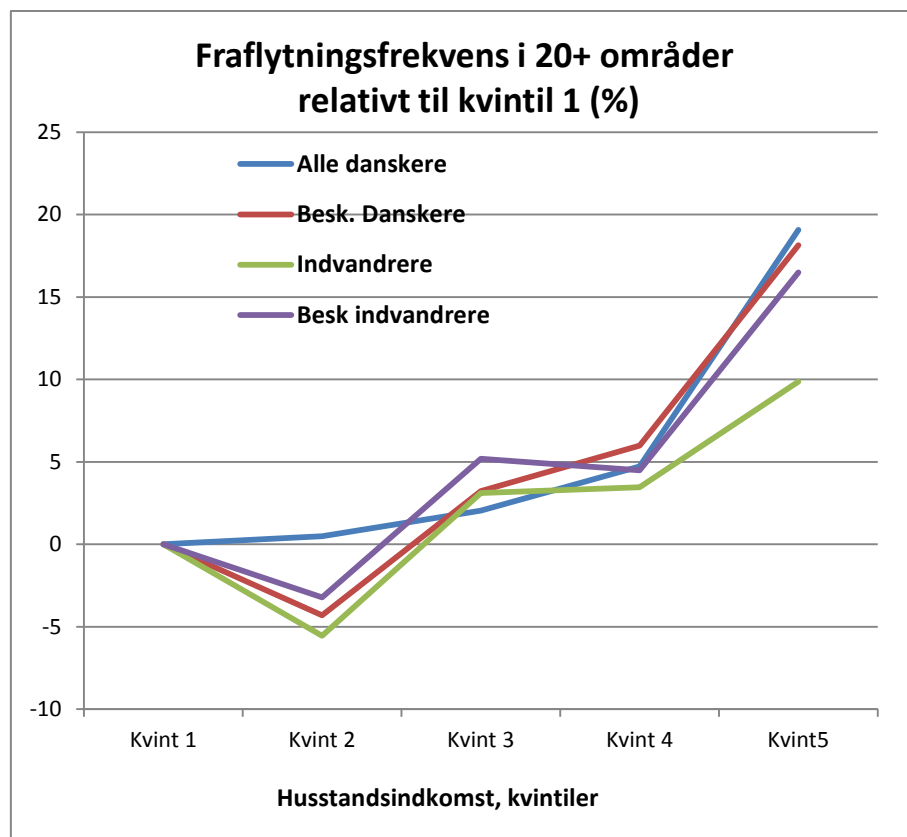

Figur 103. Forskelle mellem tidsperioder mht. fraflytningshyppighed fra multietniske byområder med mere end 20 pct. etniske minoriteter. Relativt ændret fraflytning i forhold til 1985-87. Resultat af logistisk regression.

I forhold til flyttehyppigheden i 1985-87 steg fraflytningen for etniske minoriteter, alt andet lige, i den efterfølgende periode, men er derefter faldet over tid. Danskerne fraflytning har holdt sig nogenlunde konstant. Analysen betyder, at de etniske minoriteter i stadig mindre grad har forladt de multietniske byområder, mens danskerne har holdt den samme fraflytning over tid, hvilket er bemærkelsesværdigt eftersom andelen af etniske minoriteter i 20+ områderne er steget gennem perioden. Det ser således ikke ud til at omfanget af white flight er øget med tiden, mens de etniske minoriteters tendenser til forbliven i områderne er øget.

Hvem flytter fra de multietniske byområder?

Der har ikke været en højere flyttehyppighed hos de beskæftigede i områderne sammenlignet med personer i husstande, som er udenfor arbejdsmarkedet. Men der er forskelle på forskellige indkomstgrupper (husstandsindkomst), som det fremgår af Figur 104. Her er set på forskellene mellem personer, som tilhører husstande i forskellige indkomstkventiler, Kvintil 1 er den femtedel af husstandene, som har de laveste indkomster. I figuren vises den relative forskel på fraflytningen mellem kvintil 1 og de øvrige indkomstgrupper. Som tidligere sammenlignes etniske minoriteter og danskere, alle og de der er i beskæftigelse (husstanden).

Figur 104. Forskel i fraflytningsfrekvens fra multietniske byområder med mere end 20 pct. etniske minoriteter for ikke-hjemmeboede personer 15+ år mellem personer i forskellige husstandsindkomstkventiler sammenlignet med personer med de laveste husstandsindkomster i kvintil 1. Resultat af logistisk regression.

For både danskere og indvandrere har der generelt været en højere og stigende fraflytningshyppighed fra 20+ multietniske byområder i de højere indkomstgrupper sammenlignet med de laveste i kvintil 1. Undtagelsen er kvintil 2 der har haft lavere hyppighed. Dette kan hænge sammen med at den laveste kvintil må antages at indeholde mange enlige, der normalt har en højere mobilitet. Det er også markant at mønsteret næsten er det samme for alle fire grupper. Der er således ikke forskelle på danskere og etniske minoriteter og på beskæftigede og alle. Dog er indkomsteffekten lavere i kvintil 5 for de etniske minoriteter som helhed. Der er således færre af de etniske minoriteter med høj husstandsindkomst som flytter væk.

Resultaterne fra den statistiske analyse af fraflytningen fra de multietniske byområder er sammenlignet med fraflytningen fra alle områder med henblik på at vise, hvordan de multietniske byområder afviger. I Tabel 13 vises den relative forskel i fraflytningshyppighed mellem fraflytterne fra multietniske byområder med mere end 20 pct. etniske minoriteter og alle flyttende i de fire grupper.

Tabel 13. Den beregnede relative forskel i flyttehyppighed fra multietniske byområder med mere end 20 pct. etniske minoriteter sammenlignet med alle byområder (%). Baseret på resultater fra logistisk regression.

	Alle danskere	Besk. danskere	Etniske minoriteter	Besk. etn. min.
Kvinde?				1,1
Aldersgruppe(17-29)				
30-44	6,5	8,2	0,2	1,6
45-59	7,1	8,1	0,3	7,2
60-	7,3	4,8	4,9	14,1
Familietype(Enlig u børn)				
Enlig m. børn	-9,8	-8,4	-10,0	-8,6
Par u. børn	21,1	23,6	-2,6	3,8
par m. børn	49,4	54,0	-7,2	2,6
I beskæftigelse?	3,1	-		-
Indkomstkventil (kvint1)				
Kvint 2	4,6		-1,8	-2,3
Kvint 3	11,6	11,2	4,7	2,4
Kvint 4	19,6	19,6		7,9
Kvint 5	28,1	27,6	21,5	15,4
Danner par	1,8	2,4	-2,8	-2,2
Bliver skilt	-7,5	-8,1	1,1	0,3
Kommer i beskæftigelse	-7,1	-5,3	-5,0	-8,0
Øget indkomstkventil	1,3	1,4	-0,1	-0,5
Jobskifte	-2,3	-3,1	-0,9	-1,3
Boligareal per person	-0,2	-0,2	0,4	0,4
Andel etniske minoriteter i kommune	-0,5	-1,0		-0,3
Andel almene bolig i kommune		0,2		0,0
Urbanisering (By mindre end 10.000 indb.)				
Hovedstadsområdet	-18,8	-18,7	-2,3	-8,8
Odense, Aalborg og Århus	-13,3	-14,3	-0,7	
By større end 10.000 indb.	-13,5		-6,5	-12,4
Nagelkerke R2 for fraflytning fra 20+ områder	,233	,233	,184	,176

Note: Alle viste resultater er statistisk signifikante indenfor 0,05 pct. grænsen.

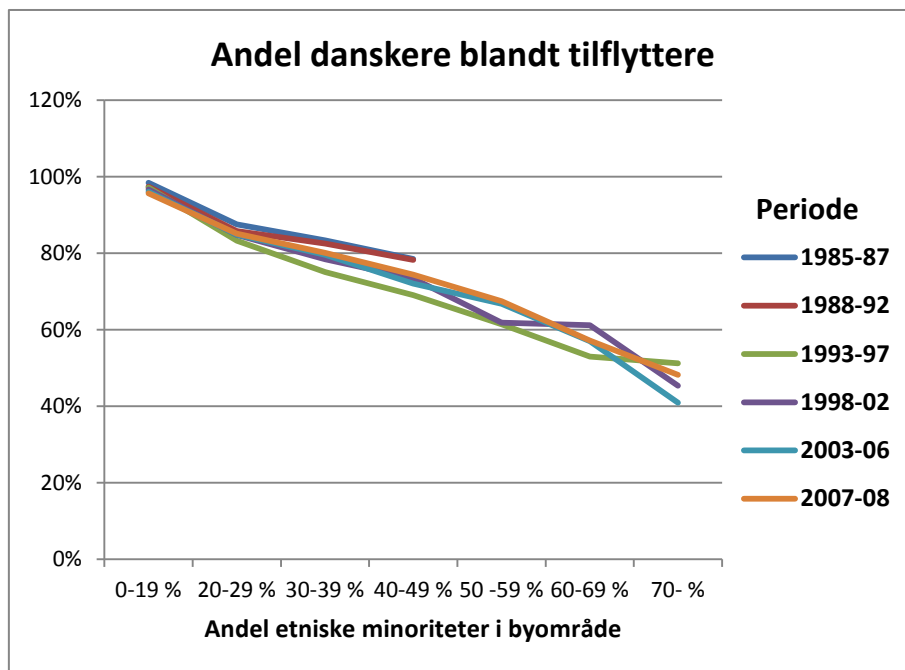
Det fremgår af tabellen, at fraflytningen af danskere i de højere indkomstgrupper, sammenlignet med de laveste, er noget mere markant i de multietniske byområder end hvad der gælder for alle flyttende. For de etniske minoriteter er det kun den højeste indkomstkventil som adskiller sig.

Andre markante forskelle er, at for danskere er fraflytningen fra de multietniske byområder langt højere for par med og uden børn, sammenlignet med enlige, mens børnefamilier blandt de etniske minoriteter har en lavere fraflytning end de enlige.

Ser man på de variable, som angiver husstands- og arbejdsændringer som mulige årsager til flytning, så viser de visse forskelle mellem danskere og etniske minoriteters flyttereaktioner på disse. Danskerne flytter relativt oftere væk fra områderne når de danner par, men sjældnere når de bliver skilt end hvad der gælder for alle områder. Etniske minoriteter forbliver oftere i de multietniske byområder når de danner par end for andre områder. Øget indkomst får relativt oftere danskerne i multietniske byområder til at flytte væk. Det er sjældnere for etniske minoriteter. For begge grupper har det mindre effekt for fraflytningen i de multietniske byområder end udenfor, at familien kommer i beskæftigelse eller at personen skifter arbejdsplads.

Tilflytningen til byområderne

For at undersøge om der har været tale om 'white avoidance' – at danskerne i mindre omfang flytter til multietniske byområder jo flere etniske minoriteter der er i områderne – er beregnet andelen af danskere blandt tilflytterne til byområder med forskellig andel af etniske minoriteter (Figur 105).

Figur 105. Den gennemsnitlige andel af danskere blandt tilflytterne til byområder med forskellig andel af etniske minoriteter i forskellige perioder.

I figuren er vist andelen af danskere blandt tilflytterne i forskellige perioder siden 1985. Den viser tydeligt at andelen af danskere falder med stigende andel af etniske minoriteter i byområderne, og at denne tendens har været gældende i næsten samme omfang i hver eneste periode siden 1985.

De gennemsnitlige tal kan skjule, at sammensætningen af tilflytterne er forskellig til de forskellige områder. Der er derfor gennemført en statistisk analyse, hvor der kontrolleres for tilflytternes sammensætning, for periode og for forskelle mellem kommuner. Følgende baggrundsvariable er indgået:

A. Områdevariable

- **Andel etniske minoriteter i byområdet:** 0-19 %, 20-29 %, 30-39 %, 40-49 %, 50-59 %, 60-69 %, 70- %
- **Andel af etniske minoriteter, som kommer fra hhv. Mellemøsten og Nordafrika, Øvrige Asien og Øvrige Afrika.**
- **Antal beboere i område**
- **Andel beskæftigede i byområdet opdelt i kvintiler** (dannet på grundlag af landstal)
- **Andel almene boliger i område**
- **Periode:** 1985-87, 1988-92, 1993-97, 1998-02, 2003-06, 2007-08

B. Personvariable

- **Etnisk gruppe:** Dansk, Østeuropa, Mellemøsten og Nordafrika, Afrika i øvrigt, Asien i øvrigt
- **Kvinde?**
- **Aldersgruppe:** 17-29, 30-44, 45-59, 60-
- **Familietype:** Enlig u børn, Enlig m. børn, Par u. børn, par m. børn
- **I beskæftigelse?**
- **Indkomstniveau opdelt på kvintiler**

- **Ejerform af bolig ved tilflytning:** Ejerboliger i enfamiliehuse, Ejerlejligheder, Andel, Almene, Privat udlejning., Ikke selvstændige boliger

C. Kommunevariable

- **Andel etniske minoriteter i kommune**
- **Andel almene boliger i kommune**
- **Urbanisering:** Hovedstadsområdet, De tre store provinsbyer Odense, Aalborg og Århus, By større end 10.000 indbyggere, By mindre end 10.000 indbyggere

Der er gennemført fire analyser, hvor den afhængige variabel er, om tilflytterne er hhv. dansker, dansker i beskæftigelse, etniske minoriteter eller etniske minoriteter i beskæftigelse. I Tabel 14 er kun vist odds ratios for områdevariablene, da de øvrige variable kun siger noget om sammensætningen af samtlige flyttende.

Tabel 14. Karakteristika ved byområder, som har betydning for om tilflyttende er hhv. dansker, dansker i beskæftigelse, etniske minoriteter eller etniske minoriteter i beskæftigelse. Resultater (odds ratios) fra logistisk regression.

	Danskere	Danskere i beskæftigelse	Etniske minoriteter	Etn. min. i beskæftigelse
Andel etn. min. i område (0-19 %)				
20-29 %	,54	,57	1,86	1,43
30-39 %	,45	,47	2,24	1,38
40-49 %	,36	,41	2,77	1,35
50 -59 %	,30	,34	3,29	1,28
60-69 %	,25	,28	4,06	1,23
70- %	,14	,17	7,34	1,10
Andel besk. i område (Kvintil 5)				
Kvintil 1	,57	,48	1,77	1,11
Kvintil 2	,65	,61	1,53	1,25
Kvintil 3	,73	,70	1,37	1,19
Kvintil 4	,83	,80	1,21	1,13
Områdestørrelse/1000	1,02	1,05	,98	
Andel almene i område %	1,20	1,29	,83	1,07
Andel fra Mellemøsten og Nordafrika	,59	,70	1,71	1,60
Andel fra Øvrige Asien	,59	,77	1,68	1,51
Andel fra Øvrige Afrika	,77	,93	1,29	,86
R2	,249	,499	,215	,190

Note: Alle viste resultater er statistisk signifikante indenfor 0,05 pct. grænsen.

Det ses, at andelen af etniske minoriteter i byområderne har en ret dramatisk effekt for om tilflytterne er danskere. Selv for byområder med 20-29 pct. etniske minoriteter er sandsynligheden for at tilflytteren er en dansker kun ca. halvt så stor som for det store flertal af byområder, hvor der er mindre end 20 pct. etniske minoriteter. Danskernes tilflytning falder stærkt med en øget andel af etniske minoriteter og for områderne med 70+ andel etniske minoriteter er sandsynligheden meget lav. Da tilflytterne per definition er etniske minoriteter, hvis de ikke er danskere, er sandsynligheden for tilflytning af etniske minoriteter tilsvarende højere med større andel etniske minoriteter blandt beboerne.

Danskere i beskæftigelse afviger ikke særligt meget fra gennemsnittet af danskere, men etniske minoriteter i beskæftigelse afviger fra alle etniske minoriteter. De beskæftigede etniske minoriteter er også overrepræsenterede blandt tilflytterne til multietniske byområder, men i langt mindre grad end gennemsnittet, og deres andel af tilflytterne falder med stigende andel af etniske minoriteter i byområderne. I 70+ områderne er de næsten ikke overre-

præsenterede. Det er således især etniske minoriteter udenfor arbejdsmarkedet der flytter til multietniske byområder.

Det ses også, at den sociale sammensætning af byområderne, alt andet lige, har en betydning for tilflytternes sammensætning. I analysen er denne karakteriseret ved andelen af personer, som er en del af en husstand med mindst en beskæftiget, i byområderne som er opdelt i fem lige store grupper (kvintiler) efter voksende andel i beskæftigelse. I forhold til områderne med flest beskæftigede (kvintil 5) er andelen af danskerne blandt tilflytterne meget lavere i de øvrige områder og andelen falder med stigende andel beboere i husstande uden arbejde. Dette gælder i endnu højere grad for danskere i beskæftigelse. Da tilflytterne må være etniske minoriteter, når de ikke er danskere, er der for de etniske minoriteter den modsatte effekt, flere etniske minoriteter flytter ind jo flere beboere i husstande uden arbejde. Dette gælder imidlertid ikke for etniske minoriteter i beskæftigelse. Der er flere af disse som flytter til andre end kvintil 5 områder, men der er ikke forskel på tilflytningen til de første fire kvintiler.

Sammensætningen af de etniske minoriteter i områderne har også en betydning. I det omfang de etniske minoriteter i højere grad kommer fra andre lande end Østeuropa er der en mindre tilflytning af danskere og flere etniske minoriteter. Det gælder især når der er mange beboere fra Mellemøsten og Nordafrika og fra Øvrige Asien. Der er færre etniske minoriteter blandt tilflytterne når områder har mange beboere fra Øvrige Afrika, det gælder især for tilflyttende etniske minoriteter i beskæftigelse.

Disse analyser siger noget om balancen mellem danskere og etniske minoriteter blandt tilflytterne, men kan ikke fortælle os om årsagerne. Er det fordi færre danskere flytter til områderne eller fordi flere etniske minoriteter gør det. Vi vil se nærmere på dette i et senere afsnit.

Hvilke danskere flytter til de multietniske byområder?

For at belyse nærmere forskellene mellem de danskere der flytter til byområder med forskellig andel af etniske minoriteter er gennemført en række statistiske analyser blandt alle flyttende danskere. Der er lavet fem regressio-
ner, en for hver områdetype med forskellig andel etniske minoriteter, som vist øverst i Tabel 15. Den afhængige variabel er, om man flytter til den pågældende områdetype eller ej. Foruden de i tabellen viste uafhængige variable er kontrolleret for periode.

Tabel 15. Sammensætningen af tilflyttede danskere til byområder med forskellig andel etniske minoriteter. Resultater fra logistisk regression (odds ratios) af om flyttende danskere flytter til områder med en given andel etniske minoriteter.

Andel etniske minoriteter i område	0-19 %	20-29 %	30-39 %	40-49 %	50 - %
	Odds ratios				
I beskæftiget husstand?	1,17	,88	,83	,83	,88
Husstandsindkomst (Kvintil 5)					
Kvintil 1	,36	2,51	2,57	2,72	3,30
Kvintil 2	,36	2,46	2,65	2,82	3,07
Kvintil 3	,43	2,18	2,19	2,26	2,29
Kvintil 4	,58	1,68	1,65	1,79	1,51
Kvinde?	1,30	,81	,77	,77	,70
Aldersgruppe (17-29)					
30-44	,91	1,03	1,15	1,09	1,30
45-59	,92	,99	1,14	1,29	1,16
60-	1,25	,80	,79		,68
Familietype (Enlig u børn)					
Enlig m. børn	,43	2,16	2,15	2,04	2,20
Par u. børn	1,05		,92		,77
par m. børn	,95		1,04	1,13	
Områdestørrelse	1,10	,82	,85		1,21
Andel indvandrere i kommune	,86	1,10	1,14	1,17	1,28
Andel almene i kommune	,99	1,01	1,00	1,02	1,02
Urbanisering (By mindre end 10.000 indb.)					
Hovedstadsområdet	,12	8,5	10,7	40,5	
Odense, Aalborg og Århus	,15	5,1	7,7	55,9	
By større end 10.000 indb.	,10	7,9	10,8	67,0	
Nagelkerke R2	,194	,127	,144	,142	,227

Note: Alle viste resultater er statistisk signifikante indenfor 0,05 pct. grænsen bortset fra tal med rødt der er indenfor 0,1 pct.

Danske tilflyttere til de multietniske byområder er oftere uden beskæftigelse, men der er ikke forskel på områder med forskellig andel etniske minoriteter. Det er også oftere husstande med lavere indkomst. Det gælder især for de mest indvandrerunge områder med 50+ andel etniske minoriteter.

Tilflytterne til multietniske byområder er desuden oftest mænd og aldersgrupperne 30-65 år er overrepræsenteret. Der er mange enlige forsørgere og også en lille overrepræsentation af par med børn. Der er ikke de store forskelle på familietyperne mellem områder med forskellig andel af etniske minoriteter.

Hvilke etniske minoriteter flytter til de multietniske byområder?

På samme måde som for flyttende danskere er lavet en analyse af, hvilke etniske minoriteter der flytter til de multietniske byområder. I Tabel 16 vises resultaterne.

Tabel 16. Sammensætningen af tilflyttede etniske minoriteter til byområder med forskellig andel etniske minoriteter. Resultater fra logistisk regression (odds ratios) af om flyttende danskere flytter til områder med en given andel etniske minoriteter.

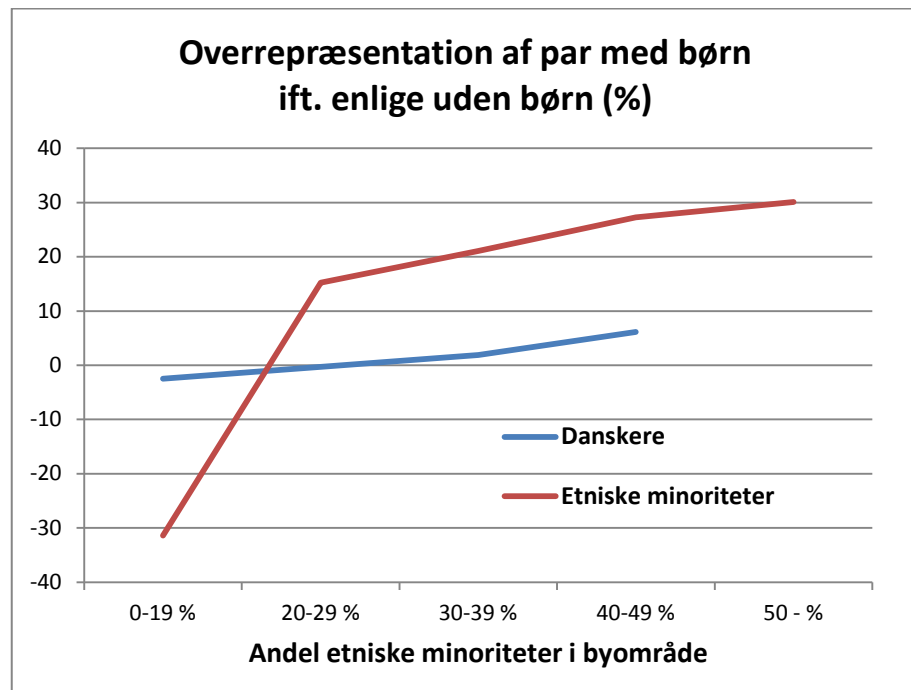
	0-19 %	20-29 %	30-39 %	40-49 %	50 - %
	Odds ratios				
Husstandssocialgruppe (beskæftiget)	1,22	,95		,87	,73
Husstandsindkomst (Kvintil 5)					
Kvintil 1	,46	1,64	1,77	1,82	2,28
Kvintil 2	,38	1,79	1,98	2,07	2,54
Kvintil 3	,49	1,61	1,79	1,72	1,88
Kvintil 4	,61	1,42	1,47	1,45	1,52
Kvinde?	1,18	,90	,89	,88	,84
Aldersgruppe (17-29)					
30-44	1,07	,93	,91		,95
45-59	1,03	,95	,90	1,06	,92
60-	,86	,96	,91	1,26	1,23
Familietype (Enlig u børn)					
Enlig m. børn	,58	1,35	1,45	1,52	1,49
Par u. børn	,95		1,04	1,10	
par m. børn	,52	1,36	1,53	1,75	1,86
Områdestørrelse	1,15	,60	,65	,83	1,18
Andel indvandrere i kommune	,82	1,04	1,10	1,11	1,27
Andel almene i kommune	1,01	1,00	,99	1,00	,99
Urbanisering (By mindre end 10.000 indb.)					
Hovedstadsområdet	,28	4,70	5,74	16,18	
Odense, Aalborg og Århus	,12	3,47	5,54	28,93	
By større end 10.000 indb.	,12	4,43	6,52	27,51	
Nagelkerke R2	,229	,059	,084	,091	,268

Note: Alle viste resultater er statistisk signifikante indenfor 0,05 pct. grænsen bortset fra tal med rødt der er indenfor 0,1 pct.

Den fundne statistiske model til forklaring af om etniske minoriteter flytter til de områder med forskellig andel af etniske minoriteter har ikke samme forklaringskraft (Nagelkerke R2), som den model der forklarer danskernes flytninger ovenfor. Der må altså være andre forhold end de der indgår i modellen, der har betydning. Det kan bl.a. være etnisk baggrund og indvandningsmåde.

Ligesom for danskere er der en tendens til at beskæftigede etniske minoriteter sjældnere flytter til multietniske byområder, og den er lige så stærk som for danskere. Det samme kan siges om forskelle mellem indkomstgrupper. Det er oftere de laveste indkomster, men især kvintil 2, og overrepræsentationen af de lavere indkomstgrupper blandt tilflytterne er større jo flere etniske minoriteter, der er i byområdet. Men de etniske minoriteter med højere indkomster flytter relativt oftere til de multietniske byområder end danskere med højere indkomst.

Kvinderne er også underrepræsenteret blandt tilflyttende etniske minoriteter til multietniske byområder, men mindre end hvad gælder for danskerne. De afviger desuden fra danskerne ved at flere tilflyttere er unge.

Figur 106. Overrepræsentation af børnefamilier (%) blandt tilflytterne sammenlignet med enlige for byområder med forskellig andel af etniske minoriteter. Beregnet på grundlag af resultaterne fra de logistiske regressioner.

På grundlag af resultaterne fra den logistiske regression kan man beregne hvor meget par med børn er overrepræsenterede blandt tilflytterne for hhv. danskere og etniske minoriteter. Det er vist i Figur 106. Det ses at børnefamilier med etniske minoriteter er stærkt underrepræsenteret blandt tilflyttere til byområder med mindre end 20 pct. etniske minoriteter og overrepræsenteret i de multietniske byområder. Andelen af børnefamilier stiger desuden med andelen af etniske minoriteter i byområderne. For danskerne er der langt mindre forskelle mellem de forskellige byområder, men med en lille tendens til at der er lidt større andel børnefamilier blandt tilflytterne til områder med flere etniske minoriteter.

Har sammensætningen af tilflytterne ændret sig over tid?

For at undersøge om den sociale og demografiske sammensætning af tilflytterne til multietniske byområder har ændret sig gennem årene er gennemført en række statistiske analyser af tilflytterne til områder med mere end 20 pct. etniske minoriteter. Der er gennemført en særskilt analyse for hver af delperioderne. Den afhængige variabel er om tilflytterne er hhv. danskere eller etniske minoriteter. Der er således gennemført i alt 6 analyser for danskere og 6 for etniske minoriteter.

Tabel 17. Forskelle i sammensætningen af tilflyttere til multi-etniske byområder med mere end 20 pct. etniske minoriteter i forskellige perioder for hhv. danske tilflyttere og etniske minoriteter. Resultater (odds ratios) af logistisk regression.

	1985-87	1988-92	1993-97	1998-02	2003-06	2007-08
Flyttende danskere til mb20+						
Husstandssocialgruppe (beskæftiget)	0,94	0,88	0,87	0,86	0,84	0,88
Husstandsindkomst (Kvintil 5)						
Kvintil 1	5,9	3,0	2,9	2,5	2,7	2,8
Kvintil 2	3,9	2,4	2,8	2,8	2,8	2,7
Kvintil 3	3,5	2,1	2,3	2,3	2,3	2,3
Kvintil 4	1,9	1,6	1,7	1,7	1,7	1,7
Kvinde?	,66	,82	,78	,76	,76	,77
Aldersgruppe (17-29)						
30-44	,74	1,08	1,11	1,15	1,09	1,09
45-59		,86		1,12	1,17	
60-	,18	,57	,77	,79	,78	,85
Familietype (Enlig u børn)						
Enlig m. børn	2,45	2,54	2,71	2,29	2,08	1,84
Par u. børn					,94	,92
par m. børn	1,49	1,12	1,28	1,05	,91	
Områdestørrelse	,29	,79		,88	1,28	,89
Andel indvandrere i kommune	1,72	1,41	1,23	1,17	1,12	1,12
Andel almene i kommune	,99		1,01	1,00	1,01	1,01
Urbanisering (By mindre end 10.000 indb.)						
Hovedstadsområdet	4,81	3,52	15,34	7,59	6,41	10,75
Odense, Aalborg og Århus	8,22	7,03	13,21	6,52	4,46	8,23
By større end 10.000 indbyggere		2,95	15,84	13,35	9,04	14,56
Nagelkerke R2	,244	,172	,178	,161	,159	,189
Flyttende indvandrere til mb20+						
Husstandssocialgruppe (beskæftiget)	1,03	,89	,74	,78	,85	,92
Husstandsindkomst (Kvintil 5)						
Kvintil 1	2,5	2,0	2,4	2,1	2,3	2,2
Kvintil 2	3,5	2,2	2,7	2,5	2,8	2,6
Kvintil 3	3,2	2,0	2,2	2,1	2,1	1,9
Kvintil 4	2,1	1,7	1,8	1,6	1,7	1,5
Kvinde?	,87	,95	,90	,84	,78	,76
Aldersgruppe (17-29)						
30-44	,74	,79	,81	,90	1,04	1,09
45-59			,78	,86	1,05	1,18
60-	,20	,87	1,15		1,17	1,35
Familietype (Enlig u børn)						
Enlig m. børn	1,65	1,50	1,64	1,56	1,77	1,86
Par u. børn		1,12	1,24	1,09	,93	,89
par m. børn	1,98	2,01	2,22	1,93	1,72	1,61
Områdestørrelse	,30	,74	,95	,84	1,28	,86
Andel indvandrere i kommune	1,56	1,36	1,24	1,21	1,17	1,16
Andel almene i kommune	,98	,99		,99	,99	1,00
Urbanisering (By mindre end 10.000 indb.)						
Hovedstadsområdet		1,18	9,72	3,91	3,74	7,02
Odense, Aalborg og Århus	1,84	5,26	20,08	8,51	8,17	12,63
By større end 10.000 indbyggere	,03	1,44	14,76	11,05	9,04	13,44
Nagelkerke R2	,213	,172	,202	,196	,194	,237

Note: Alle viste resultater er statistisk signifikante indenfor 0,05 pct. grænsen.

Analysernes resultater i Tabel 17 viser, at der bortset fra de to tidligste perioder har været en ret stor stabilitet i sammensætningen af tilflytterne til mul-

tietsniske byområder med mere end 20 pct. etniske minoriteter som helhed, dette på trods af at koncentrationen af etniske minoriteter er steget i de senere perioder og der er kommet flere områder med højere koncentration. For eksempel er forskellene i tilflytningshyppighed for danskere med forskellig indkomst (kvintiler) næsten konstant fra 1988-92 og fremad. Det samme gælder for de etniske minoriteter, men med en lille tendens til at flere i kvintil 2 flytter til i de seneste perioder. For de etniske minoriteter har der været et fald i andelen i beskæftigelse blandt tilflytterne frem til ca. 2000, men herefter er den steget igen.

For både danskere og etniske minoriteter gælder, at andelen af børnefamilier blandt tilflytterne falder lidt i de senere perioder og andelen af enlige stiger.

Omfanget af segregeringsprocesserne

Den viste udvikling mod koncentration af etniske minoriteter i bestemte byområder kan være en følge af adfærd hos disse, men den kan også skyldes adfærd hos danskerne. Hvis der er færre danskere blandt tilflytterne til multi-etniske byområder kan det enten skyldes, at færre danskere ønsker at flytte til områderne eller at flere etniske minoriteter gør det. Ventelistesystemet i de almene boligorganisationer favoriserer dem, der giver sig tid til at vente – nogen gange i flere år – og det er der måske flere blandt de etniske minoriteter, der har tålmodighed til end blandt danskerne. Omvendt kan en større tilflytning af etniske minoriteter skyldes, at færre danskere vil flytte til områderne, hvilket giver større muligheder for dem.

Vi har vist ovenfor, at danskere oftere fraflytter multi-etniske byområder og at etniske minoriteter gør det relativt sjældnere. Vi har også vist, at danskere sjældnere flytter til multi-etniske byområder, mens etniske minoriteter oftere gør det. I dette afsnit vil vi forsøge at beregne i hvor høj grad udviklingen mod en koncentration af etniske minoriteter i de multi-etniske byområder skyldes følgende **segregeringsprocesser**:

- 1 **'White flight'**: Danskere fraflytter oftere multi-etniske byområder end normalt for lignende byområder
- 2 **'White avoidance'** Danskere flytter sjældnere til multi-etniske byområder end normalt
- 3 **'Etnisk tiltrækning'**: Etniske minoriteters præferencer for at flytte til multi-etniske byområder er større end normalt eller deres mulighed for at få bolig der er større end andre steder
- 4 **'Etnisk fastholdelse'**: Etniske minoriteters præferencer for at forblive i multi-etniske byområder er større end normalt

Problemet, der skal løses for at belyse disse faktorer, er, at få et mål for, hvad der er en 'normal' til- og fraflytning, som man kan sammenligne med den faktiske. Det må forventes at til- og fraflytningen til forskellige byområder, udover deres etniske sammensætning, også afhænger af deres bolig-sammensætning og urbanisering, samt den sociale og demografiske sammensætning af beboerne.

Beregning af estimater for den forventede 'normale' til- og fraflytning for byområder.

Den forventede normale til- og fraflytning fra byområderne estimeres ved hjælp af en regressionsanalyse af sammenhængen mellem områdekarakteristika i de 9000 byområder i hvert af årene 1986-2008 og den faktiske til- og fraflytning fra områderne. Data er baseret på voksne 15+ år, som ikke bor

hos forældre. Der gennemføres 4 regressioner for hhv. fraflytning af danskere, tilflytning af danskere, fraflytning af etniske minoriteter og tilflytning af etniske minoriteter. De områdevariable, der indgår i analysen er:

- Andelen af beboerne 15+ år, som er:
 - 30-44 år
 - 45-59 år
 - 60+ år
 - Pensionist
 - På kontanthjælp
 - Arbejdsløs
 - Beskæftiget
 - Tilhører indkomstkvartil 1
 - Tilhører indkomstkvartil 2
 - Tilhører indkomstkvartil 3
 - Tilhører indkomstkvartil 4
 - Enlige uden børn
 - Enlige med børn
 - Par uden børn
- Andelen af boliger i området, som er
 - Ejerboliger
 - Almene boliger
 - Andelsboliger
 - Private udlejningsboliger
- Urbanisering
 - I Hovedstadsregionen
 - I Århus, Ålborg eller Odense
 - Bystørrelseskode
- Kommuneforhold:
 - Andel almene boliger
 - Andel ejerboliger
 - Fraflyttede danskere fra områder i kommune
 - Fraflyttede etniske minoriteter fra områder i kommune
 - Tilflyttede danskere fra områder i kommune
 - Tilflyttede etniske minoriteter fra områder i kommune
- Periode:
 - 1988-92
 - 1993-97
 - 1998-02
 - 2003-06
 - 2007-08

Der indgår ikke data om den etniske sammensætning af byområderne, da vi jo netop vil estimere forventede flytninger, som ikke er påvirket af dette.

Ved hjælp af de konstruerede regressionsmodeller beregnes for hvert byområde per år de forventede til- og fraflytninger af danskere og etniske minoriteter, der kan sammenlignes med de faktiske flytninger til- og fra byområderne. I Tabel 18 ses resultaterne fra regressionsmodellerne i form af gennemsnitligt beregnede forventede flytninger sammenlignet med gennemsnittet for de faktiske.

Tabel 18. Gennemsnitlige forventede til- og fraflytninger baseret på regressionsmodellerne sammenlignet med de faktiske.

	Danskere fracflytning	Danskere tilflytning	Etniske minoriteter fracflytning	Etniske minoriteter tilflytning
R ² for regressionsmodel	,464	,313	,223	,173
Estimerede forventede flytninger, gns.	10,0%	10,4%	15,1%	14,1%
Faktiske flytninger, gns.	10,1%	10,4%	14,2%	13,5%

Det ses at de statistiske modeller har en rimelig forklaringssevne (R²) i forhold til flytningerne. Gennemsnittene for de beregnede forventede flytninger ligger også tæt på de faktiske. Den største afvigelse findes for de etniske minoriteters fraflytning. De beregnede forventede flytninger for etniske mino-

riteter er derfor korrigeret for denne afvigelse, således at gennemsnittene passer med de faktiske flytninger.

I Tabel 19 er vist de faktiske og forventede flytteprocenter for byområder med forskellig andel etniske minoriteter (alle beboere). På grundlag af disse er betydningen af de forskellige segregeringsprocesser beregnet ved at sammenligne faktiske og forventede flytninger.

Tabel 19. Faktiske og forventede flytninger af 15+ årige i gennemsnit per år fra byområder med forskellig andel ikke-vestlige etniske minoriteter blandt beboerne, og beregnede skøn for omfanget af forskellige segregeringsprocesser.

	Andel etniske minoriteter i område (%)						
	0-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-
Gns. andel etniske minoriteter blandt 15+ årige	3 %	16 %	24 %	32 %	41 %	51 %	66 %
Faktiske flytninger							
Flyttefrekvens per år (pct.) Danskere	9,8 %	13,8 %	14,6 %	14,7 %	16,1 %	16,4 %	21,4 %
Flyttefrekvens (pct.) Etniske minoriteter	14,4 %	12,6 %	11,5 %	10,4 %	10,4 %	9,6 %	13,2 %
Tilflytnings-pct. Danskere	10,2 %	13,3 %	14,0 %	13,5 %	13,9 %	14,0 %	18,7 %
Tilflytnings-pct. Etniske minoriteter	13,6 %	13,5 %	12,8 %	12,0 %	11,5 %	10,3 %	13,1 %
Flytninger i pct. af alle beboere							
Fraflyttede danskere	9,6 %	11,6 %	11,1 %	10,0 %	9,5 %	8,1 %	7,3 %
Tilflyttede danskere	9,9 %	11,1 %	10,7 %	9,2 %	8,1 %	6,9 %	6,4 %
Fraflyttede etniske minoriteter	0,4 %	2,0 %	2,7 %	3,3 %	4,3 %	4,9 %	8,7 %
Tilflyttede etniske minoriteter	0,4 %	2,2 %	3,0 %	3,8 %	4,8 %	5,2 %	8,6 %
Tilflytningsoverskud per år i pct. af alle beboere							
Danskere	0,4 %	-0,5 %	-0,4 %	-0,8 %	-1,3 %	-1,2 %	-0,9 %
Etniske minoriteter	0,0 %	0,2 %	0,3 %	0,5 %	0,5 %	0,3 %	-0,1 %
Beregnete forventede flytninger i pct. af beboere							
Forventede fraflyttede danskere	9,5 %	11,4 %	10,4 %	9,1 %	7,9 %	6,6 %	5,9 %
Forventede. tilflyttede danskere	9,7 %	12,4 %	12,5 %	12,2 %	12,2 %	11,8 %	14,9 %
Forventede. fraflyttede etniske minoriteter	0,4 %	1,9 %	2,6 %	3,3 %	4,2 %	4,8 %	8,3 %
Forventede. tilflyttede etniske minoriteter	0,7 %	0,7 %	0,7 %	0,6 %	0,6 %	0,6 %	0,7 %
Forskel mellem faktiske og forventede flytninger per år per område							
White flight af danskere	0,0 %	0,1 %	0,6 %	0,8 %	1,4 %	1,5 %	1,4 %
White avoidance af danskere	0,3 %	2,0 %	2,6 %	3,8 %	4,8 %	5,6 %	9,4 %
Fastholdelse af etniske minoriteter	0,0 %	-0,1 %	-0,1 %	0,0 %	-0,1 %	-0,1 %	-0,3 %
Tiltrækning af etniske minoriteter	-0,3 %	1,5 %	2,4 %	3,2 %	4,1 %	4,6 %	7,9 %

Det ses, at der i alle de multietniske byområder i gennemsnit har været en nettofraflytning af danskere og en nettotilflytning af ikke-vestlige etniske minoriteter.

Bidragene fra segregeringsprocesserne er beregnet på følgende måde:

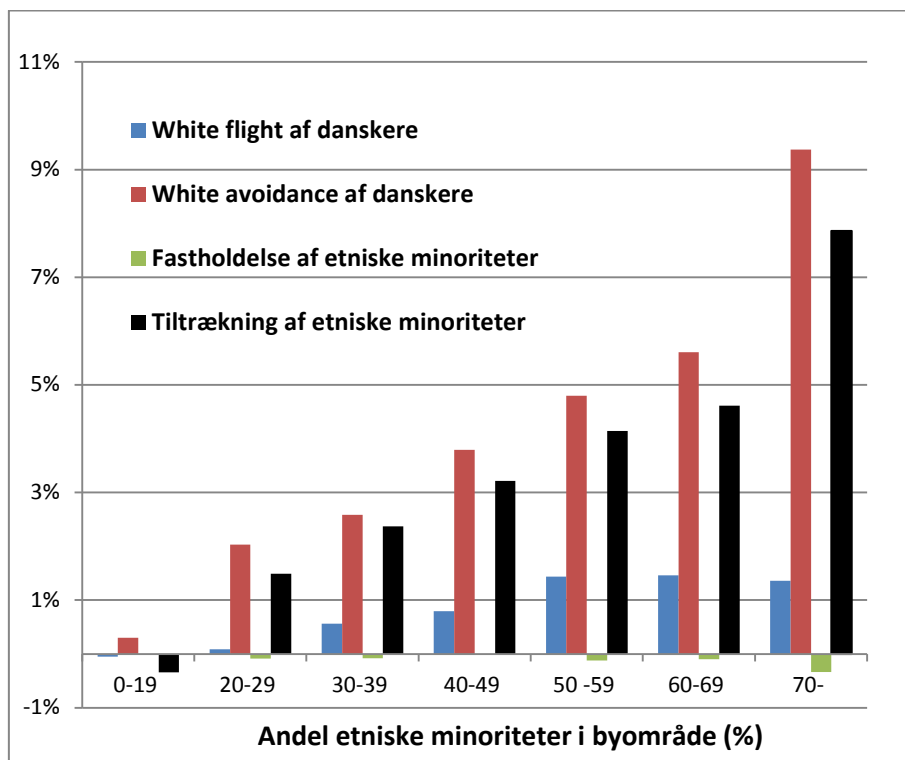
White avoidance = Forventet tilflytning af danskere – faktisk tilflytning, i pct. af beboere 15+ år.

White flight = Faktisk fraflytning - forventet fraflytning af danskere, i pct. af beboere 15+ år.

Etnisk tiltrækning = Faktisk tilflytning af etniske minoriteter – forventet tilflytning

Etnisk fastholdelse = Forventet fraflytning – faktisk fraflytning.

Tallene fra Tabel 19 er anvendt i Figur 107.

Figur 107. Beregnede effekter af segregeringsprocesser for nettotilflytning til byområder med forskellig andel af ikke-vestlige etniske minoriteter (data fra Tabel 19).

Det ses af figuren, at white avoidance og tiltrækning af etniske minoriteter har de stærkeste effekter for flytninger til og fra multietniske byområder. Det ses desuden, at effekterne stiger stærkt med andelen af etniske minoriteter i områderne. White flight har også en betydning, der stiger med andelen af etniske minoriteter i området indtil andelen når op på ca. 50 pct., men derefter stagnerer.

Det lidt overraskende resultat er, at de etniske minoriteter ikke flytter sjældnere væk fra multietniske byområder end forventet, og at 'etnisk fastholdelse' derfor ikke har nogen særlig betydning. Dette er i modstrid med Tabel 12 ovenfor, som viste, at etniske minoriteter har en lavere fraflytningshyppighed i multietniske byområder, men dette skyldes så åbenbart beboersammensætningen i områderne, bl.a. at der er mange børnefamilier.

Referencer

- Alba R. and Nee V. (1997) Rethinking Assimilation Theory for a New Era of Immigration. *International Migration Review*, Vol. 31, No. 4
- ALBA, R. D. and LOGAN, J. R. (1992): 'Assimilation and Stratification in the Homeownership Patterns of Racial and Ethnic Groups', *International Migration Review* 26 (4): 1314–1341.
- Allen J. (2004) Welfare Systems in Southern Europe. in J. Allen et. al. (Eds.) *Housing and Welfare in Southern Europe*. Oxford: Blackwell.
- Andersen H. T. (2004) Spatial–Not Social Polarisation: Social Changes and Segregation in Copenhagen, *The Greek Review of Social Research*, 113(A), pp. 145–165.
- Andersson R. (1998) Socio-spatial dynamics: ethnic divisions of mobility and housing in post-Palme Sweden. *Urban Studies*. 35(3). pp. 397–428.
- Andersson R. (2014) Reproducing and reshaping ethnic residential segregation in Stockholm: the role of selective migration moves. Forthcoming in *Geografiska Annaler B*.
- Andersson R. et. al. (2010) *Immigration. Housing and Segregation in the Nordic Welfare States*. Department of Geosciences and Geography. University of Helsinki.
- Andersson R., Bråmås Å., Hogdal J. (2009) *Fattiga och rika - segregerad stad. Flyttningar och segregationens dynamik i Göteborg 1990-2006*. Stadskansliet i Göteborg.
- Andersson, R. & Magnusson Turner, L. (2014) Segregation, gentrification, and residualisation: from public housing to market driven housing allocation in inner city Stockholm. *International Journal of Housing Policy* 14:1, 3-29. DOI:10.1080/14616718.2013.872949
- Andersson, R. et. al. (2010) *Immigration, Housing and Segregation in the Nordic Welfare States*. Department of Geosciences and Geography, University of Helsinki.
- Arbaci S. (2007) Ethnic Segregation. Housing systems and Welfare Regimes in Europe. *International Journal of Housing Policy*. 7:4. 401-433.
- Artle R. and Varaiya P. (1978) Life cycle consumption and homeownership. *Journal of Economic Theory* 18. pp. 38–58
- Atkinson R. and Kintrea K. (2000) Owner-Occupation. Social Mix and Neighborhood Impacts. *Policy and Politics* 28. pp. 93-108.
- Balchin P. (1996) *Housing Policy in Europe*. London: Routledge.
- Barlow J. and Duncan S. (1994) *Success and Failure in Housing Provision. European Systems Compared*. Oxford: Elsevier Science.
- Barlow, J. (1990) Owner-occupier housing supply and the planning framework in 'boom regions': Examples from Britain, France, and Sweden. *Planning Practice and Research*, 5:2, 4-11, DOI: 10.1080/02697459008722781
- Barlow, J. and Duncan, S. (1992) Markets, States and Housing Provision: Four European Growth Regions Compared. *Progress in Planning*, 38, 93-177.
- Bartel, A. P. (1989) Where do the U.S. immigrants live? *Journal of Labour Economics*, 7(4), pp. 371–391.
- Bengtsson B., Annaniassen E., Jensen L., Ruonavaara H. & Sveinsson J. R. (2006). *Varför så olika? Nordisk bostadspolitik i jämförande historisk ljus*. Malmö: Egalitè.
- Betænkning nr. 1337 (1997): *Integration*. Betænkning afgivet af det af Indenrigsministeren nedsatte integrationsudvalg. Ministry of Integration, Denmark.

- Bleiklie I. (1997) *Service Regimes in Public Welfare Administration. Case Studies of Street-level Bureaucrats and Professionals as Decision Makers*. Oslo: Tano Aschehougs Fonteneserie.
- Bloemraad, I. 2006 *Becoming a Citizen: Incorporating Immigrants and Refugees in the United States and Canada*. Los Angeles and Berkeley: University of California Press.
- Blom S. and Henriksen K. (2008) *Levekår blant innvandrere i Norge 2005/2006 (Living conditions among immigrants in Norway 2005/2006)*. Report 5. Oslo: Statistics Norway.
- BOLT, G., VAN KEMPEN, R. and VAN HAM, M. (2008): 'Minority Ethnic Groups in the Dutch Housing Market: Spatial Segregation, Relocation Dynamics and Housing Policy', *Urban Studies* 45 (7): 1359-1384.
- Bonke J. og Schultz-Nielsen M. L. (2013) Integration blandt ikke-vestlige indvandrere. Rockwool Fondens Forskningsenhed, Syddansk Universitetsforlag.
- Borjas, G. J. (2002) Homeownership in the immigrant population. *Journal of Urban Economics* Vol. 52, pp. 448-476.
- Brattbakk, I., Andersson, R., Dahlmann, H. (2013). The role of the school for residential mobility and ethnic residential segregation. , ENHR-conference in Tarragona, June 19-22, 2013
- Briggs X. (ed.) (2005) *The Geography of Opportunity*. Washington. DC: Brookings Institution Press.
- Bråmås Å. (2006) 'White Flight'? The Production and Reproduction of Immigrant Concentration Areas in Swedish Cities, 1990-2000. *Urban Studies* 2006 43: 1127-1146.
- Bråmås Å. and Andersson R. (2010) Who leaves rental housing? Examining possible explanations for ethnic housing segmentation in Uppsala. Sweden. *Journal of Housing and the Built Environment*. vol. 25. no. 3. pp. 331-352.
- Bråmås Å. and Andersson, R. (2010) Who leaves rental housing? Examining possible explanations for ethnic housing segmentation in Uppsala, Sweden, *Journal of Housing and the Built Environment*, vol. 25, no. 3, pp. 331-352.
- Børresen S. (2006). *Etniske minoriteters bosætning. Hvad viser forskningen?* SBI 2006:03. Horsholm: Danish Building Research Institute.
- Carliner G. (1974): Determinants of Homeownership. *Land Economics*. Vol. 5. pp. 109-19.
- Chiswick, B. R and Miller, P. (2002) *Do enclaves matter in immigrant adjustment?* IZA Discussion Paper 449.
- Christiansen, C. C. (2004). News media consumption among immigrants in Europe: The relevance of diaspora. *Ethnicities*, 4(2), 185/207.
- CHUA, J. and MILLER, P. W. (2009): 'The impact of immigrant status on home ownership in Australia', *International Migration* 47 (2): 155-192.
- Clark W. A. V. and Patel S. (2004) *Residential Choices of the Newly Arrived Foreign Born: Spatial Patterns and the Implications for Assimilation*. California Center for Population Research
- Clark, W. A. V. (1992) Residential preferences and residential choices in a multiethnic context, *Demography*, 29, pp. 451-466.
- CLARK, W. A. V. and ONAKA, J. L. (1983): 'Life Cycle and Housing Adjustment as Explanations of Residential Mobility', *Urban Studies* 20 (1): 47-57.
- CLARK, W. A. V., DEURLOO, M. C. and DIELEMAN, F. M. (1997): 'Entry to homeownership in Germany: Some comparisons with the United States', *Urban Studies* 34 (1): 7-19.
- Clifford J. (1999) Diasporas. In Vertovec S. and Cohen R. *Migration, Diasporas and Transnationalism*. Cornwall: Edward Elgar Publishing Limited.
- Cohen, R. (1997) *Global Diasporas*. London: UCL Press.

- CONSTANT, A. F., ROBERTS, R. and ZIMMERMANN, K. F. (2009): 'Ethnic Identity and Immigrant Homeownership', *Urban Studies* 49 (6): 1879-1898.
- Conzen, K., D. Gerber, E. Morawska, G. Pozzetta and R. Vecoli (1992) The Invention of Ethnicity: A Perspective from the U.S.A., *Journal of American Ethnic History*, 12:3-41.
- Damm, A. P. (2005). *Immigrants' Location Preferences: Exploiting a Natural Experiment*. Working Paper 05-2. Department of Economics Aarhus School of Business.
- Damm, A. P., Schultz-Nielsen, M. L. & Tranæs, T. (2006) En befolkning deler sig op? (Copenhagen: Gyldendal).
- Damm, A. P. (2002) *Etniske minoriteters bosætning og flytninger – de seneste 20 års økonomisk kvantitative forskningsresultater*. AMID Working Paper Series 13/2002. Aalborg University.
- Damm A. P. (2014). Neighborhood quality and labor market outcomes : Evidence from quasi-random neighborhood assignment of immigrants. *Journal of Urban Economics* vol. 79, pp. 139-166.
- DAVIDOV, E. and WEICK, S. (2011): 'Transition to Homeownership Among Immigrant Groups and Natives in West Germany, 1984-2008', *Journal of Immigrant & Refugee Studies* 9 (4): 393-415.
- DESILVA, S. and ELMELECH, Y. (2012): 'Housing Inequality in the United States: Explaining the White-Minority Disparities in Homeownership', *Housing Studies* 27 (1): 1-26.
- Ejrnæs M. (2004) Socialpolitikens virkninger: integration, differentiering, selvbestemmelse og disciplinering? In Larsen E. L. and Hornemann Møller I.: *Socialpolitik*. Copenhagen: Hans Reitzel.
- Ellen I. (2000): *Sharing America's Neighborhoods: The prospects for stable racial integration*. Cambridge: Harvard University Press.
- Ersanilli E. and Koopmans R. (2010) Rewarding Integration? Citizenship Regulations and the Socio-Cultural
- FEIJTEN, P. and MULDER, C. H. (2002): 'The Timing of Household Events and Housing Events in the Netherlands: A Longitudinal Perspective', *Housing Studies* 17 (5): 773-792.
- Finney N. (2002) Ethnic Group Population Change and Interaction: A Demographic Perspective on Ethnic Geographies. *Ethnicity and Integration. Understanding Population Trends and Processes*, volume 3, 27-45.
- FLIPPEN, C. A. (2010): 'The spatial dynamics of stratification: Metropolitan context, population redistribution, and black and Hispanic homeownership', *Demography* 47 (4): 845-868.
- Fong E. and Chan E. (2010) The Effect of Economic Standing, Individual Preferences, and Co-ethnic Resources on Immigrant Residential Clustering. *International Migration Review*. Volume 44, Issue 1, pages 111–141,
- Fonseca M. L. , J. McGarrigle and A. Esteves (2010) Possibilities and limitations of comparative quantitative research on immigrant's housing conditions. Working Paper No. 06. PROMINSTAT.
- Fridberg T. og Lausten M. (2004) *Fleksibel udlejning af almene familieboliger*. København: Erhvervs- og Boligstyrelsen.
- Galster (1992), Research on discrimination in housing and mortgage markets: Assessment and future directions, *Housing Policy Debate*, Volume 3, Issue 2, 1992
- Galster G. (2007) Neighbourhood social mix as a goal of housing policy: A theoretical analysis. *European Journal of Housing Policy* 7(1). pp. 19-43.
- Gilroy P. (1996) 'Diasporaen og identitetens omveje' (Diaspora and the Detours of Identities), *Social Kritik* (Copenhagen) 45/46: 19–41
- Glazer, N. and D. P. Moynihan (1970) *Beyond the Melting Pot: The Negroes, Puerto Ricans, Jews, Italians, and Irish of New York City*. 1963. Reprint. Cambridge, MA: MIT Press.

- Gordon M. (1964) *Assimilation in American Life*. New York: Oxford University Press.
- Greenman E. and Xie Y. (2008) Is assimilation theory dead? The effect of assimilation on adolescent well-being. *Social Science Research* 37: 109–137
- Hamnett C. and T. Butler T. (2010) The Changing Ethnic Structure of Housing Tenures in London, 1991–2001. *Urban Studies* 47(1) pp. 55–74.
- HOWELL, F. M. and FRESE, W. (1983): 'Size of Place, Residential Preferences and the Life Cycle: How People come to like where they Live', *American Sociological Review* 48 (4): 569-580.
- HAAN, M. (2007): 'The Homeownership Hierarchies of Canada and the United States: The Housing Patterns of White and Non-White Immigrants of the Past Thirty Years', *International Migration Review* 41 (2): 433-465.
- Jaeger, D. A. (2000) *Local labour markets, admission categories, and immigrant location choice*. Working paper, Princeton, NJ: Hunter College, Princeton University.
- Johnston R., Forrest J. and Poulsen M. (2002). Are there Ethnic Enclaves in English Cities? *Urban Studies* 39:591-618.
- Kalter F. and Granato N. (2001) *Recent Trends of Assimilation in Germany*. Fakultät für sozialwissenschaften ZUMA. Universitaet Mannheim.
- Kauppinen T., Skifter Andersen H. and Hedman L. (forthcoming). Determinants of immigrants' entry to homeownership in three Nordic capital city regions
- Kemeny J. (1995) *From Public Housing to Social Renting: Rental Policy Strategy in Comparative Perspective*. London: Routledge.
- Kempen R. van & Murie A. (2009). The new divided city: changing patterns in European cities. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*. 100(4). 377-398.
- Kempen R. van (1994) The dual city and the poor: social polarisation, social segregation and life chances, *Urban Studies*, 31, pp. 995– 1015.
- Kempen R. van (2003) Segregation and Housing Conditions of Immigrants in Western European Cities. Eurex Lecture 7. 13 March. Available at <http://www.shiva.uniurb.it/eurex/syllabus/lecture7/Lecture7-VanKempen.pdf>.
- KIM, A.H. and BOYD, M. (2009): 'Housing Tenure and Condos: Ownership by Immigrant Generations and the Timing of Arrival', *Canadian Journal of Urban Research* 18 (1): 47-73.
- Kleist, N. (2007) Spaces of recognition: an analysis of Somali-Danish engagement and diasporic mobilization. PhD thesis, Institute of Sociology, University of Copenhagen.
- KRIVO, L. J. (1995): 'Immigrant characteristics and Hispanic-Anglo housing inequality', *Demography* 32 (4): 599-615.
- Lankinen M. (1997) Bostadspolitik mot segregation: läget i Finland. in Nordisk Ministerråd: Boligpolitik mod segregation. TemaNord Byg og Bolig.
- Lindberg G. and Lindén A-L. (1989) *Social segmentation på den svenska bostadsmarknaden* (Social Segmentation on the Swedish Housing Market), Sociologiske Institutionen, Lunds Universitet.
- Lockwood D. (1964). Social Integration and System Integration. In Zollschan G. K. and Hirsch W. (ed.) *Explorations in Social Change*. London: Routledge.
- Logan et al., 2002b. *The New Ethnic Enclaves in America's Suburbs*. Albany State University of New York: A report by the Lewis Mumford Center for Comparative Urban and Regional Research.
- Lujanen M. (ed.) (2004) Housing and Housing Policy in the Nordic Countries. Nord2004:7. Copenhagen:Nordic Council of Ministers.
- LUJANEN M. (ed.) (2004): *Housing and Housing Policy in the Nordic Countries*. Nord2004:7. Nordic Council of Ministers, Copenhagen.

- Luthra R. R. (2009). *Assimilation in a New Context: Second Generation Educational Attainment in Germany*. California Center for Population Research On-Line Working Paper Series
- Magnusson Turner, L. (2010) Study on housing and exclusion. Country report Sweden. European Commission
- Massey D. S. (1985) Ethnic residential segregation: a theoretical synthesis and empirical review. *Sociology and Social Research*. 1985 Apr; 69(3):315-50.
- Molina, I. (2010) Nedslag i diskriminering på bostadsmarknaden. Unpublished report to the Equality Ombudsman (DO).
- Massey, D. S. & Mullan, B. P. (1984) Processes of Hispanic and black spatial assimilation, *American Journal of Sociology*, 99, pp. 1492–1533.
- Massey D. S og Denton (1985) Spatial assimilation as a socioeconomic outcome. *American Sociological Review*, vol 50, 94-106
- MODEL, S. (1991): 'Caribbean Immigrants: A Black Success Story?', *International Migration Review* 25 (2): 248-76.
- Molina, I. (2010) Nedslag i diskriminering på bostadsmarknaden. Unpublished report to the Equality Ombudsman (DO).
- MOOD, C. (2010): 'Logistic Regression: Why We Cannot Do What We Think We Can Do, and What We Can Do About It', *European Sociological Review* 26 (1): 67-82.
- MULDER, C. H. (2007): 'The family Context and Residential choice: a Challenge for New Research', *Population, Space and Place* 13 (4): 265-278.
- Mumford K. and Lupton R. (1999): *Low demand for housing and area abandonment, compounding effects of areas on life chances*, Paper for ENHR Conference, Balatonfüred, Hungary.
- Murdie, R. A. (2002) The Housing Careers of Polish and Somali New-comers in Toronto's Rental Market. *Housing Studies*, 17 (3), 423-443.
- Murie A. & Musterd S. (1996) Social Segregation, Housing Tenure and Social Change in Dutch Cities in the Late 1980s, *Urban Studies*, 33(3), pp. 495–516.
- Musterd S. & Andersson R. (2005) Social Mix and Social Opportunities. *Urban Affairs Review* 40(6). pp. 761-790.
- Musterd S. (2005) Social and Ethnic Segregation in Europe: Levels, Causes and Effects. *Journal of Urban Affairs*, Volume 27, Number 3, pages 331–348.
- Musterd S. (2012) Ethnic Residential Segregation: Reflections on Concepts. Levels and Effects. Sage Handbook of Housing Studies. London: SAGE Publications
- Musterd S. and Ostendorf W. (1998) Segregation, polarisation and social exclusion in metropolitan areas, in: S. MUSTERD and W. OSTENDORF (Eds) *Urban Segregation and the Welfare State. Inequality and Exclusion in Western Cities*, pp. 1– 14. London: Routledge
- Musterd, S., Ostendorf, W. and Breebaart, M. (1998) *Multi-ethnic Metropolis: Patterns and Policies*. Dordrecht: Kluwer Publications.
- MYERS, D. (1999): 'Cohort Longitudinal Estimation of Housing Careers', *Housing Studies* 14 (4): 473-490.
- MYERS, D. and LEE, S. (1996): 'Immigration cohorts and residential overcrowding in southern California', *Demography* 33 (1): 51-65.
- Nelson A. C., Dawkins C. J. and Sanchez T. W. (2004) Urban Containment and Residential Segregation: a Preliminary Investigation. *Urban Studies*, 41 vol. 2. 423-439.
- NYGAARD, C. (2011): 'International migration, housing demand and access to homeownership in the UK', *Urban Studies* 48 (11): 2211-2229.
- Ooka, E., and B. Wellman (2006). Does Social Capital Pay Off More Within or Between Ethnic Groups? Analyzing Job Searchers in Five Toronto Ethnic Groups." In *Inside the Mosaic*. Ed. E.Fong. Toronto: University of Toronto Press. Pp. 199–226.

- OWUSU, T. Y. (1998): 'To buy or not to buy: Determinants of home ownership among Ghanaian immigrants in Toronto', *Canadian Geographer* 42 (1): 40-52.
- PAINTER, G. (2000): 'Tenure Choice with Sample Selection: Differences among Alternative Samples', *Journal of Housing Economics* 9 (3): 197-213.
- PAINTER, G. and YU, Z. (2010): 'Immigrants and Housing Markets in Mid-Size Metropolitan areas', *International Migration Review* 44 (2): 442-476.
- PAINTER, G., GABRIEL, S. and MYERS, D. (2001): 'Race, Immigrant Status, and Housing Tenure Choice', *Journal of Urban Economics* 49 (1): 150-167.
- Park R. E. (1925) The city: Suggestions for the investigation of human behaviour in the urban environment. in: R. E. Park & E. W. Burgess (Eds) *The City*. pp. 1–46. Chicago. IL: University of Chicago Press.
- Park, R. E. and E. Burgess (1969) *Introduction to the Science of Sociology*. 1921. Reprint. Chicago: University of Chicago Press.
- Peach, C. (1998) South Asian and Caribbean ethnic minority housing choice in Britain, *Urban Studies*, 35(10), pp. 1657–1680.
- Peach, C. (2005) "The Ghetto and the Ethnic Enclave" in Varady, D.P. (ed.): *Desegregating the City: Ghettos, Enclaves & Inequality*. Albany, State University of New York Press.
- Phillips D. (2009). Minority Ethnic Segregation, Integration and Citizenship: A European Persepctive. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. Vol. 36, No. 2, pp. 209-225.
- Portes A. and Zhou M. (1993). "The New Second Generation: Segmented Assimilation and Its Variants. *Annals of the American Academy of Political and Social Science* 530:74–97.
- Portes, A. & Bach, R. L. (1985). *Latin Journey: Cuban and Mexican Immigrants in the United States* (Los Angeles, CA: University of California).
- Portes, A. (1998) Social capital: its origins and applications in modern sociology, *Annual Review of Sociology*, 24, pp. 1–24.
- PORTES, A., and RUMBAUT, R. G. (eds.) (2001): *Legacies: The story of the immigrant second generation*. University of California Press, Berkeley.
- Quillian L. (2002) Why is Black–White residential segregation so persistent? Evidence on three theories from migration data, *Social Science Research*, 31, pp. 197–202.
- Ramakrishnan, S. K. (2005) *Democracy in Immigrant America Changing Demographics and Political Participation*. Stanford: Stanford University Press.
- RAYA, J. and GARCIA, J. (2012): 'Which Are the Real Determinants of Tenure? A Comparative Analysis of Different Models of the Tenure Choice of a House', *Urban Studies* 49 (16): 3645-3662.
- Rothenberg J. Galster G. C., Butler R. V, and Pitkin J. R.(1991) *The Maze of Urban Housing Markets: Theory, Evidence and Policy*, University Press of Chicago.
- Safi M. (2008) The Immigrant Integration Process in France: Inequalities and Segmentation. *Revue française de sociologie* 2008/5 (Vol. 49)
- Schaeffer P. V. and Bukenya J. O. (2010) Assimilation of Foreigners in Former West Germany. *International Migration Early View*. Article first published online: 15 APR 2010
- Schaffer B and Huang W (1975) "Distribution and the theory of access" in *Development and Change* Vol. 6, No. 2, pp. 13-36. London: Sage Publications.
- Schmitter Heisler B. (2000). The Sociology of Immigration. From Assimilation to Segmented Integration, from the American Experience to the Global Arena." In *Migration Theory: Talking across Disciplines*. Ed. C.

- B. Brettell and J. F. Hollifield. New York and London : Routledge. Pp. 77–96.
- Simpson L. and Finney N. (2008) Spatial patterns of internal migration: evidence for ethnic groups in Britain. *Population, Space and Place*, Volume 15, Issue 1, pages 37–56.
 - SINNING, M. (2010): 'Homeownership and Economic Performance of Immigrants in Germany', *Urban Studies* 47 (2): 387-409.
 - Skifter Andersen H. (2002a). Excluded places. The interaction between segregation, urban decay and deprived neighbourhoods. I: *Housing, Theory and Society*, Vol. 19, Nr. 3/4, 2002, s. 153-169.
 - Skifter Andersen H. (2002b). Can deprived housing areas be revitalised? Efforts against segregation and neighbourhood decay in Denmark and Europe. *Urban Studies*, Vol. 39, Nr. 4, 2002, s. 767-790.
 - Skifter Andersen H. (2003) *Urban Sores. On the Interaction between Segregation, Urban Decay and Deprived Neighbourhoods*. Aldershot: Ashgate.
 - Skifter Andersen H. (2005) Den sociale og etniske udvikling i almene boligafdelinger. Hørsholm : SBI forlag, 2005. 58 s. (SBI; Nr. 2005:010).
 - Skifter Andersen, H. (2006a). *Etniske minoriteters flytninger og boligvalg*. SBI 2006:02. Hørsholm: Statens Byggeforskningsinstitut.
 - Skifter Andersen, H. (2006b) *Bo sammen eller spredt? Etniske minoriters boligønsker og motiver for bosætning*. SBI 2006:17. Hørsholm: Danish Building Research Institute.
 - Skifter Andersen, H. (2006c). *Undersøgelse af til- og fraflytningen fra tre multietniske boligområder*. SBI 2006: 12. Hørsholm: Statens Byggeforskningsinstitut.
 - Skifter Andersen H. (2007) Er indvandrerne bosætningsmønster et samfundsproblem? *Dansk Sociologi*, Vol. 18, Nr. 4, 2007, s. 99-105
 - Skifter Andersen H. (2008) Privat boligudlejning. Motiver, strategier og økonomi. Hørsholm: Statens Byggeforskningsinstitut.
 - Skifter Andersen H. (2010) Spatial Assimilation in Denmark. Why do Immigrants move to and from Multi-ethnic Neighbourhoods? *Housing Studies*, Vol. 25, No. 3, pp 281–300.
 - Skifter Andersen (2011) Motives for Tenure Choice during the Life Cycle: The Importance of Non-Economic Factors and Other Housing Preferences, *Housing, Theory and Society*.
 - Skifter Andersen H. (2012) Explanations for inter-ethnic differences regarding immigrants' preferences for living in 'ethnic enclaves' or in multi-ethnic neighbourhoods. Forthcoming in *Housing Studies*.
 - Skifter Andersen H. (2012). *The importance of housing policies and housing markets for the housing of immigrants in the Nordic countries*. Report for the NODES project. Hørsholm: Danish Building Research Institute at Aalborg University.
 - SKIFTER ANDERSEN, H. (2011): 'Motives for tenure choice during the life cycle. The importance of non-economic factors and other housing preferences', *Housing, Theory and Society* 28 (2): 183-207.
 - SKIFTER ANDERSEN, H. (2014): 'Explanations for differences in immigrants' preferences for neighbourhood. Social integration or ethnicity?', Forthcoming in *Housing, Theory and Society*.
 - Skifter Andersen H., Andersen H. T. and Ærø T. (2000) Social polarisation in a segmented housing market. Segregation in greater Copenhagen. *Geografisk Tidsskrift* nr. 100.
 - SKIFTER ANDERSEN H., MAGNUSSON TURNER, L. and SØHOLT, S. (2013): 'The Special Importance of Housing Policy for the Housing Situation of Ethnic Minorities. Evidence from a Comparison of Four Nordic Countries', *International Journal of Housing Policy* 13 (1): 17-36.
 - SKIFTER ANDERSEN, H., ANDERSSON, R., WESSEL, T. and VILKAMA, K. (2013): 'Housing Systems and Ethnic Spatial Segregation: Com-

- paring the Capital Cities of Four Nordic Welfare States', Paper presented in the ENHR conference, Tarragona, 19-23 June, 2013.
- Skovgård Nielsen, R., Holmquist, E., Dahlmann, H. and Søholt, S. (2014) Comparing Somalis' Perceived Possibilities in the Nordic Capital Housing Markets: Local Context and Cultural background. Forthcoming in *Housing Studies*.
 - Skovgaard Nielsen, R. (2014). A change for the better? A life course analysis of the housing careers of Somalis and Turks in the Danish housing market. Danish Building Research Institute, University Aalborg. Doctoral dissertation.
 - Slack T. and Jensen L. (2007). Underemployment across immigrant generations. *Social Science Research* 36 (2007) 1415–1430
 - South S. J., Crowder K. and Chavez E. (2005). Migration and Spatial Assimilation Among U.S. Latinos: Classical Versus Segmented Trajectories. *Demography*. Vol. 42, Number 3, pp. 497-521
 - Søholt S (2007) *Gjennom nåløyet – en sammenligning av tilpasninger til boligmarkedet blant hushold av pakistansk, tamilsk og somalisk bakgrunn, Oslo 1970 – 2003 (Through the eye of a needle – a comparison of adaptations to the housing market among households with Pakistani, Tamil and Somali background, Oslo 1970 – 2003)*. Thesis. Oslo: Institute for Political Science, Faculty of Social Sciences, University of Oslo.
 - Søholt S and Astrup K (2009a) *Etniske minoriteter og forskjellsbehandling i leiemarkedet (Ethnic minorities and unequal treatment in the rental market)*. NIBR-report: 2. Oslo: Norwegian Institute for Urban and Regional Research.
 - Søholt S and Astrup K (2009b) *Etterkommere av innvandrere - bolig og bostedsmønster (The second generation of immigrants – housing and housing patterns)*. NIBR-report: 3. Oslo: Norwegian Institute for Urban and Regional Research.
 - Søholt S. (2007) *Gjennom nåløyet – en sammenligning av tilpasninger til boligmarkedet blant hushold av pakistansk, tamilsk og somalisk bakgrunn, Oslo 1970 – 2003 (Through the eye of a needle – a comparison of adaptations to the housing market among households with Pakistani, Tamil and Somali background, Oslo 1970 – 2003)*. Thesis. Oslo: Institute for Political Science, Faculty of Social Sciences, University of Oslo.
 - Taylor C., Gorard S. and Fitz J. (2007) A re-examination of segregation indices in terms of compositional invariance. *Social Research Update*. University of Surrey.
 - Valdez Z. (2006) Segmented Assimilation among Mexicans in the Southwest. *Sociological Quarterly* Volume 47, Issue 3, pages 397–424
 - van Kempen R. (2003) Segregation and Housing Conditions of Immigrants in Western European Cities, Eurex Lecture 7, 13 March. Available at <http://www.shiva.uniurb.it/eurex/syllabus/lecture7/Lecture7-VanKempen.pdf>.
 - van Kempen R. and Özüekren A. S. (1998). Ethnic segregation in cities: new forms and explanations in a dynamic world. *Urban Studies* 35, pp. 1631-1653.
 - Wacquant, L. (1997) Marginalitet i storbyerne i det kommende årtusinde, *Social Kritik*, (52–53), pp. 18–27.
 - Wessel T. (2000) Social Polarisation and Socioeconomic Segregation in a Welfare State: The Case of Oslo. *Urban Studies*, Vol. 37, No. 11, 1947–1967
 - Wright R., Ellis M. and Parks V. (2005) Re-placing Whiteness in Spatial Assimilation Research. *City and Community*, Volume 5, Issue 2, pp. 111-135.
 - Zavodney, M. (1998) Welfare and the locational choices of new immigrants. in: *Federal Reserve Bank of Dallas Economic Review*, Second Quarter 1997.

- ÖZÜEKREN, A. S. and VAN KEMPEN, R. (2002): 'Housing careers of minority ethnic groups: Experiences, explanations and prospects', *Housing Studies* 17 (3): 365-379.
- Aalbers, M. B. (2002). The neglected evidence of housing market discrimination in the Netherlands, *Radical Statistics Journal*, 79/80, pp. 161–169.

Datamaterialet

De data, der er anvendt i rapporten, findes i en database, som i 2010 blev oprettet på Danmarks Statistiks forskermaskine til brug for NODES projektet. De nyeste tilgængelige data om indkomst og beskæftigelse mv. på dette tidspunkt var fra 2008. Der er i databasen oplysninger om hele befolkningen i alle årene 1985 – 2008. På grundlag heraf konstrueredes et datasæt med alle etniske minoriteter (indvandrere og efterkommere) 15+ år bosiddende i Danmark og en stikprøve på 7 pct. af danskere 15+ år for alle årene 1985 til 2008.

Foruden personoplysninger om køn, alder, beskæftigelsessituation, uddannelser, indkomster, indvandringsår og oprindelsesland dannedes en række nye variable om familie/husstand og indvandringssituation ved aggregering af de oprindelige data på familier/husstande for hvert år. Det gælder familiesituation, husstandsindkomst, familiens socialgruppe (dannet ud fra personen med højest indkomst), familiesammenføring (bosat med forældre eller partner ved indvandringen) opdelt på sammenførte med danskere og andre indvandrere, samt familiesituation i indvandringsåret.

Undersøgelsen vedrører kun såkaldte ikke-vestlige etniske minoriteter, defineret som de der har oprindelsesland i lande udenfor Vesteuropa, Nord- og Sydamerika, Australien og New Zealand. De nye lande i EU fra Østeuropa er inkluderet i undersøgelsen. Etniske minoriteter er opdelt i indvandrere og efterkommere samt i fire grupper: Østeuropa, Mellemøsten og Nordafrika (de muslimske lande), Øvrige Asien og Øvrige Afrika. Der er ikke data om indvandringsårsag i databasen men der er foretaget en opdeling i indvandrere fra flygtningelande defineret som indvandrere fra Somalia, Afghanistan, Myanmar, Sri Lanka, Irak, Iran, Libanon (palæstinensere), Palæstina og Vietnam. Desuden er alle indvandrere fra Jugoslavien og de lande det blev opdelt i, medtaget, hvis de indvandrede i 90'erne, samt statsløse.

Boligdata er påført datasættet fra BBR. Boligernes beliggenhed er opdelt i 9.000 byområder på grundlag af en byområdeopdeling, som er produceret i forbindelse med den undersøgelse som Rockwoolfondens forskningsenhed gennemførte i 2006 (Damm, Schultz-Nielsen & Tranæs, 2006). Ved aggregering på områdeniveau er der beregnet en række data for hvert område. Det gælder befolkningssammensætning (andel af etniske grupper, alder, indkomster og beskæftigelse mv.), størrelse og boligsammensætning. Nogle af de samme data er dannet ved aggregering på kommuneniveau.

NODES-projektet og dets publicering

Projektbeskrivelse:

Nordic welfare states and the dynamics and effects of ethnic residential segregation (NODES)

Principal Investigator:

Mari Vaattovaara
Professor of Urban Geography
Department of Geography
University of Helsinki
Finland

Co-applicants:

Timo Kauppinen
Senior Researcher
National Institute for Health and Welfare
Finland

Roger Andersson

Professor of Social & Economic Geography
Institute for Housing and Urban Research
Uppsala University
Sweden

Hans Skifter Andersen

Senior Researcher
Danish Building Research Institute
Denmark

Terje Wessel

Professor of Urban Geography
Department of Sociology and Human Geography
University of Oslo
Norway

Susanne Søholt

Senior Researcher
Norwegian Institute of Urban and Regional Research
Norway

A. Research Proposal

A1. Research setting, research question and innovativeness

Contemporary literature on migration studies stresses the dynamic nature of migration and the multiplicity of social integration processes. The new forms of diversity and multiculturalism in society are expected to influence residential location decisions, and the ways in which immigrants and natives interact in neighbourhoods, schools, playgrounds and workplaces. Such interaction, in turn, has direct bearings on social cohesion and intergroup understanding and tolerance (Andersson 2008; Wessel 2009).

In this comparative research project we aim to study the dynamics and effects of ethnic residential segregation in four Nordic countries. Ethnic residential segregation has been studied quite extensively through mapping and statistical indexes (e.g. Huttman et al. 1991; Musterd et al. 1998), but less is known about the complexities behind the spatially and statistically observable segregation patterns. Furthermore, much of the existing theory on segregation and location choices of immigrants derives from the US experience. The relevance of US theory for the European context remains unclear (Peach 2005; Zorlu & Mulder 2008) not least due to different immigration backgrounds and political and institutional diversity.

Previous research has shown that the causes and effects of segregation are highly context-dependant (Musterd et al. 1998; Vranken & Burgers 2004; van Kempen et al. 2006; Musterd et al. 2008). The Nordic countries and their institutional structures are sufficiently similar but suitably different to provide an excellent framework for a comparative research project from two specific aspects. First of all, the similarity of overall welfare structures reduces the contextual effects and ossifies opportunities for conceptualising actual phenomena of segregation. Secondly, the effects of varied but highly appreciated welfare policies can be critically compared and analysed in both national and cross-case Nordic settings.

Our research project has been designed to capture the links between welfare state policies and trajectories of social and spatial integration. The overall research question is two-fold: How are the Nordic welfare states shaping the conditions for ethnic residential segregation and de-segregation, and how are the patterns and processes of segregation affecting the wider social and spatial developments in the different host societies? These questions will be approached in five sub-projects, each of which will delve deeper into different aspects of the dynamics and effects of ethnic residential segregation.

The central theory in the study of ethnic segregation emphasizes a simple relationship between the process of social mobility and spatial dispersion. According to spatial assimilation theories, members of minority groups seek to convert financial and human capital into improved residence to concurrently develop a closer proximity to the host population. Spaces of concentrated ethnic settlement, ethnic enclaves, are preserved through continuous immigration (Massey & Mullan 1984; Massey 1985). A modified version of this theory accepts that social mobility may lead to different degrees of spatial assimilation through segmented assimilation depending on discrimination, social ties and frames of reference (Portes & Zhou 1993). Some minority groups may even experience a downward mobility into a spatially concentrated "rainbow underclass" (Portes & Rumbaut 2001).

A second line of theory speaks to a rather different narrative. Ceri Peach (1999), Frederick Boal (1999) and others suggest that immigrant populations

may advance on a socioeconomic scale but maintain their ethnic identities. Households may become integrated into economic life; yet they remain in ethnic clusters, or they reterritorialise to a new location (Jonassen 1949). Peach discusses this perspective under several headings; 'the pluralist model', 'the mosaic model' and 'the multicultural' model. Its basic forecast is that acculturation may proceed within the context of ethnic neighbourhoods.

Thirdly, the spatial assimilation and pluralist models focus almost exclusively on the ability of minority groups to coexist within neighbourhoods with the majority. As such, these perspectives do not appreciate the full complexity of modern 'ethnicities'. Ethnically diverse neighbourhoods tend to be more sustainable if minority groups treasure, or at least tolerate, one another. Minority groups who share the same neighbourhoods might develop primary group ties, pan-ethnic organizations and other forms of social integration over time (South et al. 2008). A contrasting view emerges from the concept 'ethnic preferences' (Clark 2002), which suggests that ethnic groups prefer neighbours of their own ethnicity. In short, this kind of expansion from majority/minority to minority/minority analysis introduces a more differentiated set of mobility and integration patterns.

A fourth perspective applies to residential patterns of affluent immigrants including minority groups with high levels of financial and human capital, such as Asian Indians in Boston and Hong Kong Chinese in Vancouver. These groups are better able to translate cultural preferences into residential niches in high-priced areas (Li 1997; Logan et al. 2002).

Some of these theoretical perspectives have been recently applied to Europe (see Andersson 1998; BråmÅ & Andersson 2004, 2009; Zorlu & Mulder 2008; Skifter Andersen 2009). We will build up on this existing research drawing from the theoretical discussion and key concepts presented above. In doing so our project also takes a step further compared to most existing research. We analyse the residential dynamics along two paths: first the classic majority/minority relationship, and second the multicultural complexity of minority/minority accommodation. Together with the welfare state perspective this double frame of reference increases our ability to expand the frontier of segregation theory.

A2. Relevance to the Call & Nordic Added Value

Research on immigration and segregation in relation to the welfare state is not completely new (Roseman et al. 1996). However, our research project contributes directly to the current international debates, which follow three very different lines of argument. On the one hand, there is a European-wide discussion concerning the sustainability of the Welfare state under conditions of decreasing proportions of people in working ages and growing numbers of elderly in need of care. Immigration is proposed to be a necessary response and solution to this challenge. Secondly, there is a fear that a lack of integration –manifested as low labour market participation rates and high unemployment rates among immigrants – will lead to high social costs, posing a threat to welfare state arrangements and budgets (Brochmann & Hage-lund 2005). There is also a third discussion, where some argue that the welfare state and its patronising civil servants hamper immigrants' own initiatives. Too much state intervention, some say sustains social exclusion.

Discussions on immigration and segregation vis-à-vis the Welfare state are seldom explicitly related to one another but, it is clear that the three lines of argument above are all part of Nordic discourse while the latter two have more to do with segregation per se. Interestingly, the first –pro-immigration– argument is mostly heard in relation to highly qualified labour migrants, while

the latter two concern poorer refugees. Aspects of racialisation and stigmatisation are intrinsically linked to these discourses and they will be researched as part of this research project (see sub-project 5 in A3.2.).

Our research project contributes significantly to the overall Research Call by promoting research-based knowledge on the dynamics of migration and settlement, and on a larger scale their current and potential future impacts on society. In all four Nordic countries included –Denmark, Finland, Norway, Sweden– there have been vivid political debates concerning immigration-related issues, such as refugee reception (dispersal) systems, citizenship and minority rights, the economic costs and benefits of immigration, and not least ethnic residential segregation. Area-based state and municipal interventions have been launched to counteract negative effects of concentrated poverty and to improve levels of social integration in immigrant laden neighbourhoods. Our project will develop a timely and much needed cross-country knowledge framework for further policy developments on these issues.

In addition to the obvious contextual advantages gained by conducting Nordic comparative research, the countries involved are also unique for the availability of extensive register-based data. Cross-country comparisons of immigration and integration processes have suffered from a range of data problems (see Jacobs et al, 2009). However, most of these problems do not apply to comparisons across Nordic countries; a fact that speaks strongly in favour of conducting Nordic comparative research. The wealth of available data enables researchers to capitalise upon geocoded longitudinal information for entire populations. This enables high-quality timereferenced analyses of individual and group trajectories across time and space right down to the neighbourhood scale (see Andersson 2007). This unique resource will be used in our research setting, in particular for sub-projects 1–3.

The project is linked to several previous and current national research projects on ethnic minorities' housing position and residential segregation in Sweden, Denmark, Norway, and to a lesser extent Finland. The group of researchers involved in this research project have long term experience of international migration and ethnic studies and the national coordinators have all been leading nationally based externally funded research programmes on these issues (see CVs). Bringing this expertise into a joint venture on immigration and segregation will contribute enormously to strengthen the field of research in the four countries.

A3. Research design

A3.1. Comparative approach

The project is designed to combine both within-case and across-case variations. Each case, i.e. each country and its pattern of mobility and segregation, will be analysed against the backdrop of migration flows, urban structures, and settlement and sector policies ('housing and welfare'). These outcomes will subsequently form the basis of a cross-case comparison, focusing on common traits. The design is thus hierarchical, conceiving ethnic segregation as a phenomenon that is nested within urban and national structures, which in turn are nested within a Nordic political-ideological context.

Our major aim is to explore the significance, but also the limitations, of a common heritage. The Nordic egalitarian tradition may potentially shape patterns of segregation both at the micro and macro level. However, it may also turn out that the causal pathway provided by the Nordic frame has to be reconstructed. In short, the diversity of experiences may point towards a dif-

ferent emphasis, i.e. an alternative outlook on the Nordic context, or a different geographical scope.

What we do know already is that not only have the volume and composition of immigration differed across the four countries, and over time, housing policies and housing markets are indeed also very different (Bengtsson 2006). The Swedish "unitary rental market", where public housing is municipally owned but not means tested, accommodates 20 percent of the population and 40 percent of the country's 1,2 million foreign-born population. Danish social housing is comparable in size and has great importance for ethnic minorities. It is however differently organised through independent housing associations. The Norwegian rental sector is limited and predominantly privately owned, except for a small proportion of municipal social housing. Homeownership is therefore of great importance for ethnic minorities. Obvious differences can be seen also in restrictiveness of policies – the Danish policy of immigration currently being the most restrictive. Finland, on the other hand, has only rather recently been faced with larger volumes of immigration. Over 2/3 of the population growth of the capital region has been forecasted to be caused by immigration in the decade to come. Whether or not these differences in housing structures, immigration volumes, immigration history and current policies result in different patterns and processes of residential segregation has never been studied in sufficient detail.

We embark on this ambitious task realizing that ethnic segregation is a highly complex and multifaceted phenomenon, which has diverse meanings (Penninx et al. 2006). In this research, we apply rather a simple definition: ethnic residential segregation refers to a separation of ethnic groups from each other. Such geographical separation is always relative, i.e. the proportion of certain ethnic groups varies across geographical districts. Segregation has spatial and temporal dimensions: it refers to processes of concentration, dispersion and succession and to spatial patterns – outcomes that result from such processes. For this reason, studying segregation requires multiple methods and different sources of information.

A3.2. Description of sub-projects; implementation and methods

Our project is based on a multi-level perspective. We attempt to explore the processes and effects of ethnic residential segregation and desegregation both at national, urban and neighbourhood levels. Empirical research is carried out in five sub-projects, which closely interlink and complement each other. The first two sub-projects describe and analyse macro-level structural processes underlying the emergence of ethnic residential segregation in the Nordic countries. The following two sub-projects expand the theoretical understanding of these processes by exploring the dynamics of segregation from the perspective of neighbourhoods and group-level and individual ambitions. The last sub-project will condense and summarize the research findings against the backdrop of Nordic welfare policies. In all sub-projects, the dynamics of segregation and desegregation processes are analysed and discussed as part of a wider framework of changing political, economic, social and spatial context in the four host societies.

We will start off by describing the characteristics of international migration flows into and within the four Nordic countries. The increase in international migration throughout Europe is a well-documented fact, but much less is known about the differences between migrant categories with regard to their migration patterns and their length of stay. A systematic comparative analysis between the Nordic countries has been lacking. In addition to filling this research gap, sub-project 1 will highlight the differences between the nation-

al contexts as well as highlighting target groups and urban areas for the analyses in the following sub-projects 2–4.

A careful selection of different categories of immigrant/ethnic minority groups is essential for the understanding of the links between the characteristics and structures of migration and their effects on individual migrants' position and social integration processes. According to the theoretical literature, these categories should include different groups based on various perceptions like formal and social status and migration experience (Penninx et al. 2006). The selection of our target groups will be guided by: - our ambition to include for each country two minority groups having a similar background and having immigrated during the same period of time. For instance, Somali refugees and recent Polish labour migrants could be two relevant categories, showing quite different settlement patterns, having different reasons for migration and different positions in the labour market. - our ambition to include two or three more established minority groups with different migrant background that are of particular interest in each country, for instance people from Iraq and Turkey in Sweden and Denmark, Pakistanis and Vietnamese in Norway, and Russians and Vietnamese in Finland.

The final selection of minority groups will be done on the basis of the outcomes of the sub-project 1.

Sub-project 2 will explore the extent of structural integration of the selected minority groups into the local housing markets through an analysis of housing careers. The spatial concentration or dispersal of groups over time will also be analysed to understand the applicability of spatial assimilation and pluralist models. The analyses of housing careers are linked to longitudinal data on family and work careers and the characteristics of residential neighbourhoods (see Musterd et al. 2008). Comparing the situation in Nordic countries advances the theoretical understanding of the impacts of national and local context – such as different housing policies and housing market structures – on ethnic minorities' housing mobility (see Özüekren & van Kempen 2002).

Sub-project 3 will delve into the dynamics of ethnic residential segregation from an area-based, group-level perspective. It will tackle segregation and desegregation processes by analysing selective migration patterns of ethnic minorities and native groups. These issues relate strongly to the often purported risk that ethnic minorities will continue to concentrate in certain neighbourhoods and be trapped in “ghetto-like” poor districts.

Selective migration among natives, and its effects upon ethnic segregation, is a new field of research in the Nordic context. Bråmås (2006) has analysed the role of Swedish majority populations. She concludes that selective in-migration (particularly ‘avoidance’), and not selective out-migration, is the main driver behind the production and reproduction of immigrant concentrations in Sweden. A study of school segregation in Oslo (Sundell 2008) produced similar results, although with a greater emphasis on selective out-migration (i.e. the ‘flight’ mechanism).

Other studies have documented selective migration among immigrants. Magnusson and Özüekren (2002) examined intra-urban mobility 1975–90 among Turkish immigrants in three middle-sized Swedish cities. Their results show a highly concentrated pattern of mobility. Later research in Sweden (see Andersson & Bråmås 2004), Denmark (Skifter Andersen 2009) and Norway (Blom 2006) present a more split picture: older, established immigrants tend to leave distressed/multiethnic areas, while recently arrived immigrants gravitate towards these places. Skifter Andersen (2009) also ex-

pounds the importance of preferences, such as the desirability for neighbourhood composition.

We will elaborate on these findings by further exploring and comparing the mechanisms underlying selective migration patterns and their connection to residents' perceptions of mixed/multiethnic neighbourhoods in the four Nordic countries.

The fourth sub-project will complement the previous two projects by providing qualitative data on residential preferences, perceived possibilities, strategies and housing ambitions of selected ethnic minority groups. Ethnic minorities are often located in more marginalised segments of housing market and their chances for upward mobility may be weaker compared to natives (Andersson 1998; Özüekren & van Kempen 2002). On the other hand, differences in migration motives, formal status and ethnic belonging may significantly affect individual resources, housing ambitions and strategies (Søholt 2007). Ethnic minorities' own experiences and perceptions are often unheard in national policy formulation. Outcomes of this sub-project will provide important input to the policy process geared towards immigrants' and ethnic minorities' housing provision in the Nordic countries.

The fifth, and last, sub-project will explore the significance and limitations of a common heritage by critically discussing, deconstructing and comparing the explicit and implicit assumptions, policy goals and impacts of current Nordic welfare, housing and integration policies. For instance, one important aspect is the rhetorical and practical outcomes of the existing nation-wide and intra-urban spatial dispersal programmes.

In the following, objectives, methods and expected outcomes of the sub-projects are described in more detail.

SUB-PROJECT 1 Characteristics of international migration flows and migration policies in the Nordic countries

Objectives

This sub-project consists of a literature review and preliminary analysis of immigration and refugee-reception and integration policies in the Nordic context. It will further analyse the characteristics of migration flows into and out of Nordic countries and their urban regions, with a special focus on the following points of interest:

- How do immigrant policies differ in the four case countries? What are the most prominent policy practices with regard to immigrant settlement patterns?

- How do the Nordic states diverge from other European countries concerning immigration patterns and immigration policies?

- What are the characteristics of international migrants into and out of the countries and the major urban regions? Who moves in, who stays for how long and who leaves?

- What are the geographical characteristics of refugee reception programmes in Nordic countries? Is dispersal on a nation-wide basis put into practice and what is the outcome of such policy practices?

In addition to the preliminary policy analysis and general statistical as well as geographical description of migration flows and patterns, the sub-project will:

- Distinguish selected migrant categories for the basis of statistical analyses (housing careers and residential moves) and in-depth interviews (ambitions and strategies of housing choices) in the following sub-projects.

- Define and delimit the main urban regions to be included.

Data Acquisition

- Register-based data sets of international migration flows and categories in the period of 1980–2008, acquired from national data registers (see section A3.3.).
- Immigration and integration policy documents and literature review Methodology/work description
- Comparative content analysis of policy goals of Nordic immigration, refugee reception and integration policies, and literature review on related existing research
- Descriptive statistical analysis of international and intra-national migration flows by country of origin

Deliverables

Individual country reports and joint Nordic publication on international migration flows and migration policies

Expected outcomes

A solid and comparable knowledge about

- similarities and differences in migration policies in the post-war period
- immigration and emigration volumes, composition and regional variations in settlement patterns across the Nordic states

Contributions to the following subprojects

- Selection of target minority groups for sub-projects 2 and 4.
- Selection of target urban areas for sub-projects 3 and 4.

SUB-PROJECT 2 Longitudinal statistical analysis of housing careers of selected ethnic minority groups

Objectives

This sub-project analyses the housing careers of selected migrant groups in the four Nordic countries, with a special focus on the following points of interest:

- Are there systematic differences in housing careers, with respect to housing tenure, housing density and the socioeconomic and ethnic characteristics of neighbourhoods: a) between different ethnic groups, b) between the Nordic countries' ethnic groups?
- Do the housing careers of minority groups follow the family and work careers in a similar way compared to the host population?
- How closely are the characteristics of housing, family and work careers associated with national housing policies?
- To what extent are immigrants housing careers in accordance with the spatial assimilation theory and in what way and/or for which categories is this explanatory framework less valid?

Data Acquisition

The data are derived from longitudinal individual-level register-based data sets maintained by the national statistical offices; native population is used as a control group (see section A3.3.)

Methodology/work description

Analysis is carried out by means of statistical multivariate methods:

- multi-level logistic regression is applied where the probability of being in certain state in the housing career is modeled,
- survival analysis is applied for analyses of duration of progression in the career.

Deliverables

Articles in national and international referee journals.

Expected outcomes

Better knowledge and understanding

- of the ways in which immigrant groups differ or are similar in their housing careers from each other, from the indigenous population, and from the same group in other countries.
- of the influence of national context (housing, integration, welfare policies)

Contributions to the following subprojects

The outcomes of the analysis of housing careers are used to form specific research questions for the sub-project 4.

SUB-PROJECT 3 Trapped or in transit? – Effects of selective migration moves, stigmatisation and perceptions of place and neighbourhood

Objectives

This sub-project advances research-based knowledge on segregation and desegregation processes by analysing selective migration patterns of ethnic minorities and native groups. The findings are further elaborated by exploring and comparing the mechanisms underlying selective migration patterns and their connection to residents' perceptions of neighbourhoods in Nordic countries. The focus will be on two distinctive but closely interrelated sub-segments, with a special emphasis on the following points of interest:

- What is the role of selective migration patterns of native and minority groups (flight and avoidance) for segregation and desegregation processes in specific neighbourhoods (Part A)?
- How do residents (native & ethnic minorities) in different types of neighbourhoods (segregating/desegregating/different stages) perceive their living environments (Part B)?
- How do these perceptions influence the development of observed patterns of ethnic segregation (Part B)?

The analyses will draw on a broad set of theories – assimilation theory, pluralist theory, preference theory, stigmatization theory and contact theory.

Data Acquisition

- Register-based data on residential moves (natives and selected minority groups).
- Survey data on perception/vision of neighbourhoods, plus migration motives (natives and minority groups).

Methodology/work description

- The sub-project starts by statistical and GIS-analyses of migration patterns and neighbourhood stability/instability in selected urban areas (Part A). This will inform a selection of neighbourhoods in various stages of intergroup accommodation ('diversification', 'succession', dominance').
- We will then apply a stratified clustered sample design to enable generalization across selected groups and clusters of neighbourhoods (Part B).

Deliverables

Country reports, journal articles and joint Nordic report.

Expected outcomes

Better knowledge about residential dynamics, such as concentration, dispersal and diversification, and how these dynamics relate to opportunities, disadvantages and situated cognition.

Contributions to the following subprojects

The results of the analysis are used to form specific research questions for the subproject 4.

SUB-PROJECT 4 Housing ambitions, strategies and choices of selected ethnic minority groups

Objectives

This sub-project contributes to the general understanding of segregation and desegregation processes by exploring the interlinked impacts of: individual ambitions, social networks, culturally-inclined housing preferences, perceived and actual racism and discrimination, as well as perceived possibilities in the housing market for the emergence of ethnic residential segregation, with a special focus on the following points of interest:

- How do the above factors explain the possible differences in and between different minority groups with regard to their housing career and residential patterns?
- How does ethnic minorities' orientation to the host society (e.g. permanent/temporary stay; myth of return) affect their housing ambitions, strategies and choices?
- How do ethnic minorities perceive their own position and opportunities in the local housing market?
- To what extent do minority groups of different ethnic origin, duration of stay and degree of integration – prefer to live close to, or away from family, countrymen or others with ethnic minority background (ethnic enclaves/clusters)
- How do the minorities value the kind of neighbourhood they actually live in?

Data Acquisition

In-depth interviews with individuals/households of selected target groups, both immigrants and descendants of the long-staying groups to be included.

Methodology/work description

- Open-ended, qualitative interviews following a common interview guide covering the main themes.
- Content and context oriented analysis structured around common and central analytical perspectives in the whole research project. Use of data programs for analysis of text based data such as Ethnograph or NUD*IST.

Deliverables

Individual country reports and a common comparative article in an internationally refereed journal.

Expected outcomes

- Comparative in-depth knowledge about differences and similarities between same and different ethnic minority groups, and across generations, in how they have experienced and adapted to the housing markets in the four different countries to be used for further policy recommendations.
- Knowledge about the possible impact of ethnicity, compared to other factors such as possibilities in the housing market.

Contributions to the following subprojects

The results of the analysis will endeavour to explain and further elaborate the findings in sub-project 2 & 3.

Publikationer fra NODES

- Andersson, R. & Magnusson Turner, L. (2014) Segregation, gentrification, and residualisation: from public housing to market driven housing allocation in inner city Stockholm. *International Journal of Housing Policy*, DOI:10.1080/14616718.2013.872949
- Andersson, R. & S. Musterd (2010). What Scale Matters? Exploring the relationships between individuals' social position, neighbourhood context and the scale of neighbourhood. *Geografiska Annaler B* 92: 1, 23–43.

- Andersson, R. (2010). Neighbourhood ethnic composition effects on immigrant incomes: the importance of gender. NSBB Nordic Urban and Housing Research Seminar. Gävle, Sweden.
- Andersson, R. (2011). Exploring Social and Geographical Trajectories of Latin Americans in Sweden. *International Migration*, published online: doi:10.1111/j.1468-2435.2010.00679.x
- Andersson, R. (2011). Understanding ethnic minorities' settlement and geographical mobility patterns in Sweden using longitudinal data. NSBB Nordic Urban and Housing research seminar. Oslo, Norway.
- Andersson, R. (2012) Understanding Ethnic Minorities' Settlement and Geographical Mobility Patterns in Sweden Using Longitudinal Data. In: Nissa Finney and Gemma Catney (Eds.) *Minority Internal Migration in Europe*, pp. 263-291. Farnham, Surrey: Ashgate.
- Andersson, R. (2012). Analysing the dynamics of ethnic residential segregation – the Stockholm case. 3rd Norface Migration Conference, Mannheim, Germany.
- Andersson, R. (2013). Reproducing and reshaping ethnic residential segregation in Stockholm: the role of selective migration moves. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography* 95: 2, 163-187.
- Andersson, R., Brattbakk, I. & Vattovaara, M. (2013) How the majority populations explain and view ethnic residential segregation in
- Andersson, R., H. Dhalmann, E. Holmqvist, T.M. Kauppinen, L. Magnusson Turner, H. Skifter Andersen, S. Sørholt, M. Vaattovaara, K. Vilkkama, T. Wessel & S. Yousfi (2010). Immigration, housing and segregation in the Nordic welfare states. Department of Geosciences and Geography C2, University of Helsinki. 285 p.
- Andersson, R., L. Magnusson Turner & E. Holmqvist (2010). Contextualising ethnic residential segregation in Sweden: welfare, housing and migration-related policies. Country Report for Sweden. 66 p. [Download]
- Andersson, R., Musterd, S. & Galster, G. (2013). Neighbourhood Ethnic Composition and Employment Effects on Immigrant Incomes. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. Published online, Oct 28, 2013.
- Andersson, R., Å. Bråmås & E. Holmqvist (2010). Counteracting Segregation: Swedish Policies and Experiences. *Housing Studies* 25: 2, 237–256.
- Bergström, L. (2010). Family networks and neighbourhood choice. NSBB Nordic Urban and Housing Research Seminar. Gävle, Sweden.
- Brattbakk, I. & Wessel, T. (2013). Long-term neighbourhood effects on education, income and employment among adolescents in Oslo. *Urban Studies* 50:2, 391-406.
- Brattbakk, I. (2010). Nabolagets 'signifikante andre'? Betydningen av klasskamraters foreldre for unges utdanning. NSBB Nordic Urban and Housing Research Seminar. Gävle, Sweden.
- Brattbakk, I., Andersson, R., Dahlmann, H. (2013). The role of the school for residential mobility and ethnic residential segregation in
- Bråmås, Å. & R. Andersson (2010). Who leaves rental housing? Examining possible explanations for ethnic housing segmentation in Uppsala, Sweden. *Journal of Housing and the Built Environment* 25: 3, 331–352.
- Dhalmann, H. (2010). Yhteisöllisyyttä ilman alueellista keskittymistä – venäläisten maahanmuuttajien toiveet naapuruston etnisestä koostumuksesta [Community without spatial concentration – Russian immigrants' ethnic residential preferences]. *Terra* 122: 3, 125–135.
- Dhalmann, H. (2011). Maahanmuuttajien alueellinen keskittyminen ja etnis-kulttuurinen tulkinta: Tarkastelussa somalit ja venäläiset. *Siirtolaisuus/Migration* 4/2011, 13–26.
- Dhalmann, H. (2011). Residential preferences and patterns of Somali and Russian immigrants in the Helsinki Metropolitan Area. Norface Migration Network Conference "Migration: Economic Change, Social Challenge". London, Great-Britain.

- Dhalmann, H. (2011). Yhden uhka, toisen toive? - Somalien ja venäläisten asumistoiveet etnisen segregaatiokehityksen valossa? [Residential preferences and patterns of Somali and Russian immigrants in the Helsinki Metropolitan Area]. Department of Geosciences and Geography A 10. University of Helsinki. Doctoral thesis in Urban Geography.
- Dhalmann, H. (2013). Explaining ethnic residential preferences—The case of Somalis and Russians in the Helsinki Metropolitan Area. *Housing Studies* 28: 3, 389-408.
- Dhalmann, H., Vaattovaara, M. & Vilkkama, K. (2013). Hyvää kasvu ympäristöä etsimässä. Asuinalueen ja koulun merkitys lapsiperheiden muuttopäätöksille pääkaupunkiseudulla. [Searching for a good place to raise kids: Neighbourhood and school characteristics and moving decisions of child families in the Helsinki Metropolitan Area]. *Yhdyskuntasuunnittelu* 51: 4, 11-29.
- Galster, G., R. Andersson & S. Musterd (2010). Who Is Affected by Neighbourhood Income Mix? Gender, Age, Family, Employment and Income Differences. *Urban Studies* 47: 14, 2915—2944.
- Hach, S. & Buch Jensen, L. (2012). Når etniske minoriteter bor sammen. En mixed methods analyse af betydningen for tyrkere i Danmark af at bo sammen med andre etniske minoriteter og en diskussion af etniske lokalbaserede netværks potentiale. Master's Thesis.
- Hedman, L. & L. Magnusson Turner (2011). Linking integration and housing career. A longitudinal analysis of some immigrant groups in Sweden. ENHR European Network for Housing Research Conference "Mixité. An urban and housing issue?". Toulouse, France.
- Hedman, L. & M. van Ham (2011). Understanding neighbourhood effects: selection bias and residential mobility. In M. van Ham, D. Manley, N. Bailey, L. Simpson & D. MacLennan (ed.): *Neighbourhood Effects Research: New Perspectives*. Dordrecht: Springer.
- Hedman, L. (2011). Residential Mobility and Neighbourhood Effects: A Holistic Approach. Geografiska Regionstudier Nr 88. Uppsala University. Doctoral dissertation in Social and Economic Geography.
- Hedman, L. (2011). The Impact of Residential Mobility on Measurements of Neighbourhood Effects. *Housing Studies* 26: 4, 501–519.
- Hedman, L. (2012) "Moving near family? The influence of extended family on neighbourhood choice in an intra-urban context", *Population, Space and Place*.
- Hedman, L., M. van Ham & D. Manley (2011). Neighbourhood choice and neighbourhood reproduction. *Environment and Planning A* 43: 6, 1381–1399.
- Helsinki, Oslo and Stockholm. 4th Norface Migration Conference, London, UK.
- Holmqvist, E. & L. Magnusson Turner (2010). Cracks in the facade – challenges to the Swedish welfare state. NSBB Nordic Urban and Housing Research Seminar. Gävle, Sweden.
- Holmqvist, E. & Magnusson Turner, L. (2013). Swedish welfare state and housing markets under economic and political pressure. *Journal of housing and the built environment*, Published online in November 2013, DOI: 10.1007/s10901-013-9391-0.
- Kauppinen, T. (2013). Housing careers of immigrants in the Nordic capital regions. 5th Norface Migration Conference, Berlin, Germany.
- Kauppinen, T. M. & K. Vilkkama: Work career as predictor of entry to owner-occupation among immigrant and native migrants to the Helsinki metropolitan area. ENHR European Network for Housing Research Conference "Mixité: an urban and housing issue?". Toulouse, France.
- Kauppinen, T. M. & R. Andersson (2011). Using Nordic register-based data sets in the analysis of housing careers of immigrants. Norface Migration Network Conference "Migration: Economic Change, Social Challenge", London, UK.

- Kauppinen, T. M. (2012). Ethnic differences in entry to home-ownership among migrants to the Helsinki metropolitan area. 3rd Norface Migration Conference, Mannheim, Germany.
- Kauppinen, T.M., M. Kortteinen & M. Vaattovaara (2011). Unemployment During a Recession and Later Earnings: Does the Neighbourhood Unemployment Rate Modify the Association? *Urban Studies* 48: 6, 1273–1290.
- Kauppinen, T.M., Skifter Andersen H. and Hedman L. (forthcoming) Determinants of immigrants' entry to homeownership in three Nordic capital city regions. *Geografiska Annaler B*.
- Kuukasjärvi, K. (2013). Asuinalueiden maineiden merkitys pääkaupunkiseudun alueelliseen erilaistumiskehitykseen – tarkastelussa lapsiperheet. [Neighbourhood reputation and its' influence on the development of spatial segregation in the Helsinki metropolitan area: families' point of view]. Master's Thesis conducted at University of Helsinki.
- Magnusson Turner, L. & Hedman, L. (2014). Linking integration and housing career: A longitudinal analysis of immigrant groups in Sweden. *Housing Studies* 29: 2, 270-290.
- Magnusson Turner, L. & L. Hedman (2011). Linking integration and housing career. A longitudinal analysis of some immigrant groups in Sweden. NSBB Nordic Urban and Housing research seminar. Oslo, Norway.
- Magnusson Turner, L. & Wessel, T. (2013). Upwards, outwards and westwards: Relocation of ethnic minority groups in the Oslo region. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography* 95:1, 1-16.
- Musterd, S. Galster, G. & Andersson, R. (2012). temporal dimensions and the measurement of neighbourhood effects. *Environment and Planning A*, 44, 605-627.
- Skifter Andersen, H. (2010). Contextualising ethnic residential segregation in Denmark: welfare, housing and immigration. Country Report for Denmark. 59 p.
- Skifter Andersen, H. (2010). Hvordan påvirker invandrerne integration, ressourcer og diaspora deres bosaetningspræferencer? NSBB Nordic Urban and Housing Research Seminar. Gävle, Sweden.
- Skifter Andersen, H. (2010). Spatial assimilation in Denmark. Why do immigrants move to and from multi-ethnic neighbourhoods? *Housing Studies* 25: 3, 281–300.
- Skifter Andersen, H. (2011). Explanations for inter-ethnic differences in immigrants' settlement preferences and choices. Norface Migration Network Conference "Migration: Economic Change, Social Challenge". London, Great-Britain.
- Skifter Andersen, H. (2011). Explanations for inter-ethnic differences regarding immigrants' preferences for living in 'ethnic enclaves' or in multi-ethnic neighbourhoods. ENHR European Network for Housing Research Conference "'Mixité' : an urban and housing issue?". Toulouse, France.
- Skifter Andersen, H. (2011). The Effects of Housing Policy for the Housing Situation of Ethnic Minorities in the Nordic Countries. NSBB Nordic Urban and Housing research seminar. Oslo, Norway.
- Skifter Andersen, H. (2012). Housing policy in the Nordic countries and its implication for the housing of immigrants . Publications of Danish Building Research Institute, SBI 2012: 3. Aalborg University. 53 p.
- Skifter Andersen, H. (2012). The special importance of housing policy for the housing situation of ethnic minorities. Evidence from a comparison of the four Nordic countries. 3rd Norface Migration Conference, Mannheim, Germany.
- Skifter Andersen, H., Andersson, R., Wessel, T. & Vilks, K. (2013). The Importance of Housing Policy and Housing Markets for Ethnic Segregation in Four Nordic Welfare States. 4th Norface Migration Conference, London, UK.
- Skifter Andersen, H., Magnusson Turner, L. & Sørholt, S. (2013). The special importance of housing policy for ethnic minorities: evidence from a

comparison of four Nordic countries. *International Journal of Housing Policy* 13:1, 17-36.

- Skifter Andersen H., Andersson R., Wessel T. and Vilkkama K. (forthcoming). Housing Systems and Ethnic Spatial Segregation: Comparing the Capital Cities of Four Nordic Welfare States. *Housing Studies*
- Skifter Andersen H. (2014) Spatial assimilation?: The development in immigrants' residential career with duration of stay in Denmark. Paper to ENHR Conference Edinburgh 2014, Workshop WS-13 Migration, Residential Mobility & Housing Policy
- Skifter Andersen H. (forthcoming) Explanations for Special Neighbourhood Preferences among Ethnic Minorities and their Importance for Moves to Multi-Ethnic Neighbourhoods. *Housing, Theory and Society*.
- Skovgaard Christensen, R. (2011). Classification of Ethnic Neighbourhoods in a Danish Context. ENHR European Network for Housing Research Conference “*Mixité*: an urban and housing issue?”. Toulouse, France.
- Skovgaard Christensen, R. (2011). The Influence of Integration on the Spatial Segregation of Ethnic Minorities. NSBB Nordic Urban and Housing research seminar. Oslo, Norway.
- Skovgaard Nielsen, R. (2013). The first step in the housing career: leaving the parental home. A comparison of immigrants, descendants and Danes. 4th Norface Migration Conference, London, UK.
- Skovgaard Nielsen, R. (2014). A change for the better? A life course analysis of the housing careers of Somalis and Turks in the Danish housing market. Danish Building Research Institute, University Aalborg. Doctoral dissertation. [Paper II, which forms a part of the thesis, won the Bengt Turner Award 2014.]
- Sørholt, S. & Lynnebakke, B. (2013). How does immigrants' neighbourhood preferences impact on segregation? 5th Norface Migration Conference, Berlin, Germany.
- Sørholt, S. & T. Wessel (2010). Contextualising ethnic residential segregation in Norway: welfare, housing and integration policies. Country Report for Norway. 69 p.
- Sørholt, S. (2010). Does it matter, how we accommodate asylum seekers? NSBB Nordic Urban and Housing Research Seminar. Gävle, Sweden.
- Sørholt, S. (2010). Etniske minoriteter og boligmarkedet: Integrert, marginalisert, segregert. Norges forskningsråd. Oslo. 34 p.
- Sørholt, S. (2011). Pathway to integration. Cross-cultural adapting strategies to housing. ENHR European Network for Housing Research Conference “*Mixité*: an urban and housing issue?”. Toulouse, France.
- Sørholt, S. (2013). Pathways to integration: Cross-cultural adaptations to the housing market in Oslo. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. Published online, Nov 18, 2013.
- Sørholt, S., Dhalmann, H., Skovgaard Nielsen, R. & Holmqvist, E. (2013). Somalis' experiences in the Nordic Metropolitan housing markets; perceived housing career options? 4th Norface Migration Conference, London, UK.
- Sørholt, S., Skovgaard Nielsen, R., Holmqvist, E. & Dhalmann, H. (2013). Comparing Somalis' experience of housing markets in Nordic capitals – Perceived possibilities of improvement. 5th Norface Migration Conference, Berlin, Germany.
- Vilkkama, K. (2010). Kaupungin laidalla. Kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten alueellinen eriytyminen Helsingissä. [At the urban margins. Residential segregation of the native and immigrant populations in Helsinki]. *Terra* 122: 4, 183–200.
- Vilkkama, K. (2010). Residential segregation in the Helsinki Metropolitan Area. NSBB Nordic Urban and Housing Research Seminar. Gävle, Sweden.

- Vilkama, K. (2011). Moving in or moving out? Development of residential concentrations of immigrants in Helsinki. In Eckardt, F. & J. Eade (eds.): *The ethnically diverse city*, 421–444. *Future Urban Research in Europe* 4. Berliner Wissenschafts-Verlag, Berlin.
- Vilkama, K. (2011). Yhteinen kaupunki, eriytyvät kaupunginosat? Kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten asukkaiden alueellinen eriytyminen ja muuttoliike pääkaupunkiseudulla. [Shared city or divided neighbourhoods? Residential segregation and selective migration of the native and immigrant populations in the Helsinki Metropolitan Area]. Tutkimuksia 2011: 2. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki. 283 p. Doctoral dissertation in Urban Geography.
- Vilkama, K. (2012). Intra-urban migration flows and ethnic residential segregation in Helsinki. Nordic Urban and Housing Research Conference, Espoo, Finland.
- Vilkama, K. (2012). Muuttoliikkeen vaikutus kaupunginosien etniseen eriytymiseen pääkaupunkiseudulla. *Siirtolaisuus/Migration* 4/2012, 12–24.
- Vilkama, K., Holmqvist, E. & Brattbakk, I. (2013). Signs of “white” avoidance? Native households’ neighbourhood choices as an
- Vilkama, K., Vaattovaara, M. & Dhalmann, H. (2013). Kantaväestön pakoa? Miksi maahanmuuttajakeskittymistä muutetaan pois? [“White flight”? Why do people move out of immigrant-dense neighbourhoods? *Yhteiskuntapolitiikka* 78:5, 485-497.
- Vaattovaara, M. (2010). How to develop sustainable urban regeneration process? In Eckardt, F. & L. Colini (eds.): *Bauhaus and the City: A contest heritage for a challenging future*. Königshausen & Neumann.
- Vaattovaara, M. (2010). Perspectives on suburban regeneration processes. NSBB Nordic Urban and Housing Research Seminar. Gävle, Sweden.
- Vaattovaara, M., K. Vilkama, S. Yousfi, H. Dhalmann & T. M. Kauppinen (2010). Contextualising ethnic residential segregation in Finland: migration flows, policies and settlement patterns. Country Report for Finland. 80 p. [Download]
- Wessel, T. & Andersson, R. Spatial integration of immigrants in Nordic cities: the importance of social status and change. 4th Norface Migration Conference, London, UK.
- Wessel, T. (2010). Segregation and the welfare context. NSBB Nordic Urban and Housing Research Seminar. Gävle, Sweden.
- Wessel, T. (2011). Are Nordic cities global? Investigating the role of advanced producer services. Key Note Speech at the NSBB Nordic Urban and Housing research seminar. Oslo, Norway.
- Wessel, T. (2012). Upwards, outwards and westwards: relocation of ethnic minority groups in the Oslo region. 3rd Norface Migration Conference, Mannheim, Germany.
- Wessel, T., Andersson R., Kaupinen T. and Skifter Andersen H. (forthcoming). Spatial integration of immigrants in Nordic cities: the relevance of spatial assimilation theory in a welfare state context. *Urban Studies*

Ligesom i andre lande er der en tendens til, at indvandrerne i Danmark koncentrerer sig i særlige områder og i særlige typer boliger. Over 50 % af indvandrerne over 15 år i Danmark i dag bor i alment boligbyggeri. Imens fravælger de indfødte danskere i stigende grad at bo i de almene boliger. Denne rapport belyser udviklingen i indvandrernes bosætning fra 1985-2008 baseret på et unikt datasæt om alle indvandrere i Danmark og deres bosætning i denne periode. Rapporten analyserer årsagerne til bosætningen, og hvordan de multi-etniske byområder er opstået. Sammenhængen mellem indvandrerne bosætning og deres integration i samfundet belyses. Des ses, hvordan bosætningen ændrer sig i takt med indvandrerne sociale og økonomiske situation. Desuden viser rapporten, hvilken betydning boligmarkedet og bypolitikken i forskellige perioder har haft for bosætningen. Rapporten er relevant for alle, der beskæftiger sig med og har interesse for integrations- og bypolitik.

1. udgave, 2015

ISBN 978-87-563-1645-3